

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Tractatus Nonvs De Varietate Religionvm, Tam In Genere, Qvam In Specie,
Complectens Libros Dvos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

TRACTATVS NONVS DE VARIETATE RE- LIGIONVM, TAM IN GE- NERE, QVAM IN SPECIE, COMPLE- CTENS LIBROS DVOS.

LIBER PRIMVS.

De varietate religionum in genere.

Postquam ea omnia explicuimus, quæ de statu religioso absolute spectato considerata occurrunt, quoniam propositum nostrum est ea omnia in religione Societatis specialiter contemplari, & pro viribus explicare: vt completa doctrina sit, necesse est de distinctione, & varietate religionum aliqua premittere. Possunt autem religiones distingui vel per quædam generalia capita, seu conditiones, & fines earum, vt religio contemplatiua, vel actiua, &c. vel per species proprias earum, vt Prædicatorum, Minorum, &c. hoc ergo lib. priorem diuisionem, in sequenti verò, posteriore explicabimus.

CAPVT I.

Vtrum potueris, vel deberis esse in Ecclesia religionum varietas.

Heretici, qui summo odio hunc statum prosequuntur, multitudinē, ac varietatem religionū maximē damnant, ac perinde putant esse dicere, hos religiosos esse sancti Dominici, illos sancti Francisci, ac dicere, *Ego sum Pauli, ego autem Apollo.* Quod reprehendit Paul. 1. Corint. 1. & 3. quia hoc est schismata, & diuisiones in Ecclesiam introducere. vnde videntur contendere, salua vnitatem fidei, & charitatis, non posse hanc multiplicationem admitti. Nā sicut fides, & charitas vna est, & ideo esse potest vna religio Christiana, ita etiam perfectio charitatis vna est: ergo non possunt in ordine ad illam religionem multiplicari. maximē, quia nos docemus viam consiliorum esse viam ad hanc perfectionem, & cōsilia eadem sunt respectu omnium, ergo & religio debet esse eadem. Tandem concluditur, saltem nō expedit hanc varietatem propter diuisionem, & incommoda, quæ ex ea nascuntur. Quod videtur experimēto posse comprobari: nam occasione huius diuersitatis multæ contentiones inter varias religiones ortæ sunt dum aliæ alias præcedere contendunt, vel honore & loco, vel fama, & existimatione apud homines, vel literis, & aliis huiusmodi bonis. Ex quo etiā fit, vt sæpè proximorum fructus propter religionum cōtentionem inter se impediuntur: quæ omnia cessarent, si omnes idem corpus religionis cōficerent. His accedit Diui Basilij autoritas, ille enim similem ferè quæstionē pertractat in regulis

fus. disp. qu. 35. vbi quærit, an expedit in eodem pago plures esse religionum conuentus, respondet nō expedit, tum quia difficile est vnum inuenire condignum prælatum, ne dum plures, tum quia inter eos qui sunt eiusdem artis, facile oriuntur contentiones, & æmulationes, quod (inquit) idem ferè in hac vita solet accidere, Initio enim contentiones à rebus honestis auspicantes, cum inter se certant, alii alios studeant superare, dum progressus maiores faciunt, postremo in simulas contentiosas delabuntur. Loquitur autem Basilius de monasteriis eiusdem rationis, & religionis, multo autem grauius sequuntur illa incommoda in diuersitate religionum. Accedit tādē, quod si semel hæc varietas admittatur, in infinitum crescere, & multiplicari potest, vt etiam experientia nos docet, quia homines semper amant noua, & inuentiones proprias; at hæc nimia multitudo non potest non parere confusione, vt dicitur in c. vlt. de Regular. & cap. vnic. eodem tit. in 6. ergo. &c.

Nihilominus veritas Catholica est, varietatē religionum ad decorem, & vtilitatem Ecclesiæ; maiusque Dei obsequium pertinere. Hæc veritas de fide certa est, ad quam confirmandam sufficiunt nobis sanctorum exempla, qui varias religiones instituerunt, & communis Ecclesiæ consensus, Pontificumq; autoritas, quæ illas approbarunt, & optima verba Gregorij XIII. in quadam Const. *Ascendēte Domino*, in Societatis confirmationem, vbi sic inquit, *Cum diuina prouidentia, pro temporum necessitate, varia, & salutaria ordinum instituta, in Ecclesia sua produxerit, nouisq; in ea subinde nascentibus morbis noua remedia, nouisq; in emergentibus hostium impugnationibus, noua regulas, & ordinum auxilia excitauit, & cuique illorum, iuxta cuiuslibet peculiari gratia vocationem, peculiare quasdam, nō dat, peculiaris insignia, & opportuna ad finem, quem intendunt media suggesserit, &c.* Constat ergo varietatē religionū diuina prouidentia introductam esse, esseq; Ecclesiæ opportunam, & auxiliarem. Vt autem hæc veritatē magis explicemus, & confirmemus, tria puncta declaranda sunt; Primum, qualis distinctio, & varietas inter religiones intelligi possit. Secundum, quæ sit sufficiens ratio eius. Tertium, si quæ incommoda ex illa nasci possint, quomodo caueantur, per quod allatis in n. 1. impugnationibus satisfiet.

Qualis distinctio & varietas inter religiones intelligi possit.

Circa primum statuendum in primis est, omnes hæc varietates religiones necessariò conuenire in substantiali ritu, & in essentiis

Panda 3. tractanda proponuntur

III.

fine peculiaris, aut ex media pendenda.

status religiosi, qui consistit in duobus, scilicet, in intendenda perfectione charitatis erga Deum, & consequenter etiam circa proximum, & in renunciatione seculi per tria vota substantialia, & traditionem illam talibus votis firmatam, per quam homo se totum consecrat diuino obsequio. Hæc duo satis constant ex omnibus hætenus dictis de statu religionis, cum hæc enim sint substantialia illi statui, non possunt non conuenire omni veræ religioni, siue illa sit substantia generica, siue specifica, de quo statim. Hinc D. Thomas 2. 2. quæst. 138. artic. 1. concludit, duobus tantum modis posse distinctionem inter religiones inueniri, scilicet, vel in fine proprio, vel in exercitiis, & mediis, quibus ad eundem finem tendit. Cum enim religio sit status tendens in finem perfectionis, necesse est ut per certa, ac determinata media tendat: ergo non potest alia distinctio inter religiones cogitari, nisi ex fine proprio, vel mediis.

IV.
Obiectio contra varietatem ex fine.

Dices, imò non videntur religiones distinguere in finibus, sed solum in mediis, omnia enim, quæ intendunt, vel operantur, sunt media in finem charitatis perfectæ, ergo solum possunt distinguere in mediis, quibus vtuntur ad hunc finem charitatis perfectæ. Respondeo, verum quidem esse, omnes fines particulares religionum singularum, esse media, si cum generali perfectione charitatis comparentur; sunt tamen nihilominus fines proprii, quia sunt bona per se honesta, quæ propter se proximè expetuntur, & propter ipsa reliqua omnia exercitia talium religionum instituta sunt, vel assumuntur. Dicit etiam possunt illi fines, quia sunt quasi formales quædam actiones ipsius charitatis, quæ vt in se tales sunt, intenduntur vt fines, vt verò per eas comparatur perfectio charitatis absolute, & secundum se spectatæ, media dici possunt. Itaque si charitas secundum se consideretur, plura habet officia, in quibus exercetur, & eisdem proximè augetur: sunt autem illa ad eò diuersa, vt non possint omnia, & singula per se primò ab omni religione intendi, quia quædam in cõtemplatione Dei, aliæ in operatione circa proximum versantur, & inter actiones erga proximum magna est varietas, quæ non potest sub eodem vitæ instituto principaliter intendi, vt redemptio captiuorum, infirmorum curatio, &c. Hinc ergo factum est, vt quædam religio dicatur instituta ad hunc finem proprium, id est, ad hoc officium charitatis, alia ad aliud, & hac ratione distinguuntur aliquæ religiones ex finibus, vt religio contemplatiua ab actiua, & sic de aliis. Ad hunc autem finem proprium consequendum, & religiosè exercendum, vtitur vnaquæque religio propriis modis, & obseruantis, vt orationibus, ieiuniis, operibus manuum, & similibus, & hæc vocantur propria media, quia immediatè referuntur ad illum proprium finem, & illo mediante ad generalem finem perfectionis charitatis. Contingit autem aliquando duas religiones ad eundem proximum scopum esse institutas, vt ad militiam v.g. vt tamen diuersis obseruantis, ad illum finem religiosè exercendum, & tunc dicuntur religiones distinguere in mediis, & non in fine; sicut motus interdum distinguuntur, quia ad diuersos terminos tendunt, aliquando verò quia ad eundem tendunt diuersa figura, vel per diuersa spatia: quæ posterior distinctio solet à Philosophis reuocari ad distinctionem terminorum formalium, cum prior distinctio sit per terminos reales, & formales: sicque in proprio dici possunt religiones omnes distinguere ex fine, quia licet aliquæ in proximo fine realiter conuenire videantur, tamen quatenus illum intendunt per diuersa media, & exercitia, etiam in ipso formaliter distinguere videntur, quia sub alia ratione, aut modo, aut perfectione illam intendunt. Modus autem loquendi Diui Thomæ sic

Quid quando duas religiones habere eundem finem proximum.

ut magis realis est, ita etiam est magis perspicuus, & clarus.

Ex quo rectè idè infert, magis distinguere religiones, quæ ex fine, quàm quæ ex solis mediis, siue exercitiis in ordine ad eundem finem distinguuntur. Quod est per se satis clarum: tum quia distinctio in rebus moralibus maximè est ex finibus; religio autem moralis res est: tum etiam, quia religiones, quæ in finibus distinguuntur, regulariter etiam in mediis, & exercitiis diuersitatem habent, quia ad fines diuersos regulariter media diuersa requiruntur, etiam si in aliquibus eorum possit esse conuenientia: tum denique, quia quo maior est conuenientia inter aliqua duo, eo illa minus distinguuntur, religiones autem, quæ in fine conueniunt, magnam inter se habent conuenientiam, quàm aliæ non habent: ergo. Quapropter ad eò verum hoc est, vt religiones, quæ in fine distinguuntur, possint quodammodo dici specie diuersæ, aliæ verò tantum accidentaliter. Pater proportionali ratione, nam finis est, qui in moralibus dat speciem, ergo religiones, quæ distinguuntur in fine, dici possunt specie diuersæ. Item artes, quæ tendunt ad diuersos fines, specie distinguuntur, sed religiones sunt veluti quædam spirituales disciplinae, seu artes: ergo. Hæc autem distinctio in finibus tanto erit maior, quanto inter ipsos fines secundum se spectatos maior fuerit. Aliquando enim fines ipsi erunt quasi substantialiter diuersi, vt hospitalitas, & prædicatio verbi Dei, aliquando verò solum secundum magis, & minus, vt contemplatio perpetua, seu diuturna, vel solum definitis horis: item prædicatio Euangelij inter fideles, vel in vniuerso orbe, & inter infideles, & sic de aliis. Clarum est ergo maiorem esse diuersitatem religionum, quando fines sunt substantialiter diuersi, tuncque magis dici posse religiones ipsas substantia diuersas: quamuis in hoc oportet magnam vim in verbis constituisse, quia hic vera non potest esse diuersitas in substantia quia physica, vt sic dicam, quia traditio, & tria substantialia vota, quæ in omnibus religionibus sunt, eiusdem speciei, & essentie sunt: igitur religionum diuersitas nõ potest esse in substantia status. Moraliter autem dici possunt quodammodo substantialiter differre, quæ in primario fine differunt, comparatione earum, quæ in ordine ad eundem finem solum in mediis, seu exercitiis distinguuntur.

Rursusque inter has tanto erit maior diuersitas, quanto media, & exercitia fuerint magis diuersa, aliquando enim tam parua est differentia, vt solum in habitu, & insigniis, & paucis caeremonijs distinguantur, vt religio Sancti Benedicti, & S. Bernardi, inter monachales; & inter militares, Alcantaræ, aut Calatræ, & similes, quæ videntur solum numero distinguere, quamuis in ea latitudine magis distinguantur, quàm duo monasteria eiusdem habitus, sicut in naturalibus homo albus, & niger, solum numero differunt, quamuis magis in ea latitudine, quàm duo homines albi distinguere videantur. At verò mendicantes religiones vt Minorum, & Prædicatorum, non videntur distinguere in fine, sed in modo, & mediis, & est differentia longè maior, ita vt ad specificam differentiam magis accedere videatur.

Maximè verò distinguuntur religiones, si in vtroque fine, scilicet, & exercitiis distinctionem habebant. Et præsertim si in votis ipsis, & in obseruantis eorum diuersitatem habuerint, quia cum in votis consistat substantia religionis, diuersitas in illis maximè ad substantiales accedit. Sicut dicimus, beatos distinguere in essentiali beatitudine, quia in illa in qua est substantia beatitudinis, habent aliquid varietatem, licet in rigore diuersitas illa specifica, aut essentialis non sit. Tandem aliquando intra

intra eandem religionem videtur esse tanta varietas, ut plures religiones esse appareant, ut inter Minores, quod maxime verum est, quando sub diuersis Prælati generalibus versantur, quia tunc sunt veluti diuersi exercitus, habentes diuersos duces, & insignia distincta, & interdum etiam arma diuersa, quamuis in fine, & aliis multum conueniant. His ergo modis potest distinctio, & varietas in religionibus reperiri.

mus in religionis laicis & clericis eiusdem religionis. Aliquando verò illam diuersitatem permittit, quatenus directè non prohibet, & id quod de habitu statuit, seruari potest cum aliqua diuersitate in aliis conditionibus, ut si statuatur de figura, & materia, non verò de colore habitus, tunc licet aliqua varietas in colore in diuersis monasteriis aut prouinciis permittatur, non erit contra unitatem religionis. Hæc autem varietas in habitu nunquam potest tanta esse, quin aliqua unitas seu conuenientia conferuetur, quæ unitatem talis religionis indicet, ut videre est in religione S. Francisci Obseruantia & Conuentualium, ac Capucinatorum, & in religione Sanctissimæ Trinitatis, ac multo magis in religione canonicorum regularium. Omitto Societatem I. E. S. V., quæ peculiarem habitum non assumpsit, & ita admittit illam varietatem, quam habitus clericorum in diuersis regionibus habuerit: seruando tamen illam unitatem, nimirum ut ubique eo habitu honesto, & ad statum religiosum decente utatur. In aliis verò religionibus semper seruatur aliqua unitas vel in figura, vel in colore, vel in utroque signo, vel in aliquo alio signo speciali, quod iuxta unitatemque religionis regulam obseruandum est, ut unitas religionis quoad habitum retineri censetur. Et hæc de primo puncto.

Approbatur ac defenditur dicta religionum varietas.

Secundò dicendum est varietatem religionum non sine magna diuinæ prouidentia dispositione, & Spiritus Sancti directione inuentam esse, & in Ecclesia introductam, tanquam illi valde utilem. Ratio penetrabilis est, quia status religionum proponitur hominibus tanquam via utilissima ad perfectionem acquirendam. fieri autem non poterat, moraliter loquendo, ut una religio unusque viuendi modus omnibus accommodaretur propter varias hominum complexionem ac propensiones; ut notauit Gregor. 6. Moral. c. 26. alias 27. Nonnulli namque hominum (ait) ita otiosa mentis sunt, ut se eos labor occupationis accipiat, in ipsa operis occupatione succumbant, & nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habuerint, grauius laborent, quia tanto deteriores tumultus tolerant, quanto eis licentius ad cogitationem vacat. Vnde necesse est, ut nec quiescens ad exercitationem se immoderati operis dilatat, nec inquietus ad studium contemplationis angustet. Ob hæc ergo causam utilissimum fuit quasdam esse religiones ad quietem, & otium contemplationis ordinatas, alias ad actionem, alias ex utroque mixtas, ut omnes haberent, unde, quod sibi magis expediret, eligere possent. Et eadem est ratio de aliis differentiis, hi enim his actionibus, & exercitiis potius quam aliis delectantur, quidam ad solitaria, alij ad socialem vitam propensi sunt: quidam corporibus fortiores ad labores, & rigores corporis sunt apti, alij ad studia, & spiritualia exercitia: sic ergo per varietatem religionum omnibus subuenit. Alia ratio etiam valde generalis est, quia religiones ex intentione Spiritus Sancti non solum institutæ sunt ad bonum eorum qui in eis congregantur, sed etiam ut per eos alij, atque adeo vniuersa Ecclesia iuuetur: quia ergo variae sunt actiones, & ministeria, in quibus possunt religiones Ecclesie inservire, & non sufficit una pro omnibus actionibus, ideo ex earum varietate confurgit plenitudo ministrorum, qui possint omnibus modis, & in omni actionum genere Ecclesiam iuuare. Et hoc est etiam quod Gregor. XIII. citato loco dixit, Pro temporum etiam varietate prouidisse Deum varias religiones, prout occasiones, vel necessitates temporum postulabant. Addit etiam Bernard. in Apolog. Guillel. Abb. ad pulchritudinem Ecclesie pertinere hanc varietatem iuxta id Psal. 44.

A a

Astius

Distin-
ctio
et diuersi
palat. 1.

VIII.
Vnde reli-
gionis di-
uersitas, a
vniuersi-
tate finis
pauca.

IX.
Iam ab
vniuersi-
tate.

X.
Præter
capitulum
condu-
cit, sed non
requiritur.

XI.
Similiter
et
conuenientia
in habitu.

XII.

afficit regina à dextris suis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Nec mirum (inquit) sit in hoc exilio, peregrinante Ecclesiâ, sit huiusmodi pluralis varietas, & vna pluralitas, cum in illa quoque patria quando & ipsa regnabit, futura sit aliqua dispar aequalitas, cum scriptum sit, in domo patris mei mansiones multe sunt.

XIII.

Ex his ergo constat, quàm longè sit hæc religionû distinctio ab omni Ecclesiæ diuisione, & schismate, sicut enim in eadem domo diuersitas mansionum, & cubiculorum, non destruit, sed pulcherrimè cõstruit vnitatem domus, & in republica, vel ciuitate pluralitas artium, & officiorum, non est contra vnitatem, sed potius est maximè necessaria, vt ciuitas sit consummata, & perfectâ; ita in Ecclesia varietas religionum eius vnitatem non diuidit, sed illustrat. Neque obstat quoddam charitatis perfectio vna sit, quia viæ ad illam possunt esse plures, non quidè quoad substantiam omninò diuersæ, sed quoad actionem, vel quoad modum, & (vt ita dicâ) quoad missionem, & participationem actionû. Omnes enim religiones in substantia easdè ferè actiones exercet, tamen quædâ in quibusdam excedunt, aliæ in aliis, quædâ hoc modo, aliæ alio illas participant, omnes tamen sunt sanctæ, & ad suprà dictos fines necessaria. Incommoda autem, quæ ex hac varietate sequi obiciuntur, minoris momenti sunt, neque cum vtilitatibus numeratis possunt comparari. Res enim humane huiusmodi sunt, vt nûquam omnibus incommodis careant, & ideo quando hæc sequuntur, nõ ex re ipsa, vel actione, sed ex infirmitate, vel malitia hominum, non sunt propter illa omittenda bona maiora, sed adhibenda remedia, ne illa mala sequantur; potissimum autem est charitas. Vnde eleganter Bernard. in dicta Apologia. *Requiritur (inquit) à me, cur, cum omnes ordines laudem, omnes non teneam, laudo enim omnes. & diligo, vbi cumque iuste, & pie viuatur in ecclesiâ: vnum opere teneo, ceteros charitate: faciet autem charitas (fidenter loquor) vt ne illorum quidam si uelut frater, quorum instituta non sequor.*

XIV.

Diuis autem Basilii citato loco non loquitur propriè de diuersitate religionum, sed de multiplicatione domorum, seu monasteriorum eiusdè religionis in eodem oppido, tractatque prudentialè quæstionem, an expediat talia monasteria multiplicari in eodem oppido: & ipse fert probabile iudicium expedire magis, vt in vno domicilio, & sub vno prælato omnes aggregentur. Hæc autem quæstio longè diuersa est ab ea, quam nunc tractamus, estque in ea satis verisimile Basilij iudicium, & fortasse regulariter ita est; & maximè eo tempore, in quo, vt supponere videtur Basiliius, religiosa domus erant ita distinctæ, vt non vnirentur sub vno capite, quarum multiplicatio vicina poterat facilè discordiam parere, & non erat necessaria, quia regula erat vniformis omninò in modo viuendi separato, & remoto ab actionibus externis. At etiam Basiliius fuisse tunc penuriam hominum, qui huiusmodi domos regere vtiliter possent, quia monachi regulariter sacerdotes non erant, neque docti. Quæ rationes hoc tempore cessant, nam in eadem religione sunt varix actiones, vel ad studia, vel ad cõciones, & alia ministeria, est etiam vnio earum inter se, & sub vno superiori prælato, nec defunt homines docti, & prudentes, per quos possint gubernari, & ideo etiam hoc modo possunt vtiliter sæpè monasteria in eadem ciuitate multiplicari. Quia verò in vtraque multiplicatione poterat esse excessus, ideo multiplicatio religionum Summo Pontifici meritò reseruata est, vt patet ex Concil. Later. in c. ult. de Religiof. dom. & Concil. Lugdun. in c. vnice. eod. tit. in 6. In Concilio autem Trident. sess. 25. cap. 3. de Regul. ad alia incommoda vitanda statuitur, vt sine licentia Episcopi monasteria non erigantur.

CAPVT II.

Virum religioso vitæ in solitariam, & cenobiticam rectè distinguatur: & vitæ perfectior sit.

Supponendum est, sermonem esse de proprio statu religioso, latè enim potest religiosa vita appellari omnis illa, quæ ad diuinum cultum instituitur, etiam si non habeat omnia requisita ad religiosum statum, vt ex superius dictis satis notum est. Videtur autem hoc modo non posse habere locum distinctionis propositæ, quia repugnat vitæ esse verè religiosam, & esse solitariam. Primo, quia vita religiosa esse debet sub speciali obedientia alicuius prælati; qui autem solitariam vitam agit, nullius obedientiæ specialiter subiectus est, vt patet de Joanne Baptista, & de Paulo primo eremita, & similibus: ergo. Secundo, quia vita religiosa debet esse regularis, debet enim itari, & firmari per professionem sub aliqua certa regula: vnde & in iure religiosi regulares appellantur, & pro eodem reputantur: sed qui vitam solitariam agit nullam regulam proficitur, vt per se constat: ergo. Tertium, quia status religiosus requirit Ecclesiæ approbationem, & acceptationem; in vita autem solitaria nihil horum reperitur. In contrarium huic statui principium dedisse: cuius exemplum etiam Christus dare voluit, quando in desertum per quadraginta dies recessit, vt ieiunio, & contemplationi vacaret. Atque ita est apud Patres vulgaris distinctio monachorum in anachoretas, & cenobitas, vt videre licet apud Hieronymum epist. 22. ad Eulochium de Custod. virgin. Cassianum collat. 18. cap. 4. Ildorum lib. 2. de Offic. Eccles. cap. 15. de Monachis, & lib. 7. etymolog. cap. 13. vbi anachoretas & eremitas duos ordines distinguit, nam eremitas vocat qui semper à principio solitariam vitam proficuntur, anachoretas qui post acquisitam perfectionem in vita cenobitica, in solitudinem separentur. Sufficiens tamen est bimembris diuisio: nam quicumque solitariam vitam agunt, vtroque nomine appellari solent, & cum illa duo membra quasi per contradictorias differentias distinguantur, adæquatè distinguunt diuisum. Solent etiam Patres addere alia membra illi diuisioni, vt patet ex proximè citatis, & ex S. Benedicto in principio suæ Regulæ. Veruntamen illa alia membra non pertinent ad veros & religiosos monachos de quibus agimus, sed dantur de quibusdam fictis & reprobtis monachis, qui illis temporibus vigeant.

Tota ergo difficultas huius diuisionis, vt argumenta ostendunt, versatur in altero membro, scilicet, vitæ solitariæ: nam de vitæ cenobitica non est dubium. Dicitur enim cenobitica vita, quæ agitur in religiosa congregatione, cuiuscunque ordinis illa sit, quæ dici etiam potest vita communis, & sociabilis. Sed quia hæc voces generaliores sunt, ideo religiosa vitæ, quæ in conuentu fratrum fit, vox illa accommodatissima fit statui religioso, per se notum est, tum ex vsu Ecclesiæ, in qua hic modus vitæ religiosæ præualuit, ac ferè solus conseruatur: tum etiam, quia ad omnia vota religioso statui substantialia, & ad praxim omnium consiliorum, & virtutum est valdè opportuna, vt statim magis patebit. Vnde de hac interpretatur Augustinus illud Psalm. 132. *Quam bonum, & quam iocundum habitare*

habitare fratres in vnum: quia in huiusmodi religioſis cœnobiis ita ſunt multi, vt tamen ſit cor vnum, & anima vna, cuius initium, & quaſi exemplar ait fuiſſe in cœnaculo, vbi poſt Chriſti Domini aſcenſionem erant Apoſtoli cum fidelibus congregati in vnum, orationibus inſtantes, & expectantes Spiritus Sancti aduentum. Et ideo in hos etiam cœnobitas interpretatur, optimè conuenire monachi nomen, quia licet ab vnitae ſumptum ſit, monos enim eſt vnus, vnde monachus, quaſi vnus & ſolarius dictus eſt; tamen etiam cœnobitæ monachi rectè dicuntur, Nam qui ſc. viuunt in vnum (ait Auguſt.) vt vnus hominem faciant, vt ſit illis verum, ſicut ſcriptum eſt, cor vnum, & anima vna, multa corpora, ſed vnum cor, & vna anima, rectè dicitur monos, id eſt, vnus ſolus. Igitur modis omnibus, & res, & vox religioſi ſtatus in huiusmodi congregatione, earumque religioſos conuenit: de alio ergo membro videndum ſuperest.

III. Eſt ergo vterius aduertendum, generaliter dici poſſe ſolitariam vitam omnem illam, quæ communis non eſt, neque in Societate multorum idem genus vitæ proſitentium, ſiue agatur in ſolitudine ab omni commercio hominum ſeparata, quæ propriè dicitur vitæ eremiticæ; ſiue agatur in pagis, villis, & ciuitatibus, in propriis tamen ac priuatis domibus: licet enim hæc non poſſit dici vitæ ſolitaria, quantum ad conuerſationem, & conuictum cum aliis hominibus: poteſt tamè dici ſolitaria, ſi alioqui religioſa ſit quoad ſocietatem, & vnitatem in eodem genere vitæ. Fuit autem vterque modus viuendi cultus in Eccleſia ab his hominibus, qui viam conſiliorum, & perfectionis amplexi ſunt. Nam de vitæ eremiticæ extant clariffima antiquitatis exempla. Tamen, ne ſit ambiguitas in nomine, oportet aduertere, interdum dici eremitas eos, qui in cœnobiis degunt, quando talia monaſteria ſolùm in deſertis locis, ac eremis conſtruebant, & ex ſua viuendi ratione talem ſeparationem à populis hominum poſtulabant. Hoc modo fuerunt eremitæ religioſi Sancti Baſilij, vt ex eo accipi poteſt in regul. 6. ex fuſ. diſput. in hac etiam amplitudine videtur mihi de ſolitaria vita loqui Hieronym. cum illam mirè laudat in epiſt. i. ad Heliodorum. Auguſtini monachi eremitæ dicuntur, ad quos ſunt ſermones eius ad Fratres in eremo, de quorū auctore licet aliqui recentiores dubitauerint, tamen perique doctiores, eos Auguſtinianos verè eſſe recognoscunt, & ita inueniuntur paſſim citati à grauiſſis authoribus, præſertim à Nicolao V. in tractat. de laudib. Auguſtini, & à S. Antonio de Paulo, Vincentio Ferrar. & Bernard. Senen. ſæpè in ſuis concionibus, & Concilium Aquifgran. citat ſermon. de cœmuni vita clericorum, qui eiſdem ordinis, & rationis eſſe cenſentur. Et fortaſſe non pauci inter illos inferri erunt, qui non ſint Auguſtini, de quo iterum libro ſequenti cap. 8. num. 8. tamen quoddam aliquos inſcripſerit eo titulo, veriffimillimum eſt ob tantam antiquitatem. Sic etiam Carthuſiani eremitæ appellari ſolent, & in ſua profeſſione promittunt conuerſionem, & emendationem morum in illa eremo; conſtat autem illorum vitam cœnobiticam eſſe, licet multum participet de vitæ ſolitaria. Alio verò modo dicuntur eremitæ, qui vitam ſolitariam proſitentur extra omnem hominum congregationem, & conuerſationem, qualem egit ſæpius Elias in monte Carmelo, & Ioannes Baptiſta in deſerto, & Paulus primus Eremita, vt in Calendario Rom. appellatur.

Quæ eremiticæ, & cœnobiticæ, & ſolitariæ vitæ diſtinctiones, & nomina, & ſtatus, & diſpoſitiones.

Sommes ad Fratres in eremo, non ſunt Auguſtini.

Vita eremiticæ, & cœnobiticæ, & ſolitariæ.

IV. Hæc vita laudabilis eſt.

ne totius Eccleſiæ, propter quod in Concil. Chalcedon. c. 4. dictum eſt, Qui verè, pureque ſolitariam eligunt vitam, digni ſunt conuenienti honore: habetur 16. quaſt. 1. cap. Qui verè. Suppoſita verò illius vitæ ſanctitate, oſtendere oportet, fuiſſe verè ſtatum religioſum. Circa quod ſciendum eſt, vitam illam ſolitariam dupliciter aſſumi poſſe: primò, ſtatim à principio conuerſionis ab illa inchoando: ſecundò, ad illam à cœnobitica vita tranſeundo. Hoc poſteriori modo conſulunt Patres vitam illam eſſe aſſumendam, poſtquam, ſcilicet, aliquis in cœnobia per multos annos ſe exercuerit, & magnos progreſſus in perfectione fecerit, vt monet Hieronym. in epiſt. 22. de Cuſtod. virgin. ad Euſto. in fin. & epiſt. 4. ad Ruſticum, De ludo monaſteriorum huiusmodi volumus regredi milites, quos eremi duræ rudimenta non terreat. Idem ſenſit Auguſtin. lib. 1. de Morib. Eccleſ. c. 3. Caſſian. collat. 10. cap. 3. Benediſtus cap. 1. ſuæ regulæ, Bern. ſerm. 3. de Circuncif. & Iſidor. lib. 2. de offi. c. 15. ſub titulo De tertio genere monachorum. refert morem antiquum fuiſſe, vt per viginti annos, alias 30. prius probarentur in cœnobiis, & poſtea non niſi per electionem obedientiæ, ad ſolitariam vitam tranſirèt, in Canone autem 41. Trullano ſaltè quatuor anni requiruntur, & Epiſcopi approbatio. Hæc ergo vitam ſolitariam manifeſtum eſt, & ſupponere, & includere religioſum ſtatum, quia ex illo, què in monaſterio quiſpiam profeſſus eſt, ad eremum tranſit; per hunc autem tranſitum non auferitur religioſus ſtatus, qui in tali perſona ſupponitur, cum talis ſtatus immutabilis ex ſe ſit, ſed vſus eius accidentaliter mutatur. Vnde quod ſpectat ad caſtitatem, & paupertatem, manifeſtum eſt in illa ſolitaria vita perfectiſſimè poſſe ſeruari, & eandem obligationem manere: quoad obedientiam verò exiſtimo, huiusmodi tranſitum ſemper debuiſſe fieri ſeruata obedientiæ lege, & obligatione: imò etiam in ipſo eremo ſemper conſeruari debuiſſe ſubordinationem aliquam ad prælatum ſecundum aliquam regulam: quia obedientiæ votum in ſe manebat etiam integrum, & ideo aliquem vſum eius fuiſſe neceſſe eſt, iuxta regulam tamen, & conſuetudinem vouentium. Et eadem ratione illa ſeparatio à cœnobia non repugnat traditioni, quam de ſe fecerat quiſpiam monaſterio per profeſſionem ſuam, quia illa traditio etiam intelligitur iuxta meſuram regulæ, & obedientiæ, & tota ordinatur ad malum bonum, & perfectionem proſitentis, quæ omnia in illo tranſitu ſeruabantur.

Quando verò ſtatus ille eremiticus immediate inchoabatur, ſine vllò tranſitu per cœnobia, nec per profeſſionem in illo factâ, vt fuit in Sancto Paulo per totam vitam, & Antonio multis annis, & plerique aliis, difficile eſt definire, an & quo modo in eis fuerit vera profeſſio religioſi ſtatus. Quia licet quoad obſeruantiam, ſummam paupertatem, & perfectiſſimam caſtitatem coluerint, non conſtat nobis, an talia vota emitterent. Deinde licet demus ea emiſſe, ex illo affectu, quem habebant ſe totos conſecrandi cultui diuino, & perfectioni quarendæ; & quo vitam illam aſſumebant firmo propoſito in illa perpetuò manendi, & ideo credibile ſit perpetuam illam perſeuerantiam Deo promiſſe: maxime quia non ignorabant, hoc eſſe melius, & gratius Deo, hoc tamen totum ad verum religioſum ſtatum non ſufficit. Et, quod caput eſt, illi nullam obedientiam alicui homini proſtebantur, nec ſecundum certam regulam, vel voluntatem alienam viuere ſtatuebant, aut promittebant: quomodo ergo poterat in eis eſſe ſtatus religioſus perfectus? De hac verò difficultate inferius dicam in n. 12.

Venio ad alium modum vitæ religioſæ priuatum quidem, non tamen omnino ſolitariam. Vbi prius modum reiiciendus eſt quidam monachorum gradus, ſolitaria cuius

Fuit etiam ſtatus religioſus quoad cœnobia ad illa tranſitus erat.

V. Quando hæc immemoriale à ſeculo ad illam tranſitus erat, non videri ſtatim religioſum.

VI. Modus quidam vitæ

cuius mentionem fecit Hieron. in epist. 22. de custodia virginum. in fin. eosque *Remotoib* appellat, quod nomen *Aegyptium* est, qui non omnino soli, sed bini, vel terni habitabant, suo tamen arbitratu, & sine obedientia vivebant, & licet aliqua opera paupertatis, & poenitentiae facerent, perfectionem tamen vita non proficebantur. Eorundem videtur facere sermonem Benedictus in sua Regula, c. 1. ubi duo genera horum hominum distinguit. Sed eos missos facimus, nihil enim ad praesentem causam pertinent, non enim erant veri religiosi, sed ficti, & perditii homines, & ut tales, dicti Patres eos reprehendunt.

VII. Illius ergo status, ac modi viuendi vestigia praecipue in feminis, & sacris virginibus inveniuntur, quamvis enim olim etiam in monasteriis vivere solerent, ut ex Ambr. ad Virg. lap. c. 7. Hier. epist. 8. ad Demetriad. & 48. ad Sabinian. & alii constat: saepe etiam in propriis domibus vivebant, postquam coram Episcopo virginitatem professae fuerant, & ab eo velum acceperant. Vnde Aug. ser. 1. de commun. vit. cleric. *Virgo* (ait) *est nunquam fuerit in monasterio, si virgo sacra est, illi nubere non licet. quamvis esse in monasterio non compellatur.* Hinc Conc. Tolet. IV. c. 8. & est apud Burch. lib. 8. decret. c. 48. & Gratian. 27. q. 1. c. 7. De viduis (ait) *Et puellas, quae habitum religionis in domibus propriis, tam a parentibus, quam per se mutauerunt, si per se contra instituta Patrum, vel praecipia canonum coniugata aut aliter copulanda, tamdiu a communione habentur suspensa, quamdiu quod licet se perperam emendauerint.* Quibus verbis significatur illas fuisse veras religiosas, & incapaces matrimonii, quamvis in domibus propriis professae fuissent: imò significatur professionem tacitam per solam gestationem habitus fuisse sufficientem. Idem sumi potest ex Concil. Carthag. IV. c. 54. & ex aliis, quae referuntur à Gratiano 27. q. 1. Clarius ex Concilio Carthagin. III. c. 33. colligimus virgines sacras, quae parentes habebant, sub eorum custodia in propriis domibus vivere potuisse: ac mortuis parentibus dicitur ibi, in monasteriis sub providentia Episcopi esse custodiendas. Quod etiam ex Concil. African. c. 11. refert Burchard. lib. 7. c. 75. qui etiam c. 54. refert decretum Eugenij Papae, dicentis, *Mulier sub obtentu religionis velata, aut in monasterio regulariter vivat, aut domibus suis susceptam habitum caste observet.* Hinc etiam in Concil. Eliber. c. 27. permittitur Episcopo, & presbytero apud se habere filiam virginem Deo dicatam. Denique in c. 12. parte 2. de conuer. coniug. clare supponitur, in propria domo posse religiosam professionem fieri, & idem clarius habetur in c. insinuante. qui cler. vel vouent.

VIII. Constat igitur etiam hoc modo rectè distinguere posse statum religiosum in coenobiticum, seu regularem, & solitarium, seu vitam priuatam, quia in hoc etiam interueniunt omnia, quae sunt de essentia talis status: non enim est de essentia eius quod fiat sub certa regula, ut supra ostensum est: potestque habere Ecclesiae approbationem sufficientem, si talis professio cum vera traditione, & votis substantialibus religionis, autoritate Ecclesiae recipiatur, & approbetur. Quamvis autem hoc ita sit, & olim fuerit in usu, nunc iam non est in Ecclesia talis consuetudo, quia nulla professio ab Ecclesia recipitur, quae non fiat secundum aliquam regulam ab eadem Ecclesia approbatam, iuxta capit. ultimum de religios. domibus & capit. vnic. eod. tit. in 6. ergo qui nunquam religiosi fuerunt, nec sub obedientia alicuius praelati, & approbata regulae viuunt, sine dubio non sunt veri religiosi, etiam si forte castitatem voueant.

IX. Quapropter distinctio haec iam non habet ferè locum in Ecclesia, nam licet sint aliqui, qui solitaria vitam agunt, & Eremitae dicuntur, illi aut professi sunt sub obedientia alicuius regulae approbatae, sub

qua etiam viuunt, licet à consortio communitatis congregationis separati: aut tales professionem nunquam emisissent. Priores, ut bene notauit Syluester ver. *Eremita*, non sint praefice Eremitae, sed sunt religiosi ducentes vitam eremiticam, qui in preparatione animi etiam ducunt vitam coenobiticam, si ad illam per obedientiam reuocentur. Cuius vitae antiqua vestigia, & exempla in Hispania conseruauit Patres Sancti Benedicti in celeberrimo, & religiosissimo conuentu Sanctae Mariae de monte Serrato. Quocirca licet in his distingui possit vita solitaria à coenobitica, quantum ad actualem viuendi modum, ut sic dicam, non tamen quantum ad statum religiosum: quia est vnus & idem varias actiones sub eadem regula, & obedientia exercens.

Posterioribus autem non sunt veri religiosi, ut communiter auctores sentiunt, adeo ut multi negent eos gaudere priuilegio clericali. Nam primò illi non vouent, nec se tradunt in manus alicuius, nec prout sentitur secundum aliquam regulam approbatam. Secundò, vel castitatem non vouent, vel si vouent, id est merè priuatim, & simpliciter, vnde necinhabiles sunt ad matrimonium: nec publicè, & coram Ecclesia vouent, per se loquendo. Tertiò, non obligantur ad paupertatem, ut ait Glossa in c. qui vere. 16. q. 1. quam omnes Doctores sequuntur. Vnde etiam possunt condere testamentum, ut supponit Gratianus 19. q. 3. §. *contra*. ubi etiam ait Paulum primum eremitam testamentum condidisse, sed in facto deceptus est, ut constat ex Hieronymo in vita Pauli, quidquid sit de iure an illud condere poterit. Quartò, nec obedientiam vouent, ut ait S. Thomas in 4. d. 27. in expositione litterae ad finem circa illa verba, *Eremiti solitudinem elegerunt*. Sed solum tenentur obedire Episcopis sicut alij fideles, ut idem ait 2. 2. q. 186. art. 5. ad 3.

Hinc à multis Doctores hi eremita non reputantur personae Ecclesiasticae, nec gaudere priuilegio clericali. Quod sentit Ioannes de Lignano in Clem. per litteras de praeben. Abb. in cap. null. de foro compet. Angel. ver. *Eremita*. n. 3. qui tamen inconstanter ait hunc eremitam esse personam Ecclesiasticam, & de foro Ecclesiastico, per cap. null. de iur. d. 93. & cap. si autem, 11. q. 3. qui textus nihil omnino de hac re loquuntur, nec ad illam faciunt, & hoc repugnat cum eo, quod proximè dixerat hic auctor, hos eremitas esse laicos, & manere sub iurisdictione Imperatoris, quia nihil habent, quod illos eximat. Item sine causa negaretur eis priuilegium clericale, si personae essent Ecclesiasticae: vnde Glossa in dicto cap. qui vere, dicit, eos gaudere priuilegio clericali, quia ibi in textu dicitur, *Qui vere, pureque vitam ducunt*, quod non est inueniendum in textu. Sed hoc longe diuersum est, nimisque generale. Vnde Archid. quem sequitur Syluester, ait, gaudere, si subintelligatur, vel personae religiosae, gaudenti illo priuilegio. Sed licet hoc demus, id non erit, quia sunt religiosi, sed quia tunc sunt veluti conueriti, aut obligati religioni: de qua re dixi plura in tom. 5. in 3. part. disp. 22. sect. 1. numer. 1. exponendo canonem, si quis suadente. ubi partem negatiuiam sequutus sum.

An verò idem sentiendum sit de antiquis sanctis eremitis, Paulo, & similibus, quòd scilicet veri religiosi non fuerint, iudicium aliis relinquo. Nam D. Thom. 2. 2. quaestione 186. art. 5. ad 3. videtur eos inter religiosos computare, & ideo conatur declarare, quomodo habeant sufficientem obedientiam ad illum statum, quia scilicet subsunt Episcopis. Quod quidem esset verum, si constaret eas vouisse specialem obedientiam Episcopis, sed hoc nobis non constat. Idem verò D. Thom. q. 188. art. 8. ad 3. significat hos sanctos habuisse obedientiam in preparatione animi, id est satis illis fuisse, quia actu obedire

(ait) non est necessarium perfectis. Sed licet hoc fir-
verum respectu perfectionis personalis, tamen res-
pectu status necessarium videtur actuale votum
obedientiæ, in quo illa aptitudinalis obedientia
fundetur, & non tantum in generali obligatione
præceptorum: de hoc autem voto nobis dubium
est, an illi sancti eremite, qui solitarij omnino vi-
tam à principio vixerunt, illud emiserint. Et pro-
babilis, ac ferè certum videtur, non emisisse illud,
nec alia vota in manu alicuius, qui vice Dei, eiusque
auctoritate illa reciperet, & acceptaret, atque ad e-
nec veram professionem ad statum religionis ne-
cessariam fecisse. In hoc ergo re nihil certi habeo,
quod respondeam, & ideo mallem aliorum iudicio
hoc relinquere, quàm quicquam definire. Aut e-
nim dicendum est, hos sanctos Patres prorsumquā
in eremum secedentes, religionis professionem in
manibus Episcoporum fecisse, quod est diuinae, nam
in his historiis, seu vitis eorum hoc non legitur:
aut dicendum est, eos non fuisse propriè, ac for-
maliter religiosos quoad statum publicum, & ap-
probatum iure ordinario in Ecclesia, fed fuisse reli-
giosos apud Deum aliori ratione, specialiter ap-
probata peculiari Spiritus sancti infusione. Quod
videtur significasse D. Thom. quæst. 188. art. 3. cum
ait, in illis sanctis viris Spiritum sanctum sua gratia
fuisse plenum, quod in aliis per exercitationem acqui-
ritur: unde dicere possumus in eis fuisse statum re-
ligiosum quasi eminenter, per abundantiam gratiæ
confirmantis illos quasi immobiliter in tali viuen-
di modo, & suppletis directionem obedientiæ,
quæ in aliis per homines fieri solet, & in illis sanctis
erat perfecta in animi preparatione respectu præ-
latorum Ecclesiæ. Quod paulò inferius amplius
declarabitur.

XIII. Neque etiam habet locum prædicta distinctio, etiam in vita solitaria non sumatur in illo rigore, sed vt distinguitur a vita cenobitica, seu in communitate aliqua. Nunc enim iam non possunt fieri vota religionis, nec professio valida in statu omnino priuato, sed propter fieri in religione approbata per Romanam sedem, iuxta cap. vltim. de religiof. dom. & cap. vnic. eod. tit. in 6. Talis autem religio non est nisi communis aliqua sub obedientia alicuius prælati, & sub aliqua regula viuens, cuius mēbrum effici necesse est, eique se tradere, qui secundum illam statū religiosum assumit, ac proficitur. Quocirca omnes siue viri, siue feminae virgines priuatam vitam agentes, quantumuis se Deo dedicent, & voueant castitatem, vel etiam paupertatē, & obedientiam, etiam in manibus Episcopi, religiosi non sunt, quia illa non est vera professio, nec traditio, cum non sit acceptata ab habente potestatem, nec modo ab Ecclesia præscripto, vt statim ex superioribus patet.

*Vira su vita perfectior, cœnobitica ne, an so-
litaria.*

XIV.
Religiosa
D. Th. 1. 2. 3.
procedit de
utroque ve-
lutra vi-
am rationem.

Vltimò conſtat ex diſſiſ, quid dicendum ſit de
comparatione inter hos duos ſtatus, ſolitarium, &
conobiticum. Nam D. Thom. d. quæſt. 188. art. 3. vi-
detur ſimpliciter ſolitarium vitam præferre, quan-
do debito ordine, ac modo aſſumitur: quia compara-
turaliſa aliam, ſicut terminus ad viam; terminus
autem ex ſuo genere perfectior eſt via. Et in præſen-
ti cenobia ad hoc ſunt, vt homines tendant ad per-
fectionem, vita autem ſolitaria ſupponit perfectionem
acquiſitam, vnde ſolum eſt ad exercendam per-
fectionem. Sed in primis D. Thomas loquitur de vi-
ta ſolitaria, quando ad illam per vitam religioſam
in cenobio, ſeu conuentu tranſitur. Quomodo vi-
ta hæc ſolitaria iam ſupponit verum ſtatum reli-
gioſum, & ita non præſertur ſtatu ſeculari, ſed in co-
Franc. Suar. de ſtatu relig. Tom. IV.

dem statu præfertur gradus perfectorum, gradu
proficientium. Vnde et a supponitur diligens exer-
citatio in vita communi religiosa, ita vt perfectio
iam comparata sit, & ad illam exercendam solitu-
do eligatur, non proprio iudicio, sed superioris ar-
bitrio, nam talis solitaria vita non caret obedi-
entis subordinatione, cum non destruat religiosum
statum, sed periciat.

Quapropter in viro iam religioſo ſolitaria vita
altera aſſumpta, non ſolum perfecta non eſſet, verũ
neclaudabilis, quia obediẽtia, & obligationi prioris
profeſſionis repugnaret. Neque quoad hoc cre-
dendum eſſet cuiuſque ſpiritus mouẽdi ad vitam
ſolitariam, contra ſuperioris voluntatem aſſumen-
dam: nam quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt. Vbi appli-
cari poſſunt verba Innocentij III. in cap. *niſi cum pri-
dem*, de electione, vbi ad quendam Episcopum, qui
cedere Episcopatuſi volebat ſine alia legitima cau-
ſa, vel autoritate, ſolum vt contemplationi vaca-
ree, ſic inquit; Sed dices, Spiritus vbi vult prius: & neſci-
mus venit, aus quo vadat: & ideo non eſt, qui poſſit vias il-
lius ſpiritus perſcrutari, qui vero ſpiritu Dei agitur, non
ſunt ſub lege, quia vbi ſpiritus Dei, ibi libertas quare ſi ceden-
di (quod nos in præſenti dicere poſſumus, ſi receden-
di) potestas data ab homine non fuerit, nihilominus tamen
cedes, (ſeu recedes) a Deo certe (reſpondit Pontifex)
deſpic. ſiſciſ. p. ſu. nam quomodo ſpiritu Dei agitur, qui contra
ſpiritu Dei agit, ſi enim vera ſunt quæ præmiſimus
(ſcilicet de obligatione Episcopij, & idem eſt in præſen-
ti de obligatione profeſſionis) (imo quia indubi-
tanteſ ſunt vera) procul dubio contra ſpiritu Dei eg. i, qui
aliquid contra veritatem aſſentans, quoniam ipſe eſt ſpiri-
tus veritatis.

Dices, nonne licet religioso ad arctiorem religionem transire sine obtenta licentia sui prelati? Respondeo primò, illum transire esse ab Ecclesia illo modo approbatum. Deinde ibi mutatur status in perfectiorem, quæ exceptio fuit in priori professione virtute inclusa, & ita non agitur contra illam: hic verò non mutatur status, sed in eodem assumitur certus vitæ modus, quem non licet propria voluntate assumere, quia licet ille modus vitæ videatur secundum se perfectior, tamen ei, qui in tali statu existit, melius est obedire, & contra obedientiam nullus viuendi modus potest esse in tali statu perfectior.

At verò quando hic status vite solitaria: nō supponit statum religiosum, licet possit fortasse dici modus viuendi perfectior, quoad actionem, vel quoad vsum, non potest dici status perfectior, quia status non est: & ex ea parte imperfectus modus vite est, quia potest propria voluntate mutari. Quomodo dixit Glossa in dict. c. *qui vere*, Eremitam transi-
eundo ad monachum, transire ad vitam arduiorem, quia iam nō potest habere proprium: adde, & quia iam est sub obedientia, quod est omnium optimū, quantum ad statum spectat. Quin potius licet supponatur religiosus status, si non supponitur exercitatio religiosa in congregatione fratrum, & magna virtus, ac perfectio acquisita: illud vite genus regulariter loquendo eligibile non est, quia non est via secunda ad perfectionem, sed periculis plena: Nisi diuina gratia (ait D. Thomas) *suppleat quod in aliis per exercitationem acquiritur, prout in S. Benedicto, & aliis.* Quomobrem absolute, ac humano modo loquendo, ille viuendi modus omnino solitarius, ille modo assumptus, non cadit sub humanum consilium, nec potest dici simpliciter melior, sed solum cum hoc addito, nisi specialis Spiritus sancti instinctus interueniat, ita vt homo interius ab Spiritu sancto certitudinem accipiat, quod sub protectione, & directione sua illum fuscipiat. Quin etiam addo, regulariter item loquendo, etiā religiosi viri, & in virtutis exercitiis, salubrius esse in fratrū con-

XV.
colitaria
ita ex cœ-
bitica ut
perfectior,
supponit li-
centiam
calati.

XVI.

gregatione, quam in solitudine versari, ut docuit Basilii ser. 1. de institutis monachorum, ubi ad minimum in conventu denarium numerum requirit, ex professo verò id disputat regula 7. ex fusioribus, comparatione facta inter vitam solitariam, & cenobiticam, & hanc multis rationibus præfert.

XVII.

Quæ à fortiori probant, statum religiosum in vita communitatis esse longè utiliore, & securiore, quam in vita priuata domestica, & non omnino solitaria, quia in tali modo viuendi & desunt utilitates vitæ communis, quales sunt, maior, & quasi continuus obedientiæ influxus, adiutorium aliorum fratrum per exemplum, per correptionem, & per alia charitatis opera, plures item occasiones exercendi omnes virtutes, humilitatis præcipue, ac charitatis, maior custodia, & vigilantia ad proficiendum, & vitandos omnes defectus, atque alia similes. Deest etiam in illo viuendi modo illa specialis comoditas, vacandi semper Deo, propter quam vita solitaria in veneratione, & admiratione habetur. Unde factum est, ut uterque modus vitæ religiosæ priuata, seu solitaria, ferè ab usu Ecclesiæ sublatus fuerit. Domesticus quidem & vrbani (ut sic dicam) ut parum utilis, & occasionibus expositus: eremiticus verò, & omnino solitarius ut periculosus, & ordinariè etiam minus utilis, nisi sub actuali obedientia alicuius religionis retineatur.

XVIII.

Addo præterea, etiam illo modo, quo vita eremitica præfertur à D. Thoma cenobiticæ, intelligendum id esse præcise stando intra latitudinem vitæ contemplatiuæ, ideo enim solitaria vita præfertur, quia ad actualem contemplationem aptior est. Nihilominus tamen si vita illa omnino solitaria & otiosa illo sancto otio, quod diligit charitas veritatis, ut Augustinus ait, si illa (inquam) comparatur cū vita actiuosa, actione illa, quæ ex contemplatione manat, & aliquam conuersationem inter homines requirit: perfectior simpliciter est hæc vita, quam illa omnino solitaria, ut manifestè probat discursus eiusdem D. Thomæ, d. q. 188. art. 6. & ideo in art. 8. ab illa comparatione vitæ socialis, & solitaria, separantur religiones, quæ ad actiones aliquo modo ordinantur, de quibus iam dixerat, eas, quæ ad docendum, & prædicandum ordinantur, ex suo genere præferre his, quæ tantum contemplationi vacant, quia altius est perficere, quam perfici, & ex abundantia perfectionis prouenit, contemplata aliis tradere. Unde Basil. dict. regula 7. vitam socialem maxime præfert propter exercitium operum charitatis, inter quæ potissima sunt quæ proximè ex ipsa contemplatione nascuntur. Hoc etiam videtur confirmari exemplo Ioannis Baptiste, qui post vitam solitariam ad prædicandum accessit. Item ad hoc propositum videtur Innoc. III. in d. c. *nisi cum pradem*, de renum. exemplo Ieremiæ, dicens ad quendam Episcopum, qui propter otium contemplationis Episcopum munus recusabat; *S. ire debes non esse te sanctificato in vtero sanctiorem & ideo non oportet te prædicationis iam suscepta respuere ministerium*, &c. Et in fine illius capituli plura dicit in confirmationem huius sententiæ, quæ inferius c. 8. cum iterum hæc comparatio occurreret asseremus.

XIX.

Vitam a se sit antiquior.

Vltimò possunt hi duo status comparari in antiquitate, uter scilicet antiquior fuerit. Quidam enim censent eremiticū fuisse antiquiorem: nam auctorem cenobiorum dicunt fuisse Anthonium, quem præcessit Paulus, qui eremitarum pater post Christum appellatur, quamuis ante ipsum Christum illius vitæ exempla præcesserint in Elia, Eliseo, & Ioanne Baptista teste Hieronymo epist. 22. Sed nihil certum existimo posse in hoc statui: & si quid affirmandum est, verisimilius videtur, cenobia fuisse antiquiora. Nam à tempore Apostolorum, & D. Marci inceptum, siue clericorum, siue monachorum, ut

in superioribus tactum est, & infra tract. 10. lib. 1. etiam dicitur. Et tempore etiam Elisei & Prophetarum fuisse societatem aliquam inter solitariam vitam agentes, ex antiquis auctoribus colligitur. Verisimile autem est nunquam defuisse aliquos, qui desiderio contemplationis maioris solitariam vitam amauerint, ut ait Cassianus collat. 13. c. 6. & ideo hi duo status quoad hoc dici possunt æquales, quamuis ordine magis congruo cenobiticus debeat præcedere, ut dixi n. 15. licet interdum ex diuina inspiratione ordo mutetur, sicut Paulus ad solitudinem statim vocatus est, occasione quidem vitandi persecutionis, ut supra ait Cassianus & Nicephorus lib. 8. Histor. cap. 39. & 40. ex speciali tamen Dei prouidentia ad singulare illius vitæ exemplum Antonius & Benedictus solitariam vitam prius coluerunt, & postea ad multorum perfectionem cenobiticam instituerunt.

CAPVT III.

Utrum religio recte diuidi possit in militarem, & non militarem.

Omissio statu religionis solitario, quia vel in vitam non est, vel si aliquo modo est, pars est cenobitica, & de illo iam satis diximus: agendum sequitur de varietate quadam adhuc generica ordinum religiosorum, nempe militarium. Nam militares ordines multum ab aliis differre videntur, & in cōtrouersia est, an sint religiones simpliciter, vel secundum quid, ideo hoc in primis discutiendum est. De aliis enim non militariibus liquet & dari in Ecclesiā, & in ea esse non solum statum religiosum simpliciter, sed etiam maxime perfectum, & pro nunc satis distinguui à militariibus per negationem finis illarum, quia videlicet ad corporalem militiam ordinatas non est.

De militariibus ergo ordinibus duplex quaestio tractari potest. Vna est de possibili, an possit religio militaris institui, id est, per se primò ad militandum, quam præferri cōspediemus. Alia de facto, an ordines militares, qui nunc sunt instituti, sint verè proprii, ac simpliciter religiones quam in caput sequens referuamus. Præsentem ergo quaestionem tractat D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 3. & respondet affirmando: & rationem reddit, quia militare debito modo, potest esse opus insignis charitatis, & religionis, religiones autem actiuæ ad huiusmodi actum instituuntur. Ut autem certa ab incertis differamus, supponendum est, actum militadi debitis circumstantiis factum, esse opus bonum, & iustum, quod latius ostenditur in materia de Bello 2. 2. quæst. 40. contra aliquos hæreticos, qui dixerunt, bellum esse intrinsecè malum, vel saltem lege Euangelica prohibuit, quod est euidenter falsum, ut positius constat ex tota Scriptura veteri, ex noua autem, saltem negatiue, quia nulla talis prohibitio in ea continetur, nec ex traditione habetur, sed potius oppositum constat ex consuetudine Ecclesiæ: nam Christianissimi Principes sæpè bella gesserunt iustissima propter Ecclesiæ defensionem, approbantibus, imò excitantibus Summis Pontificibus, imò & Deo ipso miraculose ea confirmante. Denique ratio est cuiusdam, quia ad pacem, & defensionem Ecclesiæ id sæpe necessarium est: & in Principibus supremis est ius, & potestas ad tuendam, imò & ad vindictam suam Rempubliam.

Est autem vltimò considerandum, duplex potest esse bellum iustum: vnum, quod ad temporalem salutem finem tantum proximè ordinatur, ut sunt v. g. bella contra infideles, quæ ordinariè geruntur inter Principes Christianos, non nos, nam licet ex altera saltem parte sint iusta, non tamen per ea intendunt, nisi aliquod temporale domi-

dominium, quo priuati sunt, aut iustam vindictam
alicuius publicæ iniuriæ, vel aliquid simile. Aliud
vero est bellum non solum iustum, sed etiam pium
ac religiosum, quia proximè ad militantibus ordi-
natur ad defendendam religionem, finem, vel Dei
populum ab iniurijs infidelium, paganorum, vel
hæreticorum. Tale fuit bellum Machabeorum,
quorum exemplo D. Thomas maxime vitur; & in
Ecclesiâ tale habitum semper fuit bellum contra
Turcas pro defensione, vel restauratione terre fan-
ctæ. Et ideo antiquissimum fuit, voto se Deo conse-
crare ad huiusmodi bellum; vel ad præstandum fa-
uorem, vel auxilium in eo militantibus, & insignè
crucis assumere in signum talis voti, & obligatio-
nis, vt colligitur ex cap. ex multa, & ca. posita, l. 1. cum
multis alijs de voto, & ex supra dictis de votis sim-
plicibus reservatis, inter quæ tale votum computa-
tur. Huiusmodi etiam fuit bellum Caroli V. Impera-
toris contra hæreticos Lutheranos, & similia.

III. Religio ergo ad militandum, non pro quocunq;
 bello iusta institui potest, ve bene adnotauit Caiet.
 dicto art. 3; & significauit D. Thomas cum dixit, mi-
 litiam religiosam non ordinari ad bonum tempo-
 rale, sed hunc mundanum: hic enim finis non ex-
 cludit quod bellum sit iustum, nam seruata aequi-
 tate potest quis uelle sua temporalia bona, propter
 temporale commodum, vel propter ipsum prin-
 cipatum terrenum. At vero militia inter hos limites
 contenta, quantumuis iusta, non potest esse finis re-
 ligiosi status, quia est actio merè terrena, & tempo-
 ralis, non minus quam mercatoria, vel alia similis
 negotiatio. Item, quia status religiosus debet pri-
 mario respicere cultum Dei, & pietatem, a perfec-
 tionem animæ, militia autem illo modo spectata,
 licet habeat quandam bonitatem moralem, quate-
 nus iusta est, non tamen continet diuinum cultum,
 nec est opus pietatis, nec per se confert ad animi
 perfectionem: quoniam potius ex se multis est periculis
 exposita, quæ nili compensentur ex aliquo perfecto
 fine religionis, & boni communis, non sunt eligibi-
 lia ei, qui velit perfectionem consequi.

IV. At vero si sumatur militia religiosa (vt sic dicam) id est, quæ pro defensione Christianæ religionis, & Ecclesiæ ac innocentum assumitur, sic quidem potest esse finis aptus, vt propter illum instituaturs religio, & hoc modo dicendum est, possibile esse religionem militarem, id est, ad religiose militandum, tanquam ad proprium scopum, & finem institutam. Hæc est mens D. Thomæ supra, cuius sententia sine controuersia ferè communiter recepta est, & vsu Ecclesiæ satis confirmata: nam militares ordines sub nomine, & approbatione religionum, iam diu in Ecclesiâ fuerunt, & initium fumperunt ab Vrbanò II. ante 570. annos, vt ex historiis illorum temporum constat, & attigit Thomas Bosius tom.2. de signis Ecclesiæ lib.19. cap.1. num.22. vbi originem, & progressum harum religionum breuiter recenset. Probaturs autem ratione, quia finis ille optimus est, & valde perfectus, & ad Dei gloriam, & cultum multum pertinens; sed ad illum finem possunt esse aptissima media illa eadem, quæ substantialiter constituunt religiosum statum: ergo si accedat debita potestas, seu authoritas Summi Pontificis, vt facili potest, nihil deerit ad verum statum religiosum. Consequentia euident est ex hætenus dictis. Maior etiam declarata iam est. Minor explicatur, & probatur. Nam inprimis votum castitatis aptissimum est ad illum finem, quia obligatio coniugis, & onera matrimonij multum impediunt libertatem necessariam ad militandum, & ad exponendum vitam suam bellorum periculis, nulla habita cura vxoris, aut filiorum. Supposito autem celibatu, consecratio castitatis per votum per se est gratissima Deo, eritque vtilis ad obtinen-

dum ab ipſo auxilium in eo munere maximè neceſſarium. Eſt autem valdè vilis ad conſeruandum animæ puritatem, adeo neceſſarium his, qui vitam ſuam tot periculis expoſitam gerunt. Denique aſanitatem, & robur corporis conſeruandum, ad illud munus adeo neceſſarium, plurimum conferre poteſt. Atque eadẽ, vel ſimiles vilitates in voto paupertatis inueniri poſſunt. quia vt aliquis verè, & ex corde Dei militiæ ſe conſecret, & lucrum temporale in ea non quærat, nulla poteſt eſſe melior diſpoſitio, quam rebus omnibus temporalibus omnino renunſiaſſe, totumque illius aſſectum depoſuiſſe, aliàs multum ſemper eſſet periculi, bellandi potius propter rem familiarem augendam, quàm propter Deum, ex qua intentione ſæpiſſimè oriuntur bella iniuſta, furta, ac prædationes, & ſimilia. Deinde ſtatus militiæ requirit animum liberum omni cura & ſollicitudine, vel augendi, vel conſeruandi temporalia bona. Item requirit animum adeo deſipientem res huius mundi, vt etiam vitam ſuam contemnat, propter diuinum obſequiũ, eamque quotidie periculis exponat, ad quæ omnia optima diſpoſitio eſt abrenunſiatio temporalium bonorum.

At verò obedientia, etiam seclusa religione, per se esse maximè necessaria est in bello, quia sine illa nec debitus ordo, nec executio opportuna occurrence actionum, & mediourum, nec debita sollicitudo, ac promidia rerum omnium distributio, fertur potest: cum tamen ex his circumstantiis felix belli successus maximè pendeat. Ergo si militia sit religiosa, & solum propter Deum, ad perfectionem eius maximè pertinebit, vt illa obedientia voto sit consecrata Deo: sic enim & superiores maiori cum potestate, & fiducia precipiunt, & inferiores maiori cum reuerentia, & promptitudine obediunt. Accedit, quod in negotio tam arduo nihil potest esse felicitius, quam diuino nutu, per Vicarium, cui Dei nomine se tradidit, gubernari, sic enim & ipsa opera erunt maioris meriti, & maiori ratione poterit in eis diuinum auxilium sperari. Tandem, qui hoc Dei bellum militat, debet esse expositus, vt hic, vel illic, vbi fuerit necessarium, vel ad actionem communi bono magis opportunam, mittatur, hanc autem animi preparationem conferri obedientia: est ergo hoc votum tali statui maximè accommodatum.

Vnde etiam concluditur, traditionem illam, quæ in professione religiosa fit, huic statui maximè congruere, quia illa nihil aliud esse videtur, quam præparatio quædam ad perfectam obedientiam, & simul ad paupertatem, & rerum omnium nudationem. Nam qui se tradit, se abnegat, & se quodammodo derelinquit; ideoq; optimè dispositus est ad obediendum, &c. Qui potius qui militiam proficetur, non solum actionem, sed etiam animam & vitam ponit in manibus prælati, perfectè ergo se tradit: nihil igitur in tali viuendi modo, ad verum statum religionis deerit, si ita institutus sit.

Contra hanc veritatem visus est tenere Sarmiento in suo defensorio. p. nam monit. 57. ita obicit, officium, quod tendit ad irregularitatem, opponitur religioni; sed officium militandi tendit ad irregularitatem homicidij, ut per se patet: ergo non est vera religio qua ad hunc finem instituitur. Quo argumento ipse quidem solum intendit probare, religiones militares, quae nunc funt, non esse veras religiones; tamen, h. ratio est aliusculi momenti, etiam probat, non esse possibilem talem religionem veram; nam ipse hoc senserit, vel calore disputationis excesserit, & consequentem non viderit, haud satis scio. Respondeo tamen facile, distinguendo maiorem, officium tendens ad irregularitatem opponitur religioni clericorum, translati-

religioni laicorum, nego assumptum. Quia cum talis status non ordinetur ad sacerdotium, nihil ei officit irregularitas, cum illa nec peccatum sit, nec ex peccato trahatur, nec sit per se intenta, sed per accidens consequatur. Illa ergo consecutio irregularitatis, valde accidentaria est ad statum perfectionis.

VIII.

Gravius obiici potest, quia status religionis debet esse schola perfectionis acquirendæ, at verò status militiæ non potest esse status perfectionis acquirendæ: ergo. Probatur minor, tum quia perfectio duo requirit, & carentiam, vel diminutionem culpæ, quoad fieri possit, & profectum in omnibus virtutibus, præsertim in charitate, & cognitione Dei. Ad utrumque autem est ille status valde improporcionatus. De primo patet, quia munus illud est infinitis periculis peccandi expositum, tum propter nimiam exteriorum communicationem cum aliis hominibus, qui nec religionem profitentur, nec ordinariè honestè viuunt, quæ conuersatio, & familiaritas vix potest moraliter excusari, tum propter ordinarium otium, quod in hoc vitæ genere esse solet, quandiu actuale bellum non agitur: tum propter alias innumeras occasiones, quarum effectus satis ipsa experientia ostendit. De secundo patet, tum quia ob easdem occasiones, & causas non potest esse in his hominibus. frequens virtutis exercitium; tum etiam, quia nulla, vel parua est, aut moraliter esse potest in tali statu institutio spiritualium magistrorum, minorque vigilantiæ, & custodia prælatorum: quomodo ergo potest esse talis status, status perfectionis?

IX.

Respondeo, statum perfectionis esse omnem illum, in quo præter præceptorum obseruantiam, consiliorum via custodienda est ex vi talis viuendi modi, & præsertim ubi seruanda sunt tria illa magna consilia, quæ ostendimus in tali statu posse reperiri. Certum est autem in illo statu posse seruari præcepta, & illa etiam, & ad hunc finem posse prouideri sufficientia media. Item status perfectionis est ille, qui destinatur ad aliquid agendum propter Deum, quod perfectionem charitatis & requirit, & ostendit, & affert; tale autem opus est animam suam ponere pro amicis suis, vt Christus dixit, quod planè faciunt, qui huic sacræ militiæ se consecrant: ergo talis status ex ratione sua sine dubio perfectionis est.

X.

Considerandum autem est, in rebus creatis nullam substantiam esse perfectam, nisi debitis sit accidentibus ornata, & similiter in rebus moralibus, & præsertim in statu vitæ, non satis esse quod habeat substantiam (vt sic dicam) talis status, sed necessarium esse vt debitis sit circumstantiis, & particularibus mediis communitus. Solum ergo concludit ratio facta, in huiusmodi statu moraliter necessarium esse, vt priusquam milites actuali militiæ committantur, in virtute aliquo tempore instruantur, & exerceantur, quod libenter concedimus. Tum quia dignè, & cum debita intentione religiosa militare, est potius opus perfectionis acquirendæ, quam acquirendæ: religio autem, licet possit esse ad exercendam perfectionem, per se requirit, vt sit schola acquirendæ perfectionis, & debitus ordo postulat vt prius quis perfectionem acquirat, quam illam exerceat. Tum etiam, quia nisi huiusmodi milites prius sint in virtute radicati, & fundati, non poterunt, moraliter loquendo, effugere pericula peccandi, quæ in eo statu occurrunt, vt obiectiones factæ ostendunt. Ex quo etiam ulterius colligi potest, conuenientissimum esse, & moraliter necessarium, vt in talibus ordinibus militaribus sint conuentus religiosi, in quibus fratres milites aliquandiu versentur, & in virtute, ac perfectionis via instruantur, prius quam militiæ se dedant, & ad illos

aliquoties recurrant tempore pacis, seu quando ab usu militiæ commodè vacare possunt, vt in virtute instaurentur, & si pro humana fragilitate lapsi fuerint, vel de virtute aliquid remiserint, reparentur, & reficiantur.

Denique ex eodem principio colligitur, valde etiam opportunum, ac expediens esse, vt hæc religiones non sint purè militares, sed coniunctionem aliquam, seu missionem habeant cum religione spirituali, & societatem cum religiosis, qui non militiæ, sed spiritualibus exercitiis, & cultui diuino incumbant; vt nimirum possint milites à clericis religiosis in rebus spiritualibus instrui, & iuari. Vnde in historiis de origine ordinis militaris Sancti Iacobi refertur, apud Didacum de la Mota lib. de fundatione illius ordinis cap. 2. §. 2. & cap. 3. cum prius ille ordo in solis militibus per modum cuiusdam fraternitatis incepisset, & in vitæ honestate, ac virtutis profectu perseuerare non potuisset, milites ad se reuersos intellexisse, se non posse Domino militare, nec institutum suum secundum debitum finem perficere, sine religiosis sacerdotibus, & spiritualibus, à quibus spiritualia reciperent, ideoque cum religiosis quibusdam canonicis regularibus in vnum religionis corpus conuenisse. Atque hunc morem alię religiones militares in vniuersum seruant, vt constat. Atque ita sufficienter ostensum est, & religionem militarem esse possibilem, & obiter actum est quomodo debeat exerceri munus illud, vt statui perfectionis accomodetur.

CAPVT IV.

An religiones militares, quæ nunc sunt de factis, comprehendantur propriè sub genere status religiosi.

SUPEREST dicendum de altera quaestione, quæ difficultior est, an religiones militares prout nunc sunt in Ecclesia, quoad milites, sint verè religiones simpliciter, & absolute. Dico autem, quod *non* milites, quia quoad clericos, vel monachos, cum quibus habent supradictam in proximo cap. nu. 11. vniorem, non est dubium quin illi veri religiosi sint, veram enim professionem faciunt, & se Deo dedicant immutabiliter, & tria vota substantialia plenè obseruant, ex vi suæ professionis. Difficultas ergo est de militibus, & constitui maxime solet in hoc, quod illi non emittunt votum castitatis simpliciter, sed coniugalis tantum, hæc autem castitas non videtur sufficiens ad constituendum statum simpliciter religiosum: ergo. Probatur minor, primo, quia de ratione status religiosi est votum castitatis, adeo vt hoc non possit Summus Pontifex immutare, vt dicitur in cap. cum ad monasterium, de statu Monachorum; sed illud non est votum castitatis simpliciter, sed tantum secundum quid: ergo non potest constitui statum religiosum simpliciter, sed tantum secundum quid. Secundo, quia status religiosus postulat professionem obseruandi consilia, præsertim castitatis, illud autem votum non est de consilio castitatis seruando, sed solum de seruanda eactitate, quæ ex natura rei est necessaria, & in præcepto: ergo non satis est ad statum religiosum constituendum; quia modus ille seruandi eandem castitatem alias necessariam, maiori obligatione non promouet homines ad opera consilij, & perfectionis faciendæ, sed solum ad seruandam strictius præcepta, vel ad summum ad maiorem perfectionem eiusdem operis præcepti, quod satis non est ad perfectionis. Tertiò, si attentè consideretur ratio, ob quam est necessaria obseruatio continentie ad perfectionem, planè constabit, castitatem coniuga-

jugalem ad hunc finem satis non esse. Quia quod maxime impedit profectum perfectionis, est ipse usus matrimonij, cum omnibus oneribus, & curis, quas secum affert. Vnde Paul. 1. Cor. 7. quando consilium castitatis dat, præcipue consilium abstinere à matrimonio, & virginitatem servare: & rationem subdit dicens, *Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine vxore est, sollicitus est, quia Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est, sollicitus est, quia sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* & infra, Porro hoc ad vilitatem vestram dico, non vi laqueos vobis iniiciam, sed ad id, quod honestum est. & quod facultatem præbeat sine impedimento Dominum observandi. Sentit ergo matrimonium, & usum eius, hoc impedimentum afferre, & non solum illicitam venerem, sed etiam coniugij honestatem diuidere cor, & afferre curas, & sollicitudines, quæ perfectionem impediunt: ergo ad statum perfectionis simpliciter non potest sola castitas coniugalis sufficere. Vnde Basil. regula 5. ex fultius disputatis, locum hunc tractans, ait, Paulum occupationes, quæ ex matrimonio nascuntur, cum his, quæ propter Deum sumuntur, opposuisse, *Perinde quasi hæc cum illis coherere non possint.*

II. Quod accedunt similes rationes ex alijs duob. votis desumptæ. nam talis paupertas ab his militibus vouetur, ut non liberet eos à sollicitudinibus huius seculi, nec reprimat affectum conquirendi diuitias. imò, quod peius est, ad hoc talem paupertatem vouere videntur, ut ditiores fiant. denique, cum parentes filiorum sint, illis thesaurizare debent: quomodo ergo perfectam, & religiosam paupertatem proficere possunt? De obedientia formari argumentum posset simile, quia qui obligatus est vxori, & curæ filiorum, ac familiæ, non potest perfectam obedientiam proficere: tamen quid sit de usu, quoad hanc partem non est difficile rationem religiosi status saluare, si cætera non desint.

III. Propter has, & similes difficultates nonnulli moderni auctores docuerunt, hos militares ordines, prout iam instituti sunt, & vsu seruantur, non continere verum religiosum statum, quoad milites, sed tantum secundum quid. Primus huius assertionis auctor videtur fuisse Soto lib. 7. de iustitia, articul. 3. & in 4. d. 27. quæst. 1. articul. 4. ubi vehementius inuehitur in mores, & vitam horum equitum, quam fortasse par esset. Eius tamen opinionem secutus est Sarmiento in suo Defensorio initio, & p. 1. monit. 6. & lib. de Redit. Eccles. p. 4. cap. 1. qui etiam addidit, hos milites non esse personas Ecclesiasticas, neque gaudere privilegio canonis, vel fori: & monit. 16. negat hos emitte vota substantialia religionis. Idem tenuit postea Azevedo libro 5. Nouæ recopil. lib. 3. titul. 5. lib. 14. num. 3. Ludouicus Lopez in Instru. conf. 2. p. cap. 48. & nonnulli alij, qui in suum fauorem afferunt D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 4. ad 3. ubi sic ait, *illis modi viuendi, in quibus homines matrimonio viuunt, non sunt simpliciter, & absolute loquendo religionis, sed secundum quid, in quantum scilicet et in aliquo participant quadam, quæ ad statum religionis pertinent.* Imò significat vltimus Soto, milites hos, cum quibus dispensatum est, ut possint vxores ducere, non solum post hanc dispensationem, verum etiam ante illam, quando inhabiles erant ad matrimonium, non fuisse verè religiosos: arguens enim, quia si ante hoc privilegium matrimonium contrahere tentarent, nihil facerent, quod non aliunde emanare videretur, nisi à ratione religionis: Respondet, non inde prouenire quod sit vera religio, sed ex Pontificis statuto. Vnde etiam concludit, non solum modò, verum etiam antea, per professionem huius militiæ

non dissolui matrimonium præcedens ratum, & non consummatum: quod etiam de militibus S. Ioannis affirmat in 4. ubi supra. Quamuis fateatur, quod certum est, eos nunc esse inhabiles ad matrimonium: sentiens etiam illos non esse inhabiles ex vi voti, seu veritatis religionis, sed ex statuto Papæ: & ideo subiungit ibidem, posse Pontificem cum his dispensare ut ducant vxores, salua eorum religione, licet non esset (inquit) ita honestum & condecens: quæ omnia ferè sequitur Sarmiento supra.

In quo non loquitur Soto consequenter, nam in priori loco lib. 7. de Institut. concedit hos milites Sancti Ioannis esse propriè religiosos, quia pro suo instituto (ait) *conuentum habent, & obedientia spectant, neque matrimonium contrahunt.* At in altero loco 4. ait, non contrahere matrimonium, solum ex statuto Papæ, non ex proprietate religionis: & in alijs religiosis militibus censet id non fuisse antea sufficiens, ut essent veri religiosi, cum tamen in reliquis pares essent, nam etiam habent obedientia specimen, & antea maius habebant. ex sua etiam institutione conuentum habent, quantum hoc ad veritatem religiosi status necessarium non sit. Aliam etiam repugnantiam in dictis eius inuenio, nam apertè sentit, hæc vota omnium horum militum, etiam S. Ioannis, per se esse simplicia, & solum habere, vel habuisse illum effectum inhabilitandi ad matrimonium ex statuto Pontificis, sicut votum ordinis sacri: alijs verò locis ipse contendit ad veritatem religionis necessarium esse votum natura esse sua solenne, id est, vi sua, absque constitutione Ecclesiæ impediens, ac dirimens matrimonium, quomodo ergo cum his stat, ut milites Sancti Ioannis sint veri religiosi? Denique in eo etiam non sibi constat, quod ait, non esse ita honestum, & condecens cum his, sicut cum alijs militibus dispensare, ut matrimonium possint contrahere: nam si votum eorum est eiusdem rationis, & in alijs fuit decens, & expediens, ut in lib. de iustitia ipse docet, cur non erit in his? tam enim est obseruatu difficilis castitas ab his, sicut ab alijs; & in eisdem periculis versantur, & eodem modo laute viuunt. Est ergo de omnibus eadem ratio, si Papa velit sua potestate uti, de facto verò fortasse non est inuenta tanta necessitas in militibus sancti Ioannis: & præsertim, quia impensius suæ professioni, & militiæ vacant, & maiorem quandam rationem ordinis, & obedientiæ retinent.

De militibus ergo sancti Ioannis, pro constanti supponimus, esse veros religiosos ex vi institutionis suæ. Ita sentiunt omnes Doctores citandi, & Soto non negat. Et probatur, quia possibilis est religio vera & militaris, ut supra ostensum est; sed in hoc instituto inuenitur quidquid ad veritatem talis religionis desiderari potest; ergo. Patet minor, quia in primis habent integrum votum castitatis, ut supponitur, vota autem paupertatis, & obedientiæ non habent certam mensuram necessariam ad veritatem status religiosi, sed satis est quod sint secundum aliquam regulam approbatam, qualis est illa religio. Præsertim, quia quoad paupertatem re vera sunt incapaces dominij, & omnis usus, seu dispositionis eius, sine superiorum facultate: quod autem in hac maiorem aliquem latitudinem habeant, spectare potest ad minorem rigorem, non ad tollendam substantiam religionis. Eademque ratio est de obedientia, præsertim cum ex vi instituti teneantur ad obediendum in re satis ardua, & difficili, qualis est aggredi quæcunque pericula belli propter fidei defensionem.

Quod

V. Assertio. 1. Militibus, pro militibus;

VI.

Quod autem Soto ait, impedimentum contrahendi matrimonium in his religionis esse tantum ex statuto Ecclesie, & non ex vi religionis: primum nihil obstat veritati status religionis, nam hoc commune est omnibus religionis professis, vt ex sententia Bonifacii, & Gregorij Pontificum, & ratione tomo preced. ostendi. Deinde, voluntarie videtur hoc dictum, in hoc genere professionis, seu religionis, magis quam in aliis: nec ab ipso Soto differentia hac aliqua ratione probatur, aut declaratur. Cur enim in alijs religionibus inhabilitas hac intrinsece oritur ex natura talis professionis, & in hac non, nisi ex statuto Ecclesie? Aut enim ex sola ratione generali, quia militaris religio est, vel ex aliqua speciali: primum dici non potest, alias nulla militaris religio posset esse vera religio, quia ipse Soto putat, illam solam esse veram religionem, quæ vi sua hanc asserit inhabilitatem; consequens autem falsum esse ostensum est cap. preced. Secundum etiam excogitari non potest, quæ enim specialis ratio fingi potest necessaria ad hunc effectum, quæ in religione militari inueniri possit, & in hac non inueniatur? Denique ipse ait, hunc effectum sequi ex traditione, per quam efficitur religiosus, quasi seruus religionis, sed hæc traditio inuenitur in his religionibus, alioqui religiosi non sunt, quod ipse Soto alibi dicere non audet. Igitur si in alijs religionibus illa inhabilitas sequitur ex natura votorum, & professionis, etiam in hac: vel quod verius est, sicut in alijs, ita etiam in hac solennitas illa est ex constitutione Ecclesie, quod ad veritatem, & proprietatem religionis nihil refert. Quare falsum est etiam quod Soto ait, per professionem in hac religione non dari matrimonium ratum, non consummatum, oppositum enim in citato tomo ostendimus. Denique non video qua consequentia, aut ratione Soto admittat Pontificem posse in hac professione dispensare, cum de cæteris religionibus non militariibus id neget, de quo etiam infra dicendum est. Quæ ferè omnia attingit & confirmat Nauarrus consil. 2. de conuersione coniugat. quod incipit, *Quidam nobilis*.

VII.
Consequens
ex assertione
no.

Hinc concluditur, omnes religiones militares, quæ à prima sua institutione cum integro voto castitatis, ac reliquis institutis fuerint, quandiu in illo statu, & integritate permanserint, veras ac proprias religiones fuisse: nam rationes factæ de religione sancti Iohannis, prout nunc est, idem de cæteris probant, quoad illum statum, & tempus, pro quo durauit.

An etiam ordines militares, qui castitatem tantum coniugalem vouent, sint proprie religiones.

VIII.
Non videri
veros reli-
giosos.

Difficultas verò superest de his, quæ vel à principio solum castitatem coniugalem pro militibus professæ sunt; prout de militibus sancti Iacobi refertur: vel per relaxationem à Pontifice concessam ad eum statum defecerunt, nam iam perinde se habent ac si à principio ita essent institutæ; quia iam re vera nihil amplius vouent, aut profitentur, & ita remissio illa non est tantum in usu; sed in ipso statu, & ideo videtur transiisse à statu religioso, ad non religiosum, seu solum secundum quid religiosum.

IX.
Opinio Na-
uarræ affir-
eos esse vere
religiosos.

Nihilominus communis opinio est, hos milites etiam nunc esse veros religiosos, simpliciter, & absolute. ita tenet Nauar. consil. 11. de regular. quod incipit, *Quidam eruditissimus*, vbi ad hoc confirmandum asserit communem sententiam asserentem contra D. Thomam, Pontificem posse dispensare cum religioso vt uxorem ducat: sed illa sententia, vt ego

opinor, nihil ad rem præsentem facit, nam illa non asserit posse fieri per dispensationem, vt religiosus manens religiosus ducat uxorem, licet, & valde, sed vt definat esse religiosus, & ita possit id facere. Nec rectè dici mihi videtur, statum hunc esse religiosum, cum perpetua (vt sic dicam) dispensatione; sed cum li institutione, quæ iam non requirat dispensationem, & ideo dixi num. preced. perinde esse hanc rem considerandam, ac si à principio religio ita esset instituta. Asserit etiam ibi Nauarrus ad hoc declarandum, solennitatem voti iure Ecclesie, & non diuino esse adiunctam professioni religioso. Sed hoc etiam non existimo ad rem facere, nam licet inhabilitas ad matrimonium sit ab Ecclesia ad hoc declarandum, tamen votum integrum castitatis, & obligatio ad non nubendum à Christo tradita sunt, & sub consilio posita cum statu religioso: punctum ergo difficultatis est, an tale votum, integrè saltem obligans, sit de essentia status religiosi absolute dicti. Nam quod Nauarrus ibidem subiungit, sicut solennitas voti fuit ex institutione Ecclesie, ita etiam ex eiusdem voluntate, & institutione pædere, quod ad religiosum statum requiratur votum integrum castitatis, vel parziale sufficiat, non est æquè certum, nec eiusdem rationis. Nam solennitas illa, quæ constituit in inhabilitate ad matrimonium, intrinsece non est necessaria ad perfectionem, licet deferuat ad occasiones temptationum magis tollendas: & non est res consistens in voluntate hominis, sed in extrinseca lege; at quod votum castitatis sit integrum, vel coniugale tantum, multum videtur ad perfectionem pertinere intrinsece, & natura sua: & ideo non videtur simile, quod possit Ecclesia statum perfectionis approbare sine solennitate voti, vel etiam sine integritate.

Eandem nihilominus sententiam docuit idem Nauarrus statim consil. 12. & latius in tit. de Redi-
tibus Eccles. q. 1. monit. 55. & 56. & q. 3. monit. 27.
& sequentibus. quibus locis late contra Sarmiento-
& sequentibus. quibus locis late contra Sarmiento-
rem hanc disputat. Eandem sententiam compro-
bat Martinus Ayala in Compendio, & declaratio-
ne ordinis sancti Iacobi, cap. 1. & 2. Breuius eam
attingit Couarr. in Epit. 4. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 18. vbi
allegat Fortunium Garciam in quodam consilio
pro ordine sancti Iacobi: late Michael Medina lib.
4. de Sac. hominum continen. controuer. 7. ca. 38.
Pro eadem sententia refert alios; & præsertim va-
rios Doctores Hispania, qui ei subscripserunt, Di-
dacus Motta, in speciali opere de hac re lib. 2. cap. 1.
& 2.

Fundamentum huius sententiæ partim authori-
tate nititur, partim ratione. Primo ergo ad hoc at-
feruntur Bullæ Pontificiæ, à quibus hæc militiæ ap-
probate sunt, vt ordines regulares, ac religiones, & con-
ita in eis sepius nominantur. Has late, & erudite, Bol-
tè adducit Didacus Motta in 1. lib. illius operis, & in 1. lib.
lib. 2. earum verba doctè expendit, & ideo pauca
hic attingam. Solum aduerto in eis nunquam ex-
presse, directe, & quasi ex instituto tractari, an talis
sit vera religio, necne; sed solum sub nomine reli-
gionis sepius significari, & de illa tanquam de Ec-
clesiastico quodam gradu tractari, ac denique ex
dem formulis loquendi, religionem professionem,
habitu, fraternitatem, obedientiam, & cetera li-
milia, huic statui, ac alijs religionibus attribui. Sic
Alexander III. in principio suæ Bullæ, in Ecclesiasti-
co gradu: bus (ait) generationes iustorum per tempora sua suc-
cedunt: iudicans statum illum ad gradum Ecclesiasti-
cos pertinere: & infra, in habitu, & conuersatione reli-
gionis, sub vniuersi magistris statuerunt obedientia commeteri:
& infra, A Sede Apostolica requisisti, vt vos tanquam pa-
culi uos filios in defensionem vestram, & locum, in quo caput
ordinis factum fuerit, in ius, & proprietatem sanctæ Romanæ
Ecclesiæ suscipere deberemus: & infra, Ordinem vestrum ad-
hibet.

obediunt Apostolica confirmantes, &c. & infra, Inter ea, quae in professione vestra ordine statutum est observari, primum est, ut sub vniuersi magistri obedientia, in communi humilitate absq; discordia, sine proprio viueret delectis. Et statim adducit exemplum primitiae Ecclesiae, quod, ut sancti docent, omnes religiones imitatae sunt; & statim adiungit votum continentiae coniugalitatis. Et infra prohibet post factam professionem redire ad seculum, vel ad alium ordinem transire sine magistri licentia: & infra. Declarat, has personas frui privilegio canonis. Similia verba reperiuntur multa in alijs bullis, quarum fragmenta praedictus auctor refert, quae omittit, quia eiuſdem rationis sunt.

XII. Ex fragmento autem regulae haec adnotanda censui. Primum refertur ibid. n. 17. & 18. longam disputationem Archiepiscoporum, & Episcoporum circa illum ordinem factam fuisse. Quod (dicitur ibi) cum magno gaudio, & celebritate, ordinem sanctum, & confirmatione dignum acceptum, atq; ita Summum Pontificem illum confirmasse. Numero autem 21. ponuntur tria vota, quae ab his militibus emittuntur, & subditur statim n. 22. Praeſcripta autem tria, ut vera, & perfecta ita complebantur, sunt instituta. Quibus verbis aperte significatur, hunc esse statum perfectionis: ne autem quis dicat sermonem esse de substantiali tantum perfectione charitatis, subditur statim, Cum eam perfectam charitatem foras omnem abiciat timor, & praedicti fratres, pro exaltatione Christianae fidei, & fratrum defensione personas, & res vniuersas diuersis periculis, & maioribus indifferenter exponant: Deum tota mente, & totis viribus, & proximum sicut seipsum diligere conprobantur. Constat enim hanc charitatis perfectionem, quae foras mittit timorem, & quae ita omnia contemnit propter Deum, non esse communem, sed excellentem, ac religiosam. Denique in discursu illius regulae multa traduntur, quae, si seruentur, magnam quidem perfectionem afferent, & sine profectu in perfectione seruari non possunt: ergo signum est professionem illius regulae esse statum perfectionis, quia & modus viuendi stabilis est, & a Pontifice probatur, ac votis firmatus, & ad perfectionem ducit, cum ergo non sit status Episcopalis, erit religiosus, quia non est alius status perfectionis.

XIII. Atq; hinc tandem manifesta relinquitur fundamentalis ratio pro hac sententia, nam hic ordo est verus status perfectionis, ergo est verus status religionis, ergo eius membra sunt veri religiosi. Prima consequentia probata iam est, & secunda est per se nota, quia verus status religionis non est nisi in singulis personis. Antecedens autem probatum est ex verbis regulae: & declaratur amplius, quia hic status non est vitae ordinarius, & communis obseruandorum praecceptorum, sed etiam subleuatur ad obseruanda consilia, non vtrunque, sed cum vera traditione totius hominis, totiusq; vitae eius ad obsequium Dei, & in actu satis difficili, qualis est vitam pro defensione honoris, & Ecclesiae eius tot periculis, ac laboribus exponere. Ac denique cum obligatione perpetua ad illa tria magna consilia, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiae, quatenus ad illum finem accommodata sunt, & sufficiunt, ergo est status perfectionis.

XIV. Quia verò in his votis, & praesertim castitatis opposita opinio num. 8. maxime haeret, amplius in hoc puncto explicanda est dicta ratio. Ponderanda ergo sunt illa vltima verba in fine praecedentis num. posita, quatenus ad talem finem accommodata sunt, & sufficiunt. Quia, ut recte Nauarr. Coarr. & alij aduertunt, non est de ratione status religiosi in communi sumpti, ut summam paupertatem, vel obedientiam profiteatur, alioqui vix vlla esset vera religio: & saltem haec religiones, de quibus agimus, etiam quoad illam partem, quae ex clericis

constant, non essent verae religiones, quod nullus audebit concedere: sequela autem patet, quia etiam illi non profitentur summam paupertatem, vel obedientiam, sed iuxta suam regulam. Ergo vnaquaeque religio determinat sibi certum modum, & mensuram circa materiam horum votorum: haec autem non potest melius aliunde sumi, quam ex fine religionis: quia omnes res morales ex fine fortuntur media, & speciem, modum, & formam; haec autem vota sunt media ad perfectionem, unde sicut perfectio in tali religione, quaeritur determinate in tali actione, quae est scopus proprius illius religionis, ita etiam vota & eorum materiae debent illi accommodari. Cum ergo haec religiones, etiam quoad milites, haec vota usurpent, cum debita mensura, ac modo respectu sui finis, & finis alias sit sufficiens ad perfectionem, ut in c. 3. probatum est, nihil illis deesse potest ad veritatem religionis.

At enim dicit aliquis rationem hanc optimè satisfacere pro voto paupertatis, & obedientiae: de quibus perfectio nulla potest esse ratio dubitandi, si de institutione, non de usu loquantur, vt loquimur. Pro voto autem castitatis, non videri satisfacere: nam inter hoc votum, & reliqua est notanda differentia, quod materia castitatis non videtur recipere moderationem, seu diuisionem, nam tota materia eius, quae est contra matrimonium, non est consilij, sed praeccepti, solum continentia à matrimonio, & usu eius est in consilio tantum: & ideo, si quis vouet castitatem, quae est in consilio, necessario vouet totam castitatem, vel saltem tenetur seruare totam castitatem, quia ex tali voto tenetur non consummare matrimonium, & consequenter vel ex eodem voto, vel saltem ex naturali iure tenetur omnino castus esse: si autem non vouet castitatem quoad abstinentiam à matrimonij copula, non amplectitur consilium castitatis, nam castitas coniugalitatis non est in consilio, sed in praeccepto. Cum ergo ad statum perfectionis necessarium sit vouere castitatem, quae est in consilio, non potest diuidi hoc votum ex parte materiae, ita vt ad perfectionem sufficiat. Quod non est in alijs duobus, quia potest quis vouere paupertatem, & obedientiam quatenus in consilio sunt, & tamen non vouere omnia, quae in ea materia sunt in consilio, quia non est necessarium ad perfectionem sequi omnia consilia.

Explicanda ergo sunt tria: primum quomodo castitas coniugalitatis accommodata sit huic instituto. Secundum, quomodo sufficiens ad statum religiosum. Tertium, quomodo tale votum sit de materia consilij. Primum in regula & bullis citatis insinuat, & ex ipso fine, & actionibus ad illum necessarijs non obscure intelligitur. Cum enim finis illius instituti sit, agere iustum bellum pro fidei defensione, non potest natura sua non esse multis periculis humanis expositus, considerata hominis fragilitate. Quia necesse est, vt inter frequentes occasiones milites versentur: item necessarium est ad conseruandas corporis vires, pro laboribus belli sustinendis, illud abundantius reficere, & robustius reddere, quod vix potest fieri, quin simul aculei carnis, & sensualitatis augeantur. Deinde pro ratione status, & muneris, haec persona non possunt in claustris viuere, nec ordinariè, & ex regula asperioribus vestibus uti, nec denique applicare alia media ad castitatem seruandam moraliter necessaria. Quia ergo status religiosus ita debet ad opera perfectionis in ordine ad aliquem finem obligare, vt non implicet homines periculis peccandi: ideo considerata ratione illius finis, & status, castitas coniugalitatis videtur accommodatissima.

Deinde erit talis castitas sufficiens, si fini illius

XV. Prædicta ratione non videtur concludere quod ad votum castitatis.

XVI. Trium explicanda pro obedientia proxima.

XVII.

XVII. reli-

religionis, seu instituti per eam satisfiat. Quod ergo satisfiat, sic patet. quia finis illius instituti non est contemplari, nec contemplata alijs tradere, nec spiritualibus ac internis exercitijs impensius vacare, ad quos fines necessaria est perfecta custodia castitatis. Et de his loquebatur Paulus, cum dicebat, *qui sine vxore est, solutius est quæ Domini sunt, qui autem cum vxore est, solutius est quæ sunt mundi*: quia illa sollicitudo re vera impedit prædictos fines spirituales, & consequenter perfectionem status, qui ad illos ordinatur. At horum militum status ordinatur ad seruendum Deo in actib. externis, & re militari, ad quem finem non est absolute necessaria castitas, quæ excludat coniugium: nam licet quis vxorem habeat, potest cum tota perfectione necessaria debitis temporibus militia vacare: ergo ad talem statum sufficiens esse potest votum castitatis coniugalis.

XVIII.

Primus modus explicandi parum sufficiens.

Secundus modus explicandi.

Quod denique hoc votum aliquo modo sufficiat, vt consilium castitatis in tali statu aliquo modo seruari dicatur, explicari potest. Primo, quia offerre Deo, & voto consecrare castitatem aliquo necessarium est; sed hoc non videtur satis, quia illud non est proficere castitatem, quæ sit in consilio, sed solum est facere opus consilij in vouendo. Secundo ergo explicatur, quia ex vi voti castitatis tenetur hic religiosus abstinere ab vxore, quæ est materia consilij castitatis, quia, secluso voto, abstinere à tali vtu, non esset præceptum. Assumptum patet, quia hi milites tenentur multis temporibus separari ab vxoribus, vt militia inter sint, & vxores etiam hoc patienter ferre, de quo debent à principio admoneri ante matrimonium, si veri iam religiosi sunt, vel postea quando consentiunt vt religiosi fiant. Quæ explicatio non displiceret, si sufficiens probaretur hanc obligationem nasci in his militibus ex voto castitatis: at hoc facile negabitur, sed nasci dicitur ex voto obedientiæ, vel ex regula. Et potest hoc suaderi, quia licet hi milites aliquando fortè peccent non eundo ad bellum contra obedientiam, aut contra iustitiam, si tenentur ratione stipendij, vel commendæ adire: non tamen peccabunt contra votum castitatis, etiam si illo tempore suis vxoribus vrantur: ergo signum est non obligari ad eundem in bellum ex voto castitatis. Antecedens patet ex bullis, & instituto ipsorum: quia solum vouent castitatem coniugalem, vt per se patet: ergo non est contra votum. Imò licet militiam debito tempore omittant, ob amorem vxoris, vel ob nimiam libidinem, aut affectum rei vxoriæ, licet peccent contra iustitiam, vel obedientiam, ratione actus præcepti, à quo impediuntur, non tamen videntur peccare contra castitatem coniugalem, & consequenter nec contra votum.

XIX.

Sed nihilominus probabile mihi est, eos peccare contra castitatis votum, saltem quando debitam militiam omittunt ex affectu ad rem vxoriam, quia iam tunc ille affectus in tali persona non solum est contra iustitiam, vel obedientiam, sed est contra castitatem, quia est intemperatus affectus libidinis, quia licet de se mala non sit, ex indebito modo potest affectus eius esse malus; & quamuis videatur illa malitia consistere in hoc, quod est causa alterius mali, seu omissionis: tamen non solum est malus ille affectus, quia causa est, sed etiam quia in se inordinatus est: non enim ideo est inordinatus quia est causa, sed quia est inordinatus ideo est causa: effectus ergo non confert, sed indicat malitiam: quæ in illo affectu non est alia nisi intemperantiæ contra castitatem: ergo actus libidinis ex illo affectu procedens, etiam si sit cum propria vxore, contra castitatem est, quia in illa delectatione vltimus finis constituitur: ergo eadem ratione est contra votum castitatis talis personæ; quia votum castitatis con-

iugalis, licet non prohibeat vsum castum propriæ vxoris, impedit nihilominus omnem vsum intemperatum illius, sic enim omnis vsum vxoris propriæ, vel contra debitum ordinem, aut modum, aut propter solam voluptatem, est contra votum castitatis coniugalis, licet sit magis, vel minus graue peccatum pro ratione materiæ. Quocirca licet votum castitatis coniugalis in alijs personis non habentibus talem statum, non inducat talem obligationem, quia in eis talis affectus non esset malus, nec nimius, in persona nihilominus, quæ illum statum, per tale votum simul cum alijs proficetur, vltus ille est castitati contrarius: atque ita necesse est, vt votum solius castitatis coniugalis in tali statu factum, aliquam continentiam comprehendat, quæ simpliciter sit in consilio, & non in præcepto.

Potest etiam hoc alio exemplo, seu actu declarari; quia verissimum est, obligari hos milites ex vi suæ professionis ad ita moderandam rem vxoriam, vt per illam non extenuentur viribus, libi ad militiam necessarijs. Nam cum ad eum finem primario proficteantur, & hæc media ab eis assumantur, & promittantur, vt necessaria moraliter ad illum finem consequendum, videntur professi, sicut ex voto obedientiæ obligantur ad obedientiam illi fini necessariam, & cum proportionem ad paupertatem, ita etiam obligari ad castitatem coniugalem, quæ continentiam illi fini necessariam præstabit. Igitur ex hoc etiam capite nimius vxoris vsum poterit in tali persona esse malus, & voto contrarius, qui alias in persona omnino libera non esset peccatum. Vnde in eadem regula Sancti Iacobi cap. 9. alias 27. dicitur, milites non debere vt abstinere, & afflictionibus corporis, quæ vires ad militiam necessarias debilitent: ideoque in his rebus obedientiam esse Magistro: ergo multo magis in alia materia requirit moderationem. Et sicut ibi obedientiam, ita hic vult regulam esse castitatis obseruationem. Neque nunc contendo, an tale peccatum mortale sit, vel veniale: nam licet sit contra votum, poterit interdum esse veniale, quia inordinatio illa in ordine ad castitatem, videri potest materia leuis: id quod parum refert, satis enim est ad statum perfectionis, quod ille obligetur ad seruandam continentiam, quantum materia est capax in tali actu, vel opportunitate. Vnde licet hæc personæ voueant simpliciter castitatem coniugalem, tamen proportionate tali personæ, ac statui: quæ castitas non solum includit abstinentiam ab omni vago concubitu, & ab omni turpi delectatione ad illum pertinentem: sed etiam debitam moderationem in vtu propriæ vxoris, conuenienter ad finem talis status. Denique huc etiam spectare videtur, quod in dicta regula cap. 13. alias 32. prohibetur hi milites ad vxores accedere, cum ieiunauerint, & in solennitatibus Sanctæ Mariæ, Sancti Iohannis Baptiste, Apostolorum, & in alijs maioribus festiuitatibus, & vigilijs earum. Et in Bulla Alexandri III. de confirmatione illius ordinis, ante medium, significatur, non debere hos milites suscipere vxores sine licentia Magistrum; maxime si ad secundas nuptias, mortuis prioribus, transire voluerint. Hæc autem omnia indicant in hoc statu seruandam esse, saltem secundum regulam, aliquam castitatem, quæ non est in præcepto, sed in consilio: quam totam verisimile est sub voto comprehendi, quia vouent seruare etiam vota iuxta talem regulam.

Atque hæc quidem omnia probabiliter declarant materiam talis voti, tamen ne scrupulos, aut laqueos iniciam, non existimo certum, nec necessarium, has circumstantias castitatis, quas explicui, licet pertineant ad perfectionem, & ad regulam, & conuenientem modum illius religionis, cadere sub proprium

proprium votum castitatis, ita ut in eis peccare sit propriè sacrilegium, aut maius peccatum, quàm sit illud, ad quod obligat talis regula; quia coniecturæ adductæ, licet sint congruentes, tamen non cogunt, ut asseramus illam esse materiam talis voti, sicut multa seruantur ex regula in aliqua religione, quæ ad perfectionem paupertatis pertinent, & tamen non statim sunt materia voti paupertatis, ut vilioribus pannis uti, vel quid simile, ita ergo in illis omnibus dici potest. Quamvis autem hoc admittatur, nihilominus ad statum religiosum censetur sufficiens, castitatem necessariam ad salutem ex voto seruare, maiorem verò aliquam ex regula, & generali obligatione tendendi ad statum perfectionis, quæ quis professus est, & si illa obligatio non sit ex voto, nec etiã fortasse sub culpa mortali.

Ex his, quæ de castitate diximus, facile erit de paupertate cum proportionem rationari. Constat enim statum illum, qui secum admittit coniugium, non posse exactum, vel magnum usum paupertatis secum compati. Quia necesse est, ut vxoratus suam habeat familiam, cui prouideat, morale etiam est ut filios habeat, quibus thesaurizare debeat, ergo necesse est, ut professio paupertatis tali statui accommodata hæc non prohibeat: nõ ergo potest esse nimium stricta. Item non potest esse tanta, quæ excludit omnem sollicitudinem, & curam acquirendi temporalia bona, quia aliquis cura huiusmodi intrinseca est statui matrimonij, moraliter loquendo. Quocirca licet in regulis horum ordinum dicatur non habere proprium, & hoc vouere: nihilominus illud lato modo illi statui accommodato intelligendum est. Quia nimirum non habent dominium omnino liberum quoad omnem usum, sed dependentem à voluntate, & licentia suæ religionis: habent tamen usum illarum rerum ita firmum, ut nõ possit iure etiam ab ipsa religione auferri, nisi in casibus certis, ac definitis in ea, nec etiam possint filij talium militum hereditate paterna priuari, & alia huiusmodi, quæ vel sufficiunt ad dominium, licet impeditum aliquo modo, sicut est dominium maioratum, vel certè moraliter illi æquiualeat.

Quod autem huiusmodi paupertas sufficere possit ad aliquem statum religiosum, eodem discursu ostendi potest, quo de castitate factum est. Quod hic facilius est, ut Couarr. supra notauit, quia paupertas maiorem habet latitudinem, & adhuc in perfectionibus non est æqualis. Ergo ex se non est definitus certus modus paupertatis ad verum statum religiosum, ergo ex fine definitiendus est. Nã in omni religione dicatur homines Deo, ad eius speciale obsequium, secundum aliquem finem, qui ad perfectionem sufficiat: unde paupertas illa, quæ sufficiat ad talem finem exactè consequendum, erit etiam sufficiens ad verum statum religiosum in tali specie, & modo perfectionis. In hoc autem statu, ad finem eius, hic modus paupertatis sufficiens est, quia licet aliquam sollicitudinem temporalium bonorum habeat adiunctam, non tamen tantam, quæ impediatur debitum modum tendendi in talem finem. In aliis autem religionibus, quarum finis est spiritualibus exercitiis, vel diuinæ contemplationi impensus vacare, necessaria est maior paupertas, quæ omnem sollicitudinem temporalium bonorum auferat, quatum humana infirmitas, ac necessitas patitur, & in superioribus declaratum est, at verò in hoc ordine religionum, quæ ad externa opera vite actiue, & præsertim ad militiam ordinantur, nõ est cur requiratur tam stricta paupertas. Sufficiet ergo illa, quæ iuxta conditionem, & modum talis status excludat superflua, & tollat curam, & sollicitudinem tali fini repugnantem, qualis est illa, quæ descripta est.

Tandem hinc multò facilius cõcluditur, in hoc statu non deesse verum obedientiæ votum ad statum Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

perfectionis sufficiens: imò si attentè bullæ, & regulæ horum ordinum legantur, inuenientur non parum perfectionis in hac parte profiteri, quantum est ex vi instituti, quicquid sit de vñ, vel dispensationibus, quibus se ab actuali exercitio obedientiæ eximunt: hoc enim non minuit veritatem, & proprietatem status religiosi, licet perfectionem personarum possit minuire. Et ad eundem modum de aliis obseruantis, & regulis discurrendum est. Ergo consideratis omnibus, nihil deesse videtur huic statui, quominus propriè, & verè religiosus censendus sit.

Non desunt tamen, qui has sententias in concordiam redigere volentes, distinctione vtantur, dicentes, statum religiosum posse & latè, & strictè sumi, ut est communis distinctio Iuristarum in Rubrica de Regularib. & Summularum, verb. Religio. Atque priori modo, hos milites esse religiosos, eorumque statum verè religiosum: posteriori autem modo nõ esse religiosos, nisi secundum quid, & hoc putant significasse D. Thomam in loco superius citato in n. 3. Ne autem per hanc distinctionem tota quæstio reuocetur ad usum terminorum, necesse est interrogare ab his Doctoribus, quid per religiosum lato sumptum intelligant? Nã si sub ea voce omnes personas comprehendant, quæ speciali modo diuino obsequio obligatæ sunt, & non solum præceptorum, sed etiam consiliorum viam profitentur (sic enim sæpe vox illa religiosus, etiam in iure accipi solet) parum profectò his personis tribuunt, idque nec Soto, nec Sarmiento, vel alij negarent: sed id satis non videtur ad ea omnia, quæ Pontifices in suis bullis significant, cum proprietate intelligenda. Si verò aliquid amplius his personis, quod ad proprietatem status religiosi pertineat, attribuant, quid est cur eos lato modo religiosos, & non stricto, sicut alios appellent? Deinde interrogo, an in illo lato modo includatur analogia, & tanta diminutio, ut nõ simpliciter, sed tantum cum addito, & secundum quid, hi dicendi sint religiosi, nam contra videntur procedere omnia adducta: si verò vniuocè, & simpliciter tales sunt, non oportet ambiguitatem media illa distinctione introducere.

Igitur absolucè asserendum censemus, hos milites quoad statum esse propriè religiosos, quamuis quoad usum, & obseruantiam reuera non viuant simpliciter religiosi, sed valde secundum quid: hoc enim negare non possumus, nisi adultores videri velimus. Ut autem distinctius constet quid per verba illa esse scil. religiosos propriè quoad statum, non ita tamen quoad usum, significetur, addimus. In primis ex illo principio (quod scil. habeant statum simpliciter religiosum) haberi, has personas esse Ecclesiasticas, simpliciter loquendo, & gaudere priuilegio canonis, & fori, ita enim in prædictis bullis expresse dicitur. Et patet, quia specialiter sunt assumptæ sub Summi Pontificis protectione, tanquam personæ specialiter diuino cultui dicatæ. Deinde religiosorum appellatione in iure veniunt, simpliciter loquendo, præsertim quoad fauores, & gratias: tum quia in suis Pontificiis bullis ita simpliciter appellantur: tum etiam, quia censentur habere in Ecclesia proprium, & specialem statum Ecclesiasticum, & non secularem, nec clericalem, ergo religiosum.

Dices, ergo talis status venit in iure sub nomine regulæ, aut religionis approbatæ; consequens videtur falsum, alias eius personæ comprehenderentur sub e. vñco, de voto in 6. dicente, votum castitatis solennizari per professionem factam in religione approbata. Item comprehenderentur sub decreto Concilij Tridentini sess. 25. c. 15. de Regularib. quod annos decimum sextum ætatis completum, & integrum annum probationis requirit ad valorem professionis. Respondeo, concedendo primam, & secundam illationem, hoc enim probat testimonia

Dispositur
denique de
obediensia.

XXV.
Constitutio
Seruatur
opinionis
restituatur.

XXVI.
Vera decisio
construatur
sic.

XXVII.
Obicitur à
triplici ab-
surdò.

Primum ab-
surdum nul-
lum esse.
Ponti-

B b

XXIII.
Dispositur
non ratio
propter ra-
tionem pa-
upertatis.

XXIII.
Dispositur
non ratio
propter ra-
tionem pa-
upertatis.

XXIV.

*Ordo mili-
tari institui
necesse est
que sedis A-
post.*

Pontificum, quæ de approbatione horum ordinum adducta sunt. Confirmari etiam potest ex c. ult. de Relig. dom. & c. i. eodem tit. in 6. ubi prohibetur omnis professio facta in religione non approbata per Sedem Apostolicam; sed professio in his ordinibus valida est, & consentanea illis decretis: ergo re verà hi ordines comprehenduntur ibi sub religionibus approbatis. Vnde è contrario non dubito, quin, si aliqui intentarent novam religionem militarem introducere sub specie religionis, & professionis, sine approbatione Papæ, graviter peccarent, & inciderent in penam excommunicationis latam in d. c. i. de Religiosis dom. in 6. etiam si non perfectiora vota emitteret, quam in his ordinibus modò emittantur; quia & verba, & ratio, & consequenter intentio Pontificum in illis textibus ad has religiones proprias, & merito extenduntur. Cum enim agitur de multitudine, & varietate religionum, quæ est in Ecclesia, militares planè comprehenduntur: cum ergo ait Pontifex se velle ponere modum, & terminum huic multiplicationi religionum, has etià comprehendit: nam simpliciter, & generatim loquitur: item non minor confusio, & perturbatio sequi potest in Ecclesia ex multiplicatione voluntaria religionum militarium, si absq; Apostolicæ Sedis approbatione fiat, quam ex aliis: imò eò possent sequi maiora pericula, quò talis religionis modus, minus austeritatis, & plus habet libertatis: ergo hæ religiones comprehenduntur sub illo decreto: atque adeo iniure sunt simpliciter religiones approbatæ.

*XXVIII.
Secundum
absur dum
non sequi.*

Prima verò illatio, quæ ex ipsa principali confessione subinferebatur, nò sequitur, nam licet votum castitatis horum militum sit emissum in religione approbata, non tamen est votum integræ castitatis, dictum autè c. vnicum de voto in 6. loquitur de voto integro castitatis, & ideo non sequitur votum horum militum esse solenne: itaque ex parte status, & approbationis nihil illi deesse ad solennitatem, de qua est sermo in illo textu, si alioqui ex parte intentionis materia esset sufficiens. Repugnat autem directè, votum esse de sola castitate coniugali, & esse solenne, quoad inducendū impedimentum irritans subsequens matrimonium. Et eadem ratione certum est, tale votum non esse solenne, quoad irritandum matrimonium antea contractū non consummatum: impossibile enim est matrimonij vinculum dissolui per votum, quod simul stare potest cum matrimonio postea subsequuto; ut infra in discursu de votis Societatis iterum dicam tract. 10. lib. 4. c. 1. & 2. Et in præseni esset valde absurdum, vinculum matrimonij dissolui per assumptionem status, quo perseverante, & durante in tota sua perfectione, posset contrahi matrimonium cum alia.

*XXIX.
Votum huc
castitatis
quid parti-
cipet de so-
lennitate.*

Adverto tamen licet hoc votum non habeat solennitatem quoad prædictos effectus, nihilominus participare aliquid de voti solennitate quoad perpetuitatem absolutam, propter coniunctionem, quam habet cum vera traditione religiosa. propter quod solent à Nauarro, & aliis authoribus suprà n. 10. citatis, vota horum religiosorum solènia appellari. Vnde etiam habent, vt difficilius multo dispensari possint, quam vota merè simplicia: quia traditio ipsa ex suo genere, ac natura difficiliorem habet dispensationem, quam votum merè simplex, vt in superiori tomo tactum est. Hæc autem vota vel omnino, vel certè difficillimè possunt separari à tali traditione, & statu, argumento c. cum ad monasterium, in fin. de Regularibus, & ideo multo difficilius dispensari possunt, quam vota purè simplicia, quæ extra statum religiosum fiunt. Imò addo ex parte causæ difficilius posse dispensari, quam votum perfectè solenne, quia in hoc potest occurrere necessitas, & causa iustæ dispensationis, supposita potestate in il-

lo verò, etiam si potestas ex parte Pontificis non desit, vix potest causa sufficiens cogitari, quia cum hoc votum non impediatur matrimonium tam licitum quam validum, nulla communis, vel publicæ necessitas potest dare causam tali dispensationi, nam illi sufficienter per matrimonium succurritur: alia verò causa privata, & occultæ, quæ excogitari possunt, ex fragilitate hominis, vel quid simile, nihil referre possunt, cum lex ipsa naturalis obliget ad superandam illam difficultatem, & alia remedia inquirenda. Vnde potius quando necessitas occurrerit dispensandi in proprio solenni voto integræ continentie, optimum consilium erit non omnino illum religiosum in non religiosum statum transferre, sed in alicuius militaris religionis statum cum castitate coniugali commutare, si aliquid speciale non occurrat, quod talem personam ad hunc statum inhabilem, aut minus idoneam reddat.

Ultima denique illatio, quæ fiebat ex Concilio Tridentino à Nauarro variis in locis, admittitur, scilicet, ad professionem faciendam in his religionibus militariibus, esse necessarium integrum probationis annum, & etatem sexdecim annorum: ita indicat in consil. 10. de Regularibus, quod incipit, cū Vincentius, n. 10 ad 3. agens enim de militibus Sancti Stephani, ait, in Rota declaratum esse, eos posse sua vota omittere infra annum probationis: ex quo aliqui inferebant, eos nò esse verè religiosos: iple autem responderet, illud esse in eis speciale, licet verè religiosi sint ex dispensatione Pontificum, qui post Concilium Tridentinum tale illius religionis statutum confirmarunt. Vnde apertè intelligitur, in illa religione militari, quam ipse veram religionem esse ubique defendit, posse professionem aliter fieri, quam servatis conditionibus Concilij Tridentini, nisi specialem dispensationem à Pontifice habeat. Et in consilio 12. quod incipit, Per dilationem, ait, hos religiosos milites, qui in monasterio habitum suscipiunt, & postea de licentia Magistri, vel aliorum legitimi Prælati, extra claustrum illum deferunt: per annum in illo probationem sufficienter implerent, quia dum versantur sub obedientia prælati, cum habitu, moraliter censentur in claustrum versari, quod ad probationem satis est: supponit ergo annum probationis esse his religiosi ad professionem necessariam. Præterea hoc expresse videtur affirmare in Consil. 9. de iis, quæ vi. incipit, Nobilis, ubi licet expressius loquatur de defectu gratis, tamen & factis clarè loquitur de vtroque, & plene est eadem ratio, quam ipse ibi expendit, quia nimirum Concilium æquè de vtraque conditione loquitur, & generalia valde habet verba, scilicet, In quacunque religione virorum, aut mulierum, & ita generaliter intelligendum est, etiam si non militet in omnibus eadem omnino ratio, & maxime addita distributione, quacunque, quæ magnam habet vim, vt ibi late expendit, adductis Doctoribus.

Quamvis hæc probabilem efficiant hæc partem nihilominus inter responsa Congregationis Cardinalium inuenio circa illa eadem verba, in quibusque religione, ita declaratum esse, illos decreta, & c. cumque regulari, non comprehenduntur, imò non, infra, Quicumque regulari, non comprehenduntur ordines regulares militares, sic etiam Rota decidit, ubi non ex privilegio, & dispensatione Papæ, sed ex vi ipsorum decretorum, significat Congregationem non comprehendere prædictam religionem. Hoc autem supposito, respondendum est, non ideo accipi ab illo decreto, quia religiones non sunt, nam oppositum in ipsa declaratione supponitur, sed quia decreta illa nec necessaria, nec accommodata sunt illis religionibus: & Concilium loquitur, esse de religionibus, quibus propter obedientiam, & rigorem talia decreta si non necessaria loquuntur esse autem generaliter, quia iuxta frequentem modum loquendi,

quendi, cum est sermo de religionibus, intelligitur esse sermo de his, maxime si subiecta materia id expostulat.

XXXII. Et per hæc satisfactum existimo difficultatibus etiam in principio positis: probant enim religiones has, vel secundum præsentem statum & usum, parum habere (regulariter loquimur quoad milites) de exercitio perfectionis ac religionis, vel etiam secundum se, minorem quandam perfectionem religionis participare; non tamen probant secundum suam institutionem, & substantiam non esse veras religiones.

C A P V T V.

Verum conuenienter, & sufficienter diuidatur religio in contemplatiuam, & actiuam.

Diuisio hæc aliam supponit, quæ eadem habet membra, diuersum tamen diuisum, scilicet vitam, quæ in actiuam, & contemplatiuam diuidi solet: ex cuius diuisionis intelligentia pendet illa, quæ nunc tractamus, & ideo pauca de illa præmittenda sunt, plura enim legi poterunt apud D. Thom. 2. 2. à quæst. 179. vsque ad 182. inclusiue.

Explicatur diuisio vite in actiuam & contemplatiuam.

I. Primò ergo statuendum est, vitam hominis Christiani partim contemplatiuam esse, partim actiuam, & ita conuenienter in illa duo membra diuidi posse. Quam partitionem irrident Lutherani, qui omnia confundunt, voluntque Christianos omnes eiusdem ordinis, status, & occupationis esse; sed contra eos sufficiunt dicta de statibus in genere, tom. præced. Veritas ergo hæc, quantum ad rem ipsam spectat, de fide certa est; quam aliqui colligere volunt ex illis verbis Pauli 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, cui se probauit. Et illud Matth. 6. Nemo potest duobus dominis seruire, & infra, Non potestis Deo seruire, & Mammonæ. Sed hæc loca magis conferunt ad probandum distinctionem status religiosi à seculari, quam ad distinctionem duplicis vite, actiue, & contemplatiue, quæ & in secularibus inuenitur, & maxime in ipsismet hominibus Deo specialiter dicatis, quibus omnibus, siue contemplationi, siue actioni vacent, commune esse debet, ut non seruiant Mammonæ, neque implicent se negotiis secularibus. Nam si hæc verba intelligantur de seruitio, & implicatione illicita, per ea verba distinguuntur iusti ab iniustis hominibus: non contemplatiui ab actiuis; si verò intelligantur de amore temporalium, & negotiatione in eorum lucris procurandis, licetis quidem, secularibus tamen ac temporalibus, sic distinguuntur homines sequentes perfectionem, vel obsequiis diuinis specialiter dicati, à communi Christianorum vita: nam qui diuitias immoderatas quarunt, & seingerunt negotiationibus humanis propter diuitias, vel honores, vel propter potentiam humanam acquirendam, non sunt apti ad perfectionem sectandam, non solum per vitam contemplatiuam, verum etiam nec per actiuam: inde ergo non rectè probatur illa distinctio.

II. Neque erit facile in Scriptura inuenire loca, in quibus ad litteram hæc distinctio tradatur: inuenimus tamen multa, in quibus utraque pars, seu membrum illius vite commendatur, tanquam ab alio distinctum: quod satis est ad illam diuisionem confirmandam. Ut autem hoc ostendamus, oportet supponere primò, nomine vite hic significari actum

vite, seu illam rationem viuendi, quæ ad talem actum exercendum destinetur, ac tendat. Quod explicuit optimè D. Thom. dict. q. 179. art. 1. ex generali viuendum ratione, quæ in hoc consistit, quòd habeant principium sese mouendi, seu operandi in seipsis, nã inde actualis vita in ipsa operatione censetur consistere, & illa operatio, ad quam vnumquodque maxime tendit, dicitur vita eius. Secundo supponenda est distinctio illa vulgaris non solum Theologica, sed etiam metaphysica, contemplationis, seu speculationis, & praxis, seu actionis practice: hæc enim distinctio in præsentem accommodatur ad modos viuendi hominum, morales, studiosos, & rectos. Contemplatio enim in præsentem non sumitur pro cuiuscumque speculatione veritatis, sed illius, quæ ad Deum, eiusque cognitionem spectat; nec sumitur pro speculatione arida, & sterili, quæ nullum habet fructum circa voluntatem, & rectitudinem eius; sed pro illa, quæ ita subleuat mentem in Dei cognitionem, ut ei totam animam vniat. Actio verò sumitur propriè pro exteriori opera, & occupatione, non tamen pro quacumque seculari negotiatione; sed pro actione virtutis, præcipuè misericordie, quæ subleuandis proximorum miseriis, vel corporalibus, vel spiritualibus intendit.

Sic ergo explicatis nominibus, solet præcipuè colligi hæc diuisio ex celebri loco Lucæ 10. vbi Christus Magdalenam defendit dicens, *Optimam partem in vniuersa de elegit.* Vacabat enim Maria contemplationi verbo-
rum Christi, eiusque dulcedine, & amore fruebatur, quod institutum Christus maxime commendauit. Dum verò eam approbat ut *optimam partem*, aliam insinuat esse partem, non malam, licet non æquè bonam, illam scilicet, cui Martha intendebat, Christo ministrando, eique necessaria preparando. Ita intellexerunt locum illum Patres Ecclesiæ, qui proinde dixerunt, in illis duabus sororibus has duas vitas esse significatas. Augustinus lib. 1. de consens. Euangel. cap. 5. & lib. 22. contra Faustum, c. 52. & sequentibus, & serm. 27. de verb. Dom. & tract. 127. in Ioan. Greg. lib. 5. in libros Regum, cap. 4. & homil. 14. in Ezech. circa medium, & lib. 6. Moral. cap. 26. & 28. alias 17. & 18. Hieronymus in cap. 3. Threnor. circa verba illa, *Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius, & racet, &c.* Per quæ etiam verba dicit, laudari vitam contemplatiuam, & condistingui ab actiua; quamuis ad actiuam pertinere dicat, omnem aliam viuendi rationem, præter monasticam & eremiticam: de quo postea videbimus. Idem Hieron. epist. 22. ad Eustoch. de Virginit. post medium, vbi vitam contemplatiuam virginibus sacris præcipuè commendat, illamque optimè describit. idem Basil. in constitut. monast. cap. 2. latè & optimè, & aliqua addit cap. 5. Est denique distinctio hæc apud alios Patres satis communis, quos in sequentibus referemus. Et ad confirmandam adduci possunt omnia loca Scripturæ, in quibus vel diuina contemplatio, vel proximorum beneficentia, & misericordia commendantur, nam priora contemplatiuam vitam, posteriora actiuam commendant. De priori dicitur Psal. 47. *Vacate, & videte, quia ego sum Dominus.* Ad Col. 1. *Sine intermissione orate.* 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate: & Christus dixit Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt:* quod etiam in hac vita suo modo impleri Sancti interpretantur, sicut etiam dixit, Ioan. 14. *Hæc est vita æterna, ut cognoscamus te solum Deum verum, &c.* De posteriori dicitur Matth. 25. *Quod vni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis, & cap. 5. Beati misericordes, &c. cum similibus.* Ex his ergo locis rectè colligimus, esse in nobis duplex genus operationis gratiæ, & sanctitatis, quæ vita supernaturalis est: vnũ

ad internam considerationem, aliud ad externam operationem pertinens: cum ergo utraque hæc operatio sit quædam vita, recte secundum illam duplex vita distinguitur, quarum altera contemplativa, altera activa merito nominatur, iuxta communem vñm illarum vocem, etiam apud Philosophos, vt suppositum.

IV.
Obiectio
contra vñm
desolatum.

Sed dicit aliquis, hæc duo genera actuum humanorum, & supernaturalium, non esse separabilia ab aliquo modo viuendi huius vitæ mortalis recte instituto, & ideo non recte distingui vitam actiuam & contemplatiuam tanquam duas viuendi rationes, sed ad summum tanquam duas operationes, quæ in omni statu recte instituto copulandæ sunt. Antecedens expresse est Augustini 19. de Ciuitate, cap. 19. & ostendi potest ex eisdem locis supra adductis, nam omnibus hominibus recte viuentibus dicitur, *Vacate & videte, & estote misericordes*: & (quod Basilii etiam tanquam mirabile aduertit) Paulus eisdem hominibus ait, *Sine intermissione orate, & Nocte ac die laborantes*. Et idem Basilii in Regulis fufius disputatis, regula 37. ex professo ostendit, neminem esse excusandum ab operatione, & labore, prætextu contemplationis, sed ita ut horis vtrumque esse exercendum. Et Christus ipse quando Magdalenam defendit, non negauit actionem esse necessariam, sed excessum & nimietatem eius reprehendit, concludit autem, vñm esse necessarium scilicet, quod ad sustentationem vitæ vel propriæ, vel proximæ fuerit necessarium, vt idem Basilii notauit in Breuiorib. regul. in 20. Et ratio est, tum quia in vita mortali non potest homo semper esse continuè intentus contemplationi, & ideo oportet vt in aliarum virtutum actibus exerceatur: tum etiam quia vnusquisque indiget propria mortificatione, & societas hominum sine mundi obsequiis conseruari non potest, & ideo aliqua actio omnibus est necessaria. Martha etiam licet ministerio incumbere, non omnino priuabatur contemplatione, vt ponderauit Gregor. lib. 5. in 1. Regum, cap. 4. circa finem, & circa illa verba Lucæ 10. *Quæ stetit, & ait. Quo exemplo (inquit) instrumur, vt, qui fratribus ministeria exhibemus, si per moram sedere ad redemptoris pedes non possumus, per aliquantulam morulam redemptori assistere debeamus*. Considerat autem Gregorius, Martham dum sedulo ministrabat, aliquando per transitum vidisse, & audisse Christum, aliquando verò stetit, vnde concludit, *Sed bene assistimus si transeundo Dominum cernere, nisi in omni nostro bono opere ad ipsum dirigere cordis intentionem: transimus enim cum hoc, illuc discurrendo in membris suis Domino ministramus, sed transeundo Dominum cernimus, si per omne quod agimus, presentem nobis ipsum, cui placere cupimus, contemplamur*. Vult ergo actionem non debere esse sine contemplatione, & merito, tum quia sine oratione nihil possumus rectum & pium ex nobis facere, tum etiam, quia nisi interna consideratione homo innumeris periculis exponitur, etiam si in bonis operibus versari videatur, iuxta illud Hierem. 12. *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde*.

V.

Hæc obiectio postulat vt sensum & sufficientiam diuisionis explicemus. Et in primis responderi potest, ad vitam actiuam propriè nō pertinere quamcunque externam actionem, sed illam tantum, quæ ad alium dirigatur, vt sunt misericordiae opera. Hoc autem modo recte posse vitam contemplatiuam ab actiua separari, quia potest esse vita, quæ nullis misericordiae operibus incumbat. Et è contrario contemplationem solum dici considerationem veritatis ratione sui, & ita etiam posse inueniri actionem sine contemplatione, sed hoc simplici-

ter verum non est: nam licet contemplationis præcipuum obiectum sit Deus, non tamen adæquatè sed est omnis veritas, quæ ad Deum ordinatur. Item, licet speculatio Philosophica sistat in cognitione: hæc verò contemplatio affectiua, eminenter est practica, & non excludit ordinem ad effectum. Ac denique, licet vita actiua præcipue versetur in actionibus ad alterum, vt in optimo agibili, adæquatè verò comprehendit omne agibile, & virtutes omnes morales, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 180. artic. 1. & quæst. 181. art. 1. & 3. d. 35. quæst. 1. art. 2. & 3. quæstionculæ 1. & sepe alias, & ex dictis amplius constabit. Concedendum ergo est, nullum esse posse vitæ studium recte institutum ad perfectionem obtinendam, quod non aliquid deactione, & de contemplatione participet, vt discursus factus probat. Vnde distinctio illa non est in eo sensu intelligenda, vt vita actiua omnem excludat contemplationem, aut vita contemplatiua omnem actionem. Sed ita denominatur ex eo, quod principaliter intenditur in vnaquaque: sicut enim medium, quod ex contrariis compositum est, ab eo denominatur simpliciter, quod prædominatur, & excedit: ita hominis vita, quæ ex actione & contemplatione, non tanquam ex contrariis, sed diuersis muneribus coalescit, ab ea denominatur, quæ in vitæ instituto præminet. Dicitur autem præminere in presenti (quod notandum est) non illa, quæ maiori tempore vitæ, vel diei exercetur: sed illa, quæ habet rationem finis, propter quem omnia illa intenduntur: nam finis in moralibus est qui dirigit, & præcipuum denominationem. Sicut Aristot. dixit, qui furatur propter machinam, magis est machinans quam fur, quod verum est etiam plus temporis furando, quam machando consumat. Sic ergo quoddam est vitæ institutum, quod per se primo, ac principaliter respicit tanquam proprium finem & scopum, opera misericordiae, hospitalitatis, redemptionem captiuorum, &c. tamen adiungit aliquam orationem, & considerationem, vt opus illud sanctè exercere valeat, & propter generalem rationem cultus diuini, &c. hæc vita dicitur actiua à suo fine. E contrario verò quando principaliter queritur contemplationis perfectio, & actio, ac mortificatio corporis in eum finem ordinatur, vt contemplationi inferuiant, illa est proprie vita contemplatiua, & ita cessat obiectio facta. Estque differentia hæc consentanea D. Thom. dict. q. 179. artic. 1. dicenti, *In hominibus vita vnusquisque videtur esse id, in quo maximè delectatur, & cui maximè intendit*. Quia ergo quidam homines præcipue intendunt contemplationem veritatis, quidam verò intendunt principaliter exterioribus actibus, inde est, quod vita hominis communiter diuidatur in contemplatiuam & actiuam.

Bonam esse diuisionem religionis in actiuam & contemplatiuam, non tamen adæquatam.

Atque hinc etiam concluditur cum eadem proportionem, recte statutum religiosum diuidi in contemplatiuam, & actiuam. nam religio supra communi munem vitæ rationem, solum addit conditionem status tendendi ad perfectionem; certum est autem illud secundum genus vitæ, aptum esse perfectioni quærendæ, nam vtrumque perficit charitatem, & quantum est ex se excludit omnia peccata, in quibus duabus rebus substantia perfectio consistit. Vnde optime Nazianzen. orat. 10. in laudem Casarij, S. Age nunc, Philosophari, (inquit, eo verbo indicans contemplatiuam vitam) vt maxime nra & difficillimum est, nec id aggruendi multum

est, nec aliorum quam quos diuina afficit mentis magnitudo, quæ bonæ hominum voluntati manum porrigere solet. Non parum autem hoc quoque estimandum est, si quis secundum vitæ genus complexus, probitari studeat. Vtrumque ergo vitæ genus propriæ sanctificationi, & perfectioni principaliter studet. Ergo vtrumque aptum est, ut per modum status tendendi ad perfectionem assumatur, & votis religiosiis consecratur.

VII. Quod etiam ita factum esse vsus ipse Ecclesiæ catholicæ satis ostendit: nam quædam sunt religiones monasticæ, quæ ad contemplationem solam principaliter ordinantur, cuiusmodi sunt omnes illæ, quæ per se, & ex institutione sua circa proximos non versantur, & in laude Dei præcipue occupantur, & si quid habent actionis, ad propriam tantum perfectionem refertur, vel accidentarium est tali statui. Aliæ verò sunt religiones, quæ ad actiones misericordiæ exercendas erga proximum, præcipue institutæ sunt, & in ordine ad illas expeditè, & perfectè exercendas, & colubatus eligitur, & curæ omnes diuitiarum tolluntur, & obedientia promittitur, ut patet in religionibus Mendicantibus, & aliis, quæ vel infirmis curandis, vel redimendis captiuis, aut aliis similibus operibus incumbunt. Rectè ergo diuiditur religio in contemplatiuam, & actiuam: quia religio vna distinguitur ab alia ex proprio fine, seu scopo, & propriis mediis, ut supra dictum est cum D. Thoma quæst. 188. art. 1. & 6. At hæc religiones habet diuersos fines proprios, quamuis enim conueniant in generali fine querendi propriam perfectionem, & diuinum obsequium, tamen proximos fines habent diuersos, scilicet perfectionem contemplationis, vel actionis, ut declaratum est.

VIII. Vnde consequenter necessarium est, ut in propriis mediis principalioribus differant, nam licet aliqua generalia habeant communia, ut sunt tria vota substantialia, aliqua corporis castigatio, oratio aliqua & similia: necessarium nihilominus est, ut in aliquibus omnino propriis differant, quia necesse est ut ad proprium & singularem finem propria etiam media accommodentur, qualia sunt v. g. confabulatio cum proximo, vel ab illo separatio: peregrinari extra domum, aut in claustro semper manere, exercitium chori, aut studij, & similia. Ergo meritò religionis status in hæc membra diuiditur, ut diuersa: nam in his rebus non metaphysica, aut physica distinctio querenda est, sed moralis, quæ cum illa physica quandam proportionem obferuet.

IX. Maior difficultas est circa sufficientiam huius diuisionis. Aliqui enim censent, addendum esse tertium membrum religionis mixtæ ex contemplatione, & actione: nec sine magno fundamento, quia non repugnat dari religionem, quæ simul contemplationi, & actioni principaliter intendat. Primò, quia hæc duo non sunt inter se ita repugnantia, quin simul possint cum magna perfectione simul principaliter intendi. Secundò, quia Christus Dominus hoc vitæ genus professus est, ideo enim & pernoctabat in oratione Dei, & prædicabat, ac discurrebat beneficiando & sanando. Vnde idem vitæ genus Apostolos docuit, nam & cum ipso in montem ascendebant, & in hortum Gethsemani frequenter cum ipso adorandum conueniebant: & cū eo similiter incedebant ad prædicandum, & ab eo mittebantur bini ad prædicandum, & curandum infirmos: denique hac ratione ipsi dicebant Actor. 5. Nos autem orationi, & verbo instantes erimus. Tertio sumi potest argumentum ex verbis Christi, Lucæ 10. Maria optimam partem elegit, prout expenduntur à Caetano 2. 2. q. 182. art. 1. Maria enim purè vacabat contemplationi, & ideo Christus illam appellauit partem, eam præferens alteri parti, quæ in sola actione

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

confistit. Significans esse aliud vitæ genus totale (ut sic dicam) & ex vtraque parte mixtum, & compositum. Atque ita Caietanus ibi hanc videtur sequi sententiam.

Contrariam verò partem suadere videtur in primis autoritas D. Thomæ dicta q. 179. art. 2. vbi diuisionem illam bimembrè sufficientem esse docet, & videtur esse communis sententia Patrum, quos supra n. 3. retulimus, duas enim tantum vitas vbi que distinguunt, & ideo per duas sorores Martham, & Mariam significari dicunt: & similiter per Rachel, & Liam, ut latè August. 22. contra Faustum, cap. 52. & seq. Greg. lib. 6. Moral. cap. vlt. Ratio est, quam D. Thom. ibi ad 2. insinuat, quia nullum est vitæ sanctæ genus, quod contemplationem, & actionem non amplectatur, ut supra explicatum est, ac denominatur contemplatiuum, vel actiuum ab eo, quod excellit, semper autem aliquod horum prædominatur, ergo necesse est ut vel contemplatiuum, vel actiuum dicatur, & ita diuisio erit sufficiens. Dicit fortè aliquis, posse dari genus vitæ cum tanta æqualitate vtramque partem completens, ut nulla prædominetur, & consequenter à neutra denominari, & ita esse addendum tertium membrum. At profectò id morale, non est, nec ostenditur tale genus vitæ in Ecclesiâ; quod autem non est, nec fortasse vnquam fuit, non est in moralibus recensendum. Accedit, quòd illo etiam posito, denominaretur saltem à nobiliori, & ita esset vitæ illa contemplatiua.

Tertio tamen argumentor aliter, quia non potest vnus & idem status habere duos fines proximos, quos propter se intendat, quæcumque ergo religio contemplationem, & actionem complectitur, vel intendit actionem propter contemplationem, vel è contrario contemplationem propter actionem, non autem vtramque propter ipsam; status autem denominatur ex fine: ergo semper est vel contemplatiuus, si actionem solum propter contemplationem querat, vel actiuus, si querat contemplationem propter actionem. Et ita D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. religiones illas, quæ ad spiritualia ministeria circa proximos ordinantur, vitam actiuam profiteri dicit, licet magna ex parte diuinis laudibus, & contemplationi vacent, quia contemplationem ad actionem ordinant, scilicet, ut contemplata aliis tradant. Et ita Societas, quæ vna ex his religionibus est, contemplationem sumit ut vnum ex præcipuis mediis ad auxilia spiritualia conuenienter proximis præstanda, ut constat ex eius constitutionibus p. 10. §. 2. Sic ergo erit sufficiens diuisio, nec oportebit tertium membrum adiungere.

Controuerfia hæc magna ex parte potest esse de nomine, & ideo non multum refert alterutro modo loqui, nam vterque loquendi modus in Patribus inuenietur. Dico tamen satis aptè diuidi statum religiosum in illa tria membra, maioris claritatis gratia, & quia D. Augustinus 19. de Ciuitate, cap. 19. tertium vitæ genus adiungit, ex actiuo, & otioso compositum. Potestque hæc sententia confirmari ex doctrina Prosperi in discursu librorum de Vita contemplatiua: Nam in lib. 1. postquam vitam contemplatiuam declarauit, à cap. 13. ostendit, pontifices Ecclesiæ, & prædicatores vitam contemplatiuam debere profiteri, quibus nihilominus tam in illo, quam in sequentibus libris magna officia tribuit vitæ actiue. Idem licet colligere ex doctrina Abbatis Nestorij apud Calsianum collat. 14. c. 4. vbi sic ait, *Quidam summam intentionis sue erga e-remi secreta, & cordis constituunt puritatem; ut in præteritis Eliam, & Eliseum, nostri que temporibus B. Antonium, aliosque eiusdem propositi sectatores familiarissimè Deo per solitudinis silentium cohasisse cognoscimus. Quidam erga institutionem*

X.
Pro parte
affirm. as-
sumitur pri-
mo ex Patribus.

item ratio-
na.

XI.
Ratio altera
pro eadem
parte.

XII.
Ad idem ma-
gis pars me-
moranda.

tutionem fratrum, & peruigilem cenobiorum curam, omnem studij sui sollicitudinem dederunt, ut nuper Abbatem Ioannem, qui in vicinia ciuitatis cui nomen est Thumis, grandi cenobio presuit, ac nonnullos eiusdem meriti viros Apostolicis etiam signis meminimus clariisse. Quoddam Xenodochij, & susceptionis primum delectat obsequium, per quod etiam in prescriptis Abraham Patriarcham, & Loth Domino placuisse scimus, ut nuper B. Macarium singularis mansuetudinis ac patientia virum, qui Xenodochio ita apud Alexandriam presuit, ut nulli eorum, qui sollicitudinis sunt secreta sectati, inferior sit credendus. Quidam eligentes egrotantium curam, alij intercessionem, quæ pro miseris atque oppressis impenditur, exequentes, aut doctrina instantes, aut elemosinas pauperibus largientes, inter magnos ac summos viros pro affectu suo ac pietate vixerunt.

XIV.

Hæc autem partitio magis est enumeratio quædam singulorum statuum, qui sub actiuo, & contemplatiuo inueniri possunt, quàm methodica, & immediata diuisio status religionis. Si enim omnia verba attentè considerentur, supponunt diuisionem supra datam de contemplatiua, & actiua vita, & utramque subdividunt. Nam in duabus primis clausulis videtur diuidi vita contemplatiua in solitariam, & cenobiticam, de qua diuisione nos supra cap. 2. sub generali ratione diximus: significatur autem in verbis prædictis solitariam vitam tenere apicem puræ vitæ contemplatiuæ: cenobiticam autem aliquid de actiua participare, præcipue in illis, qui aliorum institutionem & peruigilem curam ac sollicitudinem suscipiunt: & ita quoad hanc partem indicatur ibi trimembris diuisio. In aliis vero duabus ultimis clausulis diuiditur vita actiua in varias species, iuxta varietatem finium & actionum. Potuisset autem aptius distinguere in vitam actiuam, quæ corporalibus misericordiarum operibus occupatur, qualia sunt plura eorum, quæ ibi numerantur: & quæ incumbit spiritualibus actionibus, quæ in solo illo verbo ibi insinuatur, aut doctrina instantes, sub quo verbo (ut adæquata sit partitio) comprehendendi debent omnia ministeria quibus animæ proximorum iuuantur, siue sit concio, siue confessio, siue priuatum colloquium, & similia. Et hoc posterius genus vitæ actiuæ non solum non excludit contemplatiuam, verum potius illam requirit ut germanam sororem, vel potius eam quodammodo intrinsecè includit, quia magnam internam considerationem in operante exigat: ergo ex illo etiam tertium membrum vitæ mixtæ rectè colligitur.

XV.

Idem institutum contemplatiui confideratur actibus concio, et c.

Nam concio v. g. tota est contemplatio quædam externis actibus expressa, quæ non solum ipsos concionantes, sed etiam alios, quantum in se est, in Deum eleuat; supponit autem, ut rectè fiat, diuturnam orationem, & meditationem eorum, quæ dicenda sunt: & hæc præcedere debet lectio, quæ pars etiam est vitæ contemplatiuæ, ut D. Thomas docet 2. 2. q. 188. art. 6. Et per se constat, quia est veluti primum initium eleuationis mentis in Deum: lectione enim discimus, & accipimus quæ per meditationem conseruamus, & digerimus, & ita paulatim inflammatur anima in Deum. Hinc sunt illi quatuor gradus, quos posuit, & exposuit Bernard. lib. de Scala claustralij, lectio, meditatio, oratio, & contemplatio. Quamuis enim ultimus tanquam perfectissimus, contemplationis nomen per antonomasiam sibi usurpet: tamen, generaliter loquendo, vita contemplatiua omnes complectitur. Quia lectio inquit, meditatio inuenit, oratio postulat, contemplatio degustat, ut ibidem ait Bernardus, qui postea rectè subiungit, ut his possumus colligere, quod lectio sine meditatione arida est, meditatio sine lectione erronea, oratio sine meditatione est tepida, meditatio sine oratione infructuosa, oratio cum deuotione contemplationis acquisi-

tua, contemplationis adeptio sine oratione aut rara, aut inuaculosa. Sicut ergo inter se connexa sunt, ita cõtemplatiui status, ut talis est, illa omnia complectitur, tanquam initium, medium, & finem. Sicut enim dixit Ildorus, & confirmari potest ex illo Bonauen. in Pharetra, lib. 4. cap. 26. Omnis profectus ex lectione, & meditatione procedit, quæ enim nescimus, ex lectione discimus, meditationibus conseruamus. Et Sanctus Vincencius tract. de vita spirit. 6. de somno & vigilia; Lectio (inquit) & oratio sese vicissim excipiunt, mutuoque iuuant. Docent præterea Augustinus, & Patres omnes, Magdalenam, cum ad Christi pedes sedebat, audiens verbum eius, actum contemplatiuæ vitæ exercuisse, & occasione illius idem dicit Augustinus serm. 27. de verb. Domini, de his, qui cuiuscunque prædicatoris Euangelici concionem audiunt, quia per illum loquitur Deus; at etiam loquitur per librum, dum simili intentione legimus; nam, ut ait Richardus de Sancto Victore lib. 4. de cõtemplatione, cap. 14. Sicut per orationem nos ad Deum loquimur, ita per lectionem ipse loquitur nobis.

Addo etiam sub verbo illo instanti doctrinæ, non solum doctrinam illam comprehendere debere, quæ per conciones datur, & ad inflammandos affectus præcipue ordinatur, sed etiam illam doctrinam, quæ ad eruditionem, & illustrationem proximorum ordinatur. Nam, ut infra agentes specialiter de Societate tractatu 10. lib. 5. cap. 4. ostendimus, institui potest religio, quæ ad hoc etiam actionis genus ordinetur, saltem secundum aliquem gradum ministeriorum, seu mediocum, quibus ad bonum proximorum vitæ. Quod etiam D. Tho. docet opuscul. 19. c. 2. & sequentibus; & 2. 2. quest. 188. artic. 5. & 6. Ex quo etiam licet intelligere, tale docendi institutum, licet ex parte actiuum sit, quatenus actus docendi exterior est, & ad alios ordinatur: nihilominus intrinsecè ac necessariò includere cõtemplationem, quando doctrina est de veritate per se intenta, ut expresse docet etiam D. Thomas 2. 2. quest. 181. artic. 3. & q. 11. de verit. artic. 4. citans Augustinum dicto sermone 27. de verb. Domini. Vnde solute de doctrina loquitur, cum ait, *accuturro, non habent doctrinæ dulcedinem: tum quia hæc doctrina potissimum est sacra, includens meditationem, & considerationem veritatis diuinæ, ac supernaturalis, quæ ex se multum iuuat ad cõtemplationem diuinæ sapientiæ, & ad inflammandum affectum. Tum etiam, quia licet interdum hæc studia versentur circa creaturas, tamen ordinantur ad Dei cognitionem, & amorem, ut principalem scopum, & iam dictum est quidquid ad cõtemplationem ordinatur, vitam contemplatiuam pertinere; præsertim quia creaturarum cognitio, debita intentione assumpta, ducit in cognitionem Dei, & ut sic contemplationem participat. Vnde D. Thom. 2. 2. q. 180. artic. 4. ait, omnem considerationem veritatis creaturæ, quæ ad diuinam conducit, pertinere ad vitam contemplatiuam, & quest. 179. artic. 2. ad 4. ait, omnia humana studia, quæ conducunt ad cognitionem talis veritatis, pertinere ad vitam contemplatiuam. Igitur talis etiam vita simul contemplatiua, & actiua esse videtur.*

Videtur ergo satis fundata illa trimembris diuisio, adiungendo præsertim ea, quæ in principio diuisionis numer. 10. posuimus. Nec in re ipsa, ut dicebam, potest in hoc esse dissensio: nam per hanc trimembrem diuisionem solum declarare intendimus esse quoddam genus vitæ, quod verumque munus exactè colit, & exequitur: quidquid hi de denominatione illi tribuenda. Et hoc solum D. Thomas relatus in numer. 11. voluit in prædicta diuisione, ut satis in solutione ad 3. declarauit: nec aliud

aliud intendunt Patres ibi citati. Et prima ratio solum inest in denominatione, de qua plura statim.

XVIII.

Ad hunc locum completum contemplatiuam, & actiuam, utrumque ordinem.

XVII.

Ad hunc locum completum contemplatiuam, & actiuam, utrumque ordinem.

XIX.

Ad hunc locum completum contemplatiuam, & actiuam, utrumque ordinem.

XVII.

Ad hunc locum completum contemplatiuam, & actiuam, utrumque ordinem.

XX.

Ad hunc locum completum contemplatiuam, & actiuam, utrumque ordinem.

perior est, ergo magis potest actio ad contemplationem, quam contemplatio ad actionem ordinari. Vnde & Gregor. 6. Moral. sepe repetit, præsertim c. 17. actionem debere præcedere, tanquam parans viam ad contemplationem. Respondeo, quando ordo est causalitatis, & auxiliij, optime ordinari superius ad inferius, ita verò ordinatur cōtemplatio ad actionē vt det illi efficaciam, & vt illam moderetur ne spiritum extinguat. Actio verò non potest hoc modo ordinari ad contemplationem: alio verò modo potest aliqua actio referri ad contemplationem tanquam dispositio præparans subiectum, de qua maximè loquitur Gregorius supra, & D. Th. 2. 2. q. 180. artic. 2. tamen illa non solet esse actio circa proximum per se, & ex intrinsecis loquendo, sed est illa actio quæ versatur circa propriam mortificationem, poenitentiam &c. Aliquo tamen modo magis extrinseco potest actio erga proximum ad contemplationem ordinari, per modum meriti, vel impetrationis apud Deum, nam qui erga proximum recta intentione, & vitæ puritate ministerium suū implet, à Deo obtinebit facilius donum cōtemplationis; quod ex ipsius gratia, magis quam ex vlla humana industria pendet.

Obiectio contra nuntiatam.

Dilatatio.

CAPVT VI.

Quæ religio sit perfectior actiuæ, an contemplatiuæ, an ex utraque mixta.

SVperest dicendum circa diuisionem hætenus tractatam, quæ religio perfectior sit actiuæ, vel contemplatiuæ, aut mixtæ. Et de purè actiuæ nulla est difficultas. Quamuis quidam iuristæ, vt suos labores exaggerent, suam vitam actiuam contemplatiuæ præferant, & illi etiam actioni, quæ in spiritualibus ministeriis circa proximos versatur: quod videtur sentire Hostiens. in principio Summæ, nam comparans huiusmodi vitam reliquis, ait, quasi rectè duceretur, magis esset fructuosa. Addit Alber. l. per diuersas. C. Mandati, fore etiam magis meritoriam: sequitur Iacobi. l. si de iustitia, & iure, Lucas de Penna. l. 2. C. de pignoris lib. 12. Licet hi (inquam) authores ita loquantur, tamen vel per exaggerationem loquuti sunt, vel non comparando statum seu rationes viuendi, sed personales labores, & merita. Comparando ergo vitam ipsam secundum se, certissimum est, hanc purè actiuam, in infimo gradu esse constitutam, vt comparatione aliarum minus perfectæ sit, nam id satis colligitur ex verbis Christi Lucæ 10. Optimam partem elegit sibi Maria. quem locum ita exponunt sancti communiter, vt cap. superiore ex Augustino, & Gregor. & aliis relatum est, & videri etiam potest Gregor. homil. 13. & 14. in Ezech. & lib. 6. Moral. cap. 28. Bernard Term. 5. Assumptionis, & 41. in Cant. Ruper lib. 7. in Genes. cap. 81. Richardus de Sancto Victore lib. 1. de vita contemplatiua, cap. 1. Calsian. collat. 1. cap. 8. Innocent. III. lib. 1. de myster. Missæ c. 63. & in ferm. de Assumpt. Bonavent. de septem itiner. æternit. d. 5. Anton. 4. p. tit. 10. c. 4. §. 4. Et ita vt certum supponunt omnes Doctores citandi, & probabitur clare ex omnibus rationibus statim afferendis, pro sequentibus opinionibus.

I. De purè actiuæ certum est, quod aliquid nonnulli sentiant.

Igitur quod ex duabus aliis purè contemplatiuæ præferenda sit, tenet Henric quodlib. 12. q. 14. & 18. Et primò fauent huic opinioni authores, qui comparando absolute vitam contemplatiuam cum actiuæ, tanquam duo membra adæquatè diuidentia vitam hominis, absolute præferunt contemplatiuam nā iuxta illum diuidenti modum, vita mixta sub actiuæ comprehenditur, vt paulò antea c. præced. n. 19. dicebamus, & sentiunt omnes, qui vitam actiuam diuidunt in eā, quæ circa actiones corporales,

II.

Quod etiam mixta cedat purè contemplatiuæ, aut actiuæ, quod nonnulli sentiant.

vel in actionibus spiritualibus doctrinae, & similibus versatur, vt D. Tho. 2.2. q. 188. artic. 6. Bonauent. in meditat. vitæ Christi, c. 45. Carchus opusc. de cōtemplat. lib. 1. art. 14. & D. Greg. hom. 14. in Ezech. circa medium; Actiua vita est panis esurienti tribuere, verbo inspicientem docere. Constat ergo in ea diuisione bimembri mistam vitam sub actiua comprehendendi, si ergo in eadem diuisione vitæ contemplatiua simpliciter præfertur actiua, etiam mista antefertur. Ita verò sentit D. Tho. 2.2. q. 182. art. 1. & Caiet. ibi, Bonauent. loco proxime citato, c. 57. & omnibus aliis supra allatis. Multum etiam fauent huic sententia D. Tho. 2.2. q. 188. artic. 5. quatenus ait, vitam solitariam ex se, & ex suo genere esse perfectissimam, & ita religionem solitariam comparari ad omnes reliquas sicut perfectum imperfecto: quod non est nisi propter puriorem vsum contemplationis, ad quam status ille omnino ordinatur: ergo contemplatiua religio, vt sic, est perfectior, nam supremum in aliquo genere est mensura cæterorum.

III. Argumentum etiam ratio- ne.

Ratione item suaderi potest hæc opinio, quia vitæ puræ contemplatiua est aptior ad meritum, & ad diuini amoris augmentum, ergo est de se perfectior ex vi status: consequentia per se patet, nam hæc comparatio ex vi status facienda est, vt à principio diximus. Vt autem antecedens probemus, aduertendum est, non debere fieri comparationem inter vitam puræ contemplatiuam, & mistam, in eo sensu, vt simul pro eodem tempore, actus solius contemplationis, cum actu vtriusque vitæ simul sumpto conferamus: sic enim non erit æqua comparatio, sed totius ad partem. Vt si quis nunc exerceatur in solo amore Dei, alter verò simul æqualem Dei amore exercendo, actu prædicet: sine dubio hic posterior pro hoc tempore magis merebitur, cæteris paribus, quia habet totum meritum amoris, & vltra prædicationis. Quo sensu etiam vi si in dicto exemplo simul amet æqualiter Deum, & peregrini pedes lauet. Debet ergo mistio intelligi pro diuersis temporibus, prout humano modo fieri potest, nunc orando, postea legendo, prædicando: & comparari cum vita simplici, quæ pro omnibus temporibus in actibus vitæ contemplatiuæ licet variis versetur. Sic ergo intellectum antecedit probatur, quia formalis actus charitatis, & amoris Dei, ex se sunt magis meritorij, magisque perficiunt charitatem: ergo status, qui ex se aptior est ad hos actus frequentius, & ardentius exercendos, aptior est ad perfectionem charitatis, & consequenter perfectior. huiusmodi autem est status vitæ puræ contemplatiuæ, tum quia frequentius in ea vacatur huiusmodi actibus, tum quia in meditatione magis ardet diuinus amor.

IV.

Secundo, perfectio huius vitæ in duobus præcipue consistit, in maiori peccatorum diminutione, & in frequentiori Dei memoria ac dilectione, vt in superioribus cum D. Thom. tradidimus: at illa duo facilius, securius, & vberius comparantur per vitam puræ cōtemplatiuam, quam per mistam: ergo. Probat minor, nam vita contemplatiua minorem habet occasionem peccandi, siue grauius, siue leuiter: deinde nihil ferè habet, quod auertat animum ab actuali Dei memoria, & consideratione. In actionibus verò circa proximum, multa similia impedimenta, & occasiones occurrunt, vt perse notum est. Vnde in hoc statu vitæ mistæ seruari minime possunt multæ circumstantiæ exteriores, quas sancti Patres vt necessarias ad perfectionem acquirendam commendauerunt, vt habere habitationem seiunctam ab his, qui communem vitam agunt, vt ait Basil. in regula 6. & 7. ex fusiùs disputatis: item, custodia claustrum, tum ne religiosi illud egrediatur, tum ne ad confabulandum seculares admittant, vt

latè Basil. in Procem. regul. fusi. disput. & duobus sermonibus affecticis, proxime præcedentibus: item, vt omni careant solitudine, & externa cura, quæ illorum mentem possit distrahere, ex eodem Basilio regula 5. ex fusi. disput. circa principium: hæc autem omnia, & similia in vita mista nec seruantur, nec seruari possunt. Vnde Bernard. epist. ad Sugertium Abbatē, ad hos religiosos, qui cum proximis multum conuersantur, alludens, ait, *Claustrium frequenter stipari militibus, vrgeri negotijs, iurgijs personare, patere interdum & feminis, quid inter hac celestia, quid diuina, quid spirituale poterit cogitari? luge, quippe silentium, & ab omni strepitu secularium perpetua quies cogit celestia meditari.* & epist. 42. in fine, labor, & latebra, & voluntaria paupertas, hæc sunt monachorum insignia, hæc vitam solent nobilitare monasticam.

Tertiò argumentor, quia quo homo in hac vitæ magis abstrahitur à corpore in actionibus suis, & Deo, Angelis, ac beatis similior efficitur, eo sine dubio perfectiorem vitam profectur, at vita contemplatiua quod purior, eo similior vitæ Dei & Angelorum, quia spiritualior, & vitæ beatorum, quia inuentior est Dei cognitioni & amor: & quia in vita beata cessant hæc ministeria.

Quartò denique, quia omnes rationes, quæ probare possunt vitam actiuam, quæ in actionibus corporalis misericordie versatur, esse minus perfectam contemplatiuam, probant cum proportionem de alta vita mista. Probat autem antecedens, nam in primis illa vita actiua non est sumenda sine vlla contemplatione, sic enim etiam hæc vita actionum spiritualium esset valde imperfecta, & periculosa: sumenda ergo est cum proportionem ex parte contemplationis: sic enim dixit D. Thomas 2.2. quæst. 188. art. 2. ad 2. a. gens de hac vitæ, *Dum reliqui operibus vitæ actiue insistent in itinere Dei, consequens est vt in eis actiue contemplatione deriuetur.* Quæro ergo cur hæc vita in hoc gradu sumpta sit minus perfecta, quam puræ contemplatiua? Certè non alia ratione, nisi quia illæ actiones, erga proximi minoris meriti, & perfectionis sunt, quam actus contemplationis, qui circa Deum versatur. Vel (quod in idē redit) quia tales actiones ad summum procedunt ex charitate proximi, cōtemplatio autem habet adiunctam dilectionem Dei, quæ excellentior est.

Hæc autem rationes eodem modo procedunt de illo gradu vitæ actiue, quæ in spiritualibus actionibus circa proximum versatur: nam licet hæc actiones perfectiores sint corporalibus, & maioris meriti, non excedunt gradum charitatis proximi, vnde non attingunt gradum charitatis Dei, Quod si dicas, eam posse fieri ex imperio charitatis Dei: idē dicetur de actionibus corporalibus: ergo si hoc non obstat quominus hæc vita absolute maneat minus perfecta, quia totum hoc mistum (vt sic dicam) non adæquat simplicem dilectionem Dei, in sua puritate, & summa perfectione existentem, ad quem gradum de se tendit, vel etiam accedit vita contemplatiua: idem planè de alio statu misto dicendum erit.

Contrariam sententiam, nimirum religionem, quæ simul contemplatiuam vitam ex sua instituta ratione profectur, & ad spiritualia opera circa proximum descendit, præferendā esse, quoad perfectionem, & dignitatem, tenet aperte D. Thom. 2.2. quæst. 188. art. 6. & opus. 19. cap. 1. & 3. d. 35. quæst. 1. art. 4. quæst. 188. art. 6. & quæstione 182. art. 1. Palud. 4. d. 38. quæst. 3. art. 1. & quæstione 182. art. 1. Palud. 4. d. 38. quæst. 3. art. 1. in fin. & q. 5. art. 2. Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 2. Sylu. in Summa ver. Religio, 1. q. 4. Tabien. q. 5. & magis videtur in hanc partem inclinare Henr. quodl. 11. quæst. 25. Hanc etiam sententiam sequuntur Canonici in cap. quod Dei timorem, de statu monachorum. & in cap.

in cap. nisi cum pridem, de renunc. Archi. in cap. si quis. 36. d. Et probatur primò ex Innocent. III. in d. cap. nisi cum pridem. de renunc. circa fin. ubi prius ait, licet vita Mariæ sit securior ac suauior, vitam tamen Marthæ vtiliorem, magisque fructiferam esse. Deinde verò subdit, Quamuis simul in vnum & contemplatiuus esse valcas, & actiuus, exemplo Domini: assertque in exemplum Moysen, qui nunc ascendeat in montem, ut ibi gloriam Dei videret, nunc descendebat ad castra, ut cum maiori vtilitate necessitatibus populi prouideret. Et ideo (inquit) facilius indulget ut monachus ascendat ad presulatum, quam ut presul ad monachatum descendat. Quod expressius declarat idem Pontifex in cap. Licet. §. Si vero, de Regularib. Illa (inquit) regula obseruata, ut nullus sine licentia Rom. Pont. presumat occasione quacunque deferre presulatum, quoniam sicut maius bonum minori bono preponitur, ita communis vtilitas speciali vtilitati preferitur, & in hoc casu rectè proponitur doctrina silentio, sollicitudo contemplationis, & labor quieti.

IX. Dices, Pontificem ibi loqui de statu Episcoporum, quem esse perfectiorem certum est, & à nobis supra tract. præced. est probatum; non verò licet inde argumentari ad statum religiosum: quia in prælatò non ideo est illa actio perfectior, quia secundum se magis cõferat ad perfectionem propriam, sed quia supponit maiorem perfectionem, à qua proficiscitur, ut argumentatur Durand. 3. d. 35. quæst. 2. art. 8. & ideo est accommodata statui Episcoporum, qui est status iam perfectiorum: at religio est status acquirendæ perfectionis, & ideo respectu illius non videtur esse hæc maior perfectio; quia ad propriam perfectionem acquirendam magis confert quies contemplationis. Et ob hanc etiam causam non sunt argumenta efficacia, quæ ex vitæ Christi D. & Apostolici muneris exemplis desumuntur: quia illi etiam fuerunt in statu perfecto, & consummatò perfectionis.

X. Sed hæc differentia nihil obstat. Primò, quia abstrahendo ab hoc, vel illo statu, inquiri, an vita habens actionem spirituales erga proximum admittam contemplationi, sit perfectior coram Deo, magisque illi grata, quam simplex contemplatio, vel minus: si primum asseratur, profecto, in quocunque statu illa vita assumatur, si pro dignitate exerceatur, erit etiam secundum se melior, & gratior Deo: si autem dicatur secundum etiam in statu iam perfecto, non erit vita illa præferenda, tum quia in hac vita nullus est status ita perfectus, quin in illo proficiendum semper sit: & ideo illud vitæ genus est in illo statu præferendum, quod secundum se melius est, magisque confert ad crescendo amplius in perfectione: tum etiam, quia id repugnat exemplo Apostolorum, qui sine dubio magis merebantur, & proficiebant prædicando, & laborando pro salute animarum, quam solum contemplando, idque non solum per accidens, ex seruire affectus, sed etiam per se ex vi actionum: impossibile enim videtur quod altissimum munus & perfectissimum obliget ad opera minoris meriti, vel quæ secundum se maius meritum impediunt.

XI. Secundò, quia licet illa differentia ostendat, in omni statu bene instituto ad salutem proximorum necessariū esse, ut propria perfectio supponatur, & ideo in omni religione ad eum finem instituta, antequam talium actionum præcedere debeat sufficiens contemplatio: actio ad propriam perfectionem acquirendam: non tamen licet inde colligere, esse in proportionatum illud genus vitæ statui religioso, quia in illo non solum potest perfectio acquiri, sed etiam exerceri: ergo religio, quæ vtrumque amplectitur, ex se perfectior erit. Si enim monachus iam bene institutus, conuenienter ascendit ad præsulatum, & consensit ad perfectionem, ut

Innocentius supra sentit: cur etiam religiosus iam bene in perfectione institutus, non assumatur ad opera perfectionis ex charitate circa proximos exercenda? Hinc Bernard. ad fratres de monte Dei, col. 3. monachos suos soli contemplationi vacantes, ad humilitatem hac cõsideratione exhortatur, Longè (inquit) supra vos virtutem eorum suspicientes, & admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut Abud ille fortissimus index Israel, qui vtraque manu vebatur pro dextera) & quamdiu licet, deuotissime intrus vacare amant charitati contemplanda veritatis, & cum necessitas vocat, vel officium trahit, promptissime se foras mittunt pro veritate adimplende charitatis. Et sermon. 57. in Cant. egregiè ad hanc rem exponit idem Bernardus verba illa Cantic. 2. Surge, propterea amica mea: ubi primum ait, animæ contemplanti dari interdum latitudinem mentis insolitam, & infusionem luminis illuminantis, vel ad scientiam scripturarum: vel ad ministeriorum notitiam, quorum alterum (ait) propter nos oblectandos, alterum propter adificandos proximos reor dari. & infra, Post hunc tante dignationis, ac misericordie respectum, sequitur vox blande, & leniter diuinam infinuans voluntatem, quam non est aliud, quam ipse amor, qui otiosus esse non potest, de his, quæ Dei sunt, sollicitans, & suadens. Hoc si quidem vera, & casta contemplatio habet, ut mentem, quam diuino igne vehementer succenderit, tanto interdum repleat zelo, & desiderio acquirendi Deo, qui eum similiter diligant, ut otium contemplationis pro studio predicationis libentissime intermitteat, & rursum posita votis aliquantulum in hac parte, tanto ardentius redeat in id ipsum, quanto fructuosius intermisisse meminerit, & iterum sumptis contemplationis gustu valentius ad conquiendâ lucra solita alacritate recurrat. Ex quibus verbis multa poterit vnusquisque argumenta sumere ad hanc partem confirmandam.

Alia pleraque suppeditabit Basil. in regula 7. ex fultus disputatis, ubi non agit quidem de hac comparatione vitæ solitariae cum cœnobitica: tamen dū hanc præfert, & argumentum sumit ex occasionalibus exercendi charitatis opera, planè sentit tantofore perfectiorem hanc missionem, quo illa opera charitatis fuerint excellentiora, & fructuosiora, ut sunt ministeria circa salutem animarum. Vnde in regula 37. ex eisdem, & sepe aliis, ex professo probat contemplationi oportere adiungere aliquem laborem, & actionem, cum non ad corporis castigationem modo vtilis nobis huiusmodi vita sit, sed ad charitatem etiam erga proximum, scilicet, ad elemosynas faciendas ex comparatis per laborem manuum. Multò ergo magis idem censeret idem Sanctus de charitate erga proximum per opera spiritualis misericordiae. Quod expressius sumi potest ex eodem Basilio in constitutionibus monasticis cap. 2. & 5. nam in priori distinguit vitam actiuam, & contemplatiuam, & hanc illi præfert, asserens doctrinam Christi in duobus fororibus Mariæ, & Marthæ. Subdit autem hæc verba, Quod si vtramque simul potes imitari, vtrique omnino salutis fructum reportabis. Caterum præcipuum spiritualis doctrina locum tenet, reliquæ verò omnia in secundis consistunt. Expendendum est autem semper, ibi loqui de actiua vita, quoad actiones vitæ corporalis, nam aliam videtur sub contemplatione includere, & ita spiritualem doctrinam non solum ex parte audientis, sed multò magis ex parte docentis, inter ea ponit, quæ præcipuum locum tenent in cap. verò 5 ex professo probat, perfectiorem vitæ rationem esse, quando contemplationi aliquis labor, vel actiuosa charitatis negotiatio adiungitur. Posteaque in exemplum adducit Christi Domini vitam, quam dicit semper habuisse admixtam actionem aliquam prius quidem in pueritia in laboribus, & ministeriis domesticis parentes iuuando, vel etiam eis seruiedo: postea verò in predicatione Evangelij, & conuersione animarum. Et postea subdit,

XII.

Quid

Quid Apostoli, nonne ipsi quoque Dominum suum imitari, nonne assidui in laboribus erant? Animaduerte Paulum indigne laborantem, contentaque itinera facientem, nauigantem, pericula aduenientem. Et infra concludit. Quamobrem preclare is facere existimandus est, qui cum Domini, & discipulorum, atque adeo Apostolorum ipsius, & animi virtutem, & corporis exercitationem sibi imitandam proposuerit, haudquaquam otio marcere corpus sinit, sed in optimis assidue officiis illud continet. Et infra de Domino, Moyse, & Elia inquit, Auxiliaria opera corporis animae virtutem illustriorem reddiderunt, dum omnibus suis partibus absolunda spirituali suae conuersationi operatoriam eiusmodi, & actiua vitam, seu sigillum ac clausulam aduecerunt. Et postea addit exemplum Ioannis Baptistae, Qui cum aliquando ex arcano quodam Dei consilio se in solitudine illa tenuisset, in loca culta postea egressus est, ibique predicando, & baptizando, quae munera ipsam etiam rerum actionem attingunt, illa sua demum apud Herodem intrepida sui animi libertate certaminis sui finem inuenit.

XIII.

Hinc Gregorius Nazianzenus orat. 20. in magna eiusdem Basilij laude ponit, quod actionem cum contemplatione perfectissime coniunxerit. Et primum ait, praeclare reconciliasse ac permiscuisse inter se solitariam ac socialem vitam, quae inter se diffidere videbantur; Non (inquit) velut muro quopiam interiecto ea distinguens, atque a se inimicem separans, verum propriè coniungens ac dirimens, ut nec contemplatio communicationis expertis esset, nec actio contemplatione careret: sed quemadmodum terra, & mare ita etiam haec duae vitae commoda sua inter se communicantes, ad vnicam Dei gloriam concurrerent. Hinc idem Gregorius Nazianz. orat. 23. in laudibus Neronis philosophi, & martyris ponit, quod esset virtute dexter, tam quae in contemplatione, quam quae in actione versatur. Et infra de eodè refert, cum de genere vitae deliberasset, eam elegisset, quae ad multorum utilitatem se diffundit: atque ad diuinam dispensationem propè accedit. Quod (dixerat superius) perfectissimi animi, ac sapientissimi esse iudicaret, priuata utilitatis cum publicis commodis coniunctam habere rationem: neque enim quemquam nostrum sibi soli natum esse, sed omnibus, qui eiusdem naturae participes sunt. Quae fuit Platonis sententia, cuius meminit etiam Cicero 1. de Officiis. Multaque ad eandem rem sumi possunt ex eodem Nazianzeno orat. 1. ubi ex huius muneris, & missionis excellentia, exaggerat quàm sit arduum Episcopale munus.

XIV.

Hanc etiam vtriusque vitae permissionem satis commendat Augustinus lib. 19. de Ciuit. cap. 19. dum ait, perfectam charitatem, & otium amare, & negotium iustum suscipere, cum necessitas ita postulat. Nec sic (inquit) quisquam debet esse otiosus, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi, nec sic actiuus, ut contemplationem non requirat Dei: & lib. 22. contra Faustum, cap. 54. de eisdem vitis agens, ait, Vna amatur, & altera toleratur: sed quae toleratur, ipsa prius, & vberius secundatur, ut si non propter se ipsam, certe propter filios diligatur. Labor enim iustorum maximum fructum habet in eis, quos regno Dei generant, inter multas tentationes, & tribulationes praedicando Euangelium. Hoc ergo vitae genus planè anteponit Augustinus.

XV.

Egregia verò est sententia Isidori li. Differentiarum, in 29. Quibusdam (ait) sola contemplatio proficit, aliis verò sola actiua est consolatio: his media vtriusque composita utilior est: nam quod Saluator per diem signis, & miraculis in villis coruscabat, actiuam nobis commendabat vitam, quod verò in nocte per orationes tandiu pernoctabat, vitam contemplationis significabat: idcirco Dei seruus, iuxta imitationem Christi, nec actiualem vitam omittit, & contemplatiuam agit. Alter enim incedens offendit, sicut enim per contemplationem amandus est Deus, ita per actiualem vitam amandus est proximus, ac per hoc sic non possum sine vtraque esse vita, sicut sine vtraque dilectione. Haec verò posteriora verba intelligenda sunt pro articulo necessitatis proximi: sicut autem ex necessitate Isidorus colligit obligationem,

ita ex magna utilitate, quae respectu totius communitatis est quaedam necessitas inferre maiorem perfectionem.

Eandem omnino doctrinam latè commendat & exaggerat Chrysostomus, homil. 34. ad Popul. Hanc (inquit) vitam teneamus, haec enim est, quae maxime reducat ad Deum, quae Christi facit imitatores, & quod fieri potest, Deo similes reddit. & infra, Sinit igitur duae optima viuendi viae, & earum quidem vna bonum facit obuentem, altera vero & proximum. Videamus vtra probabilior, & ad virtutis culmen nos magis perducit. Postea verò ita respondet, ut priorem comparatione posterioris reprehendere videatur. Igitur (ait) ille, qui sua duntaxat quaerit, a Paulo mille accusationes accipit (cum autem Paulum dixerit, Christum significauerit,) hic autem laudes, & caritatem: infra verò hoc magis explicans ait, leuare quidem, & humi cubare, & exercere virginitatem, & temperantiam colere, solis haec obuentibus utilitatem afferunt, quae vero proximis a nobis exhibentur, ut elemosina, doctrina, & caritas, haec & nobis ipsis, & proximis, ad quos a nobis transeunt, prosunt. Vnde infra concludit, qui propter proximi aedificationem occasionem martyrij vel differre, vel etiam omittit, magis probari apud Deum. Multa similia habet homil. 36. & 79. & alij Patres frequenter, praesertim Gregor. hom. 5. in Ezech. & hom. 14. versus finem, & lib. 5. in 1. Regum, c. 4. & lib. 1. Regum, epistol. 5.

Possumus praeterea veritatem hanc exemplis persuadere. Nam in primis etiam in veteri Testamento, Elias, & Eliseus, qui videntur fuisse vel primi, vel ex praecipuis professoribus vitae contemplatiuae, ita illam professi sunt, ut zelum Dei, & salutis animarum maximè haberent, & ab inmundis populis, & corrigendis vitiis non desisterent, ut patet ex lib. 3. Regum, c. 17. & sequentibus. Postea Ioannes Baptista, qui etiam contemplationis arcem ascendit, tempore opportuno ad docendum & praedicandum descendit. Potissimum verò huius vitae mixta exemplar in Christo Domino conspiciamus, ut sancti allegati saepe attingunt, & in Euangelis compertum est, & in 2. tomo, 3. p. disput. 28. latè declarabimus. De Apostolis etiam res est manifesta, imò in illis occupatio erga proximos potissimum videtur habuisse locum, nam ad hoc vocati sunt, ut fierent piscatores hominum, & Christi nomen portarent coram gentibus, & regibus, ac filiis Israël: & in hac vocatione, & munere explicando vitam suam consumpserunt. Nihilominus tamen dubitari non potest, quin simul vitam contemplatiuam summa cum perfectione intendente: nam in omni perfectione primitias Spiritus habuerunt, & quamdiu cum Christo conuersati sunt, in eo genere vitae ab ipso sine dubio fuerunt instructi, nam cum ipso in orto ad orandum saepe conueiebant, cum eo in montes secedebant, cum eo pernoctabant in oratione Dei, vel saltem exemplo, & doctrina ad hoc paulatim inducebantur: postea verò ascendente Christo in celum iussu sunt sedere, & orare donec induerentur Spiritu sancto, rursus post aduentum Spiritus sancti ipsi dixerunt, nos orationi, & verbo instantes erimus, & vtrumque suis temporibus exercuisse, saepe in Actibus Apostolorum legimus. Et Petrus orationi ante prandium vacabat, quando circa vocationem gentium illustratus est. Paulus etiam de sua excellentissima contemplatione multa narrat in epist. 2. ad Corinth. 12. & saepe alias.

De aliis item viris Apostolicis, & sectatoribus Apostolorum res etiam est clara, ut de Basilio, & Nazianzeno tetigimus, idemque est de Athanasio, Augustino, & similibus. Quia verò hi omnes Episcopi fuerunt, libet hic commemorare historiam, quam de Eulogio, & Protogene referunt Theodor. lib. 4. Histor. cap. 16. & Nicephor. lib. 11. cap. 23. Illi enim

*Causa vna
cur actio nō
impediat
perfectionē
contempla-
tionis.*

Eum Valentis Arriani iussu relegati essent in The-
baidem, & plures gentiles; paucos verò fideles ibi
esse comperissent. ita proximis subuenire procura-
runt, vt Eulogius in cella conclusus dies noctesque
totas Deum oraret: Protopogenes verò cum esset ad-
mirabilis vir, & in literis educatus, cepit docere,
& signis, ac doctrina homines ad Christi gratiam
perducere: Additque Theodorus, eum tanta humi-
litate fuisse, vt si quem ad recipiendam Spiritus
Sancti gratiam induxisset, eum ad Eulogium dedu-
ceret, pulsaretque ostium, & oraret, Tum (inquit) vt
aperiat, tum sigillum dominicum ei, quem verbo Dei ad fidem
traxisset, imponat. At cum Eulogius egre ferret, velut precibus
interruptis, tum Protopogenes, Esi, inquit, errantium salus ma-
gis necessaria. Additque cepisse omnes mirari Proto-
genem, cum enim miracula edere, & tam multis lucem di-
uine cognitionis impartiri cernerent, primas Eulogio conce-
sisse, & eos, quos verbo Dei ceperat, ad illum deduxisse: Me-
rito igitur multo maiorem, praestantiorumque virtutem in eo
esse suspicari sunt. Denique Antonius, & Benedictus
duo praeclarissima vitae contemplatiue exempla,
quando in illa fuerunt perfectiores, tunc circa sa-
lutem proximorum intentius laborarunt. Nam de
Antonio refert Athanasius, descendisse aliquando
in Alexandriam ad resistendum haereticis, & nun-
quam se denegasse multitudini hominum ad se
concurrentium, vt omnes doceret, omnibusque
benefaceret. Vnde effectum est (ait) vt post eius doctrinam
omnes diaboli patrent infidia. Quod plurimorum orbis ho-
mines ad illum confluxerunt: nullus se frustra illum venire con-
questus est, omnibus delectabile, atque iucundum labo-
rum commercium fuit. De Sancto autem Benedicto re-
fert Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 8. sanctus vir. non
solum plura monasteria edificasse, & instituisse,
ac docuisse, (quod sine magna actione non fit) sed
etiam postea in monte Cassino idolorum templum
euertisse, & oppidanos, ac incolas, Christianis prae-
ceptis imbuisse. Est ergo hoc genus vitae ex se perfe-
ctius, quod à pluribus, ac maioribus sanctis cul-
tum est.

XIX.
*Inuenerunt
tandem va-
cua.*

Supereft, vt ratione etiam veritate hac decla-
remus. Potest autem ita formari ratio: quia hæc vi-
ta mita includit totam perfectionem vitæ cōtem-
platiue, & in nullo eam diminuit, sed potius addit
aliquid: ergo est absolutè perfectior. Consequentia
clara est. Maior item est certa, si intelligatur de sub-
stantiali perfectione vitæ contemplatiue, quia sup-
ponimus illam per se intendi, exerceri, doceri, ac
procurari in tali statu, alioqui non erit vita, seu re-
ligio mita, de qua disputamus: si verò maior illa
intelligatur de perfectione quoad gradum, sic pen-
det ex probatione minoris, in qua est tota difficul-
tas. Probatur ergo minor primò, quia si in aliquo
diminuit, maximè quia eo tempore, quo actioni
proximorum vacatur, distrahatur, & occupat animū,
ne actu possit Deum in se diligere, sed hoc in primis
non ita est ex vi talis actionis, regulariter, ac per se
loquendo: quia illa actio per se includit cogitationē
de Deo, & rebus diuinis: & saltem secum admittit
frequenter ascensionem cordis in Deum; imò, vt
rectè fiat, illam postulat. Tum ratione debite inten-
tionis, per quam omnis hæc actio ad Dei gloriam
ordinatur, & propter eius purum amorem fieri de-
beat: ut licet proximè sit propter charitatē pro-
ximi, hæc eadem charitas proximi sit virtualis quæ-
dam dilectio Dei, qui est tota ratio sic diligendi pro-
ximum. Tum etiam propter excellentiam ministe-
riorum, quæ ex diuino auxilio maximè pendet: &
ideo ad hoc impetrandum necessarius est frequens
ascensus cordis in Deum.

XX.

Secundo probatur eadem minor, quia estò, con-
cedamus huiusmodi actionem pro aliquibus tem-
poribus ita occupare mentem, vt vel actu non fera-
tur in Deum, vel non ita intente; nihilominus inde

non fit, vt aliquis detrimentum aliquod patiatur
in tota illa perfectione, quam in vita purè contem-
platiua obtinere posset, ob duas præcipue causas.
Vna est, quia; moraliter loquendo, imò humano
modo, & seclis specialibus priuilegiis, fieri non
potest, vt animus hominis continuè temporibus
omnibus, sine intermissione actu diligit Deum in
se ipso, vel quòd sit in actuali consideratione eius:
& ideo in omni statu necessarium est aliquod ge-
nus actionis, vt omnes Sancti, & Doctores mystici,
& in vita contemplatiua exercitissimi, docent, vt
ex allegatis constare potest. Si autem actualis con-
templatio Dei aliquando interrumpenda est, nullo
meliori ac fructuoso modo interpolari potest, quā
actionibus charitatis erga proximum, & maximè
in spiritualibus ministeriis, quæ sunt longè maioris
meriti, quàm omnes alij actus extra formalem di-
lectionem Dei, vt ex dicendis à fortiori constabit.
Vnde licet fortasse contingat occasione horum mi-
nisteriorum interruptionem hanc, & temporis oc-
cupationem esse aliquantulum maiorem, quam ef-
fet in alio genere priuata actionis, per excellentiam
actionum, & ministeriorum erga proximum com-
pensatur, vt ex verbis D. Thomæ statim citandis
colligi etiam potest.

XXI.

Alia causa est, quia ipsamet priuata dulcedinis
contemplationis propter Deum suscepta, seu per-
missa, est magni meriti coram Deo, adeò vt ipsimet
contemplationi illam præferat D. Thomas 3. d. 35.
quæst. 1. art. 4. quæst. 2. dicens, *Quantum ad intensio-
nem meriti, videtur vita contemplatiua maioris meriti illa
parte actiue, quæ circa sui moderationem studet: minoris au-
tem quantum ad illam partem, quæ prospectui aliorum inuigil-
lat, quia hoc ipsum videtur esse fortioris charitatis secundum
genus, quòd homo pratermissa consolatione, quæ in Dei con-
templatione reficitur, gloriam Dei in aliorum conuersione
querat: quia etiam in humana amicitia verus amicus querit
magis bonum amici, quàm de eius presentia delectari. Hinc
plurimum commendatur charitas Pauli, qui ad
Rom. 9. cupiebat, anathema esse à Christo pro fratribus
suis: id est (iuxta probabilem expositionem) ad tem-
pus priuari eius consortio, & visione, vt fratribus
prohceret. Vnde clarius ad Philip. 1. dicebat, *Coar-
ctor è duobus desiderium habens dissoluti, & esse cum Christo,
multo melius: permanere autem in carcere, necessarium pro-
pter vos. Et hoc confidens scio, quia manebo, & permanebo o-
mnibus vobis ad perfectum vestrum. In quo eius excellen-
tia charitatis commendatur, quia bonum proxi-
morum præferebat ei, quod sibi erat melius. Quod
notauit Innocent. III. d. cap. nisi cum pridem, com-
mendans similiter charitatem S. Martini, qui exem-
plum Pauli imitatus dicebat, Domine, si adhuc populo
tuo sum necessarius, non recuso laborem. Est autem con-
siderandum, hos sanctos non solum acceptasse ca-
rere dulcedine contemplationis huius vitæ, sed
etiam visione patriæ, in quo videtur eorum cha-
ritas excellere: nihilominus optimum inde argu-
mentum sumitur, ad participationem illius beati-
tudinis, quæ in hac vita esse potest. Et ex alio capi-
te videtur argumentum esse efficax à fortiori: quia
priuari ad tempus æterna beatitudine, licet sit quæ-
dam dilatio boni magni, tamen non est carentia
alicuius meriti, quin potius inde augetur meritum:
& ob dilationem temporalem beatitudinis com-
paratur æternum augmentum intensiui eius-
dem beatitudinis, quod lucrum incomparabiliter
maius est: At verò dum homo in hac vita se priuat
actuali contemplatione Dei, propter eundem
Deum in proximo glorificandum, non solum pati-
tur dilationem alicuius boni, sed priuationē cuius-
dā magni meriti, ex quo pendet æterna quædā per-
fectio maior beatitudinis, quæ perpetuò carebit, ni-
si meritum illud alia via compensetur: non est au-
tem verisimile priuari hominem tanto præmio à
Deo**

Deo ipso, propter opus bonum factum in obsequium eius, ergo ita augetur ex hac circumstantia, & ex tali affectu huiusmodi actus, ut compenset, & superabundanter reficiat iacturam illius boni, quantum spectat ad meritum, & sanctificationem apud Deum.

XXII.

Hinc tertio satis probabiliter possumus eandem minorem alio sumpto principio ostendere nimirum, opera illa, & ministeria spiritualia circa salutem proximi, suis debitis, & opportunis temporibus, & debito modo exhibita, esse maioris meriti apud Deum, quam esset actualis contemplatio pro eodem tempore suscepta. Hoc autem probatur, quia illud opus est magis meritorium, & ad perfectionem aptius, quod est diuini, & gratius Deo; huiusmodi autem est actio spiritualis erga salutem proximorum ex suo genere: ergo. Probat minor primo ex Dionys. cap. 3. de celesti Hierarch. dicente, perfectionem esse ad Dei imitationem totis conatibus entis: quod est praestantius, atque omnibus diuinis, Dei cooperatores fieri, & ostendere diuinam in se ipso actionem, secundum quod possibile est. Intelligit autem de cooperatione Dei circa salutem animarum, ut ibi omnes expositores intelligunt, iuxta illud 1. Corinth. 3. Dei adiutores sumus: nam haec propriissime dicitur diuina actio. Vnde paulo superius dixerat de viris perfectis, fieri à Deo per lucida specula, & omni labe puri, dignaque quibus principali illius ac diuine lucis suauissimum radus insuat: & subdit, qui ubi indutimur sacrosissimum iubar assum hauserint, hoc ipso postmodum absque inuidia sequentibus fundant, atque in hoc ipso diuinis obtemperant legibus, & cap. 5. de Ecclesiast. Hierar. latè ostendit actiones hierarchicas, quae in illuminandis ac perficiendis aliis consistunt, esse omnium perfectissimas. Et haec ratione diximus supra cum D. Thoma, ac reliquis Theologis, Episcopalem illatum esse omnium perfectissimum, ergo ex suo genere sunt haec actiones gratiores Deo, ac magis meritoriae: ergo ex participatione illarum non potest religiosus status in perfectione minui, sed potius augeri. Hoc etiam confirmat Gregor. homil. 12. in Ezech. circa finem dicens, Nullum sacrificium esse Deo magis acceptum, quam sit zelus animarum. Vnde lib. 6. epist. 5. alias cap. 169. Si vniuersus (inquit) Patris pro explenda utilitate omnium de secreto Patris egressus est ad publicum nostrum, nos quid dicturi sumus, si secretum nostrum praeposimus utilitati proximorum? Atque hoc ipsum ad perfectionem charitatis Dei pertinere ostendit ex interrogationibus Christi ad Petrum, *Amas me, Pasce oves meas.* Nam qui renuit pascere cum possit, indicat se non perfecte amare. Similia habet 1. p. Pastor. cap. 5. Et Chrysost. lib. 2. de Sacerdot. eandem Christi interrogationem ita expendit. Atqui illi quidem licebat verbis huiusmodi Petrum affari, *Si me amas Petre, ieiunia exerce, super nudam humum dormi, vigila continenter, iniuriam pressis patrocinare, orphanis patrem te exhibe, viduae item te maritorum loco habeant.* Quod postea latè declarans, ait, in hoc demonstrari excellentiam, & perfectionem actionum, quibus salus animarum procuratur, quod illae maxime sunt coniunctae charitati Dei: quod licet ab ipso dictum sit de pastoralis munere & actionibus eius, cum proportionem habet locum in statu religioso participante onera illius muneris ex vi institutionis suae.

XXIII.

Ratione possumus hoc ipsum declarare ex D. Thoma in 3. d. 30. quaest. vnica, art. 4. ad 2. ubi sic inquit, Dilectio Dei & proximi, quantum ad actum interiorem, ad vitam contemplatiuam pertinet, vnde Gregor. homil. 14. in Ezech. dicit, quod contemplatiua vita insit dilectioni Dei & proximi: sed quantum ad actum exteriorem, utraque ad vitam actiuam pertinet, quamuis huiusmodi actus in proximis expendantur, quia Deus operum nostrorum non eget. Hinc ergo argumentum concluditur, quia

haec ipsa ministeria; quae in salutem proximorum sunt, sunt actus externi non tantum dilectionis proximi, sed etiam Dei: ergo ex suo genere sunt magis meritorij quam pura interna contemplatio. Antecedens patet ex citatis verbis D. Thomae. Et ratione, quia per illos actus directe quaeritur gloria & honor Dei: & ideo tales actus non tantum imperatiue, & remote possunt esse à dilectione Dei, sicut actus elemosynae corporalis, vel alij similes, sed proxime & quasi elicitive sunt nati fieri ex dilectione Dei, quia velle, & procurare quodlibet bonum Dei, siue internum, siue externum, opus formale est amicitiae erga Deum: gloria autem & honor Dei est quoddam bonum externum eius: ergo haec procurare est officium proprium dilectionis Dei, sed haec gloria, & honor Dei existit in honorantibus, & glorificantibus ipsum: ergo non potest aliter quaeri, quam illuminando, & conuertendo homines ad ipsum: ergo actiones, per quas hoc fit, perse, ac directe sunt opera externa amicitiae in Deum: sunt ergo proprii actus externi dilectionis Dei: licet simul esse possint actus dilectionis proximi, si bonum illud consideretur ut intrinsecum ipsi proximo. Prima verò consequentia probatur primo, quia, moraliter loquendo, amor Dei quod est efficacior, eo est melior, & magis meritorius: amor autem, qui non sinit tantum in interiori affectu, sed prodit in exterioris effectus adeo perfectos, est magis ethicax: ergo.

Dices, actum exteriorem nihil addere interiori. Respondet primo, quando exterior actus requiritur ad nouum interiorem actum, multum addere: ita vero est in praesenti: nam amor, qui sinit in pura contemplatione, non parit voluntatem efficiendi talia opera, quibus glorificetur in hominibus Deus; amor autem, qui progreditur ad hanc actionem parit hanc voluntatem, quam ipsamet charitas Dei elicit. Quod si dicas, etiam pure contemplatiuum posse habere illam voluntatem per desiderium internum, & complacentiam in illum actum tanquam in obiectum quoddam pertinens ad Dei amorem. Respondeo, longe diuersum esse velle illud obiectum ut per me exercendum, & efficiendum, quod est longe difficilius, & maius officium amicitiae. Vnde non est dubium, quin talis voluntas longe sit magis meritoria. Quod si contemplatiuus extendat suum desiderium ad illud obiectum etiam sub tali ratione, aut desiderium est inefficax, & sic non est comparabile cum alia voluntate efficaci: vel est ethicax, & sic desinet esse pure contemplatiuus, & transeat ad actionem, quantum sibi possibile est: ergo perse vita includens illam actionem melior est, magisque perficit, & exequitur amorem amicitiae erga Deum. Nec potest poni inaequalitas in intentione, & ardore affectus, nam haec est per accidens, & de se potest esse maior in amore operatiuo: sicut erat in Paulo, cum dicebat, *Quis nos separabit à charitate Christi?* Imo quoad hoc, moraliter loquendo, multum solet addere actus exterior interiori, quia & requirit maiorem, & efficaciorum affectum: & solet esse occasio ut magis ac magis accendatur, utque in eo diuinus perfeueretur.

Aliunde verò amor etiam in proximum est maior, adiuncta actione huiusmodi, quam in pura contemplatione, ut facile potest eodem discursu ostendi: quia talis actio est actus externus amoris proximi, qui adiunctus interno amori auget perfectionem, & meritum, quod in amore proximi ut sic esse potest. Vnde etiam concluditur, hoc genus vitae absolute & simpliciter magis perficere charitatem secundum integram rationem amicitiae, quam includit in ordine ad Deum, & proximum, & quia vnire (ut sic dicam) & internum amorem, & externum beneficium seu obsequium amplectitur simul.

simulque eisdem actionibus vtriusque bonum, vel honorem, aut gloriam, vel commodum ac salutem procurat; & qui eam proficitur, ob hanc causam laboribus, & periculis se exponit; propriaque consolatione, ac suauitate quietioris contemplationis se priuat. Cum ergo perfectio vite Christiane in perfectione charitatis consistat, erit sine dubio hoc genus vite perfectius ex genere suo. Accedit præterea, quod ipsemet amor Dei, ex hac extensione ad proximum perficitur, sicut dixit D. Thomas 2. 2. q. 27. art. 8. dilectionem proximi propter Deum, perfectiorem esse dilectione solius Dei, quia illa includit ipsius Dei dilectionem, & addit dilectionem Dei in obsequium ipsius Dei, & implementum voluntatis eius. Et in 2. 2. questione 184. art. 7. ad 2. addit egregie idem D. Thomas, hoc esse maiorem dilectionis signum, vi homo propter amicum etiam alii seruiat: quam si soli amico velit seruire. Eandem sententiam habet opusc. 18. c. 18. per quam ipse declarat statum prelatorum esse perfectiorem: idem autem est, vt sæpe diximus, de religione participante illum statum, quoad ministeria, & actiones, quæ circa proximi salutem versantur.

XXVI. Dicitur fortasse aliquis, eum, qui contemplatiuam vitam purè proficitur, non carere beneuolentia, & beneficiis proximorum, sed efficaciori, & securiori modo illis prodesse. Hoc intelligere licet ex Richardo de S. Victore super Cant. par. 2. cap. 8. ubi agens de excellentia vite contemplatiue, ait excellentius extendi ad proximos, quam per actionem. Ad hos (id est, ad beatos sanctos), inquit, contemplatione transfuit sponsa, & apud hos proximorum curam secum transfuit, cum hu ante Deum eorum causam intus agit. & infra, Bona quidem sollicitudo, & turbatio carnalis. (scilicet per actionem.) Sed melior & sublimior circapures occupatio, & cura spiritualis (scilicet per orationem.) replete tam Deo, quam celestibus civibus, familiaris, & permanens, ac securus magis. & infra, Huius messis partem occupat actiue exteriori ministerio: sed contemplatiuus totam messem occupat orationis auxilio. Hinc etiam Dionys. Carthus. de vita solitaria, art. 22. monet, vt vite contemplatiue dediti quotidie pro proximis orent, ne à tanta perfectione sint alieni. Hoc ergo modo excellentiori compensatur ille excessus, & aliqui eminet in multis contemplatiua vita. Accedit præterea, quod, regulariter loquendo, non solet homines ex plenitudine contemplationis descendere ad actionem: sed potius ex tædio internæ quietis, vel saltem ne tædio afficiantur: & ita non assumitur actio ex illa contemplatione perfectissimæ charitatis, sed potius in remedium humanæ fragilitatis.

XXVII. Ad priorem partem responderetur in primis, non parum commendari perfectionem vite mixtæ, cum illius participatio aliqua contemplatiua necessaria sit, ne tanta perfectione omnino careat. Vbi etiam intelligere licet, cum mens contemplantis descendit ad compassionem proximi, & ad orandum pro illo, non cadere ab optima via exercendi, vel perficiendi charitatem, quia in eo non recedit à perfecta charitate Dei, sed illam quodammodo amplificat, & extendit: ita ergo qui ad actionem ex eodem motiuo descendit, nihil per se impeditur à perfectione charitatis, sed potius in ea promouetur. Vnde secundo dicitur, optimum esse auxilium orationis, sed non sufficiens, necessarium est enim orationis opus adiungere: quia Deus decreuit non per se solum tantum, sed per homines salutem hominum operari, & ideo necesse est non solum oratores, sed etiam cooperatores Dei fieri in salute animarum, & hoc (ceteris paribus) perfectius est, quia Deo similis, & quia priorem modum auxiliandi per orationem non excludit. Vnde Carthus. supra, monet solitarios non solum vt orent pro aliis, sed etiam, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

vt ad se venientes prudenter & seruide ad Dei obsequium exhortentur. Et Richard. ibidem subdit, modum illum iuuandi proximos per solas orationes, esse imperfectum, quos exterior occupatio cito immutat, & deicit; significans, à perfectioribus viris maius auxilium postulari.

Ad alteram partem primum dicitur cum D. Thomas opusc. 19. cap. 27. hic non considerari personarum imperfectionem, sed naturam, & perfectionem statum, cui particularium personarum imperfectio nocere non potest. Deinde dicitur, si hæc non speculatiue, sed practice ac moraliter considerentur, necessarium esse homini internum otium externa aliqua actione interrompere, & ideo optimum esse vite genus, in quo vtrique parti optimum otij, & negotij, seu actionis genus consignat: primo quidem ac per se propter maiorem charitatis perfectionem procurans; secundario verò etiam in illa varietate infirmitati hominum prospiciens. Si ergo particulares personæ cum hac moderatione vtrumque intendunt nihil à perfectione deficiunt: si autem plus nimio actioni se tribuant, ob tædium contemplationis, imperfectioni eorum, non ipsius status tribuendum id est.

Hæc sunt quæ in comparatione hac præsentis capituli in fauorem vtriusque partis afferri posse videntur: in quibus sine dubio grauiora, & maioris ponderis sunt quæ hanc posteriorem partem à n. 8. hucusque persuadent. Vt autem quod suum est vnicuique parti tribuam: assertio in primis, ex suo genere securiorem esse contemplatiuam religionem, ab externis actionibus erga proximos, & ab eorum consortio, & conuersatione separatam. Hoc probat rationes in fauorem prioris sententiæ à num. 2. adductæ. Fauet etiam vsus Pontificum promittentium transitum ab aliis religionibus etiam mistis, & in eo gradu, quantumcunque perfectis, ad ordinem Carthusiensem, qui purè contemplatiuus est; fundati enim videntur saltem in maiori securitate illius status, quamuis multi existiment etiam esse fundatos in maiori perfectione, vel arctitudine, quos infra lib. 2. c. 4. referemus, tractando de illo ordine in particulari, nunc enim necessarium non est. Tandem explicatur, quia in eo statu ex vi ipsius, minores sunt occasiones peccandi, quæ magna ex parte oriuntur ex communicatione cum hominibus. Vnde ex hoc capite etiam est aptior ad crescendum in charitate, & perfectione, quia magis separata est ab exterioribus curis, maiusque habet otium ad vacandum Deo, vnde minores habet etiam occasiones distractionis per sermonem, per sensus, & alia plantafinata.

Nihilominus assero secundo, religionem mistam quæ cum contemplatione intendit actionem circa spiritualem salutem proximorum, ex suo genere meliorem, & perfectiorem esse. Hoc probant efficaciter fundamenta secundæ sententiæ à num. 8. posita, & declaratur in hunc modum, quia in hoc statu sunt plures occasiones exercendi simul cum charitate plures, & excellentiores virtutes; est etiam commoditas consequendi maiorem Dei cognitionem, & exercendi altiori modo charitatem eius; sunt etiam plures occasiones sustinendi labores, vel patiendi mala propter ipsum. Vnde excessus qui consideratur in priori statu, est solum (vt ita dicam) in causalitate per accidens, remouendo scilicet magis impedimenta; excessus autem huius status est in causalitate per se, præbendo scilicet materiam, & opera maioris meriti, & media sufficientia ad illa perfectè præstanda. Nec verò deest in hoc statu prouidentia sufficiens ad cauenda pericula; nam in primis licet non tollat omnes remotas, & humanas occasiones, fugit tamen morales, & quæ prudenti prouidentia præueniri possunt, & media etiam prouidet quibus ordi-

XXVIII.

Ad defectum humane fragilitatis respondetur.

XXIX.

XXX.

ordinaria etiam occasiones leuium culparum, vel distractionum, quæ ex conuersatione cum hominibus etiam religiosa frequenter oriuntur, vel superentur, & vincantur, vel certè aliquo maiori fructu compensentur.

XXXI.

Vltimò assero hanc comparisonem solum fieri ex genere, quantum est ex parte finis vtriusque status; nam in particulari fieri potest, vt religio purè contemplatiua superet mixtam, si hæc, vel in fine ipso minus participet de contemplatione, quàm ad exactam perfectionem necessarium est, vel media non habeat perfectio fini accommodata. Hoc faciliè intelligi potest, primò ex vulgari comparatione virtutum, seu actuum humanorum, in qua constat aliquid ex genere suo perfectius, posse in individuo, vel in specie esse minus perfectum, propter materiæ, vel differentia contrahentis conditionem. Secundò ex rationibus factis à numero 2. pro priori sententia: nam contemplatio per se finis est perfectior quàm actio; & hac ratione religio purè contemplatiua præfertur puræ actiue; ergo quamuis actioni miscetur contemplatio, potest mixtio tam imperfecta esse, vt etiam ex parte finis status ille mixtus minus perfectus sit, potest autem id contingere dupliciter, scilicet, vel quia actio ad opera tantum corporalis misericordie pertinet, quæ minus perfecta sunt, & magis animum ab interna contemplatione auocant, vel, quia de usu & institutione vitæ contemplatiue modicum quid participat, de actione autem multum. vnde faciliè fieri potest, vt interior deuotio, & serior spiritus impediatur. Tertiò licet finis religionis perfectus sit, potest totus status dencere ab excellentia perfectionis in proportionem mediorum; nam vt rectè dixit D. Thom. 2. 1. questione 188. artic. 6. & opposcul. 19. contra impugnantes religionem cap. 1. excellentia religionis non consistit tantum in fine, sed etiam in mediis, quod etiam est per se manifestum ex generali ratione moralis prudentiæ, quia inordinatum est finem intendere per media non proportionata. Quod si media sint proportionata ad assequendum aliquo modo finem, non tamen ad consequendum perfectè, & exactè, tunc licet finis in se valde perfectus sit, nihilominus in tali statu, & per talia media non intenditur totaliter (vt sic dicam) & ideo non significat illum statum adæquate quantum ipse finis est seu potest, sed quantum attingitur per talia media, & ideo ex improportionem mediorum potest esse minus perfecta religio, quæ finem habet in se perfectiorem. Quod tamen est verum comparando potius religionem mixtam ad contemplatiuam, quàm comparando mixtas inter se, vel contemplatiuas etiam inter se, & ideo licet in genere possint hæc comparationes fieri sine periculo, & offensione; in particulari cauendæ sunt, tum propter vitandam offensionem, tum etiam, quia difficile est singula media vniuscuiusque religionis expendere, & cum aliis conferre.

XXXII.

Obseruatio
pro mediis
da perfectio
na religio-
is ex maiori
proportionem
mediorum
ad eundem
finem.

Vnum tamen possumus hic generatim aduertere, scilicet, in mediis duplicem bonitatem posse spectari: vna, quam habent ex propriis obiectis, & quatenus sunt actus talium virtutum, temperantia, penitentia, &c. aliam, quam habent in ordine ad finem consequendum, quæ solet vtili appellari. Supposita ergo maiori perfectione finis, maior etiam perfectio mediorum, magis spectanda est sub hac posteriori consideratione, quàm sub priori, quia perfectio rei consistit in consequutione finis, si ergo finis est perfectior, illa media, quæ iuuant ad perfectius illum consequendum, magis ad perfectionem simpliciter iuuant, etiam si ex propriis obiectis tantam perfectionem non habeant, nam per illa perfectius attingitur talis finis. Vnde

si fuerint illi adæquata, & quasi totalitè illum contingentia, erunt perfectissima, quidquid sit de alia bonitate, quam ex obiecto habere possunt. Hinc paupertas est aptissimum medium ad perfectionem, etiam si ex obiecto specialem honestatem fortè non habeat, & intra latitudinem paupertatis maior paupertas potest esse melior ad vnum finem, & minor ad alium; quod si finis fuerit perfectior, & minor paupertas ad illum fuerit vtilior, illa magis conferet simpliciter ad maiorem perfectionem. Idem prorsus est de austeritate vitæ: est enim optimum medium ad perfectionem, tam propter honestatem intrinsecam, quàm propter vtilitatem ad extrinsecos fines, & interdum potest maior austeritas esse vtilior ad vnum finem, & minor ad alium, si tamen finis sit perfectior, illa austeritas erit simpliciter melior, quæ ad illum finem perfectius consequendum aptior fuerit, etiam si in se, & circa sua materia minor sit, propter rationem factam. In vniuersum tamen loquendo, si cetera sint paria in fine, & in proportionem, ac vtilitate mediorum ad finem, illa religio perfectior erit, quæ maiorem etiam vitæ austeritatem obseruauerit, vel quæ habuerit media ad finem æque vtilia, & ex obiecto meliora, quia nunc in aliquo superat, & in nullo superatur.

CAPVT VII.

Vtrum conuenienter diuidatur religio in Monachorum, & Clericorum.

Ratio dubitandi est, quia vel illa duo membra distinguuntur in solo habitu, vel in vitæ instituto. Primum non satis est; quia habitus non facit religiosum; Secundum non videtur habere locum, quia vel nomen *clericus*, generaliter sumitur, prout commune est personis Ecclesiasticis, etiam si substantialia vota religionis non habeant, & hoc modo licet status clericorum possit dici religiosus, lata quadam significatione, non tamen propria, vt nunc loquimur. Vel nomen *clericus* sumitur pro illo, qui simul cum statu religioso clericalem ordinem habet, & sic omnis religio monachorum est religio clericorum, quia in ea sunt plures religiosi Clerici, imò illa est præcipua pars cuiuscunque religionis, & ad illum statum ferè omnes religiosi tendunt, ergo non rectè distinguitur religio monachorum, à religione clericorum.

Nihilominus dicendum est primò, rectè distinguatur religiosum statum in clericalem, & monachalem; nam in primis constat ex iure, & Patribus, ple-
rosque religiosi propriè monachos esse & appellari, hoc constat, tum ex etymologia vocis, *monachus*, quæ solitudinem, atque adeo statum perfectionis indicat, c. de praesentibus 16. q. 1. vbi per totam illam questionem varia iura, & Patrum testimonia asseruntur, ex quibus constat monachorum statum, & verè religiosum esse, & distinctum non solum à communi cœtu fidelium, sed etiam à statu clericorum, adeo, vt olim monachi ad clericorum numerum, & ordinationes regulariter non admitterentur, sed solum ex speciali causa aut necessitate, c. si quis, & cap. si quis. cap. cum pro vtilitate, & cap. nui pro 16. quæst. 1. Et idem constat ex Siricio Papa epistol. 1. c. 9. & 13. & ex Hieronymo. epistol. 4. ad Rusticum, & in epistol. ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ est Epiphani, & ex Palladio in historia Lausiaca cap. 20. & 59. imò etiam ex Dionysio cap. vltimo de Ecclesiastica hierarchia. Est etiam de hac re optimus Ambrosij locus, lib. 3. epistola 25. ad Vercellen. Ecclesiam, post med. qui pro comparatione horum membrorum valde notandus est, & infra verba referam, in fine capituli. Qui status durauit ferè vsque ad tem-

Ad quo tem-
poris cap-
itulum mona-
chi commu-
niter fieri
clerici.

ad tempora Grégorij, qui lib. 4. epistol. 4. monachos promoueri ad ordines post præfixa à sacris Canonibus tempora statuit, & postea in Clementina 1. de statu monach. §. ad ampliationem specialiter statutum est, vt ad ampliationem diuini cultus, monachi ad admonitionem Abbatis se faciant ad omnes ordines sacros promoueri. Hoc verò quasi superadditum, vel immutatum fuit in statu monachali; vnde in vita Pachomij cap. 25. apud Surium 14. die Maij refertur, non fuisse solitum sustinere inter suos aliquem, qui ordinationem fuisset consequutus, ad tollendam ambitionem, & consequenter lites ac dissensiones; Quomodo enim (inquit) minima ignis scintilla, si in arcam incidit, nisi cito extinguatur, saepe perdit fructus totius anni; ita etiam principatus ambicio, vel clericatus cogitatio, si incidit in monachos, nec cito extinguatur, facile corruptis vniuersum laborem exercitationis.

III.

Ab Aposto-
lo in capite cle-
ricorum re-
ligio.

Constat deinde fuisse semper in Ecclesia statum aliquem religiosum per se ex proprio instituto clericorum, id est, sub tribus consilijs ac votis perfectionis, destinatum ad propria clericorum ministeria, vel in diuino cultu, vel etiam in salute animarum procuranda. Hunc enim fuisse Apostolorum statum, ex discursu huius materiæ constat; ostendimus enim tom. superiore illos tria substantialia vota religionis emisisse, non quidem ad monasticam, vel Eremiticam vitam agendam, sed Apostolicam, & clericalem, ad quam profectam à Christo vocabantur, quod latius infra explicaturi sumus tractando de religione Societatis lib. 1. c. 5. Vnde merito dicere possumus primam religionem clericorum ab ipso Christo fuisse, & institutam, & congregatam ac probatam. Satisque verisimile est, religionem illam non perisse cum Apostolis, sed continua successione fuisse in eorum successoribus ac discipulis conseruatam. Quod significauit Urbanus Papa in cap. scimus 12. quaestione 1. vbi ait, vitam communem inter Christianos, vsque ad sua tempora viguisse, præsertim inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, id est, clericos; & idem colligitur ex cap. duo sunt. cap. quia. cap. dilectissimi. cum alijs, eadem causa, & quaestione, vbi inter alia Clemens I. epistola 5, sic inquit: Communis vita omnibus necessaria est, & maxime hi qui deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. Vnde in vita Augustini refert Possidonius c. 5. factum presbyterum intra Ecclesiam mox instituisse monasterium, & cum Dei seruis viuere coepisset secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. Atque ita multi sentiunt clericorum, seu canonicorum regularium ordinem non fuisse primum ab Augustino institutum, sed, vel reformatum, vel in Africam deductum, & peculiari regula instructum, vt in sequenti libro cap. 8. iterum attingemus, & latius prosequitur Ioannes Trullus lib. 1. de ordine canonicorum regularium cap. 2. & 3. & attigit Nauar. in Commentario 4. de regular. numero 3. & sequentibus, vbi ex Pio IV. probat religionem clericorum ab Apostolis fuisse institutam quod etiam confirmat Benedictus XII. in præfatione ad constitutiones canonicorum regularium. De hac igitur re dubitari non potest, neque etiam est dubium de conseruatione huius status à temporibus Augustini vsque nunc, quamuis sub magna varietate, vt postea citato cap. 8. & 9. attingemus.

IV.

Vnde Augu-
stinus Tri-
nitatem pro-
prie cano-
nicorum
religio, p. 4.
14.

De tempore verò, & successione continua huius status religionis à temporibus Apostolorum, vsque ad Augustinum, non inuenio seriem historiarum omnino certam, vt id affirmare possem; quamuis ex decretis Pontificijs, quæ retuli, verisimilimum sit, nunquam hoc vitæ genus in Ecclesia, & eius clero defuisse. Vt enim bene notauit Soto lib. 10. de iusti-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

tia, quaestione 4. art. 3. quamuis in initio Ecclesiæ omnes clerici profiterentur vitam communem & religiosam; postea crescente clericorum numero, non omnes illum statum amabant, ad quem non ex necessitate tenebantur, sed consilio inuitari debebant, vt tandem sensit Augustin. sermon. 2. de communi vita clericorum & habetur in cap. certe 12. q. 1. Semper tamen obseruatum videtur, non solum vsque ad Augustinum, sed etiam vsque ad Gregorium, vt à singulis Episcopis collegia aliqua clericorum instituerentur, qui communem, & religiosam vitam obseruarent, vt patet ex responsionibus ad Augustinum c. 1. & 2.

Ex his ergo satis constat esse, ac fuisse semper in Ecclesia dictos duos ordines Religiosorum clericalem scilicet, & monachalem. Necessarium autem est, vt propriam inter eos differentiam explicemus, ad quod necesse est ea quibus conueniunt supponere. Sunt enim imprimis ea omnia, quæ ad substantiam religiosi status pertinent, alioqui veri religiosi non essent, quod est manifestè falsum, vt constat, non solum ex eorum institutis, sed etiam ex communi iure, vt patet ex cap. quod Dei timorem. de statu monachorum, vbi Innocent. III. inquit, regulares Canonicos à monachorum sanctorum consortio non reputari seiunctos; quod eandem rationem, & veritatem habet in omnibus Clericis regularibus. & idem habet Nicolaus Papa cap. præfens 20. q. 3. & res ipsa, seu conuenientia in votis constat ex capit. cum in Ecclesijs. de maioritate, & obedientia, & ex cap. super. & cap. cum ad monasterium. de statu monachorum. Conueniunt deinde in multis accidentalibus conditionibus religionis, vt v. g. in vita communi, & in ordinaria institutione, & obseruantia vitæ religiosæ, iuxta modum vnicuique statui accommodatum, & sic dixit D. Thom. opuscul. 19. cap. 2. canonicos regulares, & monachos ad patriam censeret in his, quæ sunt communia omni religioni, vt sunt viuere sine proprio, abstinere à negotiationibus, & officiis secularibus. Præterea si in communi loquamur, possunt tam monachi, quam clerici religiosi conuenire in aliquo fine, & scopo talis status; nam vtrique possunt intendere vitam purè contemplatiuam, vt notauit D. Thom. 2. 2. quaest. 189. articulo 9. ad secundum, & consequenter possunt etiam in multis medijs conuenire, vt in exercitio orationis, ac psalmodiæ, & hoc modo sunt nunc in Ecclesia religiones contemplatiuæ, non tantum monachorum, sed etiam clericorum.

Prima ergo differentia inter hos duos status esse videtur, quod religio clericorum per se ordinatur ad ea, quæ aguntur in diuinis ministerijs, non autem religio monachorum; quam insinuaui D. Thom. in dicta solutione ad 2. & rationem reddit, quia prior est per se religio clericorum, ad quos spectant ea, quæ pertinent ad diuina ministeria; ad religionem autem monachorum per se non competit, vt sint clerici, vt habetur in decretis 16. quaest. 1. Quæ differentia assignatur à D. Thom. inter has religiones, etiam vt profitentur vitam purè contemplatiuam: extendi tamen potest ad easdem si participet vitam actiuam; nam religio, per se ordinari potest ad ministeria spiritalia, quæ circa proximos exercentur, & sunt etiam clericorum propria; & ideo talis religio dici potest per se, & ex vi sui finis esse clericorum; non autem monachorum, cum per se clerici non sint, quod significauit idem D. Thom. opuscul. 19. p. 2. cap. 2. dicens, dato quod monacho docere non liceat (scilicet per se & doctrina prædicationis) non sequitur quod canonicis regularibus non licet docere; cum canonici regulares inter clericos computentur, iuxta August. in sermone de communi vita clericorum. Non repugnat autem,

Cc 2 quod

V. I.
Prima con-
uenientia
inter mona-
chalem, &
clericalem
relig.

2. Conue-
nientia.

VI.
1. Differentia
inter easdem
religionem am
finibus.

quod religio monachorum ad hos fines extendatur, ut eisdem locis docet D. Thom. & ex dicendis sect. seq. constabit, sed differentia quasi formaliter constituitur, tam ex parte finis primario intenti, quam ex parte conditionis per se requisitæ in ipsis personis, scilicet, status religiosi.

VII.
2. Differentia ex mediis.
Et ex hac differentia in fine, sequitur secunda differentia in mediis, quæ semper esse debet fini accommodata; nam monachorum status, sicut per se non requirit clericatum, & proprias actiones eius, ita neque illa studia, quæ ad tales actiones clericales probè exercendas necessaria sunt, quibus tamè maxime indigent clerici regulares, non minus quam seculares, proportionem seruata ad suum finem. Nam religio clericorum, quæ per se solum vacat contemplationi, & diuino cultui in sacris mysteriis, minus sunt necessaria studia per se loquendo, quam religioni clericorum, quæ ad spirituales actiones circa proximos per se ordinatur.

VIII.
3. Differentia ex habitu.
Hinc etiam differunt tertio in habitu; nam religiosi, qui clericale munus per se profitentur, clericalem etiam habitum aliquo modo retinere debent, ut habitus cum statu & vita concordet; monachi verò peculiarem habitum, seu cuculam, (hæc enim omnibus communis est) fortiuntur, & ita in canonicis regularibus seruatum semper fuisse colligitur ex c. mandamus 19. questione 3. ubi cucula distinguitur ab habitu canonici regularis, & ita obseruari videmus in Hispania præsertim; nam in Italia, aliqui eorum dicuntur clericalem habitum in monachalem transformasse, ut videri potest in Trullo lib. 1. c. 29. numer. 10. Idem verò obseruantia religiones clericorum, ut Societas I. E. S. V., & ordo clericorum, qui Theatini vocantur, & alij, de quibus infra fiet mentio.

IX.
4. Differentia ab austeritatibus corporis.
Et hinc oritur quartum discrimen, nimirum, ut vita monachorum regulariter, seu ex suo genere austerior sit, quam regularium clericorum in his quæ pertinent ad corporis tractationem, ut sunt victus, vestitus, lectus, & similia. Hoc etiam constat ex praxi, & comparando Canonicos regulares, cum profitentibus regulæ S. Benedicti id affirmat Bernard. epist. 3. Et generalis ratio esse potest, quia hoc genus vitæ debet esse proportionatum, & exteriori habitui, & aliis personis clericalem statum, qui per se etiam sanctus, & religiosus est, profitentibus. Unde D. Thom. in dicto opusculo 14. tanquam differentiam certâ inter canonicos regulares & monachos supponit, quod canonici non tenentur abstinere à lineis indumentis, à quibus monachi abstinere tenentur. Similiter usus carniū prohibetur monachis, in capit. ad monasterium. qui non prohibetur clericis regularibus aliquo iure, nec per Augustini regulam, nec per eorum constitutiones communiter loquendo de ordinibus clericorum, quantum nobis constare potuit. Et ob hanc rem putat aliqui dictum esse ab Innocentio III. in dicto c. quod de timore. regulares canonicos sub laxiori regula militare, scilicet quantum ad ieiunia, indumenta, & alias corporis austeritates, non verò, quoad spirituales actiones, & opera perfectionis. Addo verò non oportere dictum illud Innocentij extendere ad omnes religiones clericorum; nam Innocentius tantum loquutus est de regula, & modo viuendi canonicorum regularium, quæ suo tempore vigeat; status autem clericorum regularium, ut sic, non postulat necessariò laxam, vel laxiorem regulam etiâ in austeritatibus corporis, quantum ad finem suum expediens fuerit.

X.
5. Differentia ex nominibus.
Tandem ex his differentiis, quæ ad rem aliquo modo spectant, orta est in nominibus diuersitas. Nā nomen *Monachatum* iuxta frequentiore usum non tribuitur clericis regularibus, & consequenter, nec nomen *Fraternum*, quod vulgò monachis accommo-

datum est, quia secundum primatum ius, & institutionem, monachi à clericis condistinguebantur. 16. quest. 1. per multa capita & ideo ubi iura, præsertim odiosa, comprehendere volunt omnes religiosos, vel non loquuntur de monachis, aut clericis, vel canonicis regularibus, sed simpliciter de regularibus, ut Concilium Trid. sess. 25. cap. 1. de regular. & sequentibus. quæ vox vniuersalis est, vel utroque in specie nominant, ut in Clement. 1. de statu Monachorum ibi: *Monachos vel canonicos regulares*. Et capit. cum singula de præbendis in 6. ibi: *Ne alij monachi, vel religiosi alij, &c.* Dixi autem præsertim in odiosis, quia in fauorabilibus, vel in his, quæ per se solum respiciunt substantiam, vel decentiam status religiosi, ampliari solet nomen *monachorum*, ut comprehendat etiam clericos regulares, ut constat ex cap. de parte de postulando, & indicatur in cap. post translationem de renunciatione, & notantur Glof. Panor. mit. & alij super hæc iura, & Nauarrus Comment. 3. de regular. numer. 4. & 41. Augustin. Tienenis in propugnaculo Canonici ordinis 4. p. c. 12. & Ioan. Trullo in ordine Canonicorum regularium lib. 1. cap. 29.

Atque ex his satis constat, quæ sit differentia inter illa duo membra, tam in re, quam in nomine. Constat etiam diuisionis sufficientia; necesse est enim omnem religionem per se ordinari aut ad ministeria clericorum, aut contentam esse operibus, & modo viuendi laicis accommodato, neque inter hæc duo potest inueniri medium; ergo cum illa mixtura per hos fines distinguantur, sufficienter exhauriunt diuisionem. Posset autem aliquis tertium membrum excogitare religionis mixtæ, & participantis vtrumque finem, seu vtraque operas, sed non oportet nobis uti nominibus præter communem usum; nā omnes religiones, quæ cogitari possunt mixtæ, illo modo appellatione *monachorum* veniunt, ut ex seq. capite constabit.

Superest, ut de comparatione horum membrorum pauca dicamus, possunt autem in antiquitate, vel in perfectione comparari. De priori comparatione iam dictum est, verisimile videri esse æqualem quoad originem; nā initio Ecclesiæ vtriusque sufficienter indicia, & vestigia inueniuntur. Quod si in hoc est aliqua earum præferenda, planè illa est religio clericorum, quia certius est collegium Apostolicum fuisse religiosam quandam communitatem, quam quod viuentibus Apostolis monachus inceptus, nam primum ex Euangelio, & ex Patrum traditione constat, secundum autem licet ex Dionysio, Philone, Eusebio, & aliis antiquis historicis fiat sufficienter fide dignum, non tamen æquè certum. Est autem eodem modo certissimum, collegium illud Apostolicum constituisse religionem clericorum, non monachorum, quia fuit ille status per se primò ordinatus, ad clericorum ministeria, ut supra tactum est, & tractando de Societate magis explicabitur.

Quod si quis dicat totam Ecclesiam in suo initio fuisse veluti quandam monachalem religionem, quando scilicet omnes fideles habebant omnia communia; ita enim de illo statu Sancti loquuntur, patet ex Chrysostom. lib. 3. contra vituperatores vitæ monasticæ, & Ildoro lib. 2. de officiis Ecclesiasticis cap. 15. & aliis supra citatis, propter quod dixisse videtur Bernard. Apologia ad Guillelmum Abbatem, versus finem, suum ordinem, id est, monasticum, primum in Ecclesia fuisse, & primo, à quo caput Ecclesiæ. Respondendum est, Ecclesiam primitiuam, ut conditinctam ab Apostolis, seu à clero, & ut constantem ex fidelibus laicis, licet habuerit quandam formam monachalem, vel secundum se totam, vel pro magna parte: nihilominus illam ortam fuisse à religione clericorum.

clericorum, scilicet Apostolorum. Si verò confide-
remus illam Ecclesiam, vt vnum corpus constans
ex Apostolis, & aliis fidelibus, sic fuit veluti vna
perfecta religio, eminenter, ac formaliter com-
plectens clericos, & laicos; semper tamen prima,
ac præcipua pars eius fuit religio clericorum. Quod
si in ipsismet Apostolis considerare quis velit, prius
fuisse religiosos professos quam clericos, nam veri-
similius est tria vota emisisse viuente Christo, & in
manibus eius ante passionem, vt ex Augustino,
Thoma, & aliis Patribus in principio huius mate-
riæ tomo præced. tractauimus; & moderni autho-
res grauioribus frequentius sequuntur: clerici autem
facti non sunt, vsque ad noctem Cenæ; quantum
ex Euangelio colligitur, & ex Concilio Tridentino
sess. 22. canon. 2. Nihilominus respondemus à prin-
cipio religiosum illum statum fuisse clericalem;
nam fuit institutus, & ordinatus, ad finem prædi-
candi Euangelium, & exercendi alias actiones hie-
rarchicas, & sacerdotales, sicut modo professio ca-
nonicorum regularium, etiam si à multis fiat ante
susceptum aliquem ordinem; semper est clericali-
lis professio potius quam monachalis. Vnde cum
Bernardus dicit suum ordinem fuisse primum, vel
in quo cepit Ecclesia, intelligi debet de suo ordi-
ne, non vt monachali, & distincto à clericali,
sed secundum communem rationem status perfe-
ctionis; nam de monastico ordine in specifica pro-
prietate sumpto, potius dicitur in Concilio Mel-
deni cap. 9. fuisse ab Apostolis fundatum, seu
à nominatissimis, ac sanctissimis Patribus ex-
cultum, & in Concilio Colonienfi sub Hermano.
tit. de vita monastica capite primo, dicitur, vi-
tam monasticam, non multo post Apostolica tem-
pore cepisse, quod pie interpretandum est, id est,
non multo post initium prædicationis Apostolo-
rum.

An verò vterque status, ex quo incepit in Apo-
stolis, vel per Apostolos, continua successione, sine
interruptione durauerit, non ita certum est, quam-
uis de vtroque id sit longè probabilius; nam de mo-
nachatu clarum est, à temporibus Antonij, vsque
ad Basilium, & à Basilio, vsque ad Augustinum, &
ab Augustino, vsque ad Benedictum, & à Benedic-
to, vsque ad nostra tempora in Ecclesia non defuisse.
Paulo autem superius ostendi in c. 2. etiam ante
Antoniam fuisse monachos, & Dionysium Areo-
pagitam monachorum quoque mentionem fecisse,
inter Dionysium autem & Antonium vix fluxerunt
anni ducenti quinquaginta, & ferè in medio tem-
porum illorum inuenimus Dionysium I. huius no-
minis Pontificem fuisse monachum; ergo verisimili-
simum est, in illis paucis annis non fuisse interrup-
tum monachatum.

De religione autem clericorum in primis est cō-
stans, ab ætate D. August. nunquam in Ecclesia de-
fuisse, saltem in religione canonicorum regulariū,
vt ex perpetua traditione & antiquis historiis con-
stat. Nam quod Augustinus clericorum religio-
nem, vel instituerit, vel restaurauerit, receptissi-
mum est, ex Possidio in vita Augustini, & ex eo-
dem August. in sermon. de communi vita clerico-
rum, & ex aliis, quæ infra lib. 2. cap. 8. referemus, &
ab eo tempore nunquam religionem illam fuisse
omnino extinctam, constat, quia sicut nunc durat,
ita in toto superiori tempore inuenitur eius me-
moriam, neque alicubi legitur aliud eius initium post
Augustinum.

De tempore verò intermedio ab Apostolis vs-
que ad Augustinum, omnes etiam pro comperto
habent, clericorum ordinem Apostolorum tēpore
fuisse in clero dilatatum, & à Clemente Romæ, à Ia-
cobo Hierosolymis, & à Marco Alexandria, & sic
ab aliis viris Apostolicis fuisse obseruatum & auctū.
Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

Vnde Soto li. 20. de iustitia q. 4. art. 5. Nascens, inquit,
clericorum Ecclesia caput in communis viuere, in quo vita in-
finito nonnihil temporis adoleuit. Addit verò statim, At
verò exhausto paulo plus Clericorum numero, vix illa com-
munis vita tolerari potuit, &c. An verò hæc relaxatio
clericalis status coeperit multo, vel breui tempore
post vitam Apostolorum, non certò constat; nam
etiam D. Augustinus suo tempore decreuit, non ad-
mittere ad ordinem, nisi regulares clericos; postea
verò mutauit consilium, vt constat ex cap. certè 12.
quæst. 1. Certum autem videtur non totum clerum
cecidisse ab illo statu intra illud tēpus, sed ad sum-
mum in illo initio successu temporis factam esse
clericorum diuisionem quibusdam retinentibus
vitam regularem, & aliis amplectentibus laxio-
rem, & secularem, vt attigit August. Ficinensis in
propugnaculo p. 1. cap. 16. Et sufficientem eius rei
fidem facit Urbanus Papa epistola 1. dicens, Scimus
vos non ignorare, quia hæcenus vita communis inter bonos
Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viget, & maximè
inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, id est, Clericos,
&c. Fuit autem Urbanus ducentesimo vigesimo
quarto anno à natiuitate Domini, id est, ferè du-
centis annis ante Augustinum: cum ergo ille status
regularium clericorum vsque ad Urbanum integer
perseuerauerit, verisimile non est in reliquo breui
tempore, vsque ad Augustinum fuisse extinctum,
licet fortasse magna ex parte relaxatus, ac imminu-
tus fuerit; atque ita sentiunt de hoc statu, & eius
origine, ac continuatione, qui de religione Cano-
nicorum regularium accuratius scripserunt, quos
partim retulimus, partim indicabimus inferius c. 9.
tractando de his religionibus clericorum magis in
particulari.

De altera comparatione in perfectione, nonnul-
la diximus tractatu præced. agendo de transitu ab
vna religione ad alia. Breuiter ergo dicendum est, in
hac generalitate non posse fieri absolutum iudiciū,
quia hi status se habent ad inuicem, tanquam ex-
cedens, & excessum; & ideo in particulari compa-
ratio pendet ex multis circumstantiis. Nihilominus
tamen dicere possumus religionem clericorum ex
genere suo esse perfectiorem; primò, quia ex vi sui
ordinis ad altiorē, & diuiniorem finem ordina-
tur: nempe diuinum cultum in supremis myste-
riis, & ad salutem animarum, quantum est ex vi
talis generis. Vnde explicatur secundò, quia in mo-
ralibus illud dicitur esse perfectius ex genere, quod
sumptum in supremo gradu illius generis, excedit
supremum alterius. Ita verò est in præfenti, nam
suprema religio clericorum perfectior fuit omni
religione monachorum; talis enim fuit status re-
ligiosus, quem professi sunt Apostoli, vt ostendi-
mus; constat autem Apostolos non solum in per-
sonali gratia, & perfectione, nec solum in statu Epi-
scopali, sed etiam in religioso statu perfectionis ha-
buisse primitias Spiritus & perfectionis. Deni-
que ostendimus supra vitam mixtam ex contem-
platiua & actiua, esse perfectiorem quacunque
simplici ex genere suo, ostendimus etiam mixtio-
nem illam tanto esse perfectiorem, quanto ex vtro-
que illo genere vita id quod perfectius est partici-
pat: hoc autem totum inuenitur in hoc statu ex vi
sui generis; ergo. Dices etiam posse inueniri in re-
ligione monachorum quæ sit mixta; sicut etiam
è contrario potest esse religio clericorum, quæ non
sit mixta sed simplex. Respondeo ex superius di-
ctis, monachatum vt sic non conuenire perfectio-
nem illam, in eo gradu; quod si aliquando parti-
cipat aliquid de illo, est tantum secundum quid
& secundario, vt explicabimus capite sequenti,
& hoc satis est, vt status clericorum regularium ex
suo genere perfectior dicatur. Confirmant egre-
giè resolutionē hanc verba Ambrosij lib. 3. epist. 25.

XVII.
Religio clau-
stralis ex genere
suo perfe-
ctior est mo-
nachatu.

ad Verceilenses §. His sequuntur Eusebius. Hac duo, inquit, in attentiore Christianorum deuotione praestantiora esse quis ambigit? Clericorum officia, & Monachorum instituta. Ista ad comitatum, & moralium disciplinam, illa, ad abstinentiam assuescunt, atque patientiam. Hic velut in quodam theatro, illa in secreto: spectatur ista, illa absconditur, ideo bonus athleta ait, spectaculum factissimus muto, & Angelus, dignum sine quo spectaretur ab Angelis, dum luctaretur, ut ad Ch. isti brachium perueniret cum certaret, ut in terris tam Angelorum institueret, in caelo nequitiam Angelorum refelleret. collabatur enim nequitia spiritualis. Merito mundus eum spectabat, ut mundus imitaretur. Hac ergo vita in stadio, illa in spelunca; hac aduersus confessionem saeculi, illa aduersus carnis appetentiam. Hac subiiciens, illa r. fugiens corporis voluptates. Hac gravior, illa iucior. Ha. scipsum regens; illa semetipsum coerens. Vtraque tamen se abnegans, ut fiat Christi, quia perfectum dictum est. Qui vult venire post me abneget semetipsum. Et infra. Hac ego dimicatis, illa vero se remouet. Hac ille ebrius vincit, illa reficit. Huic mundus triumphat, illi exultat. Huic mundus crucifigitur, vel ipsa mundo; illi ignoratur. Huic plura veniunt, & ideo maior victoria: illi infrequentes lapsus, facillior custodia.

CAPVT VIII.

Verum monachorum religio recte, & sufficienter diuidatur in mendicantem, & pure monachalem.

I.
Exponitur
questio.

Constat ex usu Ecclesiae Monachi nomen dupliciter accipi: pro genere scilicet, & pro specie, seu membro contento, sub latiori significato. Priori modo comprehendit omnes religiosos fratres, quatenus eos à clericis regularibus distinguimus c. praeced. quos non possumus generatim melius describere, quam per professionem religiosam sub habitu monachali. Strictè vero dicuntur monachi, quos vulgo *Monges* appellamus, & sic distingui solent monachi simpliciter dicti, à monachis mendicantibus. Sic ergo rectè diuiditur monachorum status in pure monachalem, & mendicantem, quorum statuum differentia explicanda à nobis est. Ut autem in hoc certum aliquid dicere possimus, magis est usus, & status Ecclesiae considerandus, quam sola rei natura, vel possibilis institutio. Nam loquendo hoc modo de possibili, nulla ferè proprietates considerari potest in vno istorum statuum, quae non sit possibilis in alio, quamvis de facto in eis distinguatur, & praesertim in modo paupertatis, à quo *Mendicantium* nomen sumptum est.

II.
1. Differentia
inter men-
dicantes, &
monachos
pure, ex fi-
ne.

Primo ergo, ac praecipue videntur distingui hi duo status ex fine; nam status monachalis strictè sumptus (sic enim de illo nunc semper loquemur) contemplatiuus est, & simplex de se in illo ordine, quod patet inductione in praecipuis ordinibus monachorum, Carthusiensibus, Benedictinis, Cisterciensibus, Chamaldulensibus, &c. Hoc enim fuit primum monachorum institutum, ut supra dictum est, & sumitur ex 16. quaest. 1. per totam, & ex cap. nunquam de consecrat. d. 5. ideoque monachi, qui hoc institutum simplex, & purum conseruauerunt, monachorum nomen, quasi per antonomasiam retinuerunt. At verò monachi mendicantes per se profitentur statum vitae mixtae ex contemplatione, & spirituali actione, praesertim circa proximum, quod patet etiam inductione; nam ordines Praedicatorum, Minorum, Eremitarum, S. August. & Carmelitarum, quibus hoc nomen primum tributum est, hoc genus vitae profitentur; nam in choro, & diuinis officiis contemplationi vacant, quatenus verò praedicationi, doctrinae, aut ministerio sacramen-

torum insunt, actionem participat. Vnde Panormitanus in c. causam de iudiciis num. 2. *Monachi* (inquit) proprie & strictè dicuntur illi, qui vitae regulae sunt solitarii in monasterio, nec immiscens se praedicationibus. argumento multorum capitum 16. quaest. 1. Vnde subiungit, Omnes monachi possunt dici fratres, non vero omnes fratres dicuntur monachi; nam mendicantia regere non accipiunt illam denominationem strictè sumptam. Rectè ergo distinguuntur Monachi & mendicantes ex fine, nam priores sunt in vita contemplatiua; posteriores ad spiritualem actionem circa proximum extenduntur.

Et hinc sequitur secunda differentia magis propria respectu mendicantium; nam monachi profitentur paupertatem in particulari, in communi tamen habent bona stabilia; mendicantes verò ex vi professionis sui instituti paupertatem etiam in communi amplectuntur, & vtrumque est accommodatum finibus proximè declaratis. Nam monachi cum solitariam & separatam vitam, & maiorem clausuram profiteantur, non possunt commodè iuxta suum institutum mendicare viuere; imò cum proximis non ministrant, non habent tam manifestam causam, & titulum postulandi ab eis sustentationem, & ideo meritò non profitentur paupertatem in communi, ut supra cum D. Thom. diximus. Et hac ratione monachi, quando laici erant, & possessiones non habebant unde sustentarentur, potius labore manuum, quam elemosynis alebantur, non quia eis mendicare non liceret, sed quia eorum statui non erat ita consentaneum. Mendicantes verò cum proximis inferuiant, meritò ex eorum elemosynis viuere possunt, & quia inter ipsos proximos viuunt, & cum eis quantum expedit conuersantur, ideo satis consentaneum eorum fini est, ut mendicare valeant, & quia hoc de se Euangelicam paupertatem magis commendat, & ad perfectam humilitatem vile esse potest, ideo meritò huiusmodi religiones talem institutionem habuerunt, à qua *Mendicantium* nomen habuisse videntur.

Dixi autem mendicantes ex vi sui instituti amplecti paupertatem in communi, quia de facto non omnes mendicantes hoc obseruant, sed nonnulli habent bona stabilia, ut constat ex usu, & ex constitutione Pij V. Dum ad vires; quae est 14. & aperte ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de regular. Tamen ad propriam rationem religionis *Mendicantis*; videntur necessarium, ut saltem in sua prima institutione hoc paupertatis genus amplexa fuerit; ut colligitur ex cap. 1. §. Confirmatis de religiosis domibus in 4. l. bi, Quibus ad congruam sustentationem redditus, aut possessiones habere professio, sui regulae qualibet interdicunt, sed per questum, aut locum tribuere victum, solet incerta mendicanti. Vbi etiam significatur, *Mendicantium* nomen inde acceptum esse. Vnde Pius V. in Bulla, qua declaratur Societatem esse religionem mendicantium, rationem reddit, quippe quae ex eius instituto, & constitutis Apostolica auctoritate confirmato, bona stabilia possiderenequit, sed in eorum elemosynis solumque largitionibus, & subuentionibus viuunt. Indicat ergo hanc esse propriam, & necessariam conditionem ad religionem mendicantem, & ideo etiam secundum commune ius, religiones mendicantes dicuntur esse incapaces stabiliū bonorum, ex testamento, vel alio simili modo, ut in superioribus visum est. Quaedam etiam religiones dicuntur esse mendicantes ex vi suae regulae, ut religio Minorum; alij non ex vi regulae, sed ex constitutione, ut de Praedicatoribus loquuntur Panormitanus, & ad alij in cap. ad nostram de appellationibus, & ad comprehendendum vtrumque membrum, non sumus loquuti de regula, sed de instituto, quod communis comprehendit. Quod etiam additū est, ut excludamus factū, seu actuale obseruantiam, nam licet aliqua

Aligua religio, ex priuilegio Apostolico de facto non mendicat, nec seruet hoc paupertatis genus; nihilominus si ex fundatione sua illam proutebatur, sub eodem gradu, & ordine religionum comprehenditur. Vnde in cap. 1. de statu regularium in 6. §. Sanè. supponitur posse etiam monasteria ordinum mendicantium habere propria bona, & prouentus, quod notant Lapsus allegatione 4. Felinus in cap. in praesentia. de probation. numero 53. Calde-
rinus consilio 17. tit. de regularibus. Baldus in dicto cap. ad nostram. de appellationibus. Francus, & Gem-
inianus in dicto §. confirmatos. Quintilianus Man-
doli in regulis Cancellariae, regul. 23. quaestione 3.
& 4. Iulius Clarus lib. 3. §. Testamentum. nume-
ro 29.

V. Ex his verò intelligi potest neutram ex his dif-
ferentijs esse omnino propriam monachorum, ne-
que inter se esse necessariò coniunctas. Primum
patet, quia in religione clericorum potest etiam
mendicitas reperiri, vt de Societate Iesu diximus,
ex declaratione, & approbatione sedis Apostoli-
cae, & in eadem inuenitur altera proprietatis vitæ
mixtae, quam non omisit Pius V. subiungens, *Tum
quia non minus quam ceteri mendicantes in excolenda vi-
nea domini ab eis laborant, fructusque ingentes, & ali-
quos prodeunt, ac propterea easdem priuilegia, indulgentias,
& gratias, & a tribus mendi. antibus habent concessis, vt, fructus,
potius, & gaudere merito possint ac debeant.* Quod autem
etiam possit religio clericorum non prouteri men-
dicatam, neque actionem ex vi sui instituti, in ca-
nonicis regularibus manifestum est. Vt ergo illæ
dux proprietates constituant religionem mona-
chorum, supponendum est genus ipsum cum diffe-
rentijs, quæ ex vi illius proueniunt. Et ita præ-
sens diuisione etiam de religione clericorum dari
posset; non enim inconueniens est, præsertim in
his rebus moralibus, vt genera non subalternata
inter se per easdem differentiâs diuidi possint, quan-
vis semper prout diuerso generi accommodantur,
habeant etiam inter se aliquam diuersitatem, vt de
hismet differentijs, seu proprietatibus constabit
inferius lib. 2. de singulis religionibus in specie tra-
ctando.

VI. Atque eadem ratione constat, paupertatem in
communi, & mendicantem non esse de se, ac ne-
cessariò coniunctam cum actione seu vita ista; ni-
hil enim repugnat religionem purè contemplati-
uam profiteri paupertatem in communi, imò &
mendicantem; nam ex sola natura rei non est re-
pugnantia, neque iure aliquo est prohibitum;
imò aliqui ex Carmelitarum ordine, vt infra lib. 2.
c. 10. dicam, contendunt institutum suum esse purè
contemplatiuum, licet illa sit vna ex antiquioribus
religionibus mendicantibus. Quamquam verius sit
religionem illam, quo tempore contemplationem
tantum professæ est, non fuisse mendicantem, & ex
quo mendicantibus annuerata est, mutasse etiam
aliquo modo suum institutum, & finem, & cõtem-
plationis actionem adiunxisse. Vnde licet de possi-
bili verum sit, illa duo non repugnare simul coni-
ungi, tamen ex consuetudine Ecclesiæ, vt supra dice-
bam, n. 2. religiones mendicantes mixtæ sunt, & in
vineâ Domini laborant, vt dixit Pius V. in Bulla So-
cietatis supra citata, & congruentia supra nu. 3. data
est, quia religioni solitariae, & separatæ, non ita est
proportionata mendicitas. Facilius autem posset è
conuerso dari religio mixta, & inferius proximis,
& non mendicans, vt inter Fratres videntur
esse ordo S. Mariæ à Mercede, & ordo Sanctissimæ
Trinitatis, & similes, de quibus infra lib. sequent.
nam licet huiusmodi religiones interdum mendi-
cant ob necessitatem, vel humilitatem, mendican-
tes non sunt, quia ex vi proprii instituti non cogun-
tur mendicare, aut stabilia bona non habere.

Hinc verò nascitur dubium de sufficientia dictæ
diuisionis, nam ex dictis sequitur dari in Ecclesia
aliquas religiones Fratrum seu monachorum genera-
li appellatione, quæ nec mendicantes sunt, nec
Monachales speciali appellatione. Respondeo ve-
rum esse, diuisionem in rigore non esse adæquatam;
non solum spectando varietatem possibilem reli-
gionum, sed etiam praxim, & vsum; data est ergo il-
la diuisione de præcipuis generibus religionum, &
quæ in vniuersali Ecclesia magis vigent. Sunt ergo
alij ordines Fratrum, qui ex proprio instituto non
profiterentur paupertatem in communi, & ex hoc
capite mendicantes non sunt, neque etiam ad fi-
nem contemplationis sunt instituti, sed ad aliquam
actionem, & ex hac parte deficiunt à propria, &
specifica ratione Monachorum. Et ordinariè
& frequentius videntur instituti ad actiones miseri-
cordiæ corporales, vt sunt capriuorum redemptio,
peregrinorum susceptio, &c. quamuis etiam pos-
sint ad actiones spirituales institui, & non esse men-
dicantes, vt dixi.

Alia difficultates ex dicta diuisione oritur, nam
sequitur vnâ, & eandem religionem non posse
successu temporis prius esse monasticam, & postea
mendicantem, vel è conuerso, quod videtur fal-
sum. Sequela patet, quia si de ratione religionis
mendicantis est, vt ex vi sui instituti non possit ha-
bere redditus, ergo non potest eadem religio nunc
esse mendicans, & postea non esse, vel è conuerso,
quia si mutat institutum, non est eadem religio. Si
autem idem institutum retinet, non potest ex vi illius
illas veluti contradictorias proprietates di-
uerfis temporibus admittere. Minor autem patet
in religionibus S. Augustini, & Carmeli, de quib. in-
fra lib. 2. ostendemus prius fuisse purè monachales,
postea transisse in mendicantes. Imò etiam religio
Prædicatorum, vt in eorum gestis refertur, in sui
initio bona immobilia possedit, ac proinde mendi-
cans non fuit, non multo verò post, viuente S. Do-
minico, in primo capitulo generali Bononiæ coacto
constitutionem fecerunt, de seruanda in communi
paupertate, & immobilibus bonis, quæ tunc habe-
bant, renuntiarunt.

Vnde alia interrogatio insurgit, cur facta tali
constitutione cõpesset religio mendicans, quæ
non erat, & tamen reuocata illa constitutione pro-
ut in alio capitulo generali, de facto reuocata fuit,
& priuilegio Sixti IV. cõfirmata, vt prædicti Au-
thores referunt; cur, inquam, per priorem professi-
onem ex non mendicante facta sit mendicans, &
per posteriorem non defierit esse mendicans? quod
est rationem petere illius communis sententiæ quæ
supra n. 4. posuimus, ad religionem mendicantem
sufficere, habuisse ex constitutione illam paupertatem,
quamuis iam non habeat.

Ad priorem partem respondeo, in his rebus mor-
alibus, vt continuè durare censentur, non esse
querendam tantam vnitatem & immutabilitatē,
quanta in naturalibus rebus inuenitur. Vna enim,
& eadem Ecclesia (vt Patres loquuntur) censetur
fuisse à principio mundi vsque nunc, quamuis in
modo vniõis, & gubernationis magnam diuersis
temporibus adnuerit varietatem: ergo similiter esse
poterit vna & eadem religio, quamuis illas muta-
tiones successu temporum accipiat. Ratio verò est,
quia in his rebus ad vnitatem potissimè considera-
tur continua successio personarum aliquo vinculo
substantiali, pro ratione talis status inter se vnita-
rum, in ordine ad hunc finem, vt in Ecclesia est v-
nio veræ fidei in ordine ad eandem beatitudinem
acquirendam, & in vnaquaq. religione est vnio per
talia vota, tali modo, seu secundum talem regulam,
vel constitutionis emissam in ordine ad talem finem.
Quod ergo in vna vel altera constitutione fiat ali-

qua mutatio etiam in materia paupertatis non tollit identitatem religionis, sed mutatio illa accidentaliter censetur. Recte autem inde colligitur, diuisionem illam religionis in mendicantem, & non mendicantem, non esse per differentias quasi substantiales in tali genere; nam possunt eidem religioni pro diuersis temporibus & statibus conuenire; adiunctis autem alijs circumstantijs faciunt diuersitatem in religionibus, maxime secundum praesentem Ecclesiae usum.

XI.

Ad alteram partem respondetur religioni Praedicatorum, v.g. priusquam profiteretur paupertatem in communi, nihil aliud defuisse ad rationem religionis mendicantis; & ideo addita per constitutiones illa proprietate, proprie, ac perfecte coepit esse vna ex mendicantibus. Cur autem postquam illam constitutionem mutauit, non desit esse mendicans, ratio reddi solet, quia priuilegium auferens vnum non aufert aliud necessarium, iuxta leg. *si domus ff. de seruitutibus vrb. praedictorum*, & cap. *ex tuarum ff. de autoritate & usu pallij*, & cap. *pastoralis* de priuilegijs. ita respondet Lopus allegat. 4. Est tamen difficilis responsio, quia religionem aliquam esse vel non esse mendicantem, non consistit in priuilegijs, sed in substantia, vt sic dicam, vel professione, ac legib. talis religionis, priuilegia enim, quae dantur mendicantibus, non faciunt illas mendicantes, sed supponunt; ergo si aufertur intrinseca conditio, necessaria ad religionem mendicantem, etiam si alia priuilegia non auferantur, non erit mendicans, vel certe solo nomine, & priuilegiorum consortio talis poterit appellari; vel dicemus fieri quandam ampliationem (vt ita dicam) illius vocis, scilicet, vt religio, quae semel fuit mendicans, talis semper appellatur in ordine ad usum priuilegiorum, etiam si non talis sit, ita vt mendicans nominetur, quae est, vel fuit mendicans, quod tamen non videtur satisfacere; nam hoc nihil aliud videtur esse, quam concedere de facto talem religionem non esse mendicantem secundum praesentem statum.

XII.

Et ideo addendum videtur, semper talem religionem existimari secundum suam primariam institutionem, nam aliud solum est permixtum, per modum cuiusdam dispensationis, non propter relaxationem religionis, nec mutationem in statum minus perfectum, sed quia propter iniquitatem, vel incommoditatem temporum id iudicatum est expedire hoc tempore ad maiorem perfectionem in tali instituto conseruandam. Vnde quamuis ex dispensatione hoc liceat, numquam est alienum, sed potius magis consentaneum tali instituto paupertatem in communi seruare, vbi commodè fieri possit, & similiter est consonum tali statui mendicantem exercere quoties oportuerit, & hoc satis est, vt secundum praesentem statum talis religio vere, ac proprie mendicans sit.

XIII.
Subdiuisio
religionis
mendican-
tis.

Atq; ex his expeditur aliud dubium, quamnam sc. religiones sub mendicantibus comprehendantur, & consequenter quot illae sint, vnde etiam constabit quot sint religiones Monachales. Possumus autem in communi distinguere religionem mendicantem in eam quae nullum dominium bonorum, tam immobilium quam mobilium, vel se mouentium, vel in communi, vel in particulari admittit, & eam, quae licet bona immobilia, vel redditus non admittat, bona tamen mobilia, in communi habere potest. Priorem paupertatis, seu mendicantis gradum proficitur sacra Minorum religio, quae quoad conditionem hanc potest dici primatum habere inter mendicantes, quia maximam & arctissimam paupertatem quoad bonorum dominium proficitur, iuxta cap. *Exist. de verbor. signific. in 6.* & Clement. *Exist. cod. tit.* Aliae vero religiones mendicantes proficiuntur alium gradum paupertatis,

tis, & inde quoad usum eius aliae differentiae oriuntur, quae in superioribus tom. praeced. tractando de paupertate tractae sunt, & inferius tract. 10. dicendo de Societate aliquid addemus. In particulari vero, quatuor numerantur principales, seu antiquiores ordines mendicantes, Praedicatorum, Minorum, Eremitarum D. August. & Carmelitarum, cap. vni. co. §. *Sane* de religiosis domibus in 6. & in constitutionibus Pij V. statim citandis, de quibus lib. 2. in particulari dicturi sumus. Postea vero alij additi sunt monachorum mendicantium, scilicet ordo eorum qui *Servus* dicuntur, seu serui S. Marię, & ordo Minorum S. Francisci a Paula, & ordo S. Hieronymi Iesuatorum. Hos enim omnes mendicantes esse Pius V. declarauit sua constitutione 35. *Romanus Pontifex*, vbi solum dicit, se velle ordinem seruorum Beate Marię quatuor mendicantibus annumerari, & in constitutione 48. *Apostolica sedes*, & 49. *Romanus Pontifex* annumerat alios duos ordines. Ex ordinibus autem clericorum postea declarauit Societatem Iesu esse mendicantem, in bulla eiusdem Societatis, *Dum in de fissa*. Potest autem notari differentia in ratione quam reddit; nam de alijs solum dicit dari honestam rationem, cur mendicantibus annumerentur, quia actu mendicant, & quia fruuntur priuilegijs mendicantium. De Societate autem rationem reddit; *Tum quia bona stabilia possidere nequit, sed incertum eorumque, fideliumque largitionibus, & substantijs viuunt: tum quia non minus quam ceteri mendicantes excolenda vinea Domini assidue laborant, & uictusque, ingenij & salutaris producant, ac propterea eiusdem priuilegijs indutuntur, &c.*

Vnde quod dubitari solet, an minores ordines XII. mendicantes tam vere ac proprie mendicantes sint, dicendum sicut antiquiores, in Societate nullam quaestionem proprie habere; nam vt infra tract. seq. videbimus, non solum habent ex constitutionibus, sed etiam ex primaria regula Pontifici Paulo III. in principio praesentata, & ab eodem approbata, hoc genus paupertatis proficitur, & solenni voto promittit, & quod in ea singulare est, alio speciali voto confirmat, quod sui professores faciunt numquam consentiendo quantum in ipsis est, vt haec paupertas minuat. Quocirca Societas non tunc coepit esse mendicans, quando à Pio V. fauorem illum accepit, sed cum primum in suo instituto approbata fuit. Vt enim religio aliqua sit mendicans, in sua substantia (vt sic dicam) solum requiritur, vt in eius instituto approbato paupertas, & mendicantia includatur, vt in Societate inuenitur: subsequens vero approbatio, quae in specie fit, magis est quadam solennis & expressa declaratio illius proprietatis, & quasi specifice differentiae talis religionis. Vnde quoad suum esse non ideo Societas est vna ex mendicantibus religionibus, quia Pius V. ita declarauit, sed quia ipsa talis erat, ideo Pius V. talem esse declarauit, simulque dignam esse, vt omnia mendicantium priuilegia ei concederentur, quod magna ex parte factum iam erat, & ipse completit.

De alijs vero nouis ordinibus fratrum mendicantium plenum iudicium facere non possum, quia de earum institutis, de modo proficendi paupertatem mihi non satis constat. Et ad veram religionem mendicantem, non satis est actu mendicare, sed etiam nisi ex vi instituti à Sede Apostolica approbati, talis mendicans paupertas obseruetur, vel saltem obseruanda sit. conclusio aliquo dispensationis genere, vt diximus à n. 11. De illis autem religionibus, solum dicitur in praedictis bullis, quod mendicant, an vero hoc sit ex vi instituti, vel saltem ita sit consuetudine approbata, & confirmata praescriptum, quae pro regula habeatur, ibi non dicitur. Neque etiam ad veram religionem mendicantem in rigore sufficit gaudere omnibus priuilegijs mendicantium, sicut non sufficit

ficit ad veritatem religionis gaudere privilegijs religionis, nisi res ipsa & substantia supponatur. Quia verò Pius V. in dictis bullis, non tantum dat privilegia & nomen, sed etiam addit: *Ipsos* (vide licet ordines) *vere mendicantes esse, & sub mendicantium ordinibus esse, & comprehendis debere*. Ideo credendum est eos, vel ex vi suarum institutionum habuisse hanc paupertatem, vel certe ex tunc approbato, & confirmato fuisse ad illam mendicitatem promittendam.

XVI. Reliqui ergo ordines, extra prædictos, mendicantes non sunt, inter eos verò, ut dixi, quidam sunt proprii monachi, secundum specialem appellationem. Alij verò, nec mendicantes sunt, nec proprii monachi, sed actiui, vel Crucigeri possunt appellari. Monachorum subinde varij sunt ordines, seu religiones, ex quibus antiquior est D. Basilij, sub qua omnes monachos comprehendimus: in occidente verò primum locum tenet religio S. Benedicti. Nam licet fortasse prius D. Augustin. religionem Monachorum instituerit, illa tamen nunc saltem in monachi statu non subsistit, & ideo illam præmittimus, & sub mendicantium Augustiniana familia eam collocamus. Nonnullæ verò religiones monachales, quæ sub regula Augustini militant, ut Præmonstratensis, & S. Hieronymi in Hispania, recentiores sunt, ut infra videbimus, quam religio S. Benedicti, imò, & quam alia plures religiones Monachorum, quæ ex eiusdem Benedicti instituto exortæ sunt, præsertim Chamauldensis, Cisterciensis, & Cluniacensis, de quibus in sequenti libro dicemus. Præter hos verò existat in Ecclesia insignis ordo monachorum Carthusiensium, qui antiquorum Anachoretarum vitam & rigorem imitatur, non tamen sub aliqua ex antiquis regulis, sed sub proprio viuendi modo ab eius fundatore inuento, de quo pauca etiam in sequenti lib. cap. 4. attingam. Similiter etiam aliorum ordinum fratrum, qui nec mendicantes, nec tantum monachi sunt, variae sunt religiones, quæ minus vniuersales, minusque propagatæ in Ecclesia inveniuntur. Inter eos verò duæ sunt in nostra Hispania celeberrimæ, scilicet religio Sanctissimæ Trinitatis, & religio S. Mariæ à Mercede, de quibus etiam in particulari dicemus.

CAPVT IX.

Quot sunt ordines clericorum regularium.

I. PRIMUM diuidere possumus statum Clericorum regularium in eum, qui simpliciter religiosus est, vel tantum secundum quid. Non desunt enim, qui existimant, clericos illos, qui in principio Ecclesiæ etiam usque ad tempora Augustini vitam communem agebant cum Episcopis in Ecclesijs cathedralibus, solam paupertatem obseruasse: alia tamen vota non omisit, & ideo non simpliciter, sed secundum quid religiosus fuisse, nam D. August. in duobus sermonibus de vita communi Clericorum, & Concil. Aquiligranense sub Ludouico, cap. 112. & 113. vbi iidem sermones referuntur, tantum hanc conditionem vitæ communis quoad paupertatem Clericis cum August. in monasterio viuentibus seruandam proponit. Deinde nihil aliud à suis clericis Augustinus exigit, nisi quod imitentur vitam, quam fideles, Apostolorum tempore, obseruabant, ut Act. 4. & 5. refertur. Constat autem non omnes, qui in communi tunc vivebant, fuisse religiosos, nam etiam coniugati, vel omnes, vel plures, vitam illam communem profitebantur, ut ex generali narratione, & ex speciali factis Ananias & Saphiræ colligimus.

II. Veruntamen licet non repugnet hoc genus vitæ

in congregatione tam laicorum, quam clericorum *Oppositum ostendunt.* seruari, tamen quod aliquando fuerit, & præsertim sub Augustini institutione, nec constat, nec verimile est. Quod patet ex doctrina D. Tho. & iuribus cap. 7. adductis, & ex cap. præter. 32. dist. vbi clerici communiter viuentes religiosi clerici appellantur, & cap. præter. 20. q. 3. in fine ibi. *Non putamus Canonicos religiosos* (id est, regulares ut Gloss. exponit) *à Sanctiorum monachorum vita, & consortio siuinctos*: id est, alienos à vero religionis statu. Præterea, quia licet in dictis sermonibus Augustinus solam paupertatem commendat, & proprietatem reprehendat, non tamen alia vota excludit. Quin potius eorum integram obseruantiam supponere videtur, & quia in paupertate grauis lapsus contigerat, pro ea pugnat: ibi enim non tradit regulam aut institutionem integram, sed concionatur, & solam materiam paupertatis commendandam, & proprietatem propulsandam, veluti in argumentum illorum sermonum assumpsit. In eisdem tamen domum suam *Monasterium clericorum* vocat, eosque suæ regulæ obseruandæ obligatos fuisse supponit. Quare verimile non est, eos clericos non multo magis continentiam ex voto obseruasse, quam ipse Augustinus tanta circumspectione seruauit, ut nec fororem secum habere permitteret, dicebat enim: *Quæ enim est forore mea sum, forores meæ non sunt*, ut Palsidonium ca. 26. in eius vita refert, vnde in cap. 11. ait in monasterio Augustini seruos Dei seruasse *propositum continentiam, paupertatem, & castitatem*. Ex quibus Beatus Augustinus ab alijs Ecclesijs rogatus, decem venerabiles viros continentes, & doctissimos dedit. Vnde etiam constat, illius obedientiæ specialiter subiectos fuisse, quod etiam supposita communi, & continentia vita in eadem congregatione, per se euident est, quia sine obedientia subsistere non possit. Et ob hanc rationem existimo hoc genus vitæ semiregularis (ut sic dicam) non posse habere locum in congregatione clericorum, si paupertatem obseruet, nam multo magis in eis postulat castitas, vel eo ipso quod clerici sunt, obedientia verò saltem ex eo quod in congregatione, seu in communitate viuere supponuntur, vnde facilius posset cogitari hic imperfectus status ex defectu paupertatis, si congregatio aliqua clericorum castitatem, & obedientiam seruaret, proprium verò non omnino abiiceret, nullam tamen nobis constat huiusmodi esse, vel aliquando fuisse.

Ex alio verò capite contingere potest, ut congregatio aliqua clericorum regulariter viuentium *Duplex alia propria religio non fit, scilicet ex defectu votorum, & per modum clericorum* quia nimirum, vel non emittuntur, sed solum ex quadam societate, vel conuentione humana, aut statuta ab ea prouenientibus seruauerit ea, quæ à religiosis ex voto seruari solent; vel si sunt vota, non includunt obligationem ad permanendum in tali statu, sed supponunt potius libertatem relinquendi illum, solumque obligant sub conditione, quandiu ibi perseverare libuerit. Prioris modi dicuntur esse nonnullæ congregationes in Italia, præsertim Romæ, quæ religiosos habent viuendi modos, & perfectos atque illustres viros ex se producant, ad presentem autem tractatum non spectant, quia propriæ religiones non sunt.

Posterioris modi censetur esse congregatio sancti Georgij in Alga, quæ initium Venetijs habuit, & ab Eugenio IV. instituta dicitur, sed ab eo potius illustrata fuit, iam enim à Gregorio XII. fuerat confirmatus ille viuendi modus, quem Laurentius Iustinianus eo iam tempore vita, & doctrina multum commendauerat. Pius autem V. suo motu proprio 75. *Lubrum vitæ* huiusmodi congregationibus, & nominatim huic Sancti Georgij præcepit, aut solennia vota sub aliqua regula approbata

emit-

emittere, aut talem viuendi modum dimittere. Adhuc tamen extat in Lusitania congregatio religiosa sub appellatione S. Ioannis Euangelistae, quae eundem vitae modum absque votis solennibus retinet. Huiusmodi autem clerici in rigore regulares non sunt, & ita in ipsis bullis Pontificalibus, in quibus varia priuilegia eis conceduntur, *Canonici saculares* appellantur. Magis autem ad religionem accedunt, quam qui nulla vota emittunt; nam quandiu in tali congregatione perseverant, suntque membra eius, obedientiam, paupertatem, &c. ex voto seruare tenentur. Vnde pro tunc, quoad eorum obligationes de illis iudicandum est, eadem proportionem, quae de ceteris religiosis. An vero hic modus libertatis in huiusmodi communitatibus, seu congregationibus expediat, ad nos iudicare non pertinet, certum tamen est, id ex se malum non esse, esto non sit maximè perfectum ex parte personarum, se offerentium Deo, (negare enim non possumus, quin vinculum perpetuum saltem ex parte vouentis perfectius sit, tum ad constituendum statum, tum ad consecrandam personam Deo.) Nihilominus ille etiam modus viuendi & vouendi, non solum honestus est, sed etiam ad perfectionem assequendam potest esse valde utilis, & sua peculiaria commoda liberis seruandis, sed etiam in modis viuendi religiosis, qui ad perfectionem iuuant; non est enim minor, sed multo maior varietas in hominum ingenijs, sed propensionibus, & ad suauitatem diuinæ prouidentiae pertinet omnes congruenter vocare, quos vult ad perfectionem aliquo modo perducere.

V.
a. *Diuisio in
Canonicos
regulares, &
Presbyteros
simpliciter.*

Præterea clericorum religio vera ac propria, tribusq; substantialibus votis de se perpetua firmata, diuidi potest in religionem Canoniorum, & Presbyterorum simplicium, ut sic dicam. Hæc diuisio constat ex vfu Ecclesiæ. Est enim celebris, & antiquissima religio Canoniorum regularium, de qua an sit vna vel multiplex, postea videbimus: certum est autem esse religionem clericorum & Presbyterorum, tamen dum specialiter Canonici appellantur, aliquo modo dignitatis, vel excellentiæ nomen participare videntur, & in eo distingui à clericis regularibus, qui Canonici regulares nec sunt, nec appellantur. Nam quod sint plures huiusmodi constat sufficienter exemplo Societatis Iesu, quæ est religio clericorum & presbyterorum, ut loquuntur Pontifices, & Concilium Trident. infra; ostendimus in tract. sequenti; & tamen Canonici regulares dici non possunt; talis enim appellatio neq; in iure, neq; in vfu habet fundamentum, & ideo credendum est, neq; in re ipsa, vel in conditionibus talis religionis illud habere. Idemq; est de alijs (quas infra commemorabimus) religionibus clericorum, quos nunc simplices appellamus, ut à Canonici regularibus eos distinguamus.

VI.
Quid nomi-
ne Canonici
veniat.

Non est autem facile diuersitatem hanc declarare; nam si primam originem & vsum huius vocis *Canonici* spectemus, nihil aliud in principio significasse videtur, quam clericorum sub regula viuentem & communem vitam, Apostolorum more, cum alijs in Ecclesiastico collegio obseruantem, ut notauit Couarr. in Clement. *Si furiosus* p. 1. in principio, & Nauar. Comment. 3. de regul. num. 2. & 3. Nam *canon* Græcè *regulam* significat, vnde Canonici dictus est clericus regularem vitam sequens. Cum enim in principio Ecclesiæ, vel omnes fideles, vel saltem omnes clerici communem vitam profiterentur, successu temporis multi etiam clerico-

rum relicta vita communi ceperunt priuatiuiuere, & proprium habere, qui autem priorem statum retinuerunt, ut à communi clericorum turba distinguerentur, Canonici dicti sunt. Ac verisimile est illos fuisse ab Episcopis proximè apud ferretos, & ad principalia ministeria, & consilia Ecclesiastica fuisse assumptos, ac subinde in communibus clericorum confensibus digniora loca habuisse. Postea vero ipsi etiam Canonici vitam illam communem relinquere ceperunt, & proprias cano-nias, & præbendas inter se diuidere, *Canonici* nihilominus retento nomine, & ideo illi Canonici, qui in religiosa, & communi vita permanserunt, canonici regulares dicti sunt, non propter ambitionem, vel ignorantiam, ut calumniatus est Ludouicus Vives, sed propter necessitatem determinandi ambiguitatem vocis *Canonici*, in qua non vnde imposita sit, sed ad quid tandem significandum sit translata, oportet expendere; iam enim absolute sumpta non significat regularem, aut religiosum, sed quemcumq; habentem canonicatum seu canoni-am. Est autem *canonia* spirituale ius, ratione cuius aliquis habet itallum in choro alicuius Ecclesiæ, & locum in Capitulo, ut colligitur ex cap. *dist. de prabendis*, & notant Innocentius & Doctores in cap. *Cum M. de constitutionibus*. Ut ergo determinetur significatio ad Canonicos vitam religiosam retinentes, meritò cum additione appellantur regulares.

Hinc autem intelligitur Canonicum etiam regularis sit, officium & spirituale ius Canonici retinere, hoc enim cum substantiali statu religionis non repugnat. Distinguitur ergo à clerico regulari, quia qui simplex clericus regularis est, canoni-am non habet, etiam si religionem habeat. Sicut enim inter seculares dantur clerici, qui non sunt Canonici, ita inter regulares possunt Canonici distingui à simplicibus clericis religiosis. Dices, esto hoc locum habeat in Canonici collatis cum clericis regularibus, non tamen cum regularibus, nam hi ex vi professionis suæ habent statum in choro, & votum in Capitulo, si alia conditiones ætatis, antiquitatis, & similes concurrant, & eodem titulo habent ius ad congruam portionem, seu sustentationem ex bonis monasterij, seu Ecclesiæ; ergo eo ipso habent canoni-am, quatenus in tali statu esse potest, quid enim aliud esse potest canonia in statu regulari.

Respondeo in primis obiectionem hanc nullum habere locum respectu clericorum regularium societatis Iesu; nam illi nec statum in choro habent, quia illud munus chori ex vi sui instituti non profitentur, neque etiam habent propriè locum in Capitulo, quia ordinariè non per Capitulum, sed per Prælatos suos gubernantur, nec electiones Prælati, nec conuentualia Capitula celebrant, nec in communibus sessionibus certa habent antiquitatis, vel honoris loca, vnde nec vestigium, neque vmbra canonicatus, seu canoniæ participant. Quod etiam alio modo ex fine vtriusque instituti declarari potest: nam Canonici regulares ad diuinum cultum in diuinis mysterijs & officijs præcipuè destinantur, & hæc creditur fuisse prima eorum institutio, ut supra diximus, ideoque eorum instituto optimè congruit, ut & statum habeant in choro, & vocem in Capitulo, per quod solet eorum Ecclesiæ, vel monasterij gubernari. Religiosi autem Societatis ad Ecclesiastica ministeria, in ordine ad salutem animarum destinantur, & ideo licet per se & ex vi instituti clerici sint, non tamen ad munus Canoniorum per se ordinantur, ideoque nec itallum in choro habent, nec Canonici regulares dicuntur, sed tantum clerici.

Alij

IX. Alij verò religiosi clerici, qui vitæ tantum contemplatiuæ vacant, & ad sacra ministeria diuini cultus primario instituantur, fortasse possunt nomine Canonico regularium comprehendere, propter obiectiōem faciā, nam regulariter omnes habent, & certas sedes in choro iuxta suum graduum & dignitatem, & vocem in suo Capitulo. Vnde in iure clericis regulares, dici solent Canonici regulares, & de conuerso, vt colligitur ex cap. vnico 15. quæst. 2. addita expositione Gratiani ibidem in §. hoc autem. nam vbi in textu dicitur, *ne quis sacerdos vel clericus, more secularium iudicum pro impensis patrociniū munera accipere*, ipse exponit intelligendum esse de clericis, qui canonicam vitam professi regulariter se victuros proposuerunt. Idem colligitur ex cap. decimas 16. quæst. 1. ibi. *A monachis siue clericis communiter viuētibz nulla ratio sit, vt milites, aut Episcopi, aut persona quælibet decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorqueat debeant.* Vbi clerici communiter viuētes dicuntur Canonici regulares, non enim constat tempore Paschalis II. cuius fuit illud decretum, id est, anno 1100. alium clericorum ordinem fuisse, vnde in capitulo in omnibus de consecrat. distinct. 5. Canonici clerici dicuntur, id est, regulares clerici, (ita enim legendum & exponendum existimo) quibus iniungitur, vt *canonici*, id est, regulariter viuānt, in quibus locis sermo est de clericis communiter, & religiosè viuētibz, & ad seruitium alicuius Ecclesiæ deputatis; omnes ergo illi sine inconuenienti possunt nomine Canonico regularium comprehendere.

X. Quia verò, vt infra videbimus, præter Societatem sunt nunc in Ecclesia aliquæ religiones clericorum, quæ hoc nomen Canonico regularium non usurpant, possumus differentiam aliquam inter has religiones assignare. Canonici enim regulares dicuntur illi tantum, qui alicui Ecclesiæ cathedrali, vel collegiatae deputati sunt. Alij verò, quorum Ecclesia non habet hanc dignitatem, sed est aut Parochialis, aut omnino simplex, non sunt propriè Canonici regulares, sed simpliciter clerici religiosi. Sicut enim in Ecclesijs secularibus est illa distinctio iuxta varios gradus dignitatis, ita in regularibus inuenitur. Ecclesia enim cathedralis dicitur, quæ sedem habet Episcopalem; constat autem plures huiusmodi Ecclesias canonicos regulares habere, etiam nostris temporibus. Collegialis autem Ecclesia dicitur, quæ dignitatem Ecclesiæ cathedralis aliquo modo participat, cuius Superior verè Prælatus est participans iurisdictionem Episcopalem, cuiusmodi sunt etiam multæ Ecclesiæ regulares. Canonici autem propriè solum inueniuntur in Ecclesijs cathedralibus vel collegiatis, vt constat ex vsu, & modo loquendi tam iuris, quam vulgari, ergo conuenienter dicimus omnes illos, & solos regulares clericos, qui huiusmodi Ecclesijs deputantur, dici Canonicos regulares.

XI. Obijcies, omnes Ecclesias regulares esse collegiatas, ac proinde potius hinc sequi, omnes clericos regulares ministerio Ecclesiæ deputatos esse etiam Canonicos regulares. Antecedens patet ex Panormitano in cap. nobis de iure patronat. num. 5. & infirmatur in cap. ne pro. de electione. & in cap. 1. de statu monach. quæ ipse refert, & idem sumitur ex his quæ tractant Innocent. in cap. postulat. de iure patronat. & Felin. in cap. acc. dentes. de præscriptionibus. Respondetur, aliter sumi nomen Ecclesiæ collegiatae ab his Authoribus, quam in præfenti sumatur. Ibi etiam Ecclesiam collegiatam vocant omnem illam, quæ instituta est, vt in ea sit clericorum, vel etiam monachorum collegium, seu conuentus, à quo gubernetur, vel seruiatur, & vocatur etiam

conuentualis (quamuis hæc vox ex vsu monachis accommodata sit) atque hoc modo omnis Ecclesia cathedralis est collegialis, licet non conuertatur, & sic etiam dantur Ecclesiæ collegiales secularium clericorum in quibus nec canonicatus, nec dignitates, sed inferiora beneficia esse censentur. Alio verò modo vocatur collegialis Ecclesia, quasi per antonomasiam, illa quæ licet cathedralis non sit, habet specialem dignitatem & honorem, in quo superat inferiores Ecclesias etiam conuentuales, & de his videtur loqui Glossa, in cap. statutum. de rescriptis, verb. *Ca. hedralem* vbi has vocat Ecclesias collegias honorabiles. Videtur autem earum dignitas per hoc rectè explicari, quod aliquam iurisdictionem habent Superioris rationis, & Abbas, vel Prior, aut quocunque alio nomine vocetur earum caput, dignitatem habet, & iurisdictionem, quasi Episcopalem. Hocigitur modo non omnis Ecclesia regularis est propriè collegialis, & ideo necesse non est, vt omnes regulares clerici sint Canonici regulares. Potuit etiam hoc nomen sumi ex origine, & ideo non accommodari illis clericis regularibus, qui eandem originem non habent, vt in sequenti puncto explicabimus.

XII. Possunt ergo vltius Canonici regulares distinguui in Canonicos Ecclesiarum cathedralium, & non cathedralium; hos enim duos ordines illorum reperiri, & vsu ipso, & iure, ac historijs constat, nam in Hispania habemus Ecclesias Cæsaraugustanam, Tarraconensem, & Pampilonensem, & Oesomensem; quarum Canonici sunt regulares, & extra Hispaniam per totum orbem sunt plures huiusmodi Ecclesiæ, vt latè refert Trullus lib. 1. ordinis canonicorum cap. 30. vbi latè ostendit huiusmodi Canonicos cathedralium Ecclesiarum esse verè religiosos, & eiusdem ordinis cum alijs Canonicis regularibus, qui in monasterijs, seu Ecclesijs collegiatis degunt, quia eandem professionem sub eadem Augustini regula faciunt, & eundem substantialem habitum religionis portant, solumq; in accidentalibus, maioriq; aut minori obseruantia differunt. Imò si originem & antiquitatem spectemus, præcipue videtur incepisse ille ordo in Ecclesijs cathedralibus, & ibi Canonico nomen accepisse, quod ad omnes postea deriuatum est, etiam si extra Ecclesiam cathedralem in priuata Ecclesia, vel monasterio proficiantur.

XIII. Reliqui ergo clerici regulares, qui illud institutum non profitentur, sed propriam & peculiarem habent institutionem, quæ per se non postulat, vel cathedralem Ecclesiam, vel aliquam aliam specialem dignitatem habentem, in rigore non comprehenduntur sub illo nomine, neque habent, vnde illud participant, vt satis declaratum est. Potestque hoc deferuire ad intelligenda iura, quæ de Canonicis regularibus loquuntur, nam ex vi verborum, & in rigore, non pertinet ad alios clericos regulares, nisi disponant de re, quæ solum fundatur in religioso statu clericali, quatenus talis est, vel contineant fauorem religionis, vt sic. Si autem contineant licentiam vitæ laxioris, non sunt extendenda nec applicanda ad omnes clericos regulares, nisi quatenus vniuscuiusque instituto accommodata fuerint.

XIV. Tandem potest clericorum religio diuidi in mendicantem, & non mendicantem. Item in purè contemplatiuam, & mixtam ex contemplatiua & actiua. Societas enim, quæ sub hoc genere continetur, mendicans est, & mixta: alia verò religiones clericorum non profitentur mendicitatem, aut proximorum ministerijs ex instituto vacant, vt ex his, quæ in particulari tract. seq. lib. 1. cap. 5. dicemus, constabit.

CAPVT X.

Virum religiones Monialium à religionibus virorum; vel etiam inter se distincta sint?

I.
Propositio
tractando in
in reliquo
libro.

Ultima generalis diuisio religionum esse potest, in religionem virorum & feminarum; vtramque enim possessionem in Ecclesia esse constat, & habere inter se distinctionem aliquam. Quoniam ergo de religionibus virorum in communi satis distinximus, de Monialibus nonnulla dicere necesse est. Et quoniam ferè omnia, quæ ad statum religionis pertinent, in eis cum proportionem locum habent, & in particulari religiones feminarum tamquam accessorium quid ad religiones virorum reducuntur, ideo usque ad finem libri percurreremus breuiter omnia, quæ ad statum religionum pertinent, illa monialibus accomodando, & proportionem, quam seruent ad virorum religiones explicando, simulque totam illarum varietatem, & distinctionem insinuabimus, ita vt nihil amplius de illis dicere necesse sit.

II.
Feminas
Deo conse-
cratas, &
inuitim ha-
bitantes
olim fuisse
ostenditur.

Primo igitur certum est à principio nascentis Ecclesiæ fuisse consuetudinem consecrandi Deo feminas, tam virgines, quam viduas per votum continentie, vt latè in superiori tomo ostendimus, tractando de voto castitatis. Deinde certum est, antiquissimum esse morem congregandi in separatis domibus, seu monasterijs feminas Deo consecratas, & viam perfectionis sectantes. De temporibus enim Apostolorum fertur Iphigeniam ab Apostolo Matthæo ad Deum conuersam, & sacro velamine consecratam monasterium Virginum habuisse, sed est res incerta authoritatis, sicut liber Abdiæ de Apostolicis institutis, vnde sumpta est. Probabilior est historia, quam de B. Virgine Martha refert Ecclesia, quod Malsia in loco à viris remotissimo cum aliquot honestissimis feminis in perpetua virginitate, summa cum laude usque ad mortem vixerit. Philo etiam in lib. de vita contemplatiua, non solum viros, sed etiam feminas indicat fuisse vitam illam contemplatiuam sequutas, quam per totum illum librum describit. Post illa verò tempora legimus Sanctum Pachomium virginum monasterium, iuxta suum habuisse & gubernasse, à foreore eius erectum, vt refert Baronius ex antiquis historijs, & ex regulis eiusdem Pachomij colligitur, & Chrysostom. hom. 8. in Matthæum cum de Monachis Egypti sermonem habuisset, subdit, *Atque hæc non in viris solum, verum etiam in feminis splendete conspicias, & infra. Communis enim illis, ac viris aduersus diabolum pugna est contra huius mundi potestates, nec vnam tenetudo sexum huiusmodi progressibus impares facit, non enim natura corporis, sed voluntate animi exercentur ista prælia, propterea sepe in huiusmodi acie fortius viri femina decertant, ac trophæum insignibus claruerunt. Non ita variis astrotum choris, ælum resurgit, vt Aegypti eremus innumeris monachorum, ac virginum distinguitur atque illustratur habitaculo. Similia commemorat D. Hieronym. epistol. 48. ad Sabinianum, dicens: *Moris est in Aegypti & Syria monasteriis, vt tam virgo, quam vidua, qua se Deo vouerint, & seculo renuntiantes, omnes diuitias seculi conculcarint, crinem monasteriorum matribus offerant descensum a capite, sed ligato pariter, ac velato. Idemque Hieron. epistola 16. ad Principiam, refert eandem consuetudinem incepisse Romæ tempore Athanasij, vnde Augustinus de moribus Ecclesiæ cap. 31. Hæc est (inquit) etiam vita feminarum Deo sollicitè castèque seruientium, qua habitaculo segregatæ, ac remotæ à viris quam longissime de-**

cel, pia tantum illis charitate iunguntur, &c. & in Hispania, & eodem tempore fuisse iam vsum religionum virginum, constat ex Concilio Elibertino tempore Syluestri celebrato, canone 13. quamuis non constet eo tempore in proprijs & separatis monasterijs vixisse, nam in parentum domibus, saltem illis viuientibus habitare permittabantur, vt eodem Concilio colligitur canon. 27. & ex Conc. Carthaginensi 3. can. 33.

Qualis autem vitæ institutio, & professio, à principio fuerit in huiusmodi feminis Deo dicatis, incertum est, an scilicet fuerit per proprium religionis statum cum omnibus votis, quæ sunt de substantia eius, an verò fuerit per solum votum castitatis, sicut nunc à multis fit. Item, an semper fuerit, perierit hunc statum in proprijs monasterijs, & couentibus, an in priuatis domibus. Eademque incertitudo est de habitu, ac viuendi modo; verum illius tamen est variis fuisse modis illius status, non solum in diuersis temporibus, aut locis, sed etiam in eisdem, sicut nunc sunt in Ecclesia. Nam quod aliquæ essent simplex tantum votum castitatis emittentes, ex 1. ad Timoth. 5. intelligimus, & multi putant huiusmodi fuisse quatuor illas virgines filias Philippi, de quibus Actuum 21. mentio fit; nam eas semper virgines perseuerasse indicat Eusebius h. 4. historiæ, c. 25. vbi de vna specialiter refert ex Polycrate, Spiritus sancti afflatu pie sancteque vitam instituisse, & Ephesi mortem obiisse, ex quibus verbis colligi potest instituisse vitam integrè ac perfectè religiosam. Quod etiam consecratio illa solennis aliquando fuerit, vt inhabilem redderet personam ad matrimonium in superioribus cap. 2. dictum est, aut ignorari, huius consuetudinis initium, aut certe esse valde antiquum.

Præterea, quoad modum habitationis, ostendimus etiam in eodem cap. 2. num. 7. interdum fuisse in priuata domo, interdum in monasterio, & conuentu communi, & ita vtriusque modi viuendicite mentionem Hieronymus; nam epistola 22. de virginibus loqui videtur, quæ in proprijs domibus habitabant; in epist. autem 27. refert monasteria sororum, seu monialium à S. Paula adiecta. Indicat verò non fuisse monasteria omnino clausa, Nam in die (inquit) dominico ad Ecclesiam procedebant, ex cuius habitabant letere, & vnumquodque agnum matrem propriam sequebatur. Augustinus verò lib. 1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. etiam exactam clausuram seruata esse indicat, dicens; *Ad quæ inueniunt nullum accessus est, neque ipsorum, quamuis grauissimum & prebatiſsimorum senum nisi vsque ad vestibulum introitu præbendi quibus indigent gratia. Et saltem has feminas quæ in Monasterio includebantur, integrè ac rigorosè statum religiosum habuisse, non solum castitatem, sed etiam paupertatem, & obedientiam vouendo, ex eisdem Patribus manifestum est, & Innocent. II. in Concilio Romano tandem statuit, vt Sanctimoniales, non nisi in Cenobijs, seu communibus monasterijs viuant, vt habetur in cap. perniciosa. 18. q. 2. Olim enim quando Ecclesiæ non concedeatur tanta pax, & securitas propter persecutiones, aut tyrannidem Principum inideliū, non poterant commodè tot monasteria feminarum edificari. Cum primum verò facultas, & occasio data est, hic mos tamquam longè arctior ad virginitatem seruandam, ita præualuit, vt solum ille recitatus sit, & per Pontifices, & Concilia approbatus, vt patet cap. definitum, & cap. in nullo. cap. monasteria. cap. in decima 18. q. 2. & alijs, de religiosis domibus, & de statu monachorum vsque ad Concilium Trident. sess. 25.*

Ex his ergo satis constat in generali, origo, & necessitas huius status quoad feminas, vt autem iustitiam de illius varietate, & de peculiaribus conditionibus

bus monialium dicamus, aduertendum est monasteria monialium ordinari, & ferè ab initio fuisse annexa, & subordinata monasterijs monachorum, vt indicat exemplum supra allatum de monasterio virginum sancti Pachomij, & significat Augustinus supra, dicens de monialibus, *L'ausilio corporum exercant atque sustentant, v'stesque ip'sas fratribus tradunt, ab inuicem, quod victui opus est, resumptes*, & in Concilio Hispalensi II. cap. 11. statutum est, *vt monasteria virginum monachorum administratione ac presidio gubernentur*. habetur in cap. in decima 18. quæst. 2. & notauit Panormit. p. 1. consiliorum consil. 8. Ex illo tamen capite constat illam gubernationem ita fuisse monachis commissam, vt præcipue, & maxime ab Episcopo penderet; nam is monachus, qui ab Abbate monasterij monialium præponebatur, iudicio sui Episcopi comprobandus erat, vi ibidem dicitur, & ita etiam in monasterijs monialium locum habebat, quod ex Concilio Arelateni refert Gratianus in cap. *monasteria*, 18. quæst. 2. scilicet, vt monasteria & monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cuius territorio sunt constituta. Nam hoc etiam de monasterijs monialium verum erat; regulariter autem videtur fuisse cum subordinatione, quatenus monialium monasteria erant proximè subiecta monasterijs monachorum, omnia verò tandem erant sub cura, & potestate Episcoporum; tum quia ex generali regula, omnes Ecclesiæ, & loca sacra in vnaquaque diocesi constituta, sunt Episcopo talis diocesis subiecta, nisi probentur exempta; cap. *contra morem*, d. 100. cap. *omnes Basilica* 16. q. 7. cap. *cum venerabilis*, & cap. *de exodo*, de religiosis domibus: tum etiam, quia per multa decreta, ita in specie cautum est 18. q. 2. ferè per totum.

Hinc ergo colligimus primò, quòd sicut accessorium sequitur naturam principalis, ita religiones monialium sequuntur religiones virorum, & iuxta illarum distinctionem suo modo differunt, seu variantur, ideoque non oportet de illis specialem tractationem instituire, nisi quoad eam tantum, quæ, vel ratione sexus eis propria sunt, vel specialiter sunt in iure de illis statuta. Cætera vero, quæ, vel de religiosis in communi, vel de aliqua religione particulari dicuntur, ad religiosas in communi, vel in particulari applicanda sunt. Solum ergo sunt nonnulla obseruanda. Primum est quoad finem religionis, maiorem diuersitatem inueniri in religionibus virorum, quàm feminarum.

Nam in primis in fœminis non habet locum distinctio religionis in religionem laicorum & clericorum, quia hoc posterius membrum non habet locum in fœminis, & ideo omnes religiones feminarum imitantur potius religiones laicorum. Vnde etiam est, vt religio mixta, ex contemplatione, & actione spirituali, quæ versatur in ministerijs erga proximos, non habeat locum in religionibus feminarum, quia fœminæ non solum incapaces sunt ordinum, sed etiam docendi munus ad eas per se non pertinet, iuxta doctrinam Apostoli 1. Corinth. 14. Regulariter ergo monialium religiones viram profitentur contemplatiuam, & monasticam, & ita in proprio gradu monachorum, ferè omnes monachæ continentur; nam si quid actionis participant, ordinariè solum est quoad laborem manuum, quæ operatio etiam proprijs monachis viris, & maxime contemplatiuis, communis fuit, estque moraliter necessaria hominibus aliqua exercitatio corporis indigentibus. Aliud verò actionis genus, quod consistit in vfu operum corporalis misericordiæ, non est ita accommodatum religioni feminarum, vt scilicet tamquam proprius finis, & scopus eius assumatur, quia licet hu-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

iusmodi opera commodissimè possint per fœminas exerceri, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 5. *Vidua eligatur in operibus bonis, testimonium habens*. Et infra. *Si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulationem patientibus subministravit, &c.* licet hoc, inquam, ita sit, tamen quia hæc opera non possunt circa proximos exercere sine exitu extra claustrum, qui regulariter non expedit fœminis religiosis, ideo non est ille finis accommodatus tali religioni, ac propterea licet religiosæ fœminæ inter se debeant hæc operà perfectissimè exercere, non tamen propriè illum habent pro fine religionis suæ, sed est veluti conditio necessariò concomitans omnem religiosam communitatem.

Hoc tamen non obstat quominus in monialium institutis sit varietas cum aliqua proportionem ad religiones virorum. Nam in primis inter proprias monachales, quadam profitentur regulam S. Benedicti, sub proprio eius nomine & accommodato habitu; aliæ Cisterciensi ordini obedientiam præstant sub nomine & insigniis D. Bernardi. Sunt etiam, præsertim in Hispania, nonnulla monasteria Sanctimonialium monachis D. Hieronymi subiecta, & consequenter eorum institutum imitantia. Ordo autem Carthusiensium non habet sorores sibi subiectas, vel quia modus viuendi, & claustrum, ac solitudo illius religionis non patitur curam feminarum, vel quia modus ille viuendi non potest conuenienter fœminis accommodari. Non solum autem monachorum ordines, sed etiam quatuor antiquiores ordines mendicantes, sua habent propria monasteria monialium, quæ nomine mendicantium comprehenduntur, vt in terminis tractat, & definit Lopus allegat. 4. & colligitur ex cap. vnico. §. *sane*, de statu regular. in 6. vbi quædam monasteria monialium dicuntur esse ordinum non mendicantium; supponitur ergo alia esse mendicantium ordinum. Et idem sentit Gloss. in Clement. vnica de regular. verb. *quolibet*, & ibi Bonifacius n. 56. Cardinalis q. 7. Qui consequenter aiunt, dispositiones iuris circa mendicantes, comprehendere huiusmodi moniales seruata proportionem. Nec refert, quòd in professione vitæ mixtæ ex ministerijs spiritualibus non possint fœminæ viris assimilari, quia satis est, quòd in alijs conditionibus vnaquæque religio monialium illam mendicantem imitetur cui adiungitur, & primò quidem ac præcipue profitendo regulam eius, & obedientiam: deinde habitum eius, & mores, seu constitutiones imitantur, & præcipue paupertatem, à qua mendicantium nomen sumptum est. Præterea dicuntur esse aliqua monasteria monialium subiecta Canonicis regularibus, quas necesse est regulam S. Augustini profiteri, & fortasse peculiari modo imitantur assistentiam in choro, & curam circa obsequium, & ministeria diuina. Sicut etiam nonnulla monasteria monialium inueniuntur sub ordinibus militaribus, & cum insignibus, & habitu earum, quamuis finis ordinis militaris sexui fœmineo omnino repugnare videatur, quia verò omnes religiones militares partim ex clericis vel monachis constant, quoad eam partem possunt moniales illud vitæ genus suo modo participare, idque satis est, vt sub absoluta appellatione talis religionis comprehendatur.

Denique in hoc puncto aduertendum est, plura monasteria monialium esse nunc immediate subiecta Episcopis; postquam enim monachi exempti fuerunt à iurisdictione Episcoporum monasteria monialium quæ permanserunt subiecta monachis, consequenter etiam fuerunt à iurisdictione Episcoporum exempta; multa verò manserunt immediate subiecta Episcopis, vel, quia à principio ita fundata fuerunt, vel quia priuilegio, aut alio

VIII. *Dispositio, cum varietate monialium pro varietate virorum regularium.*

Obiectio contra moniales mendicantes remouetur.

Quadam ad canonicos, regularium, & ad religiones militares.

IX.

Moniales, etiam Episcopos subiectas debere aliquam regulam approbatam profiteri.

D d iusto

iusto titulo id consequuta sunt. hoc tamen non obstat, quominus talia monasteria regulam aliquam approbatam profiteri debeant. Quod enim statutum est in c. ultimo. de religiosis domibus, & c. unico, eodem titulo in 6. ut nulla religio instituat, nisi sub regula à Sede Apostolica approbata, etiam in monasterijs monialium omnino seruandum est, & prius statutum fuerat ab Innocentio II. in c. permissum. 18. q. 2. ubi decernit abolendam esse detestabilem consuetudinem quarundam mulierum, quæ licet approbatam regulam non profiteantur, Sanctimonialia appellari volunt. Vnde in cap. indemnitate §. supradicta. de electione in 6. in hoc sensu supponi videtur, moniales, quæ verè tales sunt, id est, veræ religiose, debere viuere sub aliqua de religionibus approbatis. Non est enim necesse, ut sub obedientia Prælatorum regularium viuunt: nam ut dixi, multe sunt ordinarij, & secularibus Prælatibus immediate subiectæ. Necessarium verò est, ut aliquam monachorum regulam profiteantur, quia nulla est regula à Sede Apostolica pro solis monialibus, vel pro illis principaliter approbata; & ideo necesse est, ut secundum aliquam ex approbatis regulis religiosorum profiteantur, siue sint subiectæ ipsis monachis, siue Episcopis. Sicut enim olim monachi erant subiecti Episcopis, non obstante professione suæ regulæ, ita etiam nunc esse possunt monasteria monialium.

X.
Femina collegialis viuentis ab ipsa regula religiosa non sunt.

Quapropter si quispiam velit erigere monasterium monialium, & non sub aliqua regula approbata, necessarium erit, ut Summum Pontificem specialiter approbetur, alioqui esse poterit honesta quedam mulierum congregatio, non tamen vera religio, seu religiosa professio, iuxta dictum cap. v. n. de religiosis domibus in 6. cum notatis ibi per Ioannem Andreæ, & per Panorm. prima parte Consiliorum. consil. 55. Non ergo sufficit tunc approbatio Episcoporum, hæc enim necessaria quidem est, ut monasterium de nouo in diocesi erigatur, iuxta capitulum de monachis. cum sequentibus 18. q. 2. Et olim sufficiebat ad nouum etiam viuendi modum instituendum; nunc autem necesse est, ut modus ipse viuendi, vel sit iuxta aliquam regulam approbatam à sede Apostolica, vel specialiter ab eadem sede approbatus sit.

XI.
Illatum est nomen de origine & antiquitate monialium.

Atque ex his inferuntur duo. Vnum, idem esse iudicium de origine, & antiquitate religionum monialium, tam in generali, quam in particulari, quod de religionibus virorum, proportionem seruata. Nam ut ex dictis in nu. 2. constat, monialium religio simul cum religione virorum exorta est, & cum singulis ferè monachorum authoribus, virginum etiam conuentus inceperunt, sicut de Pachomio, & alijs diximus, & S. Basilii inter suas regulas habet animaduersiones ad Canonicos, & ad Canonicas, id est, regulares, & S. Augustinus fertur fundasse primum feminarum monasterium in Africa in ciuitate Thegastæ. De S. Dominico adhuc viuentem legimus monasterium feminarum Romæ instituisse. D. etiam Franciscus simul cum regula fratrum suorum, regulam fororum S. Claræ instituit, quam Gregorius IX. approbauit, posteaque Urbanus V. moderatus est, & ad meliorem ordinem, & foeminis magis accommodatum reduxit. De alijs vero religionibus, tam monachorum, quam mendicantium, non ita certò constat quado cœperint habere monasteria feminarum sibi subiecta, vel suam regulam profitentia. Verisimile tamen est, idem esse in ceteris obseruatum, simulque incepisse, quamuis sub eadem religione virorum, varia etiam instituta monialium esse contingat, ut religio Minorum præter religionem S. Claræ, habet etiam sibi subiectam religionem Conceptionis, quæ diuersam regulam

profiteatur, & sic de alijs, de quibus sigillatim dicere operosum esset, & nobis non necessarium. Alterum illatum longiorem petit explicationem sequenti cap. tradendam.

CAPVT XI.

De receptione, ac nouitiu monialium, earumque professione cum ceremonia veli.

PRæter confectarium præcedenti cap. num. 11. positum, sequitur etiam ex dictis in eodem capite, omnia quæ in discursu huius operis de statu religioso dicta sunt, cum proportionem esse ad moniales applicanda. Nam in primis consideranda est earum receptio, in qua obseruandum in primis est, quod iura statuunt, ut non fiat nisi intra numerum præscriptum monialium qui ex redditibus, vel ex consuetis elemosynis commodè sustentari possunt, iuxta cap. v. n. de statu regular. in 6. & decretum Concilij Trident. sess. 25. cap. 3. de regular. ac tandem constituit. Pij V. circa pastoralis, & c. quod intelligendum est, nisi monialis secum afferat dorem ex qua possit commodè sustentari, nam illa dos potest inter elemosynas, vel postmodum etiam intra redditus monasterij computari. Hinc verò nascitur dubium quod hic præcipue controuertitur solet, & spectat ad simoniam vitium, an licet committatur in tali receptione, eo quod non fiat sine dote in pactum deducta, nec sine alijs certis expensis; sed hoc punctum latè & in particulari tomo præced. tractatum est. Tractari etiam hic potest, de autoritate recipiendi aliquam in monialem, apud quem sit, de quo etiam videnda sunt eodem tomo dicta de receptione nouitiorum, & cum proportionem in presenti applicanda. Communis verò vsus iuri & rationi consentaneus est, ut hæc potestas sit in ipso conuentu monialium, simul tamen requiratur Prælati licentia seu consensus. Nam quatenus illa receptio est ad communem vitam, & societatem cum monialibus, ratio postulat, ut ipsæ voluntariè illam admittant, quatenus verò illa receptio est aliquo modo actus iurisdictionis, oportet ut Prælati apud quem est propria iurdictio, concurrat, de quo videri possunt Abbas in cap. noscitur. de his quæ sunt à maiori parte Capituli. Felinus in cap. quoniam. de simonia. Lapis allegat. 31.

Interrogari præterea potest, quæ conditio ex parte personæ recipiendæ, spectanda, vel postulanda sit: in quo primum necessaria sunt omnia, quæ in communi de statu religioso dicta sunt, & in primis, ut sit in eadem conuentu, & non solum virgines, sed etiam viduas in eundem monialium conuentum recipi posse. Hoc constat ex vsu Ecclesiæ, quem esse antiquissimum constat, nam in monasterio illo virginum, quod in Africa Augustinus instituit, sororem viduam illi præfecit, & Beata Brisida cum esset vidua, monialium ordinem instituit, quarum fuit Abbatisa, licet ipse virgines essent. Præterea in cap. vidua 20. q. 1. de vidua dicitur, si velit religionem profiteri, admitti posse, & debere, recepto habitu religionis conueniente. idem constat ex cap. viduas 1. & 3. & cap. vidua. cum sequentibus 27. q. 1. Sunt verò monialia antiqua decreta, quæ hinc assertioni repugnant videntur, de quibus statim agemus. Dices ergo, etiam femina illicitè corrupta post penitentiam admitti poterit, ut inter virgines monialis sit, quia culpa præcedens non videtur obstat, si virginitas integritas necessaria non sit. Respondetur aliter, huiusmodi feminas hac macula, vel notata, qui non esse admittendas in conuentu virginum, de quo videri potest Francus in cap. v. n. de

de religioſ. domibus in 6. Sed hoc intelligendum eſt ſecundum decentiam, & conuenientem honeſtatem, non ſecundum incapacitatem, aut abſolutam prohibitionem, nulla enim in iure communi inuenitur, niſi in proprijs monaſterij conſtitutionibus habeatur. Quocirca, ſi lapſus fuerit publicus & infamis, talis foemina, quamuis poſtea conuertatur in conſortium virginum, admittenda non eſt, ideoque pro huiusmodi foeminis inuenta eſt ſpecialis religio, quæ dicitur *Mulierum penitentiæ*, aut Sanctæ Mariæ Magdalenzæ, cuius plura ſunt in Hiſpania monaſteria, quæ regulam S. Auguſtini proſiteri dicuntur, & ſub cura, & obedientia Prædicatorum viuunt. Si autem lapſus fit occultus, & non generauerit infamiam, nihil impedit per ſe moraliter loquendo; imò aliquando licet eſſet publicus, ſi ſemel tantum ex quadam fragilitate accidiſſet, poſſet tot alijs circumſtantijs perſonæ, generis, & emendationis honeſtari, aut compenſari, vt ſine inconuenienti talis perſona admitti poſſet. Itaque hoc in huiusmodi caſibus maximè pender ex prudenti arbitrio. Idemque dicendum eſt, de alijs conditionibus. ex parte talis perſonæ requiſitis, vt quod & corpore, & animo fit apta ad religioſam, & communem vitam, iuxta monaſterij, & ordinis regulam, vt dicitur in Concilio Trident. ſeſſion. 25. de de regular. c. 17.

III.

De ſecunda
parte tituli,
ſeu nouitiæ
in

Post receptionem, neceſſaria eſt integri anni probatio, ita in monialibus ſicut in monachis, & cum iſdem circumſtantijs, nec in hoc occurrit aliquid ſpeciale. Pari etiam modo poſt expletam probationem aut danda eſt profeſſio, aut dimittenda nouitiæ, iuxta legem poſitam à Tridentino ſuprà cap. 16. quæ vtrique ſexui communis eſt, vt conſtat ex diſcurſu totius tituli de regularibus, & ſpecialiter ex principio capitis 15. Neque obſtat, articula nouitios maſculini generis, nam regulare eſt, vt ſub maſculino foemininum comprehendatur, quando materia communis eſt.

IV.

De tertia
parte tituli,
ſeu nouitiæ
in

Circa profeſſionem autem ea omnia ſeruanda ſunt, quæ tractat. 7. ſunt explicata, & ſubſtantialia, ac generalia ſunt. Vbi etiam diximus ſpecialiter attendendum eſſe in profeſſione monialium, vt plena voluntas, & omnino ſpontanea fiat, quod antiquis canonibus cautum eſt, cap. puella 20. q. 1. Maximè verò hoc innouauit Concilium Trident. ſuprà cap. 16. 17. & 18. nam ob eam cauſam in 16. ſtatuit, vt ante profeſſionem ex bonis nouitiæ monaſterio nihil tribuatur præter victum, & veſtium pro anno probationis, *Ne hac occaſione diſcedere queas.* Vnde à Congregatione Cardinalium declaratum eſt, etiam dotem non eſſe monaſterio tribuendam ante profeſſionem, ſed in deſposito reponendam. Quod per ſe intelligendum exiſtimo; nam ſi neceſſitas, vel aliqua maior commoditas ipſiusmet nouitiæ intercederet, & iudicium, ac licentia Epifcopi interueniret, poſſet, vt opinor, dos recipi à monaſterio, data certa cautione, & ſecuritate illam integrè, & ſine difficultate reſtituendi, ſi nouitiæ velit abire, ita enim ſatiſfit intentioni Concilij. Quod vltèrius in cap. illo 17. circa hoc diſponit, vt Epifcopus ante profeſſionem, virginis voluntatem exploret, vt pia, & omnino ſpontanèa fit. Ac tandem in 18. cap. cenſuram addit contra eos, qui ſceminas ad ſtatum religioſum aſſumendum cogunt, vel aſſumere volentes impediunt, iuxta cap. vlt. 32. q. 2. quæ tom. de cenſuris & tractatu ſeptimo lib. 6. ſuprà eſt à nobis explicata. Sicut autem ex parte nouitiæ voluntas requiritur, ita etiam ex parte monaſterij, ſimul cum Abbatiffa, ſicut de receptione dictum eſt, nam eſt eadem, vel maior ratio, vt ex dictis ſatis conſtat. Ex parte autem Prælati non ſolum conſenſus neceſſarius eſt, ſed etiam in manibus eius debet profeſſio fieri, & ab eo acceptari, quia ſolum apud Franc. Suar. de ſtatu relig. Tom. IV.

ipſum eſt propria iuriſdictio, ex cap. ſtatimus 20. quaſt. 2.

Eſt autem hoc ſolennè, & obſeruatum in foeminis, vt cum proſitentur, velum recipiant, & olim etiam ſolebant virgines conſecrari. Vnde multiplex diſtingui ſolet velum monialium, quoddam dici poteſt velum receptionis, quod nouitijs à principio datur, & ſolet eſſe album. Aliud dicitur velum profeſſionis, quod nigrum eſt (quamuis olim aliqua varietas in hoc fuiſſe videatur) & hoc datur ſolennem profeſſionem emittentibus cuiuſcumque ætatis, vel conditionis ſint. Meminit illius Hieronymus epiſt. 8. ad Demetriadem de ſeruanda virginitate, dicens. *Scio quod ad imprecationem Pontificis flammæ virginale ſanctum operuerit caput.* Vbi Marius Victorinus, dicit *flammæ* appellari velum rubrum, quo nuper nuptæ vti ſolebant, & in Epitaphio Paulæ, alijs epiſt. 27. de Paula dicit Hieronymus, *Chriſti flammæo reſeruatur*, ſcholium verò addit, *flammæo vocari indumentum flammæ coloris, quo mulieres præſertim virginis caput tegebant.* Sed quidquid ſit de antiqua, aut prima vocis expoſitione, conſtat, & ex ſubiecta materia, & ex adiuncto adiectiuo virginali Hieronymum loqui de velo monialium, propter quod etiam dicit ſolitum eſſe imponi ad Epifcopi imprecationem. Vnde videtur Hieronymus ad ſpirituales nuptias, & nouas Chriſti ſponſas vocabulum illud tranſtulſiſſe: nec propterea dicere oportet monialium velum tempore Hieronymi rubrum fuiſſe, quia non eſt attendendum ad originem, vel etymologiam vocis, ſed ad rem ad quam ſignificandam translata eſt. Vnde idem Hieronymus epiſt. 12. ad Gaudentium. *Solent (inquit) cum ſuturam virginem ſoponderare, pulla tunica eam induere, & ſurſum operire pallio, id eſt, fulco, ſeu nigro.* Epiſtola verò 48. ad Sabinianum faciens mentionem idem Hieronymus eiufdem conſuetudinis ait: *Moris eſt in Aegypti & Syria monaſteria, vt tam virgo, quam vidua, qua ſe Deo vouerint, & ſeculo renuntiantes omnes delicias ſeculi concularint, crinem monaſteriorum matribus, offerant deſecrandum, non intellecto poſtea contra Apoſtoli voluntatem inſuſura capite, ſed ligato pariter ac velato.* & infra de moniali loquens ait: *Chriſti flammæo conſecrata eſt, & ſe in monaſterio victuram ſoponderat, &c.* Vnde conſtat aperte loqui de velo profeſſionis, & docere viduis, & virginibus fuiſſe commune.

VI.

Eſt autem aliud velum quod dicitur conſecrationis. Solent enim Sanctimoniales ſolenniter conſecrari nonnullis benedictionibus, & cæremonijs, quæ habentur in Pontificali Romano, & explicantur à D. Tho. in 4. d. 38. q. 1. art. 5. Palud. ibi. q. 5. art. 3. *conſecratio* & latè ab Antonino 3. p. tit. 2. c. 2. Velum ergo, quod ſpeciali benedictione tunc imponitur, dicitur velum conſecrationis, quod plures habet prærogatiuas, vna eſt quod ſolis virginibus dari poteſt, vt dicti authores docent, & habetur expreſſè in capitulo *de uirg.* 20. quaſt. 1. vbi Gelafius Papa inquit, *viduas velare Pontifici, um nullas attinet, quod etiam habet Concilium Triburienſe cap. 25. & Concilium Rothomagenſe canone 9. apud luonem p. 7. decreti c. 52.* Hæc enim decreta non ſunt ita intelligenda, vt nullum velum viduis imponi poſſit, ac ſi illæ eſſent incapaces profeſſionis religioſæ; hoc enim alijs decretis repugnat, vt patet ex dictis, & ex ca. vlt. 20. q. 1. & ex multis alijs 27. q. 1. Sunt ergo illa decreta intelligenda de velo conſecrationis.

Vnde D. Thom. ſuprà, *Viduis (inquit) datur aliquod velum, non tamen cum illa ſolennitate, cum qua datur virginibus.* Idem ſerè ibi Soto articul. 1. & Sylueſt. verb. *Corruptis Conſecratio virginum.* Vnde à fortiori conſtat ſceminas extra matrimonium corruptas, nulla ratione poſſe hoc velum recipere. Quod adèd verum datur, eſt, vt etiamſi per violentiam, & ſine propria culpa corrupta ſit virgo, conſecrationis velo ornari

nari non possit, iuxta decretum Leonis Papæ epistola 87. ad Episcopos Mauritanie cap. 2. statuentis cum his fœminis eam esse seruandam moderationem, *ut neque in viduarum disiciantur gradum, neque in sacrarum, & per seuerantium virginum numero censentur.* Quod non ita est intelligendum, vt pro illis speciale velum institueretur sit, sed, quod in aliis prærogatiuis & honoribus præferri possent viduis & virginibus æquiparari, non tamen in consecratione. Cuius rationem insinuat infra cap. 5. & habetur 32. q. 5. cap. 11. illa, dicens, *illa autem famula Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdidit, laudabiliores erunt humilitate, & verecundia, si se incontaminatas non auidet, aut comparare virginibus, quamuis enim omne peccatum ex voluntate nascitur, & potuerit corruptione carnis inmensa iniuria non pollui, minus tamen hoc illis obest, si quod potuerit, animo non amittere dolens se, vel corpora perdidisse.* Quod exponens D. Thom. citato loco ad 4. dicit, quamuis illæ quæ per violentiam corrumpuntur, si nullo modo consentiant, virginitalis gloriam non perdant, quia tamen valde difficile est, quod in tali delectatione aliquis complacentiæ motus non insurgat, ideo Ecclesiæ, quæ de interioribus non iudicat, huiusmodi sic corruptas inter virgines non velat. Est etiam illa quasi quædã irregularitas, quæ licet sine peccato contrahatur, impedit talem consecrationem. Vnde D. Aug. lib. de bono coniugali c. 28. *Etiam si violenta corruptio virginis baptismum antecedit (ait) non potest etiam post baptismum inter Dei virgines consecrari.* Verum est Augustinum simpliciter loqui de fœmina quæ catechumena fuit vitata, & non addere expressè, etiam si violenter vitata sit, loquitur tamen generaliter de catechumena vitata, etiam sine culpa. Ratio verò est, quia in consecratione virginum non spectatur an culpa præcesserit, sed an virginitas etiam corporalis, seu materialis subsistat, quia per consecrationem ipsam significatur, & speciali honore afficitur, & per illam representatur integritas Ecclesiæ triumphantis, vt dixit Glossa in cap. acutus 16. dist.

VIII.
An corrupta
reputata vir-
go possit ve-
lum hoc ac-
cipere.

Sed quæri hic solet, si fœmina sit in publica fama, & possessione virginitalis; occultè autem sit corrupta, possit consecrationis velum accipere. nã D. Th. supra ad 5. absolutè negat, quia propter vitandam (inquit) scandalum non debet Ecclesiæ sacramenta, vel sacramentalia variari. Dicit tamen querendum esse remedium ad vitandum scâdalum, & infamiam, quale est, vt accidentalibus, & publicis solennitatibus retentis, quæ sunt de substantia consecrationis, mutantur, quam mutationem censet sufficienter fieri mutato nomine virginitalis in nomen castitatis. Cuius ratio esse videtur, quia aliàs forma talis consecrationis contineret mendacium. Idem sequitur Angelus verb. consecratio virginum n. 3. & Syluester ibi. n. 2. Hoc verò non placet Paludano in 4. d. 38. q. 5. art. 3. conclus. 7. quem sequitur Antonius 3. p. tit. 2. cap. 2. in principio, quia illa fictio continet mendacium in ipso factio, quod non minus clarum est, quã in verbis, sed hoc non admodum vrget, quia illud non est mendacium formale, sed materialis dissimulatio, vel occultatio; nam id quod fit habet suum proprium vsum licitum, & bonum, & potest habere significationem veram, scilicet sanctificationis, & oblationis illius personæ, quæ ad diuinum cultum, & ad perpetuam cõtinentiam ex tunc Deo dicatur, alia verò falsa significatio quæ ab aliis concipi potest, non est intenta, & ideo non interuenit mendacium.

IX.
Quare non dubito, quin ille modus à D. Thom. relatus sit licitus; & potius dubito an sit sufficiens remedium, vel necessarium: sufficiens, inquam: nam eo ipso, quod virginitalis nomen in nomen castitatis mutetur, generabit suspicionem, &

scandalum apud audientes, præsertim medioctiter intelligentes, qui licet regulariter pauciores sint, infamia tamen apud ipsos est maioris momenti. Necessarium autem non videtur, quia licet nominetur virginitas, non videtur esse mendacium, quia verba possunt legitimè sensum habere. Vnusquisque enim censetur loqui in eo foro in quo operatur, sic enim reus sine mendacio negat delictum occultum, quod verè commisit, & Iudex per sententiam verè declarat innocentem eum, quem occultè scit nocentem, si in iudicio nõ probatur. Imò Scriptura diuina Luc. 2. & alibi ita loquitur, vt Patrem vocet eum, qui communiter talis reputatur, licet non sit, ergo similiter sine mendacio potest appellari virgo, quæ talis est in communi existimatione, non obstante contraria scientia occulta, quia omnes intelligunt humanum sermonem esse ex humana scientia, & existimatione, & non semper ex re ipsa.

Quocirca probabile existimo, in casu omnino occulto posse huiusmodi fœminam accipere velum consecrationis. Quod ita declaro, nam duplex obligatio ex hoc defectu occulto oriri potest, vel in Episcopo ad non consecrandam fœminam, vel in ipsa fœmina, vt non se ingerat consecrationi. Quoad priorem, si Episcopus solùm habeat notitiam lapsus, per confessionem sacramentalem, certum est nec debere nec posse negare consecrationem fœminæ petenti, quia violaret sigillum. Si autem sciat extra sacramentum per secretam reuelationem ipsius fœminæ, non censo teneri ad expellendam illam, seu negandam consecrationem, quod tenent Summa Confessorum, & Syluester. Ipsi tamen dicunt posse Episcopum dispensare, vnde rectè sequitur non teneri ad actum oppositum. Veritatem, si ipsi supponunt iuris prohibitionem, cum illud ius commune sit, oportet, vt ostendant, vbi data sit Episcopo facultas dispensandi in hac veluti irregularitate, fortasse dicerent potestatem eius ordinariam satis esse ob necessitatem vitandi scandalum. Mihi tamen videtur tunc non esse necessariam dispensationem, sed ius ipsum commune non obligare Episcopum ad iudicandum de re occulta, vel ad operandum ex scientia adeo priuata, & occulta, præsertim cum periculo scandalì. Item quia in illo actu nullum est mendacium, vt declaratum est, & alioquin non sit aliqua irreuerentia tali consecrationi, seu benedictioni, quia talis persona non obstante præcedenti lapsu, potest esse capax illius in ordinem ad perpetuam cõtinentiam futuram, nec etiam obest sanctitati illius status, aut conuerfationi aliarum virginum, quia bona fama, & communis existimatio impedit omne incommodum; ergo non est cur credamus hæc prohibitionem positam esse cum tanto rigore. Nihilominus tamen, non videtur teneri Episcopus ad consecrandam huiusmodi fœminam, quia potest se excusare ab illo munere, vel alio colore illam nõ admittere ad professionem. Quod quidem est verum per se loquendo, & ex lege iustitiæ, nihilominus in indiuiduo parum ad cauere debet, ne infamet proximum sine causa, vel materia, ne auertat huiusmodi fœminam ab statu perfectio- nis, maxime, quando ipsa confidenter ei aperuit delictum, conscientiam suam in remedium, non in obliuione. Quando autem Episcopus alia via haberet similem noticiam moraliter certam, iam non esset res adeo occulta, & ideo merito posset non admitttere talem personam ad velum virginum, semper tamen debet id facere consulendo famæ illius quæ tum poterit.

At verò loquendo ex parte ipsius fœminæ, censent multi teneri ad non petendum talem statum, scilicet etiam si ipsa sola norit delictum, sicut tenetur irregularis ipse con-

gularis non petere ordines, etiam si solus sciat irregularitatem, imò addunt Syluester, & Raimundus, quòd licet virgo consecrata sit, si postea occultissimè labatur, tenetur abstinere ab his actibus, qui secundum consuetudinem monasterij solent per solas virgines consecratas exerceri. Sed est onus intolerabile, ac proinde incredibile, præsertim cum nec possit satis ostendi expressum præceptum, nec fit res tam necessaria, aut tanti momenti, ut propter eam vitandam obliganda fuerit femina ad se infamandum. Imò etiam quamvis occultus lapsus hanc professionem præcedat, non censetur obliganda feminam ad se priuandum illo statu, non solum quando sine infamia id vitare non potest, quod censetur certum, sed etiam si absque infamia possit alium statum, aut modum viuendi accipere. Probatur prior pars, quia etiam censuram occultam non tenetur homo seruare, quando non potest id facere sine graui infamia. Secunda autem pars fit in primis verisimilis, quia non tenetur quis se priuare tanto bono spirituali, quantum est status perfectionis propter crimen occultum. Ratio verò à priori omnium est, quia iura non imponunt hoc impedimentum tanquam penam, vel irregularitatem ipso iure incurrendam, sed præcipiunt Prælati, ne consecrent feminam corruptam; igitur, quando res occulta est, non tenetur ipsa femina se abstinere, sed potest in exteriori foro ita se gerere, sicut in communi opinione habetur. Et hoc planè supponunt D. Th. & alij auctores, qui dicunt posse consecrari mutato nomine *virginis in castitatem*.

XII. Hæc ergo est prima & præcipua prærogatiua huius veli consecrationis, quod ex vi suæ institutionis est (ut sic dicam) votum virginum, modo à nobis explicato, cui consequenter est alia adiuncta, quod tale velum à solis Episcopis dari potest, iuxta cap. *De notis* 20. quæst. 1. quod communiter ad hoc allegatur, ut patet ex Paludano, Syluest. & alijs. ibi vero non dicitur expressè, sed indefinitè, seu passiuè dicitur, ut virgines non velentur nisi intra certam quædam tempora, de quibus infra. Adduntur verò postea hæc verba; *Videtur autem velare Pontificum nullus attinet*, quæ intelliguntur de velo consecrationis; ergo supponit illa prohibitio adæquatam ministerium huius velationis esse Episcopum. In alijs etiam decretis vbique fit mentio ministri huius consecrationis, solus nominatur Episcopus. Et in Pontificali Romano in ritu illius consecrationis idem supponitur. Ac denique est communis sententia, cuius rationem assignat D. Tho. loco supra citato, quia hæc consecratio est spiritualis quædam desponsatio cum Christo, per quam representatur desponsatio ipsius Christi cum Ecclesia, quoad illius incorruptionem, & ideo solus Episcopus (inquit) cui cura Ecclesiæ committitur, virgines desponsas velando, non sibi, sed Christo, quasi sponsæ parantibus. Potest autem hæc consecratio committi presbytero per Summum Pontificem, non tamen censetur commissa per solam iurisdictionem Episcopalem, quia est actus ordinis, & non tantum iurisdictionis, vnde neq; Episcopus electus, & confirmatus, & nondum consecratus potest illum exercere, & à fortiori non possunt Prouinciales religionum, vel alij similes inferiores Prælati, habentes iurisdictionem Episcopalem, nisi speciali priuilegio Pontificio hoc eis concessum sit, sicut nonnullis Abbatibus datum est, Episcopus autem non habet potestatem committendi hoc munus Presbytero, quia non potest ei committere actus ordinis Pontificalis, iuxta cap. *De consecratione Ecclesiæ*.

XIII. Tertia prærogatiua de tempore quo dandum est velum. Præterea non potest hoc velum dari, nisi definitis temporibus & ætate à iure statutis. Prior pars habetur in dicto cap. *De notis*, & cap. *Virginis* 20. q. 1. ubi prohibentur virgines consecrari, nisi in die Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Epiphaniæ, aut in albis paschalibus, id est, intra hebdomadam Paschæ, ut Gloss. exponit, quamuis alia litera habeat in sabbato Paschæ. Vel etiam in natalitijs Apostolorum, vel etiam, nisi periculum mortis imminet, quia tunc, quocumque die velari possunt, ut ibidem dicitur. In Concilio autem Lateranen. sub Alexandro III. prout habetur in cap. 1. de temporib. ordin. concessum est, ut omnibus Dominicis diebus liceat virgines consecrare, & consuetudo hoc extendit ad alias solennes festiuitates, ut aduertit Turrecremata in dicto cap. *De notis*, quæstione 4. & ita in hoc consulenda est, & seruanda consuetudo. Altera pars de ætate virginis consecrandæ magnam habuit in Ecclesia varietatem; nam in Concilio Romano sub Syluest. cap. 10. significatur non esse sacrandam virginem vique ad ætatem septuaginta duorum annorum, in quibus suam castitatem probauerit. Gregorius autem lib. 3. epist. 11. sexagenariam voluit esse virginem consecrandam; Concilium verò Agathense cap. 19. ante annum quadragesimum prohibet velari. In Concilio Carthagenensi III. cap. 4. solum postulat ætas 25. annorum. habetur in cap. *Inuentus*, cum sequent. 2. q. 1. In Concilio autem Mileuitano cap. 26. & Concilio Africano cap. 93. additum est, propter virginem necessitatem licitum esse in minori ætate virginem velare. Circa quæ decreta obseruandum est aliud esse loqui de velo professionis, & aliud de velo consecrationis. Nam prius semper dari potuit in minori ætate, ut constat ex antiquis exemplis, & historijs, ac Patribus suprâ citatis, & ex Conc. Triburiensi apud Burchard. li. 8. c. 10. & 98. & Conc. Carthag. IV. cap. 10. 4. Et quia verisimile non est, ad professionem virginis postulasse aliquando Pontifices decrepitam, aut senilem ætatem, qualis est septuagenaria, vel sexagenaria; loquuntur ergo illa antiqua decreta de velo consecrationis, & fortasse aliqua ex illis loquuntur de his feminis quæ benedicebantur, ut essent Abbatissæ, vel ut haberent in Ecclesia aliquod ministerium, de quo statim num. sequenti dicitur. Ad professionem autem, & velum eius admitti poterant in minori ætate duodecim, vel quatuordecim annorum, & nunc anno 16. ætatis, ut tom. præcedenti dictum est ex decreto Concilij Tridentini, quod circa consecrationem virginum nihil innouauit, & ideo ubi post professionem consecratio fuerit in usu, circa illam antiqua iura seruanda sunt.

XIV. Addunt denique nonnulli Doctores, quamuis consecratio virginum sacramentum non sit, conferat tamen gratiam, & remittere venialia peccata ad modum sacramentalium. Sed quod de gratia remissionem dicitur, non est intelligendum ex opere operato, ut per se notum est, alioqui esset sacramentum, neque etiam ex speciali priuilegio, quia nullum habet fundamentum; ex merito autem operantis poterit per illud opus augeri gratia, sicut per alia bona opera, nihil tamen in hoc habet speciale, & ita est intelligendus D. Thom. loco citato ad 2. Quod verò spectat ad remissionem venialium peccatorum, videri possunt dicta in 4. tom. 3. partis disputat. 12. sectione 2. ubi etiam negauimus fieri hunc effectum ex opere operato. Quod maiori ratione de hac consecratione negari potest, quia communiter non solet hæc consecratio numerari inter ea sacramentalia, quibus effectus ille tribuitur. Est autem aduertendum, velum hoc consecrationis dari posse, vel in ipsa professione religionis, vel post illam; nam sine illa clarum est dari non posse, cum non intercedat nec supponatur spiritualis desponsatio cum Christo. Quando ergo simul concurrit hæc solennitas cum professione ratione professionis, quæ est nobilissimus actus, participabit aliquâ

D d 3 maio

Quarta de
atale cui
dantur va-
ria decreta.

De quo velo
hæc decreta
procedant.

XIV.
An conferat
gratiam vel
ta ad modum sacramentalium.
Sed quod de gratia
remissionem
dicitur, non est
intelligendum
ex opere operato,
ut per se notum
est, alioqui esset
sacramentum, ne-
que etiam ex spe-
ciali priuilegio,
quia nullum ha-
bet fundamentum;
ex merito autem
operantis poterit
per illud opus au-
geri gratia, sicut
per alia bona ope-
ra, nihil tamen in
hoc habet speciale,
& ita est intelli-
gendus D. Thom.
loco citato ad 2.
Quod verò spectat
ad remissionem
venialium pecca-
torum, videri pos-
sunt dicta in 4. tom.
3. partis disputat.
12. sectione 2. ubi
etiam negauimus
fieri hunc effectum
ex opere operato.
Quod maiori ratio-
ne de hac consecra-
tione negari potest,
quia communiter
non solet hæc conse-
cratio numerari
inter ea sacramen-
talia, quibus effectus
ille tribuitur. Est
autem aduertendum,
velum hoc consecra-
tionis dari posse,
vel in ipsa profes-
sione religionis, vel
post illam; nam sine
illa clarum est dari
non posse, cum non
intercedat nec suppo-
natur spiritualis des-
ponsatio cum Christo.
Quando ergo simul
concurrit hæc solle-
nnitas cum profes-
sione ratione profes-
sionis, quæ est no-
bilissimus actus, par-
ticipabit aliquâ

maiores vim obtinendi gratiam, vel remissionem poenarum iuxta dicta in superiori tomo. Quando verò sola consecratio separatim datur virgini iam professa; non est tanta ratio, vel fundamentum alicuius extraordinarii effectus, quia in illo actu non est tanta excellentia perfectionis, & sola significatio non sufficit, cum non sit sacramentum.

XV.
Velum con-
secrationis
duplex.

Ultimò est circa hoc observandum, hoc velum consecrationis posse distinguì in velum commune, de quo hæcenus diximus, & velum prælationis, quod Abbatissis cum speciali benedictione datur, quamvis iam hoc non sit in usu; nam licet Abbatissæ benedicantur, non datur eis speciale velum, ut notant Anton. dict. cap. 2. & Turrecremata supra num. 11. ac denique velum, quod vocant ordinationis. Aliquando enim Concilia ita loquuntur de ordinatione feminarum, ut patet ex cap. *Sanctimoniales* 20. q. 1. addita Glossa, quæ textum illum explicat de velo ordinationis iuxta capitulum *Diaconiss. m.* 27. q. 1. quod sic habet; *Dia. onissam non debere ante annos quadragesimam ordinari*, ubi tamen Glossa exponit *Diaconissam*, id est, *Abbatissam*, & ita tacite exponit de velo prælationis. Probabile autem est nonnullas ex virginibus sacris solitas fuisse deputari ad legendum Evangelium in choro, & alia similia ministeria, & illas fuisse vocatas *Diaconissas*, & earum benedictionem lato modo fuisse vocatam ordinationem. iam verò hoc non est in usu, sed in ipsa consecratione virginum datur hæc facultas, nec aliud velum expectatur.

C A P V T XII.

De observantia monialium tam quoad substantialia vota, quam quoad subiectionem erga prælatos & regulam.

Circa pau-
peritatem
monialium
vna obser-
vantia.

I. Post professionem, & velationem, sequitur religiosa observantia, & obligatio, in qua moniales suo modo æquiparantur monachis, in substantialibus votis religionis, habent tamen hanc obligationem suo statui, & sexui accommodatam. Vnde vel in materia talium votorum, vel in his, quæ conducunt ad eorum observationem, nonnulla habet sibi propria, quæ partim ad aliquam relaxationem, partim ad maiorem rigorem & observantiam pertinent. Et primò circa pauperatatem duo observari possunt, primum est, licet aliquibus religionibus virorum consilium sit paupertas; non tantum privans dominio bonorum in particulari, sed etiam in communi, monialibus autem id non expedire, quia non potest earum honestas, & clausura tam integrè & perfectè servari, nisi ab ipso monasterio habeant vitæ necessaria. Vnde cum religio S. Clare in principio instituta fuerit sub observantia illius paupertatis, paulò post Innocent. III. in ea dispensavit permittendo potius quam præcipiendo, ut non servaretur; postea verò Urbanus V. omnino servari voluit regulam absque tali paupertate, & Pius V. suo motu proprio *8. circa pastoralis*, & Gregor. XIII. motu 13. *Deo sacris* omnibus modis providere studuerunt, ut monasteria monialium habeant unde sustententur, ita ut si elemosynis indigeant, potius Prælatorum providentia quam earum solitudine & postulatione habeantur, & quoniam experientia ostendit hoc esse difficillimum, & quæcunque alium mendicitatis modum esse periculosum, ideo simpliciter cōsultius est monasterijs monialium habere communes redditus, quam pauperatatem in communi profiteri. Aliqui excipiunt moniales Capucinas, quas aiunt non posse habere bona stabilia, ut videri potest in Isidoro Mosconio in lib. 1. de Ecclesia militante p. 4. cap. 4. Veruntamen

non habet fundamentum in Concilio Trid. sess. 25. de regular. cap. 2. non solum excipit domos fratrum Capucinarum & Observantiarum, vnde quantum est est vi Concilij, sine dubio possunt habere bona stabilia; & si fortasse illi privilegio renunciare voluissent, indigent, ut existimo, Summi Pontificis approbatione, quia post moderationem Urbani non invenitur illud genus paupertatis approbatum pro feminis à Sede Apostolica.

Vnde etiam sequitur aliud quod observandum esse dicimus, pertinetque ad usum paupertatis in particulari. Obtrinit n. consuetudo etiam inter moniales satis reformatas, ut liceat singulis recipere singulis annis aliquos moderatos redditus, quibus ad res sibi necessarias uti possint. Hoc n. inde introductum videtur, quòd monasteria regulariter non habent redditus sufficientes, quibus omnia necessaria ad victum, & vestitum tempore salutis, & ægritudinis omnibus provideant, neque etiam monialibus datur tempus, ut suo labore manuum possint huiusmodi defectum supplere, & ideo ad vitanda maiora incommoda, vel pericula, huiusmodi facultas eis permittitur. Tenentur nihilominus ea ut servando necessarias regulas paupertatis, ita ut vilis proprietas non sit, sed dependens à Superiore, & eius arbitrio observando etiam, quæ circa hoc disponuntur à Conc. Trident. sess. 25. c. 2. de regulis, quæ in superioribus fuit explicata sunt.

Secundò circa castitatem solum occurrit notandum, ratione illius præcepti esse strictioris clausuræ monialibus quam monachis, de qua copiose tractatum supra tract. præced. lib. 1. ca. 8. disputatum est. Deinde cum decentia ornatus omnibus religionis commendetur, maxime necessaria est feminis, & præsertim Deo consecratis, ut late prosequitur Hieron. ad Demetriadem, & ad Eustochium epistol. 3. & 21. & sæpe alijs Basilij, & Ambrosij in libris de virginibus. Non inuenio autem specialia præcepta circa hanc materiam eis imposita iure communi, præterea, quæ vel ex natura rei consequuntur ex tali statu, vel ea quæ de religionis, aut personis Ecclesiasticis loquuntur, quæ maiori ratione eas obligant, quia inter personas Ecclesiasticas computantur, & sub nomine regularium, vel religiosorum comprehenduntur, maxime in his, quæ ad substantiam, vel decentiam religionis pertinent. Priori modo, hoc est, spectata natura rei, dictum est à Concilio Carthaginensi IV. c. 11. & habetur d. 23. c. 24. *Sanctimonialibus vni cum ad consecrationem suo Episcopo offeruntur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsui adest profectus*, & *sanctimonialia apta*. Posteriori autem, hoc est, spectatis iuribus circa personas religiosas, in Clement. attendentes. de statu monachorum prohibentur, ut vestibus sericis, & virgatis, &c. ubi Glossa aduertit, prohiberi monialibus cum sua proportione, quæ clericis prohibita sunt Clement. quoniam. de vita & honestate clericorum, & cap. 1. & ultimo 2. quæstione 4.

Dubitat autem specialiter illa Glossa, an liceat monialibus nutrire comam, quia in illo textu solum dicitur, ut non vtantur comatis, & cornutis, id est, tortis crinibus, ut loquitur Paulus. 1. ad Timotheum 2. Vnde videtur solum eis prohiberi illa copulativa, seu illa fucata compositio crinium, non verò simpliciter habere comam, si honestè & occultè deferatur, atque ita senserunt aliqui Iurisperiti. Dicta tamen Glossa oppositum sentit, & dicit esse consuetudine receptum, ut Moniales tondeantur, & deformato capite Deo vivant potius quam crines poliendi humani generis hosti deferant, quod magis ibi probat Panormitan. num. 11. argumento cap. duo sunt 12. quæstione 1. Idem Abbas in cap. si quis. de vita & honestate clericorum.

Obijci

V. Obiici verò potest cap. vxoratus. de conuersione coniugatorum; vbi dicitur, Nullus vstrum mulierem aliquam conuersari presumat, & cap. quacunq. d. 30. a-nathema dicit in mulierem quæ religionis obtentu comam sibi amputauerit, & in Græco ad litteram est, *Ob eam, quæ exstirpatur pietatis exercitatio*, quæ verba propriè videntur conuenire foeminis religiosis. Sed hæc obiectio si valida esset, probaret illicitum esse monialibus se tondere, quod incredibile est, cum sit res per se honestissima, supposita relatione, quæ in monialibus futura est, imò etiam sit optimum signum, vel medium ad ostendendum contemptum seculi, & proprium ornatus, ac pulchritudinis, & ita legitur Beatisimam Claram, cum initio conuersionis suæ ad sanctam Mariam de Portiuncula festinasset, vt mundo nuntium remitteret, ibi crines capitis deposuisse simul cum ornatu seculari. Idemque tanquam opus maximè laudabile vñ receptum est. Iura ergo citata intelligenda videntur de foeminis coniugatis, quæ religionis obtentu tondentur, præsertim contra virorum voluntatem, quod significatur in illis verbis *tanquam resoluens ius subiectionis*; nam coma dicitur data mulieri in signum subiectionis, & ita exponunt ibi Glossa, & Panormit. Quamuis autem hoc liceat, nò tamen inuenitur esse præceptum in iure, & ideo consuetudo vel regula vbi fuerit, seruanda est, vbi autem non fuerit, non erit contra religionem comam capitis retinere; erit tamen illi contrarium eis abuti, vel capillos contorquendo, vel etiam ad vanam ostentationem absque veli operimento eos deferendo.

VI. Tertiò circa obedientiam monialium, tres obligationes præcipuè notandæ sunt, prima est ad suos Prælatos, siue sit Episcopus, siue aliquis regularis iuxta vniuersi cuiusque monasterij professionem; nullum enim esse potest, quod alicui Prælati non sub sit, quia foemine non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, & hæc obligatio non funditur tantum in voto obedientiæ, sed etiam in propria iurisdictione spirituali, & ita in ea cum proportionem locum habent omnia, quæ de obedientia religiosorum in communi diximus. Non repugnat autem ali-quod monasterium monialium esse exemptum, & immediatè subiectum Summo Pontifici, quia hoc ex ipsius voluntate, & priuilegiis pendet. Rarum tamen hoc est, quia raro expedit, & tunc necessarium est, vt Pontifex alicui vices suas committat, qui in rebus necessariis iurisdictionem exerceat circa moniales, præsertim in foro interiori, quia magis necessarius est. Fertur etiam moniales, quæ dicuntur Sanctæ Brigidæ, quamuis habeant religiosos, qui in earum Ecclesiis diuina officia & sacramenta administrant, nihilominus non habere Prælatum sibi superiorem, sed potiùs Abbatissam habere in omnibus prælationem, veruntamen de illo instituto mihi non satis constat, necessarium tamè existimo, vel vt Summus Pontifex illi specialiter provideat, saltem per priuilegia, vel certè, quod verisimilius est, talia monasteria subiecta Ordinario esse debent, vt ab illo gubernentur in his, quæ à iurisdictione pendunt, quamuis in ordinaria administratione externarum rerum Abbatissa habeat superioritatem etiam in religiosos, qui solum esse videntur tanquam Capellam monialium, & incertum mihi est, an religiosi ipsi qui sacerdotes sunt, Abbatissæ obedientiam promittant.

VII. Altera obligatio monialium est ad obediendum Abbatissæ; hæc enim obligatio necessaria est ad regimè, & bonum ordinem monasterij. Dubitari autem solet, quanta sit hæc obligatio, & de conuerso quanta sit potestas Abbatissæ, ad præcipiendū monialibus, quidam enim existimant non posse eas in conscientia obligare præsertim sub mortali, quod

indicat Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 4. quia foemina non est capax potestatis spiritualis, sine qua non videtur posse tale præceptum imponi. Alij verò tribuunt illi hanc potestatem etiam cum proprietate, & rigore iurisdictionis, quia Abbatissa est capax eius, saltè per delegationem iuxta cap. dilecta. de maiori-tate, & obedientia. Prælati autem religionum, vel Episcopus aut Pontifex, videntur hanc iurisdictionem commississe Abbatissæ, tanquam necessariam ad regimen monasterij.

VIII. Vera tamen resolutio est, distinguendam esse potestatem dominatiam & iurisdictionis, de quibus supra non semel dictum est. Abbatissa ergo non habet propriam iurisdictionem spirituales, vt est cõmunis sententia Theologorum D. Th. in 4. d. 19. q. 1. art. 1. quæstioncula 3. & 4. & dist. 25. q. 2. art. 1. q. 1. ad 2. Palud. d. 19. q. 2. art. 1. Sot. supra, Syluest. & aliorum Summistarum verbo *Abbatissa*, à quibus non dissentit Canonistæ, in dicto cap. dilecta. & consentiunt alijs, quos retuli in 5. tom. 3. p. dist. 2. sect. 2. vbi varia etiam iura retuli, & explicui dictum c. dilecta. Vnde fit non posse Abbatissam, nec totum monialium conuentum propriam legem cõdere, vel præceptum ferre, per quod constituitur actus in propria specie virtutis specialis, nam hoc est proprium potestatis iurisdictionis. Fit etiã, vt monialis transgrediens præceptum Abbatissæ in materia temperantiæ v.g. non peccet specialiter contra virtutem temperantiæ, si opus de se alioqui non sit illi virtuti contrarium. Et idem est in reliquis actibus, & virtutibus, quia talis est transgressio qualis est obligatio; obligatio autem, quæ non prouenit ex potestate iurisdictionis, nò constituitur in particulari specie virtutis, vt ex materia de legibus suppono, & in superioribus tactum est.

IX. Secundò verò dicendum est, habere Abbatissam potestatem dominatiam, hoc est, potestatem administrandi, & regendi monasterium, ac personas & bona eius, vt iidem authores docent. Ratione ergo huius potestatis potest præcipere monialibus, & illæ tenentur in conscientia obedire ex vi voti obedientiæ, quod Sot. non negat, neque alijs authores. Moniales enim promittunt obedientiam Abbatissæ, seu Priorissæ, vt constat ex formulis profitendi; ergo si Abbatissa ita præcipiat, vt fidem datam exigat, obligabit in conscientia, vel, si modus loquendi magis placet, votum ipsum obedientiæ obligabit posita tali iussione, quæ est quasi applicatio materiæ voti, in quo eadem est ratio potestatis, & obligationis in foemina, quæ in viro, & quoad hoc procedunt omnia supra dicta de subiectione religiosorum.

X. Ad hanc autem actuale obligationem necessarium in primis est ex parte rei præcepta materia honesta, & capax talis obligationis, & quod sit secundum regulam iuxta superius dicta. Deinde necessarium est ex parte Abbatissæ, vt sit in suo munere cõuenienter electa, & confirmata, iuxta superius dicta de electione Prælati tract. præced. lib. 2. quæ in Abbatissa cum proportionem locum habent: Non est tamen necesse, vt sit benedicta, nisi vbi iuxta regulam, vel consuetudinem necessarium fuerit, iuxta Clem. attendentes. de statu monach. de qua re videri possunt ibi Glossa & Doctores, & Summistæ verbo *Abbatissa*. Denique necessarium est, vt hæc facultas iuxta religionis vsum, & moderationem ad operandum, seu obligandum applicetur, quod constat ex principiis supra positis.

XI. Vltima obligatio monialium est ad seruandam suam regulam & constitutiones; nam hæc omnia ad obedientiam reuocantur. Qualis autem, & quanta sit hæc obligatio, iuxta vniuersi cuiusque monasterij, seu religionis morè, & constitutiones, & iuxta principia superius posita iudicandum est. Omnes autem obseruare debent, vt saltem mensibus singulis

conſiteantur, & ſacroſanctam Euchariftiam ſuſci-
pianſ iuxta Concilium Trid. ſeſſ. 25. cap. 10. de regu-
lar. Non tamen ponit præceptum, nec iubet impo-
ni, ſed ſolum Episcopos, & Superiores admonet, vt
in conſtitutionibus monialium eas admoneant de
hac ſacramentorum frequentia, & idem intelligen-
dum eſt de obſeruantia audiendi quotidie Miſſam,
nam per ſe maximè, decet religioſum ſtatum, vt in
particulari notauit Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 7. §. 2.
Idemque de aliis religioſis obſeruantis iudicium

eſt. Et quamuis forteſſe ſtatuta non obligent ad
culpam, per Prælatos compelli poſſunt moniales
ad eorum obſeruantiam, cuius ipſi peculiarem cu-
ram habere debent in viſitationibus ſuis, quæ ab
Episcopis faciendæ ſunt in monaſteris ſibi ſub-
iectis; in exemptis verò, à proprijs, ſeu regulari-
bus Prælatiſ; exceptis hiſ, quæ ad clauſuram per-
tinent, nam iuxta Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 5. de
regular. hoc in vniuerſum eſt Episcopis commiſ-
ſum.

INDEX CAPITVM LIBRI SECVNDI.

De varietate religionum in partiuulari.

- Cap. I. **Q**uæ fuerit profeſſio monachorum Orientis, eorum præcipuè qui ſub re-
gula Baſilij militarunt.
- II. Quæ fuerit religionis S. Benedicti inſtitutio, & progreſſio.
- III. Quæ religiones monachorum ex Benedictina orta ſint, & an ſint ab illa di-
ſiunctæ.
- IV. An ordo Carthuſienſis ſit perfectæ monachorum religio.
- V. An religio S. Hieronymi, aut alia monachalis ſub regula S. Auguſt. militet.
- VI. An religio prædicatorum vna ſit ex mendicantibus; quamque originem, &
inſtitutionem habuerit.
- VII. An religio Minorum vna ſit ex mendicantibus; & quam originem & inſti-
tutionem habuerit.
- VIII. De origine ordinis Eremitarum S. Auguſtini, & an vnus ſit ex mendicanti-
bus.
- IX. An religio Eremitarum S. Auguſtini quæ hodie extat in Eccleſia, ſit eadem re-
ipſa, an ſolo nomine cum primis illis Auguſtinianiſ.
- X. An ſacer ordo Carmelitarum vnus ex mendicantibus ſit, quamque originem
& inſtitutionem habuerit.

LIBER SECVNDVS.

De varietate religionum in specie.

IRIA principalia genera religiosorum ex præcedenti libro sumimus, monachorum, clericorum, & fratrum mendicantium: quamuis enim hi vulgari modo loquendi, sub nomine monachorum venire soleant, propriè tamen diuersum gradum constituunt, quasi medium inter duos prædictos, ut satis explicatum est, & communiterià vsu monachales ordines strictè sumpti, solent à mendicantibus distingui. Sub vnoquoque ergo horum generum sunt variae species, de quibus omnibus exactè dicere, infinitum esset opus, & à meo instituto alienum. non possumus autem omnino eas prætermittere, ut distincta huius status cognitio habeatur. Dicam ergo de præcipuis speciebus singulorum generum, & in singulis quatuor puncta præcipua attingam. Primò institutionem & originem seu auctorem & approbationem religionis. Secundò finem eius proprium, & ab aliis religionibus distinctum. Tertiò media, & obseruantias proprias, quibus & ad suum finem consequendum vitur, & ab aliis religionibus distinguitur. Quartò de effectibus, & de illustrioribus personis nonnihil attingam, vel potius quia hoc magis historicum est, quam doctrinale, auctores apud quos inueniri poterunt, indicabo. Quia verò de religione Societatis IESV, propter quam maximè tractandam totum opus de religione aggressus fui, aliquanto fufius scripti, ideo in sequentem tractatum eam doctrinam seposui.

CAPVT I.

Quæ fuerit professio monachorum Orientis, eorum præcipue, qui sub regula Basilii militauerunt.

Inter religiones monachorum prima omnium esse cõsetur religio S. Basilij, de qua pauca dicemus, quia iam ferè non extant illius religionis professores in occidentali Ecclesia, & licet in orientali multi esse dicantur, qui regulam illam adhuc obseruat, nobis non constat an illa religio prout nunc est, sit approbata. Nam, licet regula S. Basilij approbata in iure sit, iuxta cap. perniciosum. 17. quæst. 2. nobis tamè incertum est, quæ mutatio in illo vitæ genere facta sit in oriente: nam in Ecclesia occidentali Carmelitarum religio censetur illam regulam profiteri, licet non omnes illius religionis professores id fateantur; esto tamen ita sit, tanta est facta mutatio in religione Carmelitarum prout nunc est, ab illa quam Basilij instituit, ut alia meritò censi debeat, ut c. 10. dicemus, de illa specialiter disputando, nunc enim nolumus sub religione S. Basilij illam comprehendere. Et ob eandem rationem nihil hoc loco dicemus de monachis antiquioribus Basilij, qui dicuntur fuisse imitatores Eliæ, eiusque in professione religiosa successores, nam de illis & res est valde incerta, & commodius de illa dicemus eodem cap. 10.

Certum nihilominus est, ante Basilij fuisse in Oriente institutam monasticam professionem: nam de monachis Alexandrinis mentionem facit Eusebius lib. 2. cap. 16. & ut supra retuli, multi censent Essenos, de quibus Philo scripsit in lib. de vita contemplatiua fuisse Christianos monachos. Quod sentit etiam Hieronymus lib. de Scriptorib. Ecclesiast. in Marco, & in Philone, dicens, habitacula eorum appellasse monasteria. quod etiam sentit Epiphanius hæresi 29. & eadem ratione dixit Cassianus lib. 2. de Institutis. cap. 5. Aegyptios monachos à S. Marco esse institutos. Quam sententiam latè & eruditè confirmat Cardinalis Baronius 1. tom. anno 64. fere per totum.

Quæ autem fuerit vitæ ratio in illis antiquis monachis ante Basilij tempora, nobis in particulari non constat, sed id solum quod generale est vitæ monasticæ, tum quoad substantialia vincula religionis status, tum etiam quoad finem vitæ contemplatiuæ, & consequenter quoad habitationem illi accommodatam, & à communi hominum consortio seiunctam, sub monachali habitu & professione, quæ omnia in superioribus visa sunt. An verò illi monachi vitam omnino solitariam, vel communem seu cœnobicam agerent, non potest vniuersaliter definiri. Certum autem est, vtrumque vitæ genus ante Basilij, & fortasse à principio nascentis Ecclesiæ obseruatum fuisse: nam de solitaria vita habemus exemplum Pauli, qui per centum annos ante Basilij illam coluit. De cœnobitica autem constat etiam ex Athanasio, Antonium plurà condidisse monasteria, in quibus plures discipulos congregauit, & monasticam vitam exercere docuit. Et ante illa tempora Dionysius ex monacho factus est Pontifex, ut Damascus, & Platina referunt, & Baronius tom. 2. ann. 261. dicit vocari monachum, quia solitariam vitam aliquando egit. Cassianus etiam collatione 18. cap. 5. & 6. existimat monasticam professionem paulo post tempora Apostolorum inchoatam, vsque ad Paulum & Antonium continuè durasse, & ex cœnobitis anachoretas ortos fuisse: unde infert, hoc vitæ genus non casu, vel necessitate vitandi persecutionem ortum fuisse, ut iam eo tempore quidam dicebant, & nunc etiam hæretici calumniatur, sed studio perfectionis. Quamuis enim Paulus (ut ipse ibidem fatetur, & Hieronymus in eius vita) ea occasione in Eremitum secesserit; tamen quod ob eam tot annis in ea permanferit, & tam seuerè obseruauerit, fingi, & cogitari non potest. & de Antonio refert Athanasius, solum studio perfectionis vitam illam aggressum fuisse. Refert tamen modum conversionis eius dicens, Nec dum tam crebra erant monasteria in Aegypto, neque omnino quispiam autiam solitudinem nouerat (Pauli enim secessum tunc ignorasse videtur) sed quicumque in Christi seruitute sibi ipse prodesse cupiebat, non longe à sua villula separatim instituebatur. Erat igitur in illo vicino senex quidam, vitam solitariam à prima sectans ætate. Hunc Antonius cum vidisset, amicum est ad bonum. Et primo quidem incipiens ipse in locis paululum à villa

II.

Ante Basilijum extitit in Oriente professio monastica.

III.

Ex professione parum solitaria fuit, parum cœnobitica.

Id est, solitaria expleto Pauli, & Antonij, & Antonij, & Antonij, quorum est iam.

Rollar. lib. 2. de monach. c. 5.

remo-

remotioribus manebat: exinde autem, si quem in hoc studio vigilantem compererat, procedens querebat ut apud pruden-
tissimam, nec ad habitaculum suum ante remeabat, nisi eius, quem cupiebat, f. ueretur aspectibus.

IV.

Quo sensu
solitaria vi-
ta præferat,
aut non præ-
ferat Pauli-
num.

Quomodo
cenobitica
præferat
Antoninū.

Ex qua narratione intelligimus, vitam solitariā, & cenobiticā aliquo modo ante Paulum, & Antonium fuisse, & aliquo modo ab eis incepisse. Præcessit enim solitaria vita in locis parum ab oppidis remotis, ut constat de illo seise, quem imitatus est Antonius; incepit autem in Paulo quoad internam & longē separātā eremi solitudinem: & in hoc sensu dixit Hieronymus epist. 22. ad Eustochium, Paulum fuisse primum eremitam. Sic etiam non est inconueniens admittere, illam tam singularem separatiōem incepisse occasione fugiendi persecutiōem, quamuis institutum ipsum per se electum & intentum fuerit, & non sine speciali prouidentia Dei euēnisse credendum sit, ut illud esset quasi singulare exemplum illius vitæ, quod postea alij sine necessitate persecutiōis imitati sunt. Nec tamen affirmare possumus nullos similes eremitas antea fuisse, sed solum nullam esse de illis antiquiorem historiam, vel narrationem. Quod autem vita etiam cenobitica præcesserit Antonium indicatur ab Athanasio dum ait, non tam crebra fuisse monasteria; non enim dicit, omnino fuisse nulla, sicut loquitur de incolentibus auiam solitudinem: sentit ergo fuisse aliqua cenobia religiosorum. Nisi per monasteria intelligamus singulas religiosorum cellulas, etiam si vnaquæque esset quasi domus ab alijs separata, vnum tantum habēs habitantem; solet enim verbum monasterij in hoc sensu sumi, ut patet ex Philone lib. de vita contemp. & Nicephoro lib. 8. Histor. cap. 39. nam in rigore nihil aliud significat quā habitationem monachi; unde, sicut monachus ita appellatus est ex solitaria vitā, ita monasterium solitarij habitaculum seu solitudinem significare potest, ut etiam Ambrosius Calepinus interpretatur. Unde etiam olim græcē dicebantur *asteteria*, id est, asceterum habitacula: dicebantur autem *asteteria*, qui in solitudinibus, ad perfectionem exercebantur, & eorum mentio fit in actis sanctorum martyrum, ut videre licet in Baronio tom. 2. anno 361. §. Reddemus. Veruntamen, etiam si admittamus, plura monasteria in hoc sensu appellari plura habitacula singulorum monachorum inter se loco seiuēta; nihilominus verisimilius est ordinariū, & magis vfitatum modum viuendi talium monachorum fuisse, ut omnes, qui prope aliquod oppidum habitabant, aliquam inter se vniōnem haberent, & vnum Prælatum recognoscerent, & Archimandrita olim dicebatur. Unde in I. No reddentes. C. de Summ. Trinit. vocantur Archimandrita sanctorum monasteriorum: nam singuli Prælati censebantur sub se habere plura monasteria in declarata significatione: *mandra* enim græcē, *speluncam* significat, & monachi tunc, licet in desertis separati tanquā in speluncis habitaret, vnum habebant quasi Principem & Prælatum, & ita simul solitariā & cenobiticā vitam agebāt, cuius vestigium nunc in ordine Carthusiano conspicimus, & expressius in celebri conuentu B. Virginis Montis Serrati, ordinis S. Benedicti, & alijs similibus.

V.

Post An-
tonium vita
monastica
mox caput
propagari.

Hunc ergo statum videtur habuisse in Oriente institutio monastica vsque ad tēpora Antonij. Post Antonium verō mirabile incrementum accepit, ut ex Athanasio intelligimus in vita Antonij, qui etiā monachos secum habuisse commemorat, lib. de Fuga sua, circa finem. Item ex Hieronymo epist. 7. ad Lætā dicente, De India, Pe sia, AE. biopia monachorum vitam quotidie suscipimus, & ex Nicephoro lib. 11. histor. cap. 34. vbi incipiens tractare de monachis illius ætatis, & regionis, quos Ecclesiasticos Philosophos appellat, inquit, Magnus enim tunc, & haud seio an alio

isidem tempore vniūm eorum prouentus fuit. Ex signifi-
cat ab Antonio originem duxisse, ut idem latius
prosequitur lib. 8. cap. 40. vbi de Antonio inquit,
Habuit discipulos multos probatos admodum, & qui magi-
strum vitam in institutione, sapientie studio, & virtutibus
satis feliciter regulant, qui partim in Aegypto, & Libia,
parsum in Palestina, Syria, & Arabia sunt philosophati. Et
idem latē ostendit, & prosequitur Baronius tom. 2.
anni Domini 328. Unde concludit, merito posse An-
tonium magnū Patriarcham omnium monacho-
rum appellari: post quem sequuti sunt Macharij, Jo-
annes Climacus, Hilarion, Pachomius, & similes de
quibus multa leguntur in antiquis historiis, & præ-
sertim apud Palladium in historia Lausica, vbi de
innumerabili multitudine monachorum illius æ-
tatis c. 7. 9. 52 & 96. multa recenset. Videri etiam po-
test Hieronymus epistol. 16. qui refert Athanasium
aduēxisse in urbem nouā Pachomij, monasterio-
rumque ab illo institutorum disciplinam, quem et-
iam, Angelo dicente, regulam monachorum excep-
isse refert Gennadius de Viris illustribus, ca. 7. ha-
betur in fine primi Tomi operum Hieronymi, & ip-
sa regula nunc habetur in fine operum Calsiani.
De regula autem, aut instituto viuendi, quod An-
tonius suis monachis tradidit, nihil speciale scriptū
reperio; præter generalia documenta, quæ in eius autem
vita leguntur: nec præter regulam Pachomij inue-
nio aliam antiquiorem Basilij. Nec etiam mihi co-
stat quæ esset distinctio, aut varietas illo tempore
inter monachos orientis, vel in vitæ instituto
moribus, vel in habitu, habitatione, regimine, &c.
præter eā quæ de triplici monachorum genere at-
tigit Hieronymus epist. 22. ad Eustochium, quo-
rum etiam meminit Calsianus collat. 18. cap. 17. &
S. Benedictus in principio suæ Regulæ. Sed (ut in
lib. præced. cap. 2. num. 6. attigi) tertius ordo illorū
monachorum potius videtur fuisse deficientium ad
veritatem & perfectionem religionis, quā verorum
monachorum. Alij verō duo ordines erant cenob-
itarum, & Anachoretarum, de quibus iam dis-
seruimus. In vtroque tamen istorum generalium sta-
tutum fuit sine dubio multiplex viuendi modus, ut
ex Calsiano, Climaco, & historiis Ecclesiasticis in
varijs exemplis intelligimus, quamuis distinctiō
habeamus proprias singulorum regulas, vel viuendi
rationem.

Igitur non multo post Antonium, id est, fere
quadraginta annis, post illi successit Basilij prio-
rum monachorum virtutes emulatus (ut ipsemet
refert epist. 79) quorum tamen viuendi rationem
ipse ad meliorem formam redegit, magisque reli-
gioni congruentem, ut de ipso Ecclesia legit: quod
latius retulit Gregorius Nazianzenus, oratione de
laudibus Basilij: & inter eiusdem Basilij opera extitit
constitutiones, & regulæ, & præclara instituta vitæ
monasticæ, quæ Hieron. de script. Ecclesiast. in Ba-
silio Ascetica vocauit. Non defuere tamen qui eā in
dubium reuocarent, & euidam Eustacio attribue-
re voluerunt, quā esse summam stultitiam affir-
mat Baronius tom. 1. anno 361. & optimè confirmat
tum ex testimonio Gregorij Nazianzeni, tum etiam
ex epistolis 63. & 79. eiusdem Basilij, in quibus ipse
met profetur habere apud se viros, qui doctore regule
nunciant, & vniuersis seculi curis, & se doctore regule
que ad nostra etiam tempora sub Basilij nomine
monachatum profitentur multi religiosi per orien-
tem, vbi licet dicantur esse aliqui monachi ab An-
tonio, vel Paulo nomen accipientes, omnes tamen
Basilij regulam profiteri referuntur; & de illis vide-
tur loqui Chrysostomus homil. 8. in March. cum de
illis dicit, innumerales angelorum cœtus in cor-
poribus fulgere mortalibus, de quorum vita multa
prædicat homil. 56. 57. 58. & 59. ad populum, & in
tribus

tribus libris aduersus vituperatores vitae monasticæ. Omnia etiam, quæ Cassianus de vita monachorum orientis refert in lib. de institutis renunciantium, & quæ scribit Palladius, quæque posteriores historici referunt, ad monachos sub regula Basilij militantes præcipuè referenda videntur. Denique ex regula Basilij omnes alias religionum regulas originem duxisse tanquam riuos ex vberissimo fonte, pie sentit Cardinalis Baronius tomo 4. anno Domini 303. non longe à fine. Specialiter verò solet illi attribui regula, quam ordo Carmelitarum proficetur, quod infra cap. 10. expendemus: nunc potius suppono ex regula Basilij nos nihil amplius habere, quæ ea quæ in eius operibus continentur, sub titulis regularum suarum disputatarum, ac breuiorum, & constitutionum monasticarum, præter quosdam sermones & epistolas, in quibus de eadem institutione monachorum disserit. Ex quibus etiam circumfertur quoddam veluti compendium regularum Basilij à Rufino compositum, seu in Latinum translatum.

VII. Igitur quantum ex illis regulis colligi potest, institutum illud Basilij ex parte finis, monachus propriè fuit: nam finis illius fuit diuinæ contemplationi vacare: & ideo separatam habitationem habere ab omnibus hominibus, qui communem viam mandatorum sequuntur, ut patet ex reg. 6. ex fufius disputatis. Et quamuis in reg. 7. compareret solitariam vitam cum cœnobitica, & hanc posteriorem præferat, utramque tamen supponit debere ad contemplationem principaliter ordinari. Et quamuis actionem aliquam in monacho requirat, semper tamen orationem, & contemplationem, tãquam finem principalem ponit, ut patet in c. 2. constit. monast. laborem autem manuum ad corporis exercitationem, & congruentem hominis occupationem requirit, ut patet ex c. 5. eandem constitutionem.

VIII. Media autem, quæ ad illum finem proponit, in primis ea sunt, quæ ad substantiam status religiosi pertinent, ut sunt paupertas, obedientia, castitas sub vno Prælatore, de quibus in prædictis regulis late disputat, exhortationes potius, & generalia documenta, quam peculiare aliquid & proprium illius instituti tradens. vnde quoad paupertatem non inuenio esse illis prohibitum aliquid in communi habere, sed solum in particulari: hanc verò exactissimam requirit, adeo ut nec minimam elemosinam religiosi sine licentia facere permittat de cœmunibus bonis, & cum licentia, non sine magna circumspectione, ut patet reg. 87. 91. 100. & 101. & 302. ex breuioribus. In castitate etiã & obedientia maximam obseruantiam postulat: & hæc vota pactum, & promissionem appellat, quæ violari aut rescindi non potest in constitut. monast. cap. 22. & 34.

IX. Quoad alia verò specialia media requirit imprimis peculiarem, pauperem, & simplicem habitum, ut patet in reg. 22. ex fufioribus; non tamen declarat cuius coloris, aut figure ab ipso fuerit institutus. Quoad habitationem, præter separationem contentus, ordinariam clausuram requirit, & ferè nullam cum secularibus hominibus conuersationem permittit, ut patet ex cap. 6. 7. & 8. constitutionum. Non inuenio tamen de modo seruandi silentium aliquid speciale ab eo statutum, præter ea quæ sæpe docet de moderatione circa loquutionem seruanda, ut cap. 12. & 13. constit. Similiter de ratione victus non inuenio in regulis Basilij vsum carniū fuisse prohibitum, sed tantum commendari ut simplex, commune, & moderatum alimentum sit, & vniuersi cuiusque necessitati accommodatum, ut patet ex reg. 19. & 20. ex fufioribus: vnde etiam nulla certa ieiunia præcipit, sed ferè hoc totum Antistitis

arbitrio relinquit. De choro etiam vel cantu non inuenio ab eo esse factam mentionem, vel horarum distributionem, sed tantum orationem tum mentalem, tum etiam vocalem sæpius ab ipso esse commendatam simul cum diuinis laudibus & præsentia Dei, ut patet ex cap. 2. & 3. constit. & ex regula 5. 37. & aliis tam ex fufioribus, quàm ex breuioribus, præsertim 218. & 306. Denique idem dicendum est de aliis austeritatibus corporis seu actionibus penitentia: quamuis enim satis eam commendat & exaggeret, non tamen ad particularia præscribenda descendit. Simili etiam modo loquitur de corporali labore seu exercitatione: specialiter verò prohibet monachos, ne clericatum appetant, in c. 10. constit. & supponere videtur monachos à se institutos ordinari & ex vi professionis suæ non fuisse clericos, quamuis ad illum statum ascendere non repugnaret. Atque hæc sunt quæ de origine, & modo, ac perfectione illius status in particulari dicere possumus: quàm verò fuerit utilis Ecclesiæ Dei, & quot sancti, ac perfecti viri inde manauerint, ex his, quæ ex Chrysostomo, & Cassiano superius attulimus, intelligi potest. Quibus addi possunt quæ de SS. Ephrem, Helychio, & aliis ferè eiusdem temporis leguntur apud Euagrium, Rufinum, & alios: nã post illa tempora nullam ferè lucem de orientis monachis habemus.

CAPVT II.

Quae fuerit religionis S. Benedicti institutio, & progressus.

DE vita monastica quãdo primum cœperit in occidente, non omnino certum est: significat autem Ambrosius ab Eusebio Vercellen. Episcopo primum fuisse monachatum ex oriente in occidentem adductum. Indicat tamen non fuisse ab illo institutam aliquam religionem monasticam, de qua nunc loquimur: sed statum religiosum clericatui adiunxisse. Sic enim ait serm. 15. qui est de laudibus eius, *Ut cœteratatem, illud quam admirabile est, quod in hac sancta Ecclesia eosdem monachos instituit esse, quos clericos, atque ipsam penetratibus sacerdotalia officia contineri, quibus & singulari castimonia conseruatur, ut esset in ipsis vti in contemptus rerum, & accuratio leuita um, ut si videres monasterii lectulos, instat orientali propoliti indicares: si deuotiones cleri perspiceres, angelici ordinis obseruatione gauderes.* Et lib. 5. epistol. 25. *Quid si in aliis Ecclesiis (inquit) tanta suppetit ordinandi sacerdotum consideratio, quanta cura expeditur in Vercellensi Ecclesia, vbi duo pariter videntur exigi ab Episcopo monasterii continentia, & disciplina Ecclesiæ.* Hæc enim primus in occidentis partibus diuersa inter se Eusebii sancta memoria coniunxit, ut & in ciuitate positus instituta monachorum teneret, & Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate.

Quæ verba, ut dixi, intelligi possunt, quia & ipsemet Eusebius in persona sua austeritatē monachorum obseruare cœpit, & clericos suos iuxta eam instituerat. Et fortasse nō denuo adiunxit religiosum statum clericatui: ostendimus enim ab initio Ecclesiæ ab Apostolis, & eius discipulis fuisse obseruatum: & verisimile est etiam in partibus occidentis, & maxime in Ecclesia Romana eum morem fuisse antea introductum, ut ex epist. 5. Clementis, & ex aliis colligitur. Austeritatem ergo monachalem illi statui adiungere potuit: vel certè propria monachorum monasteria instituit, ex quibus postea clericos crearet: & ideo dicitur monachatum clericatui coniunxisse. Nam de D. Martino ferè illi æquali refert Sulpitius, dialogo 1. cap. 7. factum Episcopum extra ciuitatem duobus ferè millibus monasterium sibi statuisse. Quod sic describit, *Ipse ex lignis constructam cellulam*

I.
De initio
monachatus
in occidentem
quid indicet
Ambrosius.

II.
Hic locus
Ambrosii
non conuin-
cit, ut varia
exempla
ostendantur

cellulam habebat, multique ex fratribus in eundem modum pluriq[ue] saxo superiecti montis cauato, receptacula sibi fecerant. Discipuli vero octoginta erant, qui ad exemplum beati magistri sibiuebantur: nemo ibi quicquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur, non emere, aut vendere (vixitq[ue] e mona. huius moris est) cuiquam licebat. Ars ibi exceptu scriptoribus, nulla habebatur: cui tamen operi minor atq[ue] deputabatur: maiores orationi vacabant. & subdit inferius, Plures ex his postea Episcopos vidimus: quæ enim esset ciuitas, aut Ecclesia, quæ non sibi de monasterio M. et n[on] cuperes successum? Videtur ergo illud fuisse proprium monachorum institutum in fine quidem contemplationis, & in modo habitationis, & vitæ austeræ orientalibus simile: in genere autem actionum, & labore manuum aliquantulum diuersum. Cuius ratio fortasse fuit, quia ad creando inde clericos & Episcopos à Martino ordinabantur. Sed & ante Episcopatum legimus Martinum Mediolani monasterium monachorum erexisse, apud Sulpitium supra cap. 4. & cap. 5. refert condidisse aliud iuxta oppidum: quod non explicat quale fuerit, videtur autem loqui de ciuitate Pictauiensi, vbi Hilarius Episcopus erat, quem ipse profequutus fuerat Augustinus etiam 8. lib. Confessionum ca. 6. refert suo tempore fuisse monasterium M. diol. n[on] plenum bonis fratribus extra urbem monia sub Ambrosio p[re]sbytero. Et lib. 1. de moribus Ecclesiæ, cap. 31. loquens de multitudine monachorum, tam in vita solitaria, quam in cenobitica degentium, dicit, per totum orbem in dies magis magisque diffundi, & in oriente maximè, atque Ægypto: significans iam tum fuisse in occidentè diffusam, quamuis fortasse non æqualiter. Et cap. 33. Vid. (inquit) diuersorum sanctorum Mediolani, non paucorum hominum, quibus vnus Presbyter præerat, vir optimus, & doctissimus. & addit, Plura etiam Roma cognoui, & c. Quod autem illa Romana monasteria non multo antè incepissent, sed tempore Athanasij, & occasione aduentus eius in Urbem, ex Hieronymo colligitur epist. 16. ad Principiam, dicente, Nulla eo tempore nobilis, in fine inarum no[n] erat Roma propositum monachorum, neque audibat propter reuoluntatem ignominiosum, vt tunc putabatur. & v[er]o in populo nomen assumere. Hæc ab Alexandrinis prius sacerdotibus, Papaque asbanasio, & postea Petro, qui persecutionem Ariana hereses declinantes, quasi ad tutissimum communionis supportum Romam confluxerant, vitam B. Antonij adhuc tunc videntur monasteriorumque in Thebaide, Palomitis, & virginum, ac viduarum didicisse disciplinam.

III. Quo tempore verissimiliter coepit monachatus in occidente.

Vnde constat, eodem ferè tempore, quo in oriente per Antonium monachorum vita in ordinem redigi coepit, in Occidente per Athanasium indutam esse, & ab vrbe t[ame]n à capite faciliè ad alias occidentis regiones dimanasse: quamuis non defuerint heretici, qui monachorum nomen statim insectari coeperint, vt Augustinus commemorat in Psalmum 132. Postea verò ipsemet Augustinus monachatum in Africam inuexit, de quo dicemus cap. 8. commodius tractando de eremitis medicantibus. De illa ergo ætate vsque ad D. Benedictum nihil certius, vel specialius de monachalibus religionibus, seu institutis in occidente dicere possumus.

IV. Quo tempore coepit religio S. Benedicti.

Post hæc verò tempora D. Benedictus anno Domini 500. vel circiter, suam religionem sub propria regula instituit, prius enim ipse sanctæ conuersationis habitum, vt Gregorius ait, id est, monachalem, à Romano monacho accepit, qui Romanus sub Theodati Patris regula debebat, referente eodem Gregorio lib. 2. Dialog. cap. 1. Benedictus autem non videtur in eo monasterio, vel sub ea regula aliquando vixisse: quia neque à Theodato receptus est, neque illi fuit cognitus, sed statim in Sublacum secessit, vbi in spelunca diu delituit, solo Romano sciente, & cibum occultè ministrante. Post paucos

verò annos congregare discipulos coepit, & in monte Casinate principale sui ordinis cenobium fundauit, & plura monasteria in Italia construxit, propriamque regulam edidit, quæ inter approbatas ab Ecclesia refertur in c. pern. c. 17. quæst. 2. Et tam laudat Gregorius Papa lib. 2. Dialogorum in fine, & à monumentis eiusdem ordinis refertur specialis approbatio eiusdem Gregorij Papæ, & alia Zachariæ I. & quando illæ deessent, generali traditione, & acceptione tot Pontificum, & totius Ecclesiæ factis approbata esset.

Constat igitur in primis religionem à Benedicto institutam; propriè & perfectè monachalem esse, nam finis illius solum est propria perfectio ad diuinam contemplationem, & laudem ordinata, & comparanda per media vitæ monachicæ propria, vt ex discursu eiusdem regulæ constat. In qua illa, quæ pertinent ad diuinum & canonicum officium, & Psalmodiam, expressius & distinctius tradita inueniuntur, quam in aliis regulis religionum ab Ecclesia approbatis: simul tamen in eadem regula artificia, seu opera & labores monachorum commendantur, nam in ea supponitur, statum illum fuisse per se institutum ad clericorum ministeria, sed ad vitam purè monasticam, prout ante Benedictum in v[er]u erat. Quocirca quantum ad finem & substantiam religionis spectat, non videtur fuisse diuersum Benedicti institutum ab antiquis institutis monachorum, quamuis fortasse in habitu fuerit diuersum, & ad certam regulam redactum. Antea enim non videntur monasteria omnia, præsertim in Occidente, aliquam vnā regulam obseruasse, sed vnumquodque vel iuxta receptas consuetudines, vel iuxta Abbatis, & Episcopi arbitrium gubernabatur. Post Benedictum verò monasteria omnia vel ab ipso viuentè ædificata (quæ multa fuerunt, vt ex Gregorio colligitur lib. 2. Dialog. nam prius quam Sublacum relinqueret, duodecim monasteria instruxit, & postea Casinense monasterium fundauit) vel ab ipsius discipulis Mauro, Placido, & aliis, in Sicilia; Gallia; & aliis prouinciis erecta eandem regulam, & religionis vnitatem seruauit.

Hic verò interrogare potest aliquis, an post Benedicti institutionem non solum monasteria omnia, quæ ab ipso duxerunt originem, sed etiam reliqua omnia monachorum domicilia, quæ ab aliis eodem tempore in occidente, & præsertim in Italia ædificata erant, Benedicti institutionem susceperint, & ad eius regulam sese accommodauerint. Quod enim & alia monasteria, & alij fundatores eorum tunc fuerint, præter ea quæ in principio capituli diximus, constat ex Gregorio lib. 1. Dialogorum: nam in c. 1. refert, Honoratum virum sanctissimum in Samnii partibus, in loco, qui Fundis dicitur, monasterium construxisse, & ferme ducentorum monachorum patrè extitisse, de quo etiam Honorato refert nullius fuisse discipulum, sed à Spiritu sancto edoctum. Et c. 2. commemorat Libertinum eiusdem Honorati discipulum tempore Totilæ Regis Gothorum, eiusdem Fundensis monasterij præpositum, vnde colligitur Honoratū vel æqualem Benedicto, vel paulò ante tempora Benedicti fuisse. Nam ex lib. 2. c. 14. Dialogorum constat, Benedictum tempore Totilæ vixisse, eique mortem prædixisse. Simile est quod de S. Equitio refert idem Gregorius dicto lib. 1. c. 4. multorum monasteriorum patrè in prouincia Valeria extitisse: quem tamen vel æqualem, vel seniore Benedicto fuisse, ex fine eiusdem capituli constat, vbi de eius vita inquit, Hanc Albino Re. tene potuerunt. Et inferius ait, quo tempore Longobardi prouinciā Valeriæ vexare coeperunt, Equitium iam defunctum fuisse.

VII. Hoc igitur posito, inquirimus, an post Benedicti institutionem manserit inter monachos veluti religionum distinctio, vel omnes coperunt sub Benedicti regula militare. In quo in antiquis historiis nihil certum inuenio: tamen quid Anton. in 2. p. Historiali tit. 15. c. 14. sic scriptum reperio, post Benedictum omnes monachi occidenti militans sub regula B. Benedicti, & ipsum habent in patrem, exceptis Carthusiis. Similia ferè habet in 3. p. Theologi tit. 16. c. 1. §. 7. Vnde verisimile mihi est, vel statim, vel paulò post institutionem & diuulgatam regulam Benedicti, omnes occidentis monachos ad illam se conformasse, quia nullum aliud initium inuenitur huius conformitatis; ergo sicut de antiquitate traditionum, quarum principium ignoratur, argumentari solemus, reuocandas esse usque ad initium Ecclesiæ: ita hic cum proportionem colligimus, vniuersalem tunc ritum monachorum statim ab initio religionis S. Benedicti incepisse. Quod etiam possumus aliis cõiecturis cõfirmare. Prima, quia monachi antea non videntur habuisse certam aliquam regulam in Europa (vt mittam regulam Basilij in oriente, & Augustini in Africa) nec ferè vnitatem religionis inter diuersa monasteria, sed vnumquodque iuxta suas consuetudines, & propria statuta, vel fortè iuxta prudentiâ sui Abbatis gubernabantur. Benedictus autem & propriam regulam instituit, & varia monasteria in Italia, & extra illam per se, & per suos discipulos Placidium, & Maurum sub vnius religionis concordia fundauit: ergo facili fieri potuit, vt alia monasteria eandem regulam reciperent, cum nullam haberent. Secundum indicium est, quia omnia iura, quæ post illa, & prope illa tempora, qualia fuerunt circa ætatem D. Gregorij, de solis monachis S. Benedicti, vel qui ab eo duxerunt originem, loquuntur. Tertiò (quod præcipue me mouet) inuenio antiquâ approbationem D. Gregorij dicentis, se confirmasse regulam S. Benedicti in sancto Concilio. & subdit, Et obseruari præcipi ab omnibus qui seculo renunciarunt, & ad Deum conuersti voluerunt, in omnibus regionibus seu prouinciis Ecclesiæ Latine. Quartò nullum vestigium alterius monachatus in Europa inchoati (vt Augustinianâ, & Carmelitanam familiam nunc omittam) ad nos peruenit, præter religionem S. Benedicti, vel alterius quæ ab illa originem ducat, aut certè propriam & notam aliam originem multo post tempore habuerit, vt de Carthusianis infra cap. 4. dicemus: ergo verisimile sit, omnia alia cœnobîa monachorum, quæ per Italiam, & alias Europæ partes erant ante Benedictum, eius regulam, & professionem assumpsisse, nam si postea durarent, in ea professione inuenirẽtur. Quod si sub regula Augustini aliqui permanserunt, vel erant Canonici regulares, vel potius sub nomine eremitarum, quàm monachorum vivebant, & magis in Africa, quàm in Europa multo tempore durarunt: Sicut Carmelitarum ordo si tunc iam sub monachali professione extabat, in oriente potius, quàm in occidente vigeat, vt postea videbimus in c. 10.

VIII. Atque hinc possumus obiter expedire dubium quod circa receptam opinionem & historiam de monachatu S. Gregorij, eruditè excitauit Cæsar Baronius in tom. 7. anno 581. circa finem. Communis enim opinio fert, Gregorium Magnum ordinis S. Benedicti professorem fuisse. Hoc autè difficile creditur, quia Gregorius post functionem Vrbanæ præfecturæ, & post edificata sex monasteria in Sicilia, monasterium quoddam S. Andrea Romæ fundauit, & in eo monasticum habitum assumpsit: non videtur autem constituisse illud monasterium sub instituto S. Benedicti: ergo neque ipse illa professus est. Maior ex historiis, & vita Gregorij, & ex eodem Gregorio lib. 1. epist. 1. & in præfatione Moralium, & ex aliis locis vt certa supponitur. Minor Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

videtur colligi ex eodem Gregorio lib. 1. Dialog. cap. 4. iuncto cap. 20. lib. 4. vbi sic inquit, *Vita venerabilis Valentinus, qui post in hac Romana vrbe mihi, sicut nosti, meoque monasterio præfuit, prius in Valeria prouincia suum monasterium rexit.* Ex quibus verbis intelligimus, Gregorium hunc Valentinum vocasse, eique monasterium suum & seipsum subiēcisse: ergo quam regulam & religionem Valentinus profitebatur, eandem Gregorius professus est. At Valentinus non videtur fuisse discipulus S. Benedicti, sed S. Equitij, de quo supra ex eodem Gregorio commemorauimus fuisse institutorem monasteriorum in prouincia Valeria, vel antiquiorem Benedicto, vel certè non iuniorem, neque ab eius institutione descendentem: ergo nec Gregorius fuit instituti Benedicti professor. Neque enim primum institutum mutauit, imò neque alium Abbatem vnquam habuisse creditur, præter illum primum in cuius manibus professus est: nam vix biennium in monachum expleuerat, cum Diaconus Cardinalis factus est. Porro Valentinum non Benedicti, sed Equitij professorem fuisse, patet in primis ex illis verbis, prius in Valeria prouincia suum monasterium rexit. Dicit autem Gregorius in priori loco de eodem Equitio, *In Valeria prouincia patribus magnæ admirationis habebatur.* & infra, *Quinimur Equitius pro sua magnitudine sanctitatis multorum in eadem prouincia monasteriorum pater extitit.* Et infra circa finem cap. Silere (inquit) nõ deo quod de hoc viro (id est, de Equitio) Abbate quondam meo reuerendissimo Valentino narrante, agnoscit, &c. Vnde satis constat eundem esse Valentinum vel Valentinum Abbatem suum, de quo vtrouque loquitur, eumque fuisse ex illis monachis, qui in Valeria instituebantur, & fuisse discipulum Equitij, cuius iam defuncti miracula Gregorio narrabat, & successorem eius in aliquo ex illis monasteriis Valeriæ quorum pater Equitius fuerat. Potesque hæc dubitatio coniecturis confirmari, quia D. Gregorius, quamuis toto lib. 2. Dialog. & sæpe alias de Benedicto sermonem habeat, nunquam indicat se fuisse suæ religionis alumnus, neque patrem suum illum vocat, sicut de Valentino loquitur. Similiter agens de doctrina eius lib. 2. Dialog. c. 36. solum dicit, *Doctrina quoque verbo non mediocriter fuit: nam scripsit monachorum regulam, discretione præcipuam, sermone luculentam.* quod verò illam ipse professus fuerit, non indicat. Imò etiam in approbatione superius citata solum dicit, se legisse regulam illam, laudasse, & confirmasse, non verò seruasse, aut professum esse.

Nihilominus tamen iuxta superiorem resolutionem num. 7. positam facile explicare possumus cõmunem seu receptam opinionem. Fateor enim ex historiis Ecclesiasticis non satis colligi Gregorium fuisse S. Benedicti monachum, nec Ioannem Diaconum in vita eius, nec Gregorium Turonensem lib. 10. de Historia Francorum, c. 1. nec Platinam aliud affirmare, quam Gregorium edificasse monasterium, & in eo monachum fuisse. Verisimile etiam est Abbatem, quem primum præfecit suo monasterio, fuisse ex prouincia Valeriæ: quia ex discursu factò valde probabiliter colligitur illum primum Abbatem fuisse Valentinum. Vnde etiam verisimile est illum Valentinum ab Equitio, & non à Benedicto institutionem habuisse. Multa verò alia, ex quibus hæc coniectura pendet, incerta remanent. Primum quænam regulam seruaret Valentinus in suo monasterio Valeriæ: Fieri enim potuit, vt licet Equitij discipulus fuisset, & ei in monasterio succedisset, crescente fama Benedicti, (qui sine dubio fuit vel æqualis, vel fere eiusdem temporis cum Equitio) illiusque regula diuulgata, eam in suo monasterio receperit, iuxta coniecturam superius factam. Deinde incertum est, an Gregorius aduocauerit primos

IX.

E e

primos

primos monachos ex prouincia Valeria, vel ex domitiliis S. Benedicti. hoc enim posterius sit verisimile tum ex propinquitate locorum; tum ex maiori notitia, & conuersatione quæ esse poterat cū monachis illius religionis. Nec huic obstat, quod Prælati ex remota prouincia Valeriæ adducti fuerint, quia fieri potuit vt sanctitate, & munere regendi fuisset ceteris illustrior, & per notitiam & famam cognitus: nam alibi legimus apud eundem Gregorium iam Pontificem, aliquando præcepisse homini seculari Probo, vt sui monasterij Abbas fieret li. 9. epist. 22. Tertio est incertum, sub qua regula voluerit Gregorius à principio foundationis sui monasterij, eius monachos viuere: estq; verisimile ipsum Benedicti regulam elegisse, quia semper maximè approbavit, & laudauit illam, vt constat ex citata bulla, & citato loco Dialogorum. Quod si quis dicat, Gregorium non approbasse illam regulam, nec præcepisse vt ab omnibus monachis Ecclesiæ Latinæ reciperetur, nisi postquam fuit Summus Pontifex. Respondemus hoc esse verum de approbatione authentica, tamen cum Gregorius ante monachatum suum vir esset & doctus, & prudentissimus, ignorare non potuit regulam D. Benedicti, quæ illo iam tempore erat celeberrima, præsertim in Italia partibus. Itemq; cum magno consilio & desiderio perfectionis rā de suo monasterio erigendo, quam de sua conuersione deliberaret, vt ex ipsomet Gregorio constat in præfatione Moralium, per se sit statim credibile regulā Benedicti pro se, & pro suo monasterio elegisse. Hoc ergo modo nihil repugnat Valentinum Abbatem S. Gregorij fuisse discipulū & successorem S. Equitij, & nihilominus Gregorium fuisse in professione & regulā discipulū S. Benedicti. Cuius etiam magnū argumentum est, quod multa decreta sunt ab ipso edita in fauorem monachorum, quæ habentur 16. q. 1. & sequentibus. præsertim 18. q. 2. quanquam in eis nulla fiat specifica mentio religionis S. Benedicti.

X.
Quomodo
verificetur
tot vires in
signis fuisse
monachos
Benedictinos

Secundò iuxta eandem coniecturam n. 7. intelligenda existimo quæ Trithemius lib. 1. c. 2. de n. viro-
rum illustrium ordinis Benedictini narrat, nimirū fuisse in illo ordine 18. Summos Pontifices, quorum primum ponit Gregorium Magnum: Cardinales plusquā ducentos, &c. quæ breuiter etiam repetit li. de Scriptorib. Eccles. in Benedicto. Hec enim omnia in hoc fundari existimo, quod omnia, quæ in historiis referuntur de sanctitate, dignitate, aut qualibet alia singulari excellentia alicuius monachi, qui post Benedictum vixit in occidente vsque ad ea tēpora, in quibus constat religiones monachorum fuisse multiplicatas: omnia (inquam) attribuitur religioni S. Benedicti, etiam si historiographi nō semper in speciali referant illam religionem, sed monachātū. Quod meritò fit iuxta coniecturam à nobis factam, & fortasse sine illa difficile erit illa omnia fundare, aut vera inuenire. Imò, quia, vt statim dicemus, Cisterciensium religio, & alia Benedictum habent parentem, ideo illustres personæ illarum religionum solent etiam Benedictinæ attribui. Et hinc oritur varietas, nam interdum legimus fuisse 18. Pontifices Benedictini ordinis, interdum 24. & alia similes: quæ in concordiam rediguntur dicta animaduersione. Nā interdum est sermo de religione S. Benedicti præcisè, vt à suis filiis distinguitur, interdum vt illas complectitur. In hoc verò fortasse per incōsiderationem excessit Trithemius, quod suæ religioni attribuit Episcopos, Abbates, vel sanctos aliquos, aut Benedicto antiquiores, aut non ad occidentales, sed ad orientales monachos pertinētes, vt notauit Baron. 6. to. anno Domini 494. sub finem.

XI.
Iura qua
conueniunt
aliquam ob-

Tertio ex dicto principio in n. illo 7. ortum est, vt decreta antiqua, quæ de monachis aliquas leges statuunt, præcipue ad Benedictinos monachos dirigantur, vt patet ex c. cum ad monasterium, & c. in singu-

lar, & c. in qua. de statu monach. & Clem. Nō agn. eod. tit. quæ de monachis nigris specialem mentionem faciunt, quæ appellatio solis Benedictinis conuenit. Circa quæ iura duæ morales quæstiones oriuntur. Prima est, an illa omnia, quæ in illis iuribus specialiter statuuntur, obligent in conscientia, & ad mortale peccatū mortale pro materiæ qualitate. Quod dubium in particulari in præcepto confitendi, & communicandi singulis mēribus tractati in 4. t. 3. p. disp. 36. sect. 5. & in summa dixi non addere maiore obligationem, quā regula ipsa religiosa, iuxta suam institutionem afferat: quia verba canonum nō plus indicant. Quod idem consequenter censeo esse dicendum de præcepto abstinentiæ à carnibus, seruati silentij, & aliis similibus, quæ de se erant à monachis obseruanda ratione regulæ, & in quibus nec grauior pœna, nec aliquid specialius in iure additur, quo maior obligatio significetur. Quod in particulari de prohibitione abstinentiæ à carnibus docuit Syluest. ver. Religio. 7. q. 14. & sumitur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 185. a. 8. & 186. art. 9. & quodlib. 1. art. 20. cum tamen transgressori huius præcepti grauis imponatur pœna in c. carnium. de consecr. d. 5. Sex mensium spatium (dicitur) retrahenti, & penitentia subiacet. Explicat autem D. Thomas, illud intelligendum esse, quando contra expressum præceptū Superioris cum inobedientia, vel contemptu monachus carnes comedit. Itaque quando statuta regula in decreto aliquo iuris quasi renouata inueniuntur, si non addatur noua censura, graue peccatum supponens, vel aliquod aliud signum seu verbum nouæ obligationem indicans, non videtur denuo addi, sed solum instaurari, & ad suum pristinum statum restitui, quia fortasse per non vsum, vel per abulum prætermissa erant. Aliquando verò imponuntur monachis in iure specialia præcepta sub graui obligatione, quæ iuxta generales regulas de legibus dignoscenda est: & de illis nonnulla attigimus tracta. præced. agendo de habitu, & de clausura, & de regulā religionum, præter alia, quæ diximus alibi tractando de censuris.

Secundum dubium est, an ea, quæ statuuntur in iure de monachis S. Benedicti, ad ceteros monachos extendenda sint. Quod in specie tractari solet de præcepto confitendi singulis mēribus, recipiendi Eucharistiam prima Dominica mēnis. Quod enim existimant huiusmodi leges extendendas esse propter similitudinem rationis, quod sentit Glossa in dict. Clement. quam Abbas ibi, & alij sequuntur. Oppositum verò docuit Stephanus, quem Glossa refert: & in materia de excommunicatione idem ego censui, quoad censuras latas in dict. Clem. Nō agn. Vnde duobus modis potest dici lex aliqua Ecclesiastica lata pro solis monachis S. Benedicti. Primo, quia verba legis expressè & in particulari ad monachos illius religionis limitantur, vt in dicta Clement. Et tunc censeo legem ex vi dispositionis suæ non obligare alios monachos: quia non extenditur vltra verba sua. Dico autem, ex vi dispositionis suæ: nam aliunde ex parte materiæ poterit extendi, vt si ex lege ipsa constet non considerasse veluti specificam differentiam illius religionis, sed generalem rationem, & necessitatem monachalis status; tunc enim materiale esse videtur quod tales monachos proprio nomine appellet. Alio verò modo potest dici lex lata pro solis monachis S. Benedicti, quia eo tēpore lata est, quo non erat alia religio monachorum, vel in quo omnia illorum monasteria sub regula S. Benedicti militabant, quamuis verba canonis indifferentia sint, solumque de monachis mentionem faciant. Et tunc ex vi dispositionis legis obligatio extenditur ad omnes monachos, etiam si postea aliqui exorti sint: quia hæc est natura perpetuæ legis, vt ad omnes extendatur, qui postea

postea nascuntur, si sub verbis & tenore legis comprehenduntur, ut supra etiam diximus de legibus, quæ de religiosis sub hac voce, vel sub nomine regularium aliquid statuant. Nihilominus verò tunc è conuerso considerandum est, an ex materia, vel ex alijs circumstantijs intelligatur dispositio legis magis esse restricta, ut si fundetur in speciali regula, vel professione S. Benedicti, aut quid simile: tunc enim indifferentia vocis, *monachi*, ex circumstantijs determinanda est. Et hæc sufficit attingisse in particulari de hac religione, pro ratione instituti à nobis propofiti.

C A P V T III.

Quare religiones monachorum ex Benedictina orta sint, & an sint ab illa distinctæ?

Post institutionem religionis S. Benedicti multo tempore sine noua institutione monastici ordinis, & consequenter, ut credimus, totus occidentalis monachismus Benedictini ordinis erat. Postea verò post annum Domini 900. quia fortasse obseruantia illius religionis relaxata fuerat, occasione reformandi illam cepit illa religio multiplicari, vel alias ex se producere.

I. Quarum prima esse censetur ordo Cluniacensis, quæ circa annum Domini 913. cepisse dicitur, institutore Odone Cluniacensi Abbate, quamuis alij hoc tribuant Bernoni ut primo Abbati, & fundatori illius monasterij, iuxta Sigisbertum in Chronico. Et alij præterea addunt opera Eutychij, seu Eutychij eiusdem monasterij monachi valde religiosi, & in Patrum regulis & institutionibus valde eruditi, ex quibus (ut Antoninus refert) diuersas consuetudines sumpfit, & vno volumine colligauit: & ideo fuisse dicitur institutor consuetudinum, quæ in monasterijs seruabatur, & specialiter de illo monasterio à Bernone constructo ait Antoninus, *In eo seruantur instituta Patris Eutychij*, 2. p. Historiali tit. 15. c. 16. vbi præterea Scholiastes aduertit, Odonem fuisse potius propagatorem Cluniacensis ordinis, quam institutorem: sicut de Bernardo dici solet circa ordinem Cisterciensem, ut infra num. 3. notabimus. Idem tamen Bernardus in Apologia ad Hugonem Abbatem, enumerans primos parentes, de quibus Cluniacenses gloriantur, primo loco ponit Odonem, nulla facta mentione Bernonis; neque Eutychij. Quo circa existimo, Bernonem quidem fundasse Cluniacæ illud speciale monasterium sub regula & ordinaria institutione S. Benedicti: discursu verò temporis opera & consilio Eutychij addidisse obseruantias aliquas, & reformationem, quæ suo tempore durauit sub eadem religione S. Benedicti. Postea verò Odo, qui immediatè successit in Abbacia Bernoni, reformationem ampliavit, & tantam mutationem fecit, ut distincta religio inchoata fuerit, ut communiter ab authoribus iudicatur.

II. Quæ autem fuerit hæc distinctio, & in quibus rebus, non satis inuenio ab authoribus, vel historicis explicatum. Nam in primis non fuit in fine proprii talis instituti: nam semper retentus fuit purus monachatus, & vita contemplatiua. Deinde non fuit mutatio in regula, neque in substantiali professione votorum: nam Benedicti regula integra retenta est, idemque modus profitendi conuersionem morum secundum illam. In habitu dicitur quidam fuisse factam mutationem quoad figuram, & colorem. Sed quoad colorem Antoninus dicit, tit. 15. c. 23. n. 2. refert Cluniacenses semper retinuisse nigrum habitum, & de eis intelligit iura, quæ de monachis nigris loquuntur, & eosdem ait fuisse reformatos anno 1400. per Eugenium III. in congregatione, quæ Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

dicitur S. Iustina, quia initium habuit in Abbacia S. Iustinae Padua, & postea per plura monasteria propagata est. Illa autem congregatio nunc eadem religio esse videtur cum ordine S. Benedicti, & nonnulla monasteria Hispaniæ, quæ Cluniacensis ordinis fuisse dicuntur, præsertim S. Facundi, & sancti Vincentij Salmantica eiusdem ordinis nunc sunt cum alijs S. Benedicti. Non videntur ergo à principio habuisse distinctionem in colore habitus; in figura verò fortasse fuit aliqua, & nonnulla etiam in constitutionibus, & obseruantijs, propter quæ ut religio distincta, vel saltem ut familia diuersa à religione S. Benedicti habita est: ad eum modum quo sunt in religione Minorum variæ familiæ, cum non modica distinctione in figura, & asperitate habitus, & aliarum obseruantiarum, & tamen non censentur plures religiones, sed vna, in diuersis membris suis magis vel minus reformata.

Secunda religio, non quidem tempore, sed amplitudine, & dignitate, quæ ex D. Benedicto ortum habuit, fuit Cisterciensis. Cuius institutor vulgò censetur S. Bernardus, quia inter religiosos omnes illius familiæ fuit illustris, & eam maximè propagauit, & auxit: nam dum viueret, centum sexaginta monasteria suæ reformationis in varijs Europæ regionibus fundasse dicitur. Re tamen vera 15. annis antequam Bernardus esset monachus, Cisterciensium reformatio inceperat, ut constat ex historijs apud Vincentium lib. 25. cap. 64. Antonin. 2. p. tit. 15. cap. 8. Sigisbertum in Chronico anno 1098. quo anno religio illa inchoata est sub Roberto primo Abbate Cisterciensi, ut in vita eius refert Surius tom. 2. die 29. Aprilis. Duxit autem originem à cœnobio Molismensi, quod in prouincia Burgundiæ in Episcopatu Lingoniensi situm erat. Cœnobium autem illud Molismense Benedictini ordinis erat: an verò in eo seruaretur professio communi, & antiquo more, vel iuxta nouam Cluniacensem institutionem, in historijs explicatum non reperio, illud tamen prius videtur probabilius. Nam Bernardus licet Cluniacensium mentionem faciat, nunquam ab eis originem vel aliquid habere recognoscit, ut patet ex Apologia ad Guillelmum Abbatem, & epist. 1. ad Robertum nepotem, vbi S. Benedictum suum, & Cluniacensium legislatorem appellat, suumque institutum longè arctius esse ostendit. Cœnobium itaque Molismense professionis erat S. Benedicti, obseruantia tamē religiosa in eo fuerat relaxata. Quatuor autem monachi illius, Stephanus, Albericus, & alij duo maiorem perfectionem, & rigorem desiderantes, solitudinem petierunt, ac tandem in sylua Cistercium dicta quasi eremiticam vitam inchoarunt: postea verò eos sequutus est Robertus Molismensis Abbas cum alijs viginti duobus, qui primum cœnobium Cisterciense sub eodem Roberto primo Abbate incoluerunt. Post paulum verò temporis redeunte Roberto iussu Pontificis ad Abbatiam Molismensis cœnobij, ei successit Albericus, quo intra biennium defuncto, successit Stephanus, qui constitutiones illius ordinis in formam redegit, & consummauit: ideoque fundator illius ordinis appellari etiam solet. Ille verò recepit Bernardum, qui maximè ordinem nobilitauit, & ideo nomen eius tandem retinuit.

Habet ergo hic ordo, quoad institutum, regulam eandem, & eundem finem cum ordine S. Benedicti: maiorem tamen ab illo distinctionem quam ordo Cluniacensis à principio habuisse, & nunc etiam habere videtur. Nam quoad habitum, magnam distinctionem habet in colore albo, ut constat, & in figura nonnihil differt, quamuis modicum. Et præterea differt in multis constitutionibus, & specialiter ab Ecclesia approbatus est, & multis priuilegijs ornatus: & ita ut religio distincta inter monachales

III.
Traditur
etiam prior
pars tituli
quoad ordi-
nem Cister-
ciensem.

IV.
Traditur
pars poste-
rior.

numeratur, & in iure interdum fit specialis mentio illius & satis honorifica, ut patet in cap. *monest. de Regularib.* ubi prohibetur transitus à Cisterciensi ordine ad alios, ubi Glossa rationem reddit, quia nullus ordo arctior tunc inueniebatur. De quare in superioribus dictum est tract. præc. lib. 3. & in c. *litt.* eod. tit. approbatur transitus ad Cisterciensem ordinem tanquam ad arctiorem. Et in c. *in singulis.* de statu monach. supponitur, morem celebrandi Capitula antiquiorem esse in ordine Cisterciensi, quàm in ordine S. Benedicti. Et ideo statuitur, ut similia Capitula in ordine S. Benedicti fiant, & ut pro illis primordiis duo Abbates Cistercienses in Capitulo cum aliis Abbatibus Benedictinis præfiderent. Quod satis demonstrat quare auctoritatis & æstimationis hic ordo fuerit tempore Innocentij III. Quamquam ante Innocentium Alexander III. in c. *recolentes.* de statu monach. cõqueratur, quod à prima perfectione non nihil defecissent; *Dolentes* (inquit) *dicimus quod eis non ab omnibus, neque in omnibus, à plerisque tamen, & in pluribus ab illa sancta institutione duntaxat declinatum in tantum, ut aliqui ex vobis primas institutionis obliuiscuntur, contra ordinis vestri regulam. villas. Ecclesias. & altaria possident, fidelitatem. & hominibus benigne suscipiunt, iustitias, & tributarias tenent, &c.*

V. Ex quibus verbis & ex historiis suprà citatis intelligi potest, religionem hanc à principio fuisse fundatam in speciali professione paupertatis: nam etiam mendicasse referuntur tempore Stephani Abbat. Retamen vera nunquam sunt professi mendicantem, aut paupertatem in communi, sed solùm ex regula statuebant abstinere ab aliquibus modis seu generibus immobilium bonorum, vel Ecclesiasticorum reddituum, quibus possent vel temporalibus curis distrahi, vel ministeriis à sua professione alienis occupari. Vnde Vincentius, & Antoninus referunt fecisse declarationem seu constitutionem auctoritate Apostolica confirmatam, abdicandi Ecclesias, alia, orationes, & decimas, & regulas aliorum hominum, & furcos, & molendina, & villas, & rusticos. Tantum ergo huiusmodi bonorum genera abdicarunt, imò inferius reddendo rationem ob quàm à decimarum perceptione abstinere dicitur, decimas à sanctis Patribus in quatuor partes esse distributas, vnam Episcopo, aliam clero, tertiam pauperibus, quartam fabricæ, & ideo usurpare decimas detrectabant, quia in nullo illorum membrorum comprehendì monachum existimabant: quia monachus (dicitur ibi) *terras suas possidet, vineas & per se, & per pecora sua laborando viuat.* Nomine autem *monachi* ibi monasterium intelligo: singuli enim monachi per se nihil possidere poterant: monasterium autem habere poterat possessiones, & pecora, atque adeo bona immobilia, & se mouentia, ex quibus monachi alerentur. Igitur maiorem quidem paupertatem professus est ordo Cisterciensis in principio, quàm reliqui sectatores S. Benedicti, atque etiam Cluniacenses seruarent, non tamen omnino erat incapax possessionum seu immobilium bonorum. Et ideo Alexander III. in dict. capit. *dolentes.* cum limitatione dedit, *Relictis possessionibus, vel etiam omnibus, quas institutio vestra non recipit.* In illo verò genere possessionum eam moderationem obseruasse videtur, ut monachi ipsi suis manibus laborarent, & terram tolerent: quod dictis verbis satis significatur, & expressis à Bernardo in dict. epist. i. ibi, *soluntia, vigilas, silentium, manuumque laborem vocat in ista terra. & infra, Qualem vero religio est fodere terram syluam excidere. stercorea comporare?* In his ergo laboribus exercebantur tunc monachi Cistercienses, etiam si contemplatiuam vitam maximè proficeretur, & illo modo paupertatem simul, humilitatem & austeritatem coniungebant, etiam si bona & possessiones suo statui accommodata non recusarent. Atque in huiusmodi

obseruantis & constitutionibus simul cum exercitiori habitu distincta fuit hæc religio ab aliis familiaribus S. Benedicti. Et ita etiam proprium habuit regimen, proprios Prælatos, & congregationes seu Capitula, & totius religionis supremum regularem Prælatum. Pro distinctione enim harum religionum seu familiarum maximè oportet aduertere, cum D. Benedictus quasi sedem suam in monte Cassiano collocauerit, quamdiu eius religio omnino vna & vnita permanet, singula monasteria ita fuisse suis Abbatibus subiecta, ut aliquo modo reliqui Abbates videantur fuisse subordinati Abbati Cassinensi, quamquam si hoc intelligatur de subordinatione quoad aliquam iurisdictionem, neque in iure, neque in historiis satis expressum inueniatur. Interdum tamen scriptum reperio, Odonem fundatorem Cluniacensem se suamque familiam ab obedientia Cassinensis Abbatis exemisse, ideoque quasi nouum ordinem erexisse. Sic ergo Cisterciense monasterium ab aliis separatum fuit, & quasi noua suprema Abbatia in eo inchoata est, sub qua reliqua monasteria illius ordinis erigebantur, & iuxta suas constitutiones, & priuilegia gubernabantur, & vique hodie gubernantur, quamvis in hoc magna mutatio in diuersis regnis & provinciis facta fuerit, quam nunc explicare ad nos non pertinet.

Hinc verò obiter coniecto, D. Bernardum non solum non fuisse institutorem illius ordinis, verum etiam neque vnquam fuisse supremum Prælatum illius: nunquam enim fuit Cisterciensis Abbas, sed tantum Clarauallensis, cuius monasterij & fundator, & primus ac perpetuus Abbas, quamdiu vixit, fuit: monasterium autem Clarauallense à Cisterciensi ortum habuit. Nam illius Abbas Stephanus tertio postquam Bernardum in monasterium receperat, illum cum aliis monachis ad fundandum monasterium misit, quod postea Clara vallis vocatum est, eique in Abbate Bernardum præfecit, qui semper ibi perseueravit: constat autem Abbatem Clarauallensem ex vi suæ dignitatis nunquam fuisse alius superiorem: nunquam ergo Bernardus vniuersalem prælationem in suo ordine habuit. neque enim alicubi legimus, per specialem electionem aut concessione ei fuisse aliquando datam. Neque hoc minuit Bernardi auctoritatem, sed augere potius, tanta enim fuit inter suos æstimationis, ut cõratione iurisdictionis vniuersalis Prælatus non esset, nihilominus ut communis parens ab omnibus habitus sit, propter eximiam eius sanctitatem, & religiosam, ac spiritualem doctrinam: & quare vera fuit fundator plurimorum, ac fere omnium monasteriorum illius ordinis. De quo hæc dixisse sufficiat: nam reliqua, quæ scholastica sunt, & propria nostri instituti, non requirunt specialem doctrinam, sed applicationem eius, quæ generatim data est.

Et ob eandem causam nihil ferè dicam de multis aliis religionibus monachalibus regulam S. Benedicti proferentibus, & quæ ab illa per nonnullas accidentales mutationes dimanarunt: in omnibus enim est idem vitæ institutum, & earum diuersitas in particularibus seu constitutionibus consistit, quæ ab vniuersaliusque professoribus sciri debent: si talis professio durat, nonnullæ enim iam extinctæ sunt, & alia rara habent monasteria. Itaque in hoc ordine ponimus congregationem Chamaldulensem, quæ in Italia paucos quidem habet conuentus, magis tamen religionis, & æstimationis, cepitque anno nonagesimo sexagesimo septimo, auctore S. Romualdo, quamvis ipso viuente à reliqua familia S. Benedicti quoad obedientiam & vniuersalem separationem non fuerit, sed solum quoad habitationis modum, & quoad silentium, ieiunia, & alias asperitates, ob quas tandem auctoritate Alexandri II. familia Chamaldulensis

Chamaldulensis approbata est, & separata à reliquo ordine S. Benedicti: quia tanta diuersitas non poterat commodè in eodem corpore, & sub eodem regimine conferuari. Nam Chamaldulenses non videntur communi habitatione ad dormiendum, vel ordinariè comedendum, sed singuli cellas habent quasi domos separatas, & solum dominicis, ac festis diebus ad diuina officia conueniunt, & duodecies tantum in anno simul cibum sumunt; reliquo autem tempore solitariam vitam, & silentium seruant, & orationi, ac lectioni, vel labori manuum dant operam. Itaque Carthusianis simillimi sunt, & colore etiam albo vtuntur, & à carnibus abstinent; quamuis non tempore morbi, vt Carthusiani.

VIII. Alius ordo post Chamaldulensem ortus fuit qui Vallis vmbrosae dicitur. Eiusque author fuit S. Ioannes Gualbertus, qui prius fuit monachus Cluniacensis ordinis in contentu S. Miniatis; postea vero ad Chamaldulenses peruenit, non tamen eorum institutum professus est, quia cœnobiticam vitam potius quam eremiticam affectabat, vt historici referunt; ideoque postquam per aliquot dies Chamaldulensem mores, & vitam est contemplantus, inde discessit, & cum aliquibus sociis in loco commodo, *Vallis vmbrosae* nominato, monasterium S. Benedicti erexit, propriis quibusdam austerioris vitae obseruantis & constitutionibus ad perfectiorem regulæ custodiam adiunctis. Præcipue vero in claustræ obseruatione religio hæc in principio excelsit; habitus vero illius idem fere est qui S. Benedicti, in colore tamen aliquantulum diuersus, quamuis non sit albus, fed medijs coloris. Atque hunc etiam ordinem approbavit Alexander II. anno 1070. quamuis in hoc annorum numero nonnulla sit in authoribus diuersitas.

IX. Atque eodem fere tempore post quinque aut sex annos instituta est alia familia eiusdem ordinis & regulæ S. Benedicti, opera quorundam viro- rum nobilium Mediolanensium, qui dictus est ordo Humiliatorum, & ab Innocentio III. tandem confirmatus est; postea vero à Pio V. omnino fuit sublatus, & ideo de illo plura dicere necesse non est. Sunt etiam qui in hoc ordine ponant ordinem Grandimontensem: sed non inuenio huius rei sufficiens fundamentum, vt sequenti cap. dicam. Præterea ordo Cœlestinorum, Guilielmitarum, qui alio nomine Montis Virginis appellatur, & ordo montis Oliueti, ac denique ordo Syluestrinorum, qui omnes in Italia vigent, & sub distinctis Generalibus seu primariis Abbatibus militant, Benedictinæ regulæ sunt, & fere eiusdem religionis; & sicut de alijs dictum est, solum in aliquibus obseruantis, & aliquantulum in habitu differunt. Circa eorum autem originem & progressum nihil peculiare ad nostrum institutum pertinens occurrit; & ideo legi possunt historici, quæ de illis fusiùs tractant.

CAPVT IV.

An ordo Carthusiensis sit perfectior monachorum religio? Deque eius origine & obseruantia.

I. DE tribus, vel quatuor alijs monachorum ordinibus possumus hoc loco breuiter mentionem facere. Primus est Carthusiensis ordo, qui inter monachales omnes arctior reputatur, tum ex institutione, tum ex perseverantia in illa: quia de suo primo rigore minus remisit. Cœpit autem hic ordo anno Domini 1084. iuxta Sigisbertum in Chronico, ubi sic inquit, Bruno natione Theutonice ex vrbe Coloniae ap. im. e. eruditus, Rheims Ecclesiæ canonicus, & s. h. Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

larum magister, relicto seculo, erem. in Carthusia fundat, propositumque monasticum conuersationis satum arduum instituit. Idem referunt Antoninus 2. p. tit. 15. c. 22. & latè Surius to. 5. die 6. Octobris, Dionysius Carthus. opusculo de laudibus ordinis Carthusiani. Apud quos legitur tremendum exemplum, quod Brunum, & sectatores eius excitauit ad illud vitæ genus assumendum, quod omitto, quia satis vulgatum est. Nō fuit autem hic ordo institutus sub aliqua ex antiquioribus regulis: nec referunt dicti auctores quānam statuta, vel constitutiones ab ipso B. Bruno à principio habuerit, sed solum ædificasse in illa solitudine Carthusiæ, Ecclesiā, & non procul ab illa cellulas inter se aliquantulum separatas, ne alter alterius quietem & solitudinem perturbaret.

Vnde constat institutum illud ab initio fuisse maximè contemplatiuum, & proximè accedens ad solitariam seu eremiticam vitam, quamuis de cœnobitica multum semper participauerit. Subiungit autem Surius hæc verba, *Atque in iis singulis cellulis binifratres debebant, & quemadmodum præci illi Aegyptii monachi silentio, orationi, lectioni, cordis puritati, & rerum diuinarum contemplationi vacabant; ceteri etiam horum operum manuum, præsertim conscribendis libris incumbentes, tum vt sua inopia consulerent, tum etiam vt ne quam darent occasionem illis, qui quarunt occasionem sanctum eorum institutum calumniandi, quod nullam Ecclesiæ Dei nauarent operam, sed sua duntaxat rebus studerent.* Et inferius subdit, quod licet precibus, & vitæ puritate ac innocentia multum possent Ecclesiā Dei iuuare, tamen sanctissimi patres nostri (inquit) qui Carthusianæ vitæ primæ iec. & fundamenta, nihil saltem sibi tribuentes libris scribendis etiam operam dare studuerunt, & vt sui successores id facerent hortati sunt, vt saltem manibus verbum Dei prædicarent, quando ore non poss. n. sic enim (ait) loquuntur statuta Patrum antiquorum. Vnde constat illud institutum quoad substantiam & finem eius, idem esse cum instituto antiquorum monachorum, principaliter quidē contemplatiuum cum ea missione alicuius externi laboris vel operis manuum, quæ ad leuandum fastidium, & vitandum otium sufficiat. Nam quod hæc opera externa cedant in spiritualem vtilitatem proximorum, accidentarium est ad finem illius instituti: in quo etiam per se non est studium literarum: quando verò contigerit aliquem doctum & eruditum profiteri illam religionem, tunc maximè locū habet quod Surius ait, non repugnare, imò esse consentaneum perfectioni illius instituti, actionem aliquam seu scriptionem proximo vtilem efficere eo tempore, quo alijs operi manuum vacandum esset: nam quod actio illa fuerit perfectior, & ex maiori charitate, eo erit magis consentanea tali instituto, non tam ex speciali ratione sui, quam ex generali, faciendi quod melius est.

Differt autem hæc religio à cæteris institutis monachorum in propriis constitutionibus & obseruantis, quæ, vt verisimile est, ab ipso S. Bruno inchoatæ fuerunt, & postea discurfu temporis, per prælatos, & generalia capitula perfectæ & consummatæ sunt. Inter quas nonnullæ sunt grauiores, & specialiter adnotandæ, quia vel nonnullam difficultatem habent, vel singularem rigorem & obseruantiam ostendunt. Prima est de abstinentia à carnibus, quæ tanta integritate obseruatur, vt propter nullā causam vel necessitatem etiam extremam mortis vitæ hanc legem transgrediantur: quod an licitè facere possint, à Theologis dubitatum est. Quia est contra obligationem naturalem, quam homo habet seruandæ vitæ, contra quam nulla lex positiua, præsertim humana obligare potest, imò nec votum ieiunandi, vel abstinenti cum tali circumstantia videtur posse obligare, imò nec seruari: quia est indiscretum, & in detrimentum vitæ, quæ non est hominis, sed Dei.

IV.
1. Casus in quo non licet Carthusiano monacho abstinere a carnibus.

Circa hoc ergo duo casus distinguendi sunt. Vnus est, quando extrema necessitas oritur ex defectu alterius cibi, ita ut sit certum periculum moriendi fame, nisi carnes comedantur. alius est, quando tantum est ordinarium periculum agriutudinis, & medicus iudicat esse moraliter necessarium esum carnis ad resistendum agriutudini. In priori casu censetur non esse licitum seruare tale statutum, propter rationes factas; & quia in eo casu talis abstinencia nullam habet rationem virtutis: quia neque ad proprium personale bonum talis abstinencia ad aliquid utilis est: neque ad aliquod bonum commune. Quod enim emolumentum proueniet religioni ex eo quod religiosus moriatur ne carnes comedat. Dices, ipsamet inuiolabilis obseruatio legis est magnum bonum commune: sicut Machabaei dederunt vitam, ne comedendo carnem suillam, legem violarent. Respondetur, si lex humana praeceperet expresse non comedere carnes etiam in eo casu, iniqua esset, & irrationabilis, quia esset legi naturae, & charitati contraria, & sine necessitate praeceperet prodigere vitam. Vnde quando constitutio simpliciter fertur, non comprehendit casum illum, ideoque tunc abstinere a carnibus non esset seruare legem, sed agere contra animam eius, quae est charitas. Exemplum autem Machabaeorum non est ad rem: quia in illo non erat necessitas naturalis (ut sic dicam) & intrinseca, sed erat violentia in contemptum religionis illius temporis: in quo casu prodigenda est vita, non per se propter abstinenciam, sed propter confessionem fidei, & honorem religionis. Sicut nunc etiam in extrema necessitate ob defectum aliorum ciborum potest, & debet Christianus comedere carnes feria sexta: si tamen a tyranno cogatur in contemptum religionis, & Ecclesiastici praecipere nec deberet, nec posset: quia consentiret errori eius.

V.
2. Casus in quo licet etiam cum periculo vita.

In posteriori autem casu licitum esse existimo obseruare inuiolabiliter illam abstinenciam, non obstante agriutudinis periculo, aut necessitate. Ratio est, quia talis abstinencia potest pertinere ad magnum commune bonum illius religionis, ne illa occasione aperiat via relaxandi sanctam illam obseruantiam in tali religione. Nam ordinari ac regulariter loquendo, eius carnis non est adeo necessarius agrotantibus etiam cum periculo mortis, ut si omitteretur, physice, aut moraliter fiat inuitabilis mors: quia ordinari sunt alij cibi, & alia media, quibus possit vita, etiam in illo statu conseruari sine lesione, quantum est ex parte cibi. Quamuis ergo in aliquo casu possit necessitas esse maior, & vita periclitari abstinendo a carnibus; nihilominus si ea occasione permittatur, necessarium erit arbitrio medicorum talem dispensationem relinquere, atque ita facile fieret extensio ad plures alios casus non adeo necessarios: hoc ergo ne irrepat, potest esse sufficiens & rationabile motiuum, absolute, & indifferenter abstinendi a carnibus etiam in simili periculo, non obstante medicorum iudicio; nisi contingat cum hoc secundo casu coniungi priorem. Ut si agrotus nullo modo valeat alijs cibis uti, siue ob pecuniam, siue ob conditionem agriutudinis: nam tunc fame potius, quam agriutudine mori uideretur. Atque ita huic quaestioni respondent Gerson proprio tractatu de hac re, alphab. 39. lit. E. Maior in 4. d. 38. q. 24. Martinus de Magistris, q. de Abstinencia, & melius Victoria in Relezione de Temperantia, num. 8. & sequentibus, qui licet in principio sit dubius, & in utramque partem proponat argumenta, tandem in hanc resolutionem inclinat.

VI. Alia ex praecipuis obseruantis Carthusianorum est perpetua clausura, de qua inquit Nauarr. Comment. 4. de Regularib. n. 30. in hunc modum, Hanc

legem clausurae iure communi statutam, aut confirmatam Carthusiani partim statuti, partim consuetudine inuoluntate obseruata adeo auxerunt, ut earum clausura videretur quidam carcer perpetuus. Et ibidem refert particulares constitutiones eiusdem ordinis circa huiusmodi clausuram, quae in summa continent primo, quod Prior Carthusiae, scilicet Generalis, nunquam terminos sui eremi egreditur: alij vero exire possunt cum licentia Prioris Generalis, & non aliter quamuis ex quo incipiunt esse Priores, vique ad Capitulum generale, possint septies exire pro visitate domus, & in Curias etiam Praetorum, aut Principum ad necessaria negotia tractanda. Alij vero priuati monachi nunquam egrediuntur nisi de licentia Prioris Generalis, & necessitate urgente, vel mittantur ad suscipiendos ordines, vel ad habitandum in alio monasterio sui ordinis, vel nisi eligantur in Superiores, Visitatores, vel ut eant ad Capitulum generale: vel nisi necessitas belli, aut alia similibus eos cogat: ac denique mitti etiam possunt ad grangias seu villas sui conuentus, ex praetatorum antiquorum §. 11. Potest etiam in hac clausura considerari, quod ferè maiori parte temporis debent iuxta constitutiones suas intra cellam manere: possunt tamen intra suam clausuram statuti temporibus exire: extra clausuram autem, & intra terminos sui eremi egrediuntur semel, aut bis in hebdomada, non tamen priuati, sed communiter cum conuentu, animi relaxandi gratia, cum mensura tamen, & religioso modo in suis constitutionibus praefixo. Vnde constat ordinem hunc perfectam sanctitatis, & rigorosam clausuram seruare. Existimoque ratione illius obtinuisse religionem hanc inter alias praerogatiuas, ut ab omnibus alijs tractibus ad illam liceat iure communi, in Extrauag. Vien. an. 1505. de Regularib. & ferè iuxta omnia privilegia religionum, nam hoc factum videtur propter maiorem securitatem, quae moraliter loquendo, & quantum humano modo iudicari potest, maior est, ubi tanta clausura, & separatio à conuersatione secularium seruatur: praesertim cum coniuncta sit cum tanta vitae austeritate, & iugi diuinarum rerum contemplatione. Quae omnia sunt etiam aptissima media ad magnam perfectionem consequendam.

Aliqui vero contendunt licitum esse quantum est ex vi iuris communis transitum à Carthusiensi ad alium aliquem ordinem, ut iam in praeced. tractatu lib. 3. c. 9. à num. 14. attigi. Ita censent religiosi Praedicatores in suis constitutionibus. dist. 1. c. 13. §. 4. cum declaratione, & Syluest. verb. religio 4. q. 4. Carthusia refert ita fuisse Parisiis declaratum, & Nauarr. cont. ad cap. 1. fil. 68. de Regularib. iuxta primam impressionem, quaestione mouens de transitu Carthusiani ad Minores, dicit, in foro conscientiae posse fieri, si bona intentione, sine scandalo, cum debitis circumstantiis fiat. Quia, licet ius concedat transitum à mendicantibus ad Carthusianos, non tamen prohibet à conuerso transitum Carthusiani ad mendicantes; & aliquin dicitur religiones mendicantes reputantur à suis professoribus, & strictiores, & perfectiores alius, etiam Carthusia, ut de sua expressè dicunt Praedicatores in citato loco suarum Constitutionum, & de sua sentit S. Bonau. in quaestionibus circa suam regulam, q. 13. & latè Corduba super regulam S. Francisci c. 2. q. 17. & senserunt aliqui Canonistae, ut intelligi potest ex Ioanne Andrea, & Panormit. in c. non est. de regularibus.

Sed ego in hoc opere decreui religiones inter se non comparare, sed omnes venerari, & singulis tribuere quod iure illis concessum est. Ordini ergo Carthusiae hoc concessum inuenio, ut ad ipsam liceat transire à mendicantibus. Quod autem ab ipsa ad mendicantes liceat transire, scriptum non inuenio in iure, neque in aliquo privilegio specialiter concess-

concesso. Dare autem hanc licentiam per illam generalem regulam iuris, quod transiit ad arctiorem religionem est. Ius non videtur mihi tutum, tum quia ius concedens transitum ad Carthusiam, videtur supponere illam esse arctiorem, vel saltem equalem in arctitudine, & securiore: tum etiam quia si transire ad Carthusiam non est retrò respicere, vt etiam supponit illud ius: ergo transire à Carthusia ad alias, vel est retrocedere, vel certe non est vterius progredi: ergo non licet sine speciali concessione. Tum etiam, quia videtur nimis ausus hanc licentiam dare, propter solum priuatum iudicium de excellentia alterius religionis; præsertim in causa propria. Vnde Nauar. dict. Comment. 3. de Regularib. n. 32. concludit, à Carthusia ad nullam aliam religionem transiri, & Maior in 4. d. 38. q. 13. dixit, nullam inter religiones omnes Carthusiam in bonitate, & securitate excedere; quam assertionem prosequitur, & declarat latè, & cum non positiuè, sed negatiuè comparationem faciat, tolerari potest. Nauar. verò conf. 10. de Regul. in prima impressione, absolutè ait, Carthusianos notabiliter esse austeriores mendicantibus, etiam Minimis, quos cæteris in austeritate præfert. Quæ comparationes verù habent quoddam aliquas austeritates exteriores, simpliciter autem priuati iudicium dare difficile est.

IX. De approbatione religionis.

Vicimo ex dictis constat, facis multumque esse religionem hand ab Ecclesia approbatam. quando verò hæc approbatio ceperit, interrogari potest. Referunt enim Gerson p. 2. alfab. 39. lit. D. quoddam obieciſſe ordini Carthusiensium, quod confirmatus non esset: ad quam ipse respondit, primum fuisse approbatam more antiquarum religionum: quia per centum triginta annos antecessit religiones mendicantium, & consequenter etiam præcelsit illi iuri canonico, quod speciale approbationem scriptam requirit; quare ipso viſu, & sanctitatis exemplo, & generali Ecclesiæ acceptatione approbata est. Aduerit autem Surius in vitâ Brunonis, Apostolicam Sedem statim ab initio eam complexam fuisse, Brunonemque cum primum monasterium Carthusiæ fundasset, vocatum fuisse ab Urbano II. Pont. Max. & cum illud apud se retinere voluisset Pontifex, scripsisse eundem Pontificem in fauorem monachorum Carthusiæ, vt eis eremus illa concederetur, vt in ea secum vitæ institutum prosequerentur. Et hæc (inquit) fuerunt prima litteræ Romani Pontificis de Carthusiano instituto, quæ magno sunt documento, ab ipsis Carthusianis religionis initijs eam à Sede Apostolica approbatam esse. Deinde verò multis alijs priuilegijs, ac deniq; in citato decreto sæpius confirmata est. Referunt denique Gerson, & Maior, non defuisse qui perfectionem huius ordinis diminuerè voluerint, eo quod nec plures habeat sanctos canonizatos, nec multis miraculis fulgeant: quibus ipsi latè respondent, hæc signa non esse necessaria ad perfectionem, & optimum ac sufficiens esse exemplum perfectæ sanctitatis, præsertim cum perseverantia tot annorum, in quibus rigor primus illius religionis ferè in nullo diminutus est.

CAPITULUM V.

An regula S. Hieronymi, aut alia monachalis, sub regula Augustini militet?

I. PRÆTER religiones monachales, de quibus hactenus diximus, sunt aliquæ nunc in Ecclesia, quæ licet proficiantur regulâ Augustini, quæ antiquior est quàm regula Benedicti, nihilominus recentiores sunt: nunc enim non agimus de religione Eremitarum S. Augustini, quam non inter monachales, sed inter mendicantes ponimus. Antiqui autem mona-

chi seu eremici S. Augustini non retinent nunc eundem statum, & viuendi modum, quem primitus habuerunt, sed vel ad mendicantium statum, qui longè post Augustinum institutus est in Ecclesia, translati fuere, de quo postea in c. 9. videbimus, vel adiunctis proprijs obseruantijs, & constitutionibus, in nouos monachales ordines transierunt.

In his ergo in primis numerari potest ordo appellatus Grandimontensis, qui circa annum Domini 1080. à quodam Stephano Albanensi viro religioso inchoatus est. Et quidam referunt, eum inchoasse sub regula S. Benedicti: alij dicunt militare sub regula S. Augustini. Mihi de eorum instituto non satis constat. neutrum enim ex dictis declarant antiquiores historiographi, vt videre licet in Vincentio lib. 25. cap. 4. 6. & Antonino 2. p. tit. 15. cap. 21. qui aiunt, Stephanum peragris multis eremis, & de Canonicorum, & monachorum, & Eremitarum vita, quæ imitanda sunt, memoriæ commendans, in Aquitania prope Lemouicas ad montem nemorosum qui Muretum dicitur, primum monasterium sui ordinis ædificasse. Vnde potius significat nullam specialem regulam assumptisse, sed ex omnibus, quæ viderat, & expertus fuerat, suum peculiarem viuendi modum instituisse. Vnum verò referunt in illo viro specialiter notandum, scilicet, cum Muretum solus peruenisset in locum solitarium, & contemplationi aptissimum, ibi fide Deo seruiturum omni tempore spondisse, & cum quodam annulo (ait Antoninus) quem de omni substantia mundi tantum habebat, semetipsum castissimum virginem desponsauit dicens, Ego Stephanus diabolus abrenuncio, & omnibus pompis eius, & effrore, ac reddo Deo Patri, Filio, & Spiritui sancto, sorib. s. q. re professionem suam, posuit super caput suum, fundens orationem ad Iesum Dominum, & matrem eius Virginem. Qui professionis modus nouus est, & singulari Spiritus sancti institui attribui potest: tamen in rigore illa professio nec fuit, qualis nunc est per vota solennia, neque constituebat verum religiosum, cum vota paupertatis, & obedientiæ non haberet.

Postea verò cum divulgata eius fama multi discipuli ad illum congregati fuissent, religiosum monasterium fundatum est, actandem annuente etiam Summo Pontifice tacite, vel expressè, propria & perfecta religio esse cepit. Accidit autem vt post mortem Stephani fratres S. Augustini litem mouerent monachis S. Stephani, contententes locum illum Mureti, ad ius suum pertinere. Illi autem remedium à Deo postulantes, & in Missa humiliter Deo supplicantes, vocem hanc audierunt, *Grandi monte, in Grandi monte*: & ita in locum illum, & monasterium totum, & corpus fundatoris transulerunt.

Ex qua historia, quæ communis est, duo colliguntur, vnum est, vnde sit hic ordo Grandimontensis vocatus: aliud est, non esse admodum verisimile, Stephanum fuisse monachum S. Augustini in aliquo conuentu, qui antea fundatus esset in loco illo Mureti, quia nulla mentio talis conuentus est in historijs, sed solum de lite mota à fratribus Augustinianis, qui fortasse in aliquo vicino monasterio vivebant, & ius aliquod in locum illud, quamuis syluestre, & desertum prætendebant, præterquam quod id repugnat modo professionis superius relatæ. Vnde etiam non est verisimile sub regula S. Augustini hunc ordinem fuisse fundatum, alioqui in illo principio potius habitus fuisset vt reformatio eiusdem ordinis, quàm vt ordo diuersus, neque esset tanta occasio contentionis, præsertim si reformatio ex eisdem fratribus facta fuisset, vt Fr. Hieronymus Romanus vult.

Ecce 4 Neque

II. Grandimontensis ordinis fundator. Azor. 10. r. lib. 12. ca. 21. Hieronymus Romanus 1. lib. 6. de Re. pub. Christiana. c. 9.

III. Quando coepit hic ordo esse proprius religio.

IV. Non videtur institutus sub regula S. Augustini.

V. Non videtur institutus sub regula S. Augustini.

V.
Nec sub au-
gulas Bene-
dicti, sed de-
nuo instaurat
Carchus.
Vide Vela-
ter lib. 11.
S. polydor.
V. gil lib. 7.
cap. 2.
Vide Cassa-
beum in ca-
tal. glori-
mund.

VI.
De ordine
Præmonstra-
tensium ex
Regula S.
Augustini
descendens.

Neque etiam inuenio fundamentum ad asseren-
dum, institutum esse sub regula S. Benedicti, vel sub
aliqua alia antiquiori, sed verisimile est, sicut reli-
gio Carchusianorum cum proprijs statutis absque
alia regula eodem fere tempore fundata est, ita &
hunc ordinem inuenisse proprium viuendi mo-
dum. Qualis autem hic fuerit, in particulari nobis
non constat, sed solum esse ordinem monasticum,
contemplationi, & psalmodiæ deditum, cum ma-
gna solitudine & austeritate corporali, cum ma-
gnis ieiunijs etiam in pane & aqua. Et de fundato-
re specialiter refertur, quod incedebat indutus lo-
rica ferrea contra carnis tentamenta; quem mo-
rem in totum ordinem introducendum fuisse quidam
aiunt. Refert item Platina in Ioanne XXIII. alias
XXII. Pontificem illum, ordinem hunc aliquantulum
iam labefactum instaurasse, & additis quibus-
dam institutionibus, in meliorem formam rede-
gisse. Huius vero ordinis nulla habemus in Hispania
monasteria: an vero in Gallia durent, vel in alias
prouincijs propagatus fuerit, incertum habeo.

Secundo loco possumus in hoc ordine ponere
ordinem Præmonstratensem, nam illum mona-
chalem vitam nunc profiteri, & habitum portare
manifestum est, & regulam S. Augustini profiteri.
Cœpit autem hic ordo anno 1120. quamuis in hoc
nonnulla sit differentia inter authores, ex quibus
quidam aiunt fuisse approbatum à Paschali II. alij
à Gelasio II. alij verò ab Innocentio II. Primum
autem huius religionis fundatorem omnes refe-
runt fuisse Norbertum virum nobilem Lotharingia
oriundum, qui factus Presbyter, & habitu pau-
peritatis assumpto, ac nudis pedibus incedens, præ-
dicare cœpit verbum Dei, & à Gelasio Papa II. li-
centiam & auctoritatem illud munus præstandi
obtinuit. Postea verò Calixtus Papa cum Lugdu-
nensi Archiepiscopo commendauit, cuius authori-
tate in quodam loco Præmonstratum dicto vitam so-
litariam agere cœpit, & postea tredecim socios cō-
gregauit, & cum eis secundum canonicæ institutio-
nis normam, & regulam S. Augustini religiosam
congregationem inchoauit: postea verò quadra-
ginta clericos cum multis laicis secum iam habens,
professionem omnes fecerunt iuxta institutionem
Apostolicam, & regulam B. Augustini, & ad volun-
tariam paupertatem, ceterasque religionis obserua-
tias eos instituit: & adeo sancte vixit, & intra breue
tempus in longinquas regiones Angliæ, Hispaniæ,
Burgundiæ propagata fuerit eius religio. Quæ o-
mnia sumpta sunt ex his quæ referunt Surius die
6. Iunii, & Antonin. 3. p. tit. 15. cap. 19. & tit. 17. c. 1. §. 3.
Vincentius, & alij. Ex quibus videtur colligi ordi-
nem hunc in principio fuisse Canonicorum regula-
rium reformatum, quamuis non constet, an in
principio vli fuerint hi religiosi communi habitu
Canonicorum regularium, vel aliquo proprio ha-
bitu monachali. Nunc verò huiusmodi habitum
deferunt, præsertim in Hispania: in alijs verò Pro-
uincijs Canonicorum rochetum, seu lineam ve-
stem albam deferre dicuntur: quia iuxta sua statuta
possunt in hoc consuetudini vniuscuiusque regionis
sefe accommodare. In reliquis nihil habet speciale
hæc religio: nam ex instituto contemplatiua est,
nullam verò specialem austeritatem proficitur, sed
constitutiones habere dicitur ordini Canonicorum
regularium accommodatas, seu similes.

VII.
Ordo nunc
cupatus S.
Hieronymi
ab Augu-
sti-
ni regula
derivatus.

Tertio ac præcipue possumus hoc loco numera-
re ordinem Eremitarum S. Hieronymi, sub quo pa-
tronum tam in Hispania, quam in Italia ordo mona-
chalis inuenitur, non tamen constituit vnum cor-
pus religionis, neque secundum eandem regulam
profitentur, qualis ex eadem radice prodijisse vide-
antur. Cœpit ergo hæc religio in Hispania in eo lo-
co, in quo nunciatum est monasterium S. Bartholo-

mai, quod ab oppido vicino, de Lupiana dicitur.
Circa annum enim Domini 1370. nonnulli viri ere-
mitici & austeram vitam agentes ibi congregari
cœperunt, cūque & numero, & vitæ sanctitate
augerentur, tandem religionem fundare decreue-
runt, ad quod obtinendum, præcipuum quendam
ex sua societate virum, fratrem Petrum Fernandez
appellatum, Romam miserunt, qui à Gregorio XI.
confirmationem obtinuit, & simul cum socio in
manibus Pontificis professionem emisit, & in His-
paniam rediens aliorum fratrum professionem
recepit, & propterea nonnulli hunc Petrum Ferdi-
nandum huius ordinis fundatorem vocant: Nam, li-
cet D. Hieronymus appelletur, certum est non fuisse ab
illo fundatum, quia fere per mille annos Hierony-
mus præcessit, quibus omnibus non legimus fuisse
in Ecclesia aliquem ordinem S. Hieronymi nuncu-
patum.

Cuius autem hic ordo Hieronymum patronum
habeat, & non potius Augustinum, interrogari po-
test, quia ab Augustino habeat regulam, quam à
Gregorio XI. accepit, vt secundum eam religiosi
profiterentur, ab Hieronymo autem nihil pecu-
liare habere videtur. Dicunt aliqui, Hieronymum hunc
ordinem, vel omnino similem Bethlehem fundasse,
& aliquo tempore conservatum esse, postea
verò interijisse, & ab his religiosis excitatum esse,
& ideo Hieronymum tamquam fundatorem reco-
gnoscere. Veruntamen, quamuis ex ipso Hierony-
mo nobis constet & monachum fuisse, & monaste-
rium ædificasse prope Bethlehem, vt ipse refert in
ep. 26. ad Pammachium, circa finem, Nos (inquit) in
ista provincia ex ædificato monasterio tantis de totis viri-
tutibus obuium multitudine monachorum, vt in ca-
pitulum opus deferere, nec supra vires ferre valeamus. Et in ep.
27. quæ est epitaphium Paulæ, mentionem facit mo-
nasterij virorum, quod ibi eius sumptibus sustentabatur,
præter tria monasteria virginum. De cel-
lula etiam, in qua manebat in Bethlehem, mentio-
nem facit epist. 61. & in lib. de nominib. Hebraicis,
& multis alijs in locis ostendit semper monasti-
cam, & eremiticam vitam affectasse, præsertim ep.
4. Quod verò peculiare institutum religiosum in-
stituerit, aut quod regulam aliquam religiosam,
vel peculiarem habitum ordinauerit, vel quod post
mortem suam pro aliquo tempore habuerit pro-
prios aliquos sui instituti imitatores sub eius titulo
seu ducatu, affirmari non potest, quia nullum ha-
bet in antiquitate fundamentum.

Alij verò dixerunt, D. Hieronymum apparuisse
primis eremitis huius ordiuis in eo habitu, quem
nunc ipsi gestant, & inde & nomen, & habitum ac-
cepisse. Sed in nulla historia fide digna hanc reuelati-
onem inuenio, vt factam esse affirmare possumus.
quamuis non negem accidere potuisse. Probabilius
ergo est, illos primos fundatores ex peculiari affectu
& deuotione ad D. Hieronymum, illum in patronum
accepisse, & quia maxime studuerunt imitari mo-
nachalem & solitariam vitam, quam ipse exemplo,
& scriptis plurimum commendauit.

Hinc factum est, vt aliquo tempore post institu-
tionem huius ordinis in Hispania nonnulla muta-
tio circa eius regulam intentata fuerit. Nam tem-
pore Martini V. religiosus quidam eiusdem ordi-
nis, quem aliqui Petrum de Olmedo vocant, regu-
lam monachorum composuit, vel potius ex scriptis
Hieronymi concinnauit, vt qui eius ferebant no-
men, illam profiterentur. Quæ regula in 2. romo o-
men Hieronymi habetur: authorem autem eius
Lupum de Oliueto nominat ibi Marianus Victor,
& ibidem refertur approbatio Martini V. Congre-
gatio autem huius ordinis in Hispania noluit eam
mutationem admittere, seu primam institutionem
ac regulam retinuit. Ea verò occasione ortus est in
Italia

Realia similis ordo D. Hieronymi industria & auctoritate prædicti Petri, seu Lupi, aut fortasse Petri Lupi, qui sub regula à se collecta, & à Martino V. approbata monasteria cepit ædificare in Italia quæ postea multiplicata fuerunt. Et licet aliquando intentatum fuerit congregationem Hispaniæ, & Italiae in vnam cogere, sub vno Generali, nunquam tamen obtentum est, & ita relicta sunt tamquam religiones distinctæ: ambæ verò monachales sunt, multumque similes in instituto, & in habitu, non nihil tamen differunt, sed præsertim in regula. Secus verò accidit in Castella, & Lusitania: hæc enim religio eodem tempore, quo in Castella orta est, cepit etiam in Lusitania habere monasteria, opera cuiusdam religiosi, quem virum sanctum fuisse, & Fr. Vascum fuisse appellatum, historici referunt. An vero ille fuerit socius, aut discipulus Petri Fernandez, & aliorum eremitarum S. Bartholomæi necne: item an in principio monasteria Lusitaniæ, & Castellæ habuerint inter se vniorem, & subordinatiorem, mihi non constat. Solum est certum eandem regulam Augustini, eundemque finem, ac vitæ modum, & sub eodem inter se habitu professam semper fuisse. Et ita, licet antea diuersas cōgregationes sub distinctis Generalibus constituerent, facile potuissent postea in eandem coalescere, & vnum commune Generalem eligere, vt nunc faciunt.

XI.
Dicitur
quodam
modo
S. Hieronymi
religione
distin-

De toto ergo hoc ordine certum est, vnum esse ex præcipuis monachalibus, qui contemplatiuam vitam principaliter proficetur; maximèque excellit in cura diuini cultus, & caeremoniarum Ecclesiasticarum, & in choro, & Psalmodia, cum magna quiete, ac deuotione, ac temporis diuturnitate. Est etiam valde obseruans in clausura, & silentio, & in victu, & vestitu sufficientem obseruat non solum religiosam modeliam ac mediocritatem, sed etiam austeritatem. De quibus rebus omnibus præter Augustini regulam, habet proprias constitutiones pro suo instituto optimas, & accommodatissimas, in quarum obseruatione peculiarem curam, & rigorem proficuntur. Et hinc fit, vt hæc religio in sua prima institutione, & obseruantia ferè semper durauerit, habueritque multos viros religionis insignes. Gaudet etiam multis priuilegijs Pontificijs vel proprijs, vel per aliorum communicationem. Circa quæ omnia nihil occurrit peculiarem habens dubitationem, aut declarationem postulans.

XII.
Quod sit alia
ordinis insti-
tutum nomi-
no S. Hiero-
nymy, sed
tamen dis-
tincta

Solum superest annotandum, præter hunc ordinem S. Hieronymi, quem suo modo per Italiam diffusum esse diximus, esse alios in eadem Italia, qui eiusdem nominis S. Hieronymi nuncupantur. Vnus dicitur *leuatorum S. Hieronymi*, à Ioanne Columbino Senensē fundatus, & ab Urbano V. Pontif. Max. anno 1467. approbatus fuit. In multis autem differunt hi religiosi à nostris Hieronymianis. Primò in regula, nam licet in principio receperint regulam Augustini, postea dicuntur accepisse propriam à quodam suo religioso Episcopo electo, cum approbatione Pontificis. Secundò in habitu, nam vtuntur caputio quadrato à ceruice ad humeros deiecto, & pallio canuino; tertio maxime distant in vitæ instituto, quia sacris non initiuntur: vnde nec chorum, nec alia sacra ministeria proficuntur, sed alijs precibus more laicorum, orationem Dominicam, & Angelicam recitando occupantur, & more antiquorum monachorum, manibus laborant, & inde sustentantur. Vnde constat huiusmodi religionem propriè monachalem esse, & in ea vestigia quædam antiquitatis conservari, quod Ecclesiæ Christi valde vtile est. Pius cūtem V. vt supra lib. 1. cap. 8. dixi, inter mendicantes etiam numerari voluit, quia non repugnat monachalem ordinem esse mendicantem quoad paupertatem, &

priuilegia. Alia verò dux congregatio, quæ sub nomine Hieronymi in Italia militat, ad hunc locum non spectant. Nam vna earum, quæ dicitur Petri Pissani, ex institutione sua non est vera religio: quia nec vota substantialia in ea fiebant, nec regula aliqua approbata seruabatur. Aliqui tamen præferunt Pium V. fecisse vt sub regula Augustini omnes huius instituti professores tria vota emitteret. Alij dicunt Pium V. hoc intentasse, sed morte præuentum non potuisse proficere. Altera verò familia, quæ vocatur S. Hieronymi in Fesulanis, licet dicatur esse religio approbata à Gregorio XII. magis tamen accedit ad religiones mendicantes, quam monachales, vt intelligi potest ex Paulo Moriga in sua historia religionum.

Ad or. lib. 3.
cap. 11.
Hier. Rem.
lib. 6 de Re-
pub. Chris-
tiana, c. 224.

CAPVT VI.

Virum religio Prædicatorum vna sit ex mendicantibus; quamque originem, & institutionem habuerit?

Post religiones monachales, dicendum sequitur de mendicantibus, quæ post illas inceperunt, & licet in multis cum illis conueniant ab eis differunt, vt diximus, tam in fine, quam (quod consequens est) in multis obseruantijs, & conuersatione vitæ: multumque participant de clericorum statu, ac ministerijs: & ideo veluti mixta, & mediæ inter monachales, & clericales religiones censeri possunt. Incipimus autem à religione Prædicatorum; non quia institutus dignitate, vel antiquitate eam alijs præferre (has enim comparationes omnino in hoc opere vitamus, quia non sumus inter eas iudices constituti.) sed quia in iure hoc ordine ponuntur: Prædicatorum Minorum Augustini, & Carmelitarum. c. vni. co. §. sane. de relig. domib. in 6. Et in motu proprio Pij V. edito anno 1567. qui incipit. *Romanus Pontifex iam vniuersali, &c.* Et rursum altero incipiente: *Apostolica Sedes benignitas.* Hunc ergo iuris ordinem sequemur; quia hoc etiam iuri magis consentaneum est, vt notauit Glossa in cap. cum dilecta. verb. Transponentes. de rescriptis. Felin. in rubric. de maiorit. & obed. n. 5. & 6. Cur autem iura hunc ordinem seruauerint in his religionibus numerandis, statim in n. 3. attingemus.

I.
Ordo seruans
dus circa vo-
litiones mē-
dicantes.

Hæc igitur sacra religio auctorem habuit magnum Ecclesiæ propugnatorem S. Dominicum; cuius vita, & sanctitas notissima est; & à grauissimis viris latè conscripta. Inter alia verò videri in prædicatorum, quæ in eius ordinis constitutionibus. d. i. cap. 15. lit. E. in declarationibus. Initium autem eius fuit tempore Innocentij III. & Concilij Lateran. sub illo celebrati, anno Domini 1215. ad quod B. Dominicus cum Episcopo Tolosano accessit; vt cum Summo Pontifice sui instituti rationem communicaret; eiusque approbationem, & confirmationem ab eo obtineret. Pontifex autem, quamuis de Dominico summam opinionem haberet, eiusque cogitationes, ac desideria valde probaret; quia tamen res noua videbatur, & difficilis, maturius de illa deliberandum censuit; remisitque S. Dominicum, vt cum socijs suis aliquam ex regulis approbatis eligerent, ad quam suum institutum, & vitæ rationē accommodaret; atque ita benedictionem suam & approbationem postea obtineret. Quod vir sanctus intra breue tempus perfecit; & regulam D. Augustini elegit cum consensu sociorum: quibus etiam (vt historiae referunt) tunc placuit adiungere constitutiones aliquas ex Præmonstratensi ordine desumptas, quæ maxime ad rigorem vitæ, & obseruantiam religio-

II.
De funda-
tione religio-
nis prædica-
torum.

Cass. lib. 1.
c. 17.

religiosam pertinebant. Qua deliberatione, ac institutione facta, Dominicus Romam redijt de promissione Pontificis certus, vt confirmationem eius obtineret. Inuenit autem Innocentium iam defunctum, & Honorium III. in Sede constitutum, apud quem non minorem gratiam inuenit, statimq; sui desiderij complementum accepit.

III. *Eius approbatio inter primas solennes.* Atque ita eius ordo approbatus fuit ab Honorio, in initio Pontificatus sui, anno Domini 1216. solenni ritu, & literis expeditis in hæc verba: Honorius Episcopus, &c. Nos attendentes fratres Ordinis sui futuros pugniles fidei, & vera mundi lumina, confirmamus ordinem eorum cum omnibus castri, & possessionibus habitis, & habendis, & ipsam ordinis eiusq; possessiones, & iura sub nostra gubernatione, & protectione suscipimus. Vnde hoc videtur esse vnum ex proprijs privilegijs huius religionis, quod prima fuerit inter religiones omnes, quæ similem approbationem solennem, & authenticè scriptam statim in ortu suo obtinuerit. Vt affirmat Pius V. suo motu proprio 69. *Deu. na. dispo. nente.* dicens, sacrum ordinem Prædicatorum inter mendicantes ordines primò fuisse ab Ecclesia approbatum, & confirmatum. Ante Concilium enim Lateran. non erat adeò vtitur in Ecclesia similem approbationem expectare, vt in superiorib. vidimus: sed necessitas eius ab eodem tempore Innocentij III. & in eodem Concilio Lateran. indicta est, & præceptum latum, ne quis deinceps nouam religionem inueniret, ca. ult. de religio. domib. scilicet, abq; speciali, & expressa summi Pontificis approbatione. Et quamuis ante illud Concilium B. Dominicus, & Franciscus de suis religionibus instituendis tractarent; tamen eodem spiritu moti, & quia fortasse iam tunc religiones non ita approbatæ, minus benè audiebant, uterq; ad Innocentium III. pro huiusmodi confirmatione obtinenda accessit: sed antecessit Franciscus, quia licet esset religio, & etate iunior, patria erat propinquior, vt Antoninus notauit 3. p. tit. 23. c. 1. Prius ergo approbationem obtinuit, sed solo viuz vocis oraculo: nam approbationem solennem habuit multo post ab Honorio III. anno 8. sui Pontificatus, & 1223. Incarnationis Dominicæ. Ob hanc ergo causam dicitur ordo Prædicatorum primò approbatus, & confirmatus; tali scilicet modo, & ritu solenni. Atq; ratione huius solennis approbationis verificantur, quæ de prioritate temporis ordinis Prædicatorum afferuntur in eius constitutionibus. d. i. c. 15. lit. l. in declarationibus.

IV. *Diff. prædicatorum religio est perfecta, etiam quoad formam vitæ, ex altitudine, & contentu mixta.* Vnde constat primò hunc ordinem esse veram, & perfectam religionem, nihil enim ex omnibus, quæ diximus necessaria esse ad hunc statum, in eo desiderari potest. Dico autem esse perfectam, non solum quoad ea, quæ sunt de substantia talis status, quod est per se notum, sed etiam quoad gradum, seu excellentiam instituti; quod, vt sæpè diximus, ex finis nobilitate, & mediocritate ad illum assequendum aptitudine dignoscitur. Et quidem finis is est, quo excellentior religiosus statui præligi non potuit (propria scilicet, cuiusq; religiosi spiritualis perfectio, & proximorum æterna salus) vt facili intelligitur ex ijs, quæ superiori lib. c. 6. à n. 8. cum D. Thoma, & alijs pleriq; ostendimus. Et tractatu sequenti lib. 1. ca. 7. à n. 3. ex eodem fundamento, seu excellentia finis, iterum circa Societatem docebimus.

V. *Salus proximorum videri unicuique ordinis Prædicatorum finem.* Est autem hoc salutis animarum propositum adeò ingentum huic sacro Ordini, vt videri posset in hunc solum finem institutus. Primò, quia B. Dominicus hinc planè sumpsit occasionē illius instituendi, quod videret Christi Ecclesiam à desertoribus hæreticis magna in dies pati detrimenta. Secundò, quia Pontifices dictum ordinem vel primum approbantes, vel deinde approbatum confirmantes, nomen Prædicatorum (quod munus proximi bonum respicit) appropriatè donarunt: vt in prologo ipsa-

rum constitutionum; & latius in eorum declarationibus dist. 1. ca. 15. lit. l. referatur. Eundem quoque ordinem varijs privilegijs munierunt Pontifices, hoc allekti motuo, quod ad prædicandi officium fructus destinarentur. Vnde huius finis, tanquam vnici, mentio fit in bulla confirmat. & in dicto prologo constitutionum, n. 3. his verbis: *Ordo noster specialiter ob predicationem, & animarum salutem ab initio constitutus, institutus, & studium nostrum hoc debet principaliter intendere, vt proximorum animabus persequi viles esse.*

Sed reuera magna esset perueritas, propria neglecta, alienæ salutis finem intendere, vt pote contra debitum charitatis ordinem, vt ex propria materia constare potest. Item, quia amor proximi ex Dei amore, in quo propria consistit perfectio, quodammodo relinquitur. Quæ ergo ratione salus proximi promoueretur, absque amoris Dei intentione? Ad hæc, omnis veræ, approbatæq; religio, qualis est hæc, de qua loquimur, primario ordinatur ad perficiendos subditos, siue ad alios etiam perficiendos extendatur, siue non. Præterea multa in hac religione exercitia, media sunt ad perficiendos ipsosmet religiosos ordinata; vt oratio, ieiunia, austeritatesque aliæ, de quibus statim: non ergo aliorum salutem, prætermissa propria perfectione, tanquam finem vnicuique sibi proposuit. Deniq; hoc ipsum aperte satis dicitur in ipsarum constitutionum declarationibus. dist. 1. c. 15. lit. c. ad illa verba: *Promittit, &c. Vbi exprimitur finem religionis (vtiq; quoad suos) esse charitatis perfectionem.*

Quæ autem in contrarium allata sunt, id tantum probant, salutem proximorum esse finem principaliter intentum in hac religione, ab eaq; impensè procurari, non tamen qui excludit finem etiam principalem perfectionis propriæ; ita vt ambo vni totaliter cõsent: quod etiam de nostra Societate in sequenti tractatu lib. 1. c. 2. differemus, vbi simul declarabimus, quid in hoc fine peculiariter vindicet, ad sui distinctionem ab alijs religionibus; quæ illud quoque totaliter sibi præxerunt. Similiter, quod ad Prædicatorum nomen attinet, nouum non est, appellationem accipi aliquando ab vna tantum parte, ac magis particulari ipsius, quam fit propria perfectio, quæ (vt diximus) communis est omni religioso statui. Et in materia propria exemplum suppetit. Nostra enim religio ideo ab Apostolica Sede Societas Iesu nominis fuit donata, quoniam ipsi Christo in salutem animarum multis modis cooperantur. Vnde nuncupatio hæc voce quidem diuersa est, re autem ipsa, prædicandi munus, quod pro hæreticis reducendis à S. Dominico opportunum, ac sufficiens iudicatum est, complectitur, & admodum alia, sed non minus fructuosa, rudiorū instruendi ministeria extenditur. Cum tamen S. Ignatius partem alteram finis, propriæ, nimirum, perfectionis cuiusque nostrum explicite proposuerit in constitutionibus. Non ergo nomen Prædicatorum, aut Societatis Iesu, aut simile aliud proximorum salutem respiciens, propriæ salutis, ac perfectionis finem excludit.

Iam, quod ad media prædicti fini idonea spectat, si consideretur pars illa finis, quæ est propria perfectio, constat in hac sacra Prædicatorum religione non desiderari. Inprimis enim de tribus substantialibus votis ordinarijs, manifestum est perfectam esse in ea nuncupari. Non enim partialem castitatem, vt militares aliquot religiones, sed omnino materiam completentem prædicatorem profitentur. Sed quia id etiam vulgare est alicui religioni militari, nedum reliquis non militariibus cura certè prædicti voti obseruandi, non vulgaria media adhibent. Hic enim ordo est inprimis de B. Virgine, quæ planè omnigenæ castitatis studiofissime patrocinatur, singulariter bene meritis quippe cuius

Cuius fundator S. Dominicus receptissimam in Ecclesia deuotionem, Rolarium Virginis introduxit; quæ etiam vt nu. 12. referam vestis formam ab eadem B. Virgine acceperit, quæ candore suo puritatem, nigrore autem penitentiam, quæ puritatem fouet, significabat. Abstinentiam quoque perpetuam à carnibus, atque etiam à cena non minore parte anni, statuto præscripsit. Cura denique honestatis, & decentiæ in cubando, ac diligens communis dormitorij clausura de nocte, in eisdem statutis prætermissa non est, vt patet in d. 1. c. 9. & 10. Satis igitur perfectè pro huius voti obseruatione, media prouidit Dominicanum institutum. Adde religionem hanc sacræ doctrinæ tam Scholasticæ, quam positivæ studijs esse deditissimam, quæ quantopere à lapsibus contra castitatem auocet, ex D. Hieronymo, & ex ipso experimento didicimus, quemadmodum scitè consideratum est in dictis declarationibus. d. 2. c. 14. n. 1. lit. A.

IX. Quod attinet ad paupertatem, si ad eos stimulos attendamus, quos ad illius rigorem sensit eiusdem Ordinis fundator Dominicus, nihilo minores apparebunt, quam rigoris illius, quem S. Franciscus vnicè coluit. Nam licet à principio S. Dominicus, ac tota familia, more Canonicorum regularium, quoad habitum, ac bonorum dominium in communi viuerent, vt lib. 1. c. 3. n. 8. attigimus, non multo post S. Francisci exemplo (vt eius annales tradunt in primo generali capitulo, cui præfuit, omni prout dominio, etiam in communi renuntiatum est, ac bona eo vique possessa, qua donatoribus, quæ sui Ordinis, quæ Cisterciensibus quoque monialibus relicta fuere. Quin etiam in eodem generali capitulo institutum est, vt soli calices ad sacrificandum admitterentur, ex argento, vt non nisi ex vili, sed mundo panno, sacræ vestes conficerentur. Lecti præterea, ac vestitus ratio satis parca describitur in citato ca. 9. & 10. Denique circa habitationem paupertatem, in d. 2. c. 1. n. 3. ita decernitur. *Medietas domus, & humilis fratres nostri habeant, nec permittatur curiositates super fluitantes, &c. quæ paupertatem nostram d. formant.*

X. At enim quod ad communes reditus attinet, quoniam experientia monstrauit varia ordinis detrimenta, præsertim in studijs literarum, ad finem illum prædicationis, ac salutaris doctrinæ adeo necessarijs, indicatum est conducere omnino, vt rigor ille ex ea parte remitteretur. Quare etsi neque ad mitiorem regularium Canonicorum habitum, (in eum, quem B. Virgo designarat, iam antea commutatum) neque ad amplas admodum possessiones sit factus regressus, attamen anno 1475. à Sixto IV. est obtenta dispensatio, quam postea Concilium Tridentinum omnibus, præter Minores, religionibus indulgit, vt reditus in perpetuum habere liceret in communi. Nimirum intellexerunt illius Capituli Patres, vt videre est, in declaratione citati numeri 3. lit. H. paupertatem non esse ipsam religiosam perfectionem, sed eius instrumentum, siue medium; ideoque pro exigentia finis à religione intenti, esse attemperandum: quemadmodum etiam S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 7. copiosè disseruit, de quo iterum in sequenti tractatu lib. 1. cap. 9. & lib. 4. cap. 4. circa Societatis nostræ paupertatem, rigoremque alios, sermo redibit. Hic verò declarandum esset pro mendicitate huius religionis, cum ex non mendicante à principio, facta si mendicans ob renuntiationem reddituum in communi, post regressum tamen ad reditus, non amiserit rationem religionis mendicantis. Sed hæc dubitatio tractando diuisionem religionis in monachalem & mendicantem expedita manet lib. superiore in cap. 8. à num. 8.

XI. Denique obedientiæ votum satis arduum est in

hoc sacro Predicatorum ordine, de quo declaratio De obedientia cap. 15. lit. K. in dist. 1. ita habet: *Declaramus, quod religiosus non tenetur obedire Prælati in illis, quæ sunt contra iudicia, præcepta Dei, & Ecclesiæ, &c. In dubiis autem tenetur omnes obedire.* Vnde à contrario, palam intelligitur extendi eius voti materiam (saltem post dictam declarationem) ad id omne, quod culpam non deuoluit. quod tamen iuxta propriam regulam & institutum limitandum est, vt infra in seq. tractatu agendo de obedientia Societatis latius explicabimus. Vt autem omittam, satis arduum est institui hunc Ordinem peculiariter ad reducendos hæreticos; quia ea de causa ad conuersandum inter illos, non sine vitæ discrimine, vt pote fidei Catholicæ hostes, est expositus. Sed & subiectionis non minimæ iudicium illud est, non posse quemlibet religiosum à correctione, quantumuis rigida, si regularis sit, appellare ad Superiorem, etiam intra religionem, prout in constitutionibus. d. 2. c. 8. n. 5. disponitur: & in declarationibus eius loci latius habetur. Atque hæc de medijs, quæ ad substantialem perfectionem ordinantur, sint satis.

De medijs accidentarijs, regula scilicet, & obseruantijs alijs, sunt qui ex Carthusiensium ordine sumptas fuisse credant, fortasse quod in externo habitu aliquam præferant conuenientiam, & à carnis tota vita, vt diximus, ex statuto abstineant. Id tamen minus probabile apparet, ex declaratione ad cap. 15. num. 1. lit. E. in dist. 2. constitutionum, & ex historia Fr. Ferdinandi de Castillo lib. 1. cap. 33. vbi à B. Virgine designatum fuisse Predicatoribus habitum refert. Itaque delegit sibi B. Dominicus in primis probatissimam sancti Augustini regulam, vt patet in forma ipsa professionis propofita in d. 1. c. 15. initio, additis ad finem quasi specificum noui Ordinis, constitutionibus accommodatis, de oratione, de abstinentia, alijsque corporis austeritatibus, quas iam diximus, & amplificat etiam Castillo lib. 1. cap. 60. De studijs denique sacræ doctrinæ, ac prophætiæ quoque ad illam capeffendam requisitæ, quorum quidem studiorum curam, & prouidentiam quantam habuerit S. Dominicus, satis describitur in dist. 2. cap. 14. per totum, iuncta declaratione. Satis etiam probauit euentus, cum ex eo Ordine, tanquam ex Troiano equo, vel potius arce instructissima, ad destructionem munitiorum, vt Paulus loquitur, ab Ecclesiæ hostibus oppositarum, prodierint strenui propugnatores fidei, quæ vel editis libris illustrem fecerunt. Inter quos S. Thomas, tanquam inter reliqua minora lumina fulgentissimum astrum, longè, latèq; coruscat. Vel ab ea deerrantes reuocauerint: vel certè in pertinaces, à Sede Apostolica Inquisitores delegati animaduertunt; quam denique nobili martyrio fuerunt testati. Sed piget omnium catalogum texere, cum facile constare possint ex ipsius ordinis monumentis: imò & constare quot, & quales prodierint Ecclesiæ Prælati; Sacri, vt vocant, Palatij magistri, Monarcharum Hispaniæ Confessarij. Quot in celeberrimis Academijs professores primarij, vt facile credas, omnia hæc iure penè hæreditario huic illustri Ordini obuenerint: adeo vt per annos non paucos rari fuerint in Republica literaria alicuius nominis viri in doctrinâ sacra conspicui, qui Dominicanæ familiæ non essent alumni.

Præter hanc regulam, sub qua ipse B. Dominicus sanctissimè vixit, & obiit, instituit duos alios religiosos vitæ ordines, vnum pro sororibus; quæ ne duo alijs sanctimonialia æquè, ac generis claritate non pauca fœminæ decorarunt, vt videre licet in eiusdem religionis annalibus. Alterum pro fratribus & sororibus, primò quidem de militia Christi nuncupatis, eo quod ad bona Ecclesiæ, ab iniustis per id tempus inuag-

XII.

De accidentarijs medijs ad finem asumptis.

Quot & quales in eo prodierint religiosi.

Castillo, fol. 205. col. 1.

Castillo, fol. 67. col. 2.

XIII.

Ex hoc ordine ne duo alijs fluxerunt.

inuasoribus tuenda instituerentur. Postea verò tanta contra Ecclesiam cessante iniuria, nuncupatis de Pœnitentia, seu de Tertia Regula. Quod vitæ genus, licet ad essentiam religionis status non pertingat, vt ex ipsa regula intelligitur, atque etiam ex similibus S. Francisci, & S. Augustini Tertiarijs constat, attamen à Sede Apostolica varijs priuilegijs fuit communitum: & tandem ipsis eius professoribus supplicantiibus ab Innocentio VII. & Eugenio IV. tanquam pium, & laudabile confirmatum. Vide, si placet, tractatum de initio, seu fundatione huiusce confraternitatis, qui cum ipsis Prædicatorum constitutionibus circumfertur, & citatur Ferdinand. de Castillo lib. I. c. 49.

XIV. *Conclusio in ista uti Prædicatorum perfectio. Castillo lib. I. c. 49. p. 2.*
Non potest igitur prædictum ordinis Prædicatorij institutum non esse perfectissimum, ac in supremo gradu statuum religiosorum numerari, cum talem finem, taliaque media amplectatur; totque, ac tam ingentes fructus in Ecclesia Dei produxerit. Et (quod in minimis laudibus ponendum non est) cum acerbis odijs sit impugnatum ab externis, a domesticis, discipulisque religiosi turbatum; & nunquam ab ipsa Sede Apostolica priuilegijs exauctoratum: inconcussum nihilominus hucusque perseuerauit.

XV. *Observatio prima circa idem institutum. Secunda.*
In ipsis porro constitutionibus. obseruandum primo, eas ex vi sua, ad nullam culpam obligare, vt falsum in eisdem exprimitur, & declaratur. Exceptio verò de contemptu, quæ in eis fit, latè discutitur superiori tract. lib. I. c. 4. Secundo, declarationis illius, quæ in dist. I. c. 15. n. 1. lit. I. S. Præterea. habetur. ordinem Prædicatorum præstare inter alios ratione maiori arctitudinis, & asperitatis, quod si arctior omnibus vel gnomibus mendicantibus ob paritatem cibi, & longiora ieiunia. Huius, inquam, declarationis sensum esse, hanc vnam esse ex arctioribus religionibus. secundum quid, non vniuersim; cum probatio illa de paritate cibi, & longis ieiunijs non amplius conficiat. Alij enim sunt austeritates apud mendicantes etiam religiones, quibus (vt purè monachalem Carthusiam, de qua citata declaratio id non inficiatur, & alijs fortasse concedet) altringuntur, & commendantur, pedum scilicet nuditas, vestitus simplicitas, & asperitas, numerus præceptorum grauium non exiguus, & similes, quæ in ordine Minorum vigent. Præterquam quòd religionis arctitudo ex alijs obseruantijs eò difficilioribus, quò interioribus maxime est metienda; vt tractatu sequenti, lib. I. cap. 9. vberius ostendemus.

XVI. *Tertia.*
Tertiò obseruandum declarationem alteram indefinite prolatam, eod. cap. 15. lit. A. Nimirum professionem solennem f. cere religiosum, ess. q. obligationem absolutè factam; vt vera sit, necessario intelligendam esse de obligatione absoluta ex parte vouentis; vt sumi potest ex ijs, quæ sequenti tract. lib. 3. per tria priora capita latè prosequimur. Quòd autem sensus hic sit, sufficienter colligitur ex similitudine Homagij ibidem allata; hoc enim acceptantem nõ obligat, sed dantem. Similiter, quod in lit. K. subiungitur, professionem religiosam ab omni voto simplici liberare, non procedit de ijs simplicibus, quæ Societatis scholares post biennij Nouitiatu emittunt. Constat siquidem, vt sequenti tract. dicemus, donec talia vota ab ipsa Societate, aut à Pontifice relaxentur, validam vbiuis, præter Carthusiam, professionem ab eis emitti non posse. In hoc enim, sicut in plerisque alijs prærogatiuis, ea vota fuerunt à Pontificibus solenni professioni æquiparata. Non procedit rursum ea declaratio de simplici voto, etiam in seculo nuncupato, si tertiæ personæ iuri quæsito præiudicaretur, velut si quis diuini honoris intuitu voueret, largiturum se alicui pio loco bona sua, tunc enim, licet alibi profiteretur, voti tamen simplici reus esset. Atq; hæc de hoc toto ca-

pite dicta sufficiant. Reliqua ad hunc ordinem spectantia, sc. de creatione Prælatorum, deque eorum officijs, & obligationibus, siue regulis, de forma Capitulorum, ac iudiciali correctione minutius persequi nostrum non est: ac sæpius citato lib. Constitutionum traduntur accuratè.

CAPVT VII.

Verum religio Minorum una sit ex mendicantibus: & quam originem, & institutionem habuerit?

SACRA Minorum religio Dominicanæ germana soror est, eodemque ferè tempore nata, & vinculo charitatis iam olim tam in suis parentibus, quam in filiis coniunctissima. Authorem habuit Seraphicum Patrem Franciscum Assisinate, qui post conuersionem suam singularis sanctitatis prodigium fuit, & notum humilitatis, ac mundi contemptus exemplar. Hic ergo gloriosissimus Patriarcha (omnibus ijs, quæ ad initia conuersionis, & vocationis eius pertinent) de noua religione instituenda deliberauit ac decreuit anno Domini 1209. qui annus (quod mirabile est) vigesimus septimus erat ætatis illius, & quintus à sua conuersione, quia natus dicitur anno 1182. & anno 22. ætatis suæ fuit conuersus ad Dominum, hoc est anno 1204. Post quinque igitur annos socios habuit, & de religione instituenda tractauit, ac regulam scripsit, tandemque ad Innocentium III. cum duodecim socijs decessit sui ordinis confirmationem supplicaturus. Et licet in principio regulam passus fuerit, tandem diuina reuelatione Pontifex commotus, illam concessit anno Domini 1212. non quidem solennem, nec literis consignatam, sed viuæ vocis oraculo. Et D. Anton. 3. p. tit. 23. cap. 1. dicit solum fuisse veluti permissionem illius status pro tunc; tamen reuera ex tunc fuit constitutus verus status religiosus. Et Franciscus cum socijs in manib. Pontificis solennem professionem fecit, fuitque à Pontifice Generalis constitutus.

Hinc verò factum est, vt licet ordo Prædicatorum approbatus non fuerit vsque ad primum annum Honorij, nihilominus antiquitate præcellere censetur, semperque in iure prius nominetur vbi cumque simul nominantur. cap. in i. de priuilegijs, i. n. p. cap. n. de excessibus Prælat. cap. cum ex. eo. prælat. dem in 6. cap. quorundam. de elect. in 6. cap. censur. rem. tionem. deregul. in 6. Clement. dudum. de sepulch. Nam ordo Minorum absolutam approbationem & literis consignatam non habuit vsque ad octauum annum Pontificis Honorij, hoc est, anno Domini 1223. octo item annis post similem Prædicatorum confirmationem, atque ita hic ordo fuit secundus, qui hoc confirmationis genus in Ecclesia obtinuit. De fine autem huius sacri instituti uenio in eius regula scriptum. *Regula, & vita Minorum. Regula. & vita Minorum. Regula. & vita Minorum. Regula. & vita Minorum.* rum fratrum hæc est, scilicet, Domini nostri Iesu Christi sacrum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia, iuniorum. Quæ verba valde generalia videri possunt, quia omnes religiones perfectæ prætentur viuere secundum Euangelicam perfectionem cum illis tribus votis. Existimo tamen sanctum Franciscum fuisse loquutum de perfectione illa Euangelica, quæ complectitur etiam eiusdem Euangelij prædicationem iuxta illud Luc. 9. *Sequere me* prout infra ab ipso Christo Domino exponitur. Tu autem vasa de, & annuntia regnum Dei. Est ergo huius religionis finis præcipuus perfectionem Euangelicam seruare, simulque illam prædicare. Et hoc supponit Franciscus in regula, dum cap. 9. instruit fratres, non

non solum verbo, quomodo predicare debeant (nā & hoc vnum est ex opusculis quæ scripta reliquit, vt in tomo 13. Bibliothecæ magnæ pag. 348. vide- licet) sed etiam exemplo sepe ostendit: nam cum primum de religione instituenda cogitauit, prædicare cœpit exhortando homines ad peniten- tiam, verbis quidem simplicibus, tamen ignitis, & efficacissimis, quibus homines plurimum com- mouebat, statim etiam ac sectatores sui instituti habere cœpit, illos ad prædicandum misit, prius etiam quam confirmationem primam ab Innocen- tio obtinuit, vt in Chronicis eius legitur: Visio et- iam illa, qua diuinitus fuit admonitus vt labantē Ecclesiam sustineret, planē indicabat non solum vitæ perfectionem, sed etiā prædicatione verbi Dei, & doctrina futuram religionem illam vtilissimam Ecclesiæ, ac proinde ob eundem finem fuisse insti- tuendam.

maximè fuit contra hæreticos, & inde sumptæ occasione fundandi religionem suam: prædica- tio verò sancti Francisci simpliciter fuit ad curan- dos, & purgandos Catholicos, & licet ex seruire spiritus voluerit etiam, & procurauerit inter infi- deles prædicare, tamen ex diuina reuelatione sta- tim ad suos rediit, quia reuera illa erat propria eius vocatio, & à Deo intentā, vnde etiam circa li- terarum studium diuersos habuerunt spiritus illi sancti Patriarchæ. Nam Dominicus literarum stu- dium præcipuè suis alumnis commendauit. Fran- ciscus verò in capite 10. suæ regulæ præmonuit, vt qui literas nescirent, illas non discant, vtque au- tem prudenter agebat eligens medium suo fini ac- commodatum. At verò in mendicitate, & pauper- tate excedit Minorum religio, tum quia, vt dixi, ex regula proficitur paupertatem in communi, quod alia sic non habet, tum etiam, quia in ipsamet pau- pertate in communi, singularem, magisque rigo- rosum modum in multis obseruat, tum etiam, quia in exteriori habitu maiorem quandam paupertatem præ se fert.

Præter hæc, quæ sunt veluti substantiales pro- prietates huius religionis, habet etiam plures ob- seruantias, ad vitæ rigorosæ perfectionem perti- nentes, quas etiam magna ex parte ex vi regulæ seruare tenetur. Nam quod ad corpus attinet, præ- ter habitus asperitatem, & tenuitatem, calcea- mentis solum ob necessitatem vtuntur, iuxta cap. 1. suæ regulæ, & pedestres incedunt iuxta cap. 3. nisi necessitas, vel infirmitas cogat. A festo omnium Sanctorum vsque ad natiuitatem Christi Domini ieiunant, & ad ieiunandam aliam quadragesi- mam à die Epiphaniæ numerandam cum benedi- ctione inuitantur, licet non præcipiantur; quæ ieiuniorum obseruantia aliam Predicatorum de ab- stinentia à carnibus in communi refectorio satis compensant. Et iuxta hæc seruant eandem austeri- tatem in lecto, & in alijs corporis afflictionibus. Et ad nonnullas alias, per constitutiones, & consue- tudines obligantur. Vnde concluditur religionem hanc non solum ex fine, & medijs esse valde perfe- ctam, sed etiam esse satis arctam, & austeram. Nec defunt multi ex professoribus eius, qui cæteris om- nibus perfectionem, & austeriorem appellant, sed hæc comparationes semper sunt odiosæ, pa- rumque viles ipsismet religiosis, ac professoribus cuiuscumq; religionis. Nam vt ipsi non solum contenti sint vocatione sua, sed etiam ad illam sint im- pensè affecti, satis est, vt dignè, ac perfectè de sua religione sentiant, etiam si alijs eam præferat. Quam- uis ergo hæc religio ex fine suo valde perfecta sit, & media habeat illi consentanea, & austeram sa- tis vitam profiteatur, & in multis rebus alias exce- dat, non est tamen dubium, quin superetur in alijs, quæ omnia exactè ponderare, & ferre absolutum de comparatione iudicium, difficillimum esse exi- stimo.

Quoniam verò religio hæc in illa celsitudine paupertatis, quam à suo authore accepit, princi- paliter fundata est; (nam per illam promissa est professoribus eius virtutum sublimitas, & hære- ditas regni cœlorum in capite 6. suæ regulæ) hinc orta.

VI. *Yavia Minoritarum fa- milia vnde orta.*

III. *Deposito eius medio quod est maxima paupertas.*
Præsertim verò ac singulari modo proficitur hæc religio perfectionem Euāgelicam, quoad pau- pertatem, & nuditatem Euāgelicam, quia nihil proprium non solum in particulari, verum etiam neque in communi admittit ex vi regulæ. Sic enim intelligunt cap. 6. suæ regulæ, quod sic habet. *Frates nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rē.* Constat enim hoc nō tantum de singulis dici, quid enim necesse fuisset monere fratres, ne domos, aut loca singuli sibi appropriarent. Intelligitur ergo de vniuersis, & de tota communitate, & ideo sub- ditur. *Sed tanquam peregrini, & adueniæ in hoc seculo in paupertate, & humilitate Domino seruientes, vadant pro- elemosynis confidenter.* Et in cap. 4. hanc pau- pertatem restringendo, prohibentur fratres elemosy- nas petentes ne pecuniam recipiant, sed res alias victui, aut vestitui necessarias. Atque in hac ex- cellentia paupertatis multum eminet hæc sacra religio inter alias. Fuit enim prima omnium, quæ hoc genus paupertatis in communi professæ est: nam religiones, quæ præcesserunt ante mendican- tes, illam non seruabant, sicut nec nunc seruant. Religio autem S. Dominici ex vi primæ institutio- nis, & approbationis illam non coluit, vt i supra lib. 1. cap. 8. num. 8. ostendi: neque vlla ex religioni- bus, quæ sub regula S. Augustini militat, ex vi re- gulæ illam seruat. Religio autem Carmelitarum licet ex aliquorum sententia id habuerit ex primi- tiua regula, tamen neque id certum est, neque quo- ad res omnes, vt infra cap. 10. ostendemus. Est ergo hæc singularis prærogatiua S. Francisci, & ideo fortasse Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. de regulari- bus, cum omnibus religiosis faciat facultatem ha- bendi bona in communi, Minores excipit, vt præ- cipuam illam regulam, & institutionem illibatam serualet.

IV. *Minore est maxima pro prietas ex mendicanti- bus.*
Atque ex his constat religionem hanc esse vnā ex præcipuis mendicantibus, & quadam ratione cum maxime proprietate, & singularitate hoc no- men sibi vsurpare. Probatur, quia ex duabus con- ditionibus, quas diximus de facto postulari in religionibus mendicantibus, scilicet, vt vitam mistam profiteantur, & paupertatem in commu- ni, vtrique in hac sacra religione satis perfectè re- peritur: vt ex dictis patet. Et declarari potest per comparationem ad religionem Predicatorum: habent enim se sicut excedens, & excessum in alijs duabus conditionibus. Religio enim Predi- catorum ex parte finis excedit, quia principalius, & magis ex se videtur prædicationem intendere. I- tem in hoc quod præcipuè videtur contra hære- ticos, & ad fidei defensionem instituta: Religio verò S. Francisci magis ad commouendum Chri- stianum populum ad penitentiam agendam, & ad mundi contemptum: quæ differentia in ipsis etiam fundatoribus cernitur: nā prædicatione S. Dominici Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Ff fra-

frater Cæsarius cum paucis sectatoribus loca separata, ac solitaria petierunt; ibique successione continua per sexaginta, & eo amplius annos à reliqua Franciscana familia separati vixerunt. Non constat autem mihi omnino certo an sub obedientia eiusdem Generalis, vel Provincialis viuerent, vel omnino per se congregationem distinctam constituerent, illud autem prius probabilius videtur, quantum ex monumentis eiusdem Ordinis diligentia Reuerendissimi Patris Fr. Francisci Gonzagæ colligere possum. Postea eodem spiritu separati sunt alij, qui Clarenii dicti sunt, & diligentia Summi Pontificis Celestini V. omnino ab obedientia religionis exempti eremiticam vitam sub regula sancti Francisci vixerunt, qui tandem postea ad obedientiam, & unionem totius religionis redire, licet in vitæ austeritate, & paupertatis puritate perseuerauerint, & separatam provinciam per se constituerint, licet sub eodem Generali. Postea verò tempore Clementis VI. noua reformatio in hoc ordine inchoata est, & per Italiam, Galliam, Hispaniam paulatim creuit, & in duas principales familias totus Ordo diuisus est, quarum altera proprietatem in communi retinuit, & *Conuentualium* dicta est, altera repudiavit, & vocata est *de Observantia*, ad quam omnes alie varij nominibus nuncupatæ reductæ sunt. Et in principio quidem utraque familia vni Prælato generalissimo parebat, qui ex Conuentualibus, vsque ad Leonem X. eligebatur, sub Leone autem X. translatus est sigillum ad Observantiam, ex qua Generalis totius ordinis eligi cœpit, qui nomen *Ministri Generalis* retinuit. Ex Conuentualibus autem cœpit eligi proprius Generalis, qui *magister* appellatus est, supremam etiam iurisdictionem habens, similemque confirmationem suæ electionis à Ministro generali recipiens, ex præscripto Leonis X. qui familias has in hanc concordiam redegit, sub certis conditionibus, quas peculiari bulla expedita declarauit, atque in eo statu vique in hodiernum diem duæ illæ familiæ permanent; quibus postea tertia adiuncta est, quæ *Capucinorum* dicitur, & ex Observantia prodiit, suumque quoad nonnullas provincias, proprium Generalem habet, & in communi paupertate, ac tota regula sancti Francisci de Observantia conuenit, solumque differt, quia simpliciter, & sine declarationibus eam obseruat, & a superiori aliquo modo, habitu, & forma capucij aliquantulum diuersa vitur.

Conuentualium familia.

Familia de Observantia.

Familia Capucinorum.

VII.
Hæc varietas ardua rem in instituto Franciscano arguit.

Sed hæc diuersitas non tollit religionis unitatem saltem specificam, vt sic dicam; nam numericam, & moralem aliquo modo auferre videtur, quia saltem unitas capitis, seu Generalis non retinetur. Non tamen hoc indicat imperfectionem instituti, sed potius arduum, & difficultatem, quam mirum non est, in tanta hominum multitudine non ab omnibus æquæ seruari, & adamari, sed illud potius magna laude dignum est, quod tot sint, nunquamque desint illius perfectionis zelatores, quamquam fieri potest, vt qui dispensatione illa circa paupertatem in communi uti voluerunt, non remissione animi, sed bona intentione, & probabili opinione mouerentur, ad maiorem spiritus quietem, ac securitatem id conferre existimantes, sicut alie multe religiones mendicantes sibi expedire iudicant, nec ob id creduntur à perfectione defecisse, quia paupertas per se non est regula perfectionis, sed quanta, & qualis ad perfectionem magis deferuire potest. Verum est tamen peculiari ratione in hoc instituto Diui Francisci zelum, & custodiam paupertatis in communi valde esse conformem spiritui, & vocationi talis religionis, ac proinde

præferendum esse cæteris paribus, ideoque non sine speciali prouidentia Spiritus sancti Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de regular. cum omnibus religionibus concedat facultatem habendi bona immobilia in communi, non obstant quacunque regula, exceptis Minoribus, Capucinis, & de Observantia, tanquam specialiter ad hanc paupertatem vocatos.

Hic verò occurrebant variae difficultates, quæ circa hanc paupertatem Minorum ortæ sunt, & de quibus inter Summos etiam Pontifices disceptatæ, vt patet in varijs decretis de verborum significatione circa p. in 6. in Clementina & extrau. Ioann. XXI. Sunt autem hæc difficultates in triplici differentia, quædam spectant ad paupertatem in communi, pro ut per se conuenit omnibus religionibus mendicantibus, & hæc tractatæ sunt à nobis sufficienter superiori tom. agendo de voto paupertatis. Alie versantur circa paupertatem quæ excludit dominium rerum omnium etiam mobilium, quæ vii consumuntur; quæque videtur esse propria Franciscanorum; & difficultates huc spectantes magis videntur speculatiuæ quàm morales, vt apud quem sit talium rerum dominium; & quomodo in rebus, quæ vti consumuntur, separantur vti, & dominium, ita vt non habeat dominium, qui habet vti pro sua voluntate. Quibus quaestiones etiam illæ adiunguntur, An Christus, & Apostoli aliquid proprium in hac vita habuerint, & an illa carentia omnis dominij ad maiorem perfectionem pertineat. Quas omnes in supradicto loco pro opportunitate sufficienter attigimus, & in tom. 2. p. de Christi Domini paupertate differimus. Et nouissime eas quaestiones erudite tractat Ioan. Azor. in tom. suarum institutionum lib. 12. cap. vlt. Tertium caput dubitationum esse potest, & adhuc magis proprium huius religionis; quod versatur circa vti facti, & habet fundamentum in propria regula S. Francisci.

Vnum autem ex præcipuis dubijs est, circa cap. 4. vbi sanctus Franciscus firmiter præcipit, ne summo nachi pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam, an hoc sit præceptum, & hæc sit materia voti paupertatis specialis huius religionis, cap. 11. nam verba regulæ hoc videntur sonare, & ita etiam sunt à Pontificibus explicata; vti autem videtur aliud indicare, & pro humanis necessitatibus videtur moraliter necessarium. Sed hic articulus latissime declaratus est à Nicolao IV. in cap. ex. §. *exierunt*, & à Clemente V. in Clement. ex. §. *portum*. Summa est illud quidem esse præceptum, & maiorem voti paupertatis, ita tamen esse intelligendum, vt liceat per tertias personas elemosinam in pecunia recipere, & habere cum nonnullis limitationibus; & præcipua sunt. Prima, vt pecunia intelligatur manere semper sub dominio dantis, vt si elemosinam, quamdiu est in manu tertie personæ, ita vt possit ab alio libere repeti quamdiu in potestate sit à fratribus peti, nec administrari tanquam propria. Item non possint rationem eius exigere, sed fidei, ac conscientie depositarij rem totam committere, non peccabunt tamen (vt opinor) si fecerint, vt Dominus pecunie rationem à Commisario petat pecunie sibi creditæ, quando viderint expedire, quamuis regulariter cauendum hoc etiam sit, præsertim si dans elemosinam talei sibi à principio non reseruauit respectu commissarij. Tertia est, vt solum pro necessarijs vti disponatur, & expendatur, non ipsorum fratrum nomine, quorum pecunie non sunt, sed eius, qui mine, quorum pecunie non sunt, sed eius, qui contulit, non fratres dicantur emere, & dare pecuniam, sed alius emat pro fratribus vti.

Quarta.

Quarta prohibetur ibi mutuò accipere pecuniam etiam per procuratorem; quia per mutuum transfertur dominium in accipientem, & manet obligatio solvendi apud eundem: verumque autem repugnare constat huic regulæ, si tamen necessitas urgeat, & desint elemosynæ, conceditur eis, ut possint pecuniam per procuratorem recipere offerendo curam, & diligentiam procurandi elemosynas, quibus illi satisfiat, sine obligatione propria; hoc enim in rigore non est mutuum, sed quædam elemosyna, quamvis cum aliquo onere paupertati minimè contraria.

X. An possint monachi contrahere mutui celestia.

Quæri verò obiter potest, an res alias, quæ pecunia non sunt, possint mutuò recipere cum obligatione ex iustitia ad solvendum; quamvis enim ex parte materiæ non ita sit eis prohibitum alias res accipere sicut pecuniam, tamen ex parte obligationis videtur aequè repugnare paupertati in vtroque genere rerum. Et simile dubium est, an possint credita pecunia emere huiusmodi res, siue mobiles vsu consumptibiles, aut permanentes vel se moventes, siue etiam immobiles, ut terram, siue pauperum ad fundandam domum vel Ecclesiam, aut hortum, &c. Respondeo nunquam posse ita emere aliquid credita pecunia, ut ipsi etiam in cõmuni obligentur ad solvendum illud ex iustitia in pecunia, quia hoc planè repugnat eorum instituto, quia non possunt illam obligationem implere, nisi accipiendo pecuniam, & suo nomine solvendo. Quod si alius pro illis solviturus est, non possunt illi obligari de iustitia ad factum alterius; solum ergo possunt promittere diligentias procurandi elemosynas, quib. talis res solvatur. Quando verò res mutuò accipitur solvenda in eadem specie, vel etiam si in alia specie, quæ non sit pecunia, solvenda sit, alia commutatione interueniente, tunc directè non fit contra hanc regulam de non accipienda pecunia, in qua nunc versamur; tamè aliunde videtur repugnare illa obligatio statui paupertatis in cõmuni; sicut enim privatus religiosus obligari non potest, quia nihil habet proprium privatum, ita cõmunitas, quæ nihil habet proprium in cõmuni, obligari non potest ad quæcunque bona temporalia reddenda: & reuera ita est, si obligatio sit purè personalis; quia nemo potest obligari ad dandum, quod non habet, nec quod sperat habere solum ex elemosynis. Possunt tamen obligari altero è duobus modis. Primò si is qui cui obligatur intelligat inuolui conditionem, si per elemosynas obtinere possint ea bona, quæ redituri sunt. Tunc enim non obligatur ad impossibile, & aliter non decipitur. Secundò si obligatio non sit purè personalis, sed realis, saltè implicitè, id est, si iam habeant res alias eiusdem valoris, & pretij, per quas possint in omni euentu satisfacere: nam licet non sint earum Domini, habent tamen absolutam administrationem earum; unde possunt illas obligare, sicut possunt etiam in casu necessitatis calicem vel rem aliam preciosam in pignus dare, & familia.

XI. Precipuas paupertatis declarationes, quædam de alijs, atq. ad observantiam accipiunt.

Cætera quæ hic dubitari poterant, in citatis decretis satis attinguntur & declarantur, & in superiori tomo agendo de paupertate à nobis allata sunt. Solum hic aduerto illas declarationes Pontificum circa hanc Minorum paupertatem, solum fratribus de Observantia esse vsui, nam conventuales maioribus dispensationibus vtuntur, cum propria bona in cõmuni habeant: Capucini verò profitentur se nudam observare regulam, & illis declarationibus renunciant. Nam in hoc maxime dicuntur ab Observantibus distingui. Videant ergo ipsi quid voueant, & quo sensu, illudque observent, mihi enim de eorum more, aut vsu non satis constat. Non possunt tamen declarationem aliquam

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

non admittere, quia votum & lex debet esse de re certa & clara. Solum ergo possunt non admittere declarationes illas, quatenus aliquid de iure humano & arbitrium inuoluunt, quod minorè fortè rigorem in dicere videtur: in quo potuerunt ipsi maiorem rigorem eligere; necessarium verò est, ut in hoc aliquid certum, & stabile declaratum habeant, ne conscientia facile ligentur; quod in tanta cõmunitate, & in rebus quæ quotidie præ manibus habentur, & necessaria sunt, facile potest contingere.

CAP. VIII.

De origine ordinis eremitarum S. Augustini.

Hactenus de proprio ordine monachorum à D. August. instituto nihil diximus, sed reservauimus, quia non est adeò manifestum D. Augustinum instituisse huiusmodi ordinem, quin aliqua inquisitione, & disputatione indigeat: Et licet fuerit institutus, nunc tamen vel idem non manet, vel non sub pura, seu speciali ratione monachatus, id est, sub instituto vitæ solum contemplatiuæ, & Eremiticæ; sed mixtæ, & sub nomine ac ratione mendicantis religionis, qualis nunc est sacra religio, quæ Eremitarum sancti Augustini appellatur. De antiquitate ergo, & origine huius ordinis multa sunt ab scriptoribus præsertim eiusdem ordinis scripta, & disputata in defensionem suæ antiquitatis, quibus nos nihil addere possumus, neclitem cum alijs intendere volumus, sed ea tantum, quæ probabiliora videntur proponere, ac institutionem, authoritatem, & perfectionem huius ordinis, quæ sine dubio magna est, breuiter declarare.

Primò ergo probabilius existimo Beatum Augustinum statim à principio conuersionis suæ religiosam vitam professum fuisse. Id enim non obscurè colligitur ex verbis eiusdem in libro 8. & 9. Confessionum; nam in libro 8. ca. 6. & sequentibus commemorat internum bellum, quod adhuc Catechumenus patiebatur, deliberans de statu quem post baptismum accepturus erat, matrimonij scilicet, vel cœlibatus; nam ad rem vxoriam & secularia negotia propensus erat, aliunde autem exemplis, & verbis Sanctorum ad perfectionem sectandam excitabatur. Tandem verò in cap. 12. diuinam inspirationem, & mirabilem vocationem refert, qua tractus, & adiutus iam non solum Christianam, sed etiam perfectam vitam sequi firmiter elegit. Quam cum matri narrasset, loquens cum Deo, Exultat (inquit) & benedixit tibi, qui potens est ultra quam primus, aut intelligimus facere, quia tanto amplius sibi, à te concessum, de me videbar, quam petere solebat miserabilibus eius sieilibusque gemisibus. Conuerstus enim iam me ad te, ut neque vxorem quæ erem, nec aliam quam spem seculi habuer, stans in ea regula fidei, in qua me ante tot annos te reuelaueras. Hoc ergo est, quod Deus Monica concessit, ultra id quod petebat; illa enim conuersionem Augustini ad fidem solum postulabat, Deus autem etiam conuersionem eius ad sequendam perfectionem concessit. Et hoc est quod subdit; Conuerstus luctum eius in gaudium multo vberius quam voluerat, & multo clarius, atq. castius, quam de nepotibus carnis mee requirebat. Et lib. 9. cap. 1. magis explicans hoc propositum adeò perfectum, & firmum, ut iam veluti opere consummatum (ait) iam liber erat animus meus à curâ morderibus ambiendi, & acquirendi, & volutandi, atq. suspendi scabiem libidinum quibus verbis perfectissimam renuntiationem seculi expressit, quoad illa tria, quæ per tria religionis vota abnegamus, scil. propriam voluntatem, seu dominandi libidinem, diuitias, & corporis voluptates. In cap.

Ff 2

autem

certum sit nunquam coluisse idola, licet in alijs er-
roribus versatus fuerit. Veruntamen hæc duo ali-
quo modo colorari possunt dicendo, Africanos om-
nes interdum fuisse vocatos Carthagenenses à Me-
tropolì Ciuitate, vel Augustinum ita fuisse voca-
tum quia Carthagini multo tempore vixerat & do-
cuerat, & vnde immediatè venerat cum discessit ex
Africa. De cultu autem Gentilium conuersus dici
potuit, non propter idololatram, sed quia sine fi-
de, & baptismo tanquam gentilis quidam philoso-
phus, & Academicus de Deo opinabatur. Illud ve-
rò difficilius potest ad verum sensum trahi, quod
ibi dicitur, sæpius Ambrosium tentasse Augusti-
nam, & cum eo disputasse, & e conuerso Augusti-
num disputationis suæ acrimonia, & vehementia
Ambrosium vicisse, cum tamen Augustinus ipse li.
6. confessionum cap. 3. & 11. dicat sibi non fuisse
datam copiam sciscitandi ab Ambrosio, quæ cupie-
bat, nisi cum magna breuitate, quia non vacabat Am-
brosio.

VII. Ex quibus planè incertum redditur quod de
cuculla nigra dicitur, saltem quod id fuerit ab
Ambrosio scriptum, nam verum in re ita fuerit,
ignoratur. Et coniectura est non ita fuisse, quia erat
vniuersalis consuetudo baptizatos indui albis ve-
stibus, vt idem Augustinus sæpe commemorat lib.
de fide, & simbolo, & lib. de catechizandis rudi-
bus, nullamque mutationem consuetudinis in suo
baptismo faciã alicubi indicat, quãvis baptis-
mi lauatorum ministerio Ambrosij recepisse commemo-
ret lib. 1. contra Iulianum cap. 3. Ad hoc tamen
respondi potest super cucullam nigram imposi-
tam fuisse Augustino candidam vestem baptizato-
rum. Sed licet hoc contingere potuerit, etiam est
præter morem, quia ipsamet visualis vestis solet ef-
se candida, vt nunc Romæ in neophytis conspici-
tur. Denique aduerto Antoninum ex sermone Am-
brosij longe aliter verba illa referre dicentem, *Hanc
in Christo genui, & postquam baptizatus sum, indui cucul-
lam nigram, & ipse ad discipulorum monachorum se circi-
zona pergens ad Simpliciam, &c.* Ex hoc ergo sermo-
ne nihil affirmare possumus eorum, quæ in illo re-
feruntur.

VIII. Nec maiorem fidem faciunt alia verba, quæ idem
Antoninus refert ex eodem Augustino in quodam
sermone ad fratres in eremo: *Quodcumque sumus fra-
tres, qui induimus cucullam nigram, & calceamenta, &
zonam nigram de super cinctam ad differentiam monachorum.*
Nam hi etiam sermones incertam habent aucto-
ritatem, & in Authorem eorum grauitè inue-
nitur Cæsar Baronius in tom. 4. ad annum Domini
382. & 385. & 387. & in Martyrologio s. Ianuarij, &
multi alij authores sermones illos, vt Augustinia-
nos non recipiunt, quamuis interdum ab alijs sub
nomine Augustini citentur. Et licet fortasse aliqui
illorum sint Augustini, sicut olim inter eos pone-
bantur duo sermones de communi vita clerico-
rum, quos constat esse Augustini, & nunc ponuntur
inter sermones de diuersis, suntque quadagesimus
nonus, & quinquagesimus: licet, inquam, ita po-
tuerint aliqui alij veri Augustini sermones ibi in-
terferri, vt lib. præced. cap. 2. num. 3. attigi, nihilomi-
nus certum existimo quampures eorum non esse
Augustini, quia multa falsa, & Augustino indigna
in eis continentur: vnde sit vt omnes sint incerti.
Quapropter illud testimonium de cuculla nigra, &
zona ex corio, nullam inde auctoritatem accipit,
est ergo res incerta, & de ipso, seu pro ipso tempore
baptismi parum verisimilis, quid verò credi possit
de reliquo tempore ante clericatum Augustini pau-
lò post subiiciam.

IX. Vnde etiam incertum esse reperio, quod Anto-
ninus supra refert, Augustinum postquam Medio-
lano decessit rediturus in Africam priusquam Ita-
Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

liam relinqueret, visitasse eremitas, qui erant in
monte Pisanò, & per aliquod tempus ibi moratù
esse, & postea visitasse alios eremitas qui erant in
Centuncellis prope Romam. Adduntque alij Au-
gustinum eo tempore, quo eremitas Pisanì mon-
tis visitauit, dedisse illis quandam regulam mo-
nachorum ex tribus, quas composuit, & ex tunc
propriam monachorum statum accepisse; postea
vero visitando alios eremitas in Centuncellis se-
cundam regulam eis tradidisse. Sed hæc à Possidio
in vita Augustini non referuntur, neque ab Au-
gustino in lib. Confessionum, aut alibi insinuan-
tur; nec videntur posse cum Chronographia, de
ætate Augustini conuenire; nam constat Augusti-
num expleto 33. ætatis anno, & 34. inchoato, ba-
ptizatum esse; ipse enim lib. 1. Soliloquiorum cap.
10. hanc ætatem se habuisse dicit cum illud opus
scriberet, scripsit autem illud ante baptismum, vt
ipsemet refert i. retractationum cap. 4. Post bap-
tismum autem statim Romam se contulit, vbi fal-
tem per annum commoratus est, tempus aptum
navigationi expectans; nam ibi multa conscripsit,
quæ ipse commemorat lib. 1. retractat. cap. 7. 8. & 9.
Et inter alia scripsit libros de moribus Ecclesiæ Ca-
tholicæ, in quorum primo cap. 33. commemorat
monasterium quod prius Mediolani, & plura alia,
quæ Romæ postea cognouit; de monte autem Pisanò,
aut Centuncellis nihil memorat. At præterea
idem Augustinus 9. Confess. cap. 11. sanctam Mo-
nicam matrem suam mortuam esse anno 33. ætatis
eiusdem Augustini, vbi potius legendum videtur
anno 35. vt constat ex alio loco Soliloquiorum; er-
go non potuit Augustinus postquam Mediolano
discessit, per duos annos commorari cum eremitis
Pisanì montis, & Centuncellarum ante mortem
sanctæ Monicæ. Neque etiam verisimile est post
mortem matris retro rediisse, & tam longas moras
fecisse; tum quia ipsemet Augustinus lib. 9. Confes-
sionum cap. 10. de se, & matre inquit, *Apud ostia
Tyberina post longiusculum laborem instaurabamus nos nau-
igationem;* ergo cum hac intentione illuc peruenis-
sent, licet mors matris post paucos dies acciderit,
non est per se credibile, neque vlla ratio probabilis
apparet, ob quam Augustinus mutauerit consi-
lium, & tam diuturnas moras fecerit: tum etiam,
quia in sermone primo de communi vita clerico-
rum, dicit inuenient fuisse, cum in Africam re-
dijt; ergo verisimile est non excessisse 35. annum
ætatis cum illuc peruenit. Igitur hæc omnia tan-
quam incerta, & ad huius religionis veram origi-
nem, seu antiquitatem explicandam tanquam in-
efficacia relinquo, nec definire assero Augustinum
ante reditum in Africam non fuisse monachum,
aut regulam monachorum non scripsisse, sed assero
hoc non constare satis fide digna historia, vel au-
thoritate.

Nihilominus dico secundò Augustinum reuer-
sum in Africam prius quam Presbyter fieret, mo-
nachum fuisse, & in proprio monasterio monachos
congregasse, & instituisse. Hæc assertio non satis col-
ligitur ex Possidio in vita Augustini; nam in cap.
3. solum ait, *Placuit ei percipere baptismi gratia cum alijs
cuius, & amicis suis Deo pariter seruientibus ad Africam
remare, vbi constitutus ferme triennio, & se iam alienatus
curis secularibus, cum in qui eidem adhærebant, Deo viu-
ba: seruatis, orationibus, bonisque operibus in lege Domini
meditans die ac nocte.* Quæ verba indicant quidem
vitam satis religiosam, & perfectam, nondum ta-
men satis explicant proprium statum religiosum &
monachalem; nam illa omnia dici possent de illo
genere vitæ quod Augustinus Mediolani etiam an-
te baptismum in separata villa inchoauerat. Vnde
Baronius in 4. tom. anno 389. de hac re tractans,
solum dicit rediens (scilicet August.) *vna cum socijs*
Ff 3

X. assertio Augustinus ante presbyteratum monachus fuit, & religionem instituit.

Alipio, & Eudodio in patriam, quem condixerant vita statum, cum adhuc in Italia essent, exercebant. Deinde verò refert verba Possidij, & in prædictis verbis suis alludit ad relationem Augustini 9. confess. cap. 7. & 8. Ex quibus solum licet colligere cœpisse in Italia amare cum socijs solitariam, & contemplativam vitam, in castitate perfectâ, & quævisse locum ad hunc finem aptum, & hac intentione in patriam remeasse, & statim ac illuc peruenit, prout potuit, opere complevisse; an verò id fuerit cum monachali professione, non satis à dictis authorib. explicatur.

XI. Nihilominus ipsemet Augustinus sermon. 1. de communi vita clericorum qui non dubitatur esse ipsius, nam citatur à Beda 2. ad Corinth. 8. & à Concilio Aquisgranensi sub Ludouico Imperatore anno 1016. cap. 112. ipse, inquam, Augustinus satis ibi declarat statim ac peruenit in Africam, monasterium construxisse, in quo cum suis fratribus vitam communem, & Apostolicam ageret. *Iuuenis* (inquit) *venit ad istam civitatem, ut multis vestri novum, quærebam vbi constituerem monasterium, & viverem cum fratribus meis, si enim quæpe omnem seculi reliqueram, &c.* Dicit aliquis Augustinum non dicere construxisse se illo tempore monasterium, sed quævisse locum vbi illud construeret. Sed licet expresse non asserat, nec etiam negat; & per se verisimile est non caruisse illo tanto tempore. Veruntamen in sequentibus verbis id planè supponit; ait enim; *Veni ad istam civitatem propter videndum amicum, quem perieram me lucrari posse Deo, ut nobiscum esset in monasterio.* habebat ergo iam monasterium in quo cum fratribus religiosam vitam agebat, ad quam amicum adducere cupiebat, & hoc vocat lucrari illum Deo. Deinde refert ea occasione assumptum esse ad statum presbyteri, in quo iam constitutus subiungit, *Non attulit aliquid, non venit ad hanc Ecclesiam nisi cum indumentis, quibus illo tempore vestiebat.* Et quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus, cognito instituto, & voluntate mea, beata memorie senex Valerius dedit mihi hortum illum in quo nunc est monasterium. Ex quibus omnibus satis constat Augustinum adhuc laicum, monasterium vnum construxisse, & alterum postea iam factum presbyterum, sed prius in eremo, seu loco ab oppidis separato; posterior in loco civitati vicino; nam illud prius colligitur ex illis verbis; *Veni ad istam civitatem propter videndum amicum, quia scilicet in loco separato habitabat.* Posterior autem indicat cum subdit, *hic* (id est, in hac civitate Hipponensi ad quam loquitur) *disponebam esse in monasterio cum fratribus.* Quod postea dicit denuo ædificasse, cum iam prius esset antiquius. Et (quantum hoc non explicet) verisimile est, non destruxisse priorem domum, aut vacuam reliquisse transferendo fratres omnes ad novum monasterium; sed cum paucis fratribus primi monasterij secundum inchoasse, alijs fratribus in alio relicto, prout in aliarum religionum initijs factum esse conspiciamus, quod etiam ipse non obscure indicat; nam de secundo monasterio subdit, *Capi boni propositi fratres colligere compares meos nihil habentes. si ut nihil habebam, sed imitantur mei, ut quomodo ego tenuem paupertatulam meam vendidis, & pauperibus erogavi, si facerent, & illi qui mecum esse voluissent, ut de communi viveremus.* Ait autem Possidius in vita Augustini cap. 5. Augustinum factum Presbyterum, monasterium intra Ecclesiam mox instituisse, & cum Dei servus vivere cœpisse secundum regulam sub Apostolis constituta. At verò Augustinus ipse in dicto sermone non dicit ædificasse monasterium intra Ecclesiam, sed in horto sibi à Valerio donato, in quo monasterium durabat, etiam postquam ipse erat Episcopus; & infra subiungit, *Per nos ad Episcopatum, videmus habere Episcopum exhibere humanitatem*

assiduam quibuscumque venientibus, siue transiensibus, quod si non fecisset, Episcopus inhumeretur diceret. Si autem consuetudo ista in monasterio permixta esset, indecens esset; & ideo volui habere in ista domo Episcopum monasterium clericorum. Non ergo ædificavit Augustinus intra Ecclesiam monasterium, nisi iam factus Episcopus, & tunc non sine causa explicat fecisse monasterium clericorum, indicans prius fuisse monasterium monachorum, seu laicorum. Significat etiam diversa fuisse illorum instituta; nam de primo ait non decessisse admittere in eo consuetudinem habendi frequenter hospites. De secundo verò supponit, non habuisse talem indecentiam, nam ad hunc finem illud construxit; erat ergo primum rigidioris vite solitariae, & contemplativæ, eiusdem nimirum instituti, cum alio prius constructo in loco à civitate remoto. Aliud verò licet religiosum esset, erat tamen vite (ut sic dicam) humanioris ad hospitalitatem accommodatæ, & ad ministeria Episcoporum & proximorum.

Præterea colligo ex superioribus verbis habuisse Augustinum adhuc laicum in eo statu pecularem habitum, qui nec presbyterorum proprius erat, nec vulgaris laicorum, sed tam honestus, ut à presbytero etiam retineri posset. nam hæc omnia mihi significant illa verba; *non venit nisi cum illis indumentis, quibus ea tempore vestiebat;* quando enim illa verba dixit Augustinus, iam erat Episcopus; in quo statu indumenta mutaverat, (ut indicat), antea vero eadem retinebat etiam in monasterio civitatis, quæ si non fuissent specialia, & ab indumentis aliorum secularium distincta, non de illis tanquam de singularibus, & proprijs loqueretur. Qualia autem illa fuerint, aut cuius figuræ, vel coloris, ipse nobis non explicuit, & ideo nihil certum in speciali dicere possumus, quamvis in genere non dubitem quin fuerint monachalia, propter ea quæ iam subiiciam.

Colligo enim ulterius ex eodem loco adiunctis alijs, Augustinum in illo primo monasterio propriam, ac perfectam monasticam vitam instituisse, quod probò primò, ex voce *Monasterium*, quæ propriè dicitur, & tunc maxime dicebatur, de habitatione monachorum. Secundo, quia ibidem ait professum fuisse cum fratribus voluntariam paupertatem, & professum esse vitam communem ad imitationem Apostolorum. Tertiò, quia idem Augustinus libro 3. contra Petilianum cap. 40. de illo hæretico sic inquit. *Perrexit in malitiam in vituperationem monasteriorum, & more horum, arguens etiam me quod hoc genus vite à me fuerit institutum, quod genus vite omnino quale sit nescit, vel potius omnino pessimum nescire se finxit.* Vbi Augustinus tacite consentit, & fateatur, se illud genus vite instituisse, quod intelligi potest, vel quia illud institutum amplexus, & professus est, vel quia in illo genere vite proprium, & peculiarem modum instituit; non enim totius generis, ut sic dicam, seu totius vite monasticæ inventor cogitari potuit, nisi per magnam ignorantiam, vel malitiam, illorum hæreticorum, cum ante Augustinum esset, & monachorum nomen, & genus vite in orbe diffusum, ut ipse commemorat tum hic, tum etiam alijs multis in locis, præsertim in libris de moribus Ecclesiæ, & de opere monachorum, & Plalm. 74. de 99. & optimè in 132. vbi, & nomen monachi declarat, & vitam laudat, & modum etiam salutandi Deo gratias agendo commemorat, & in epistola 89. quæst. 4. disputando contra hæreticos, qui diuites omnes damnari dicebant, ne amore diuitiarum id facere calumniaretur, inquit. *Ego, qui hac scribo perfectione, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuiti ad seipsum: Vade vende omnia que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, & sequere me.*

piementer aduerti, & non meo viribus, sed gratia istius
aduuentus feci. Subiungitque diceps, & ad hoc pro-
positum, quanta possum vi, ab his alio exterior, & in nomine
Domini habeo conforter, quibus hoc per meum ministerium
perficiunt. Scripti autem Augustinus hac verba
iam Episcopus, possuntque tam ad monachos, quā
ad canonicos regulare applicari. Certum tamē est
ex dictis, ante Episcopatum, & ante presbyterium
ipsum adamasse, & amplexum effusillum statum &
ad illum alios traxisse, & cum illis monasterium nō
dereliquerim, sed laicorum monachorum constru-
xisse. Hac ergo ratio dictus est *monachorum insti-*
tor, & quia fortasse illud vice institutum primus in
Africam inuexit, ac denique, quia in Latina Eccle-
sia primus etiam monachos viuendi regulam dedit,
quam Apostolica Ecclesia postea probauit, vi iam
ostendam.

inter opera, quæ Augustini esse creduntur, non inuenio tertium sermonem de communi vita clericorum: sed primum tantum, & secundum, siue tamen potuit, vt illa regula per modum concionis, aliquando imprimeretur, & ita adnotata in quodam libro antiquo de quatuor regulis ab Ecclesia approbatis, vbi in principio sic dicitur: *regula iuxta Augustini in qua latius tradidit ea, quæ ad enumerandum vitam clericorum pertinent, quæ nonnullæ inter sermones de communi vita clericorum enumerantur.* quia omnia supponunt hanc regulam pro clericis fuisse scriptam, & idem affirmat Vincentius in speculo historiali lib. 29. c. 44. vbi ait, Augustinum scripsisse regulam, & institutionem pro clericis regularibus, qui etiam dicuntur canonici regulares. Idem habet Antonius 2. p. historia tit. 9. cap. 3. §. 2. & 3. & Volaterranus lib. 21. Anthropologia, hoc autem non aliter probatur, nisi quia ab hac regula maxime videntur vocari canonici regulares, qui veri religiosi sub Augustini disciplina fuerunt, vt supra dictum est, & optimè confirmat Trullus lib. 1. de Antiquitate sui ordinis c. 2. & 3. qui etiam adducit testimonium Posidij, de quo statim.

Nihilominus persuasum mihi est Augustinum illam regulam primò scripsisse pro suis eremitis, & monachis, qui eodem tempore ex vi professionis suæ laicerant, & ab Augustino adhuc laico instituti sunt, & normam viuendi acceperunt. Hoc pro certo habent omnes defensores antiquitatis eremitarum S. Augustini. Quorum probationibus omisissimam afferam coniecturam, quæ me maximè mouet. Prima est, quam in secunda assertione insinuuimus ostendimus enim Augustinum, antequam esset presbyter, monachorum monasterium instituisse, ergo pro se credibile est virum iam valde doctum, & perfectum, statim eis dedisse regulam, & normam viuendi, non legimus autem aliam ab ipso conscriptam.

Secundo Pofsidius ca. 5. sic de Augustino inquit, *Fatum Presbyter monasterium intra Ecclesiam mex instituit, & cum Discreto vivere capessendam modum, & Regulam sub saculo Apostolo constitutam, maxime, vt ne quid alienum proprium in illa Societate haberet. Ex quibus verbis colligitur aliqui, Augustinum dedisse regulam suis clericis, quos in monasterio congregauit, ad quod tamen verba non cogunt, quia ibi non est sermo de noua regula ab Augustino facta, sed flos Apostolis constituta, quæ solum illa est, quæ continet substantialia vota religionis. Tamen, vt dicebam, hinc satis verifimiliter colligitur Augustinum prouidentissimum Prælatum adiunxisse suam regulam. Verum tamen consideranda sunt verba, quæ statim adiungit Pofsidius, scilicet, quod iam ipse prior fuerat datus de transmarinis ad sua remeasset. Quæ verba sunt notanda, confirmant enim quod supra numer. 9. diximus, Augustinum non fuisse verè regulæ regulam religiosam donec ad sua rediit. Deinde probant optimè, ante presbyterium, cum Deiseruis viuere cœpisse secundum regulam ab Apostolis approbatam, & consequenter, quam regulam postea suis clericis dedit, prius suis monachis tradidisse.*

Tertiò idem probò ex ipsamet regula, in qua sic dicit, *Propositi tanquam Patri obediunt, multo magis Presbyteri, quoniam unum Christum gerunt.* & iteram infra, *Si quis servatum minus fuerit, non negabitur fratretate, sed vitandum, corrigendum, quæ curetur, ad Propositi præcipue pertinebit, vi ad Presbyterum, cuius est apud vos maior auctoritas, referat, quod modum re-
re resciri excedit.* Ex quibus verbis colligo, religio-
sos illos ad quos primò Augustinus illam regulam direxit, fuisse monachos, similes illis, quoad statum, & professionem, ac modum regiminis, qui tunc erant in oriente, & per Italiam, qui ordinari

XIV. Dico ergo tertio Augustinum pro suis monachis regulam illam, quam Ecclesia sui nomine illius recepit, & probavit, edidisse. Solent quidem Diuo Augustino, regulæ attribui; duæ breviores, & tertia integra, & magis completa, prima incipit: *Communis desponsio d. c. et c.* Secunda post illa verba præambula, *Antequam fratres charissimi diligatur Deus, deinde proximus, incipit, Qualiter autem nos oportet orare, &c.* Sed hæc duæ regulæ incerti authoris sunt, & probabilius creduntur non esse Augustini, & ita in 1. tom. operum eius separatim, & quasi in angulum reiecta sunt, simul cum alia regulâ foeminarum, itaque de his nullam rationem habemus præterquam, quòd nihil speciale continent, quod in sua regula Augustinus posuit, *Orationi mystice hortor, & temporibus confuturo, & infra psalmi, & per anni cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod præfertur in ore, & volite canere nisi quod legitis est:* cantandum, quod autem non ita scriptum est *per canitur, non canitur.* Ex quibus verbis intelligitur habuisse monachos instructionem aliquam scriptam circa tempora, & modum psallendi, & cantandi, illam verò non fuisse positam in regula, quia fortasse iuxta locorum, aut consuetudinum diversitatem variari poterat. Itaque vna fuit ab Augustino religionis regula cõposita.

XV. De hac verò regula dubium est, an Augustinus
Non regula
scripsit
Immo in
epist. Eraf.
Idem
 pro regularibus canonicis, vel pro eremitis illà scrip-
 serit? omitto enim censuram Erasmi, ab omnibus
 piis, & doctis viris merito damnatam, qui negavit
 Augustinum scripsisse illam regulam pro viris reli-
 giosis, fed tantum illam, quæ virtute habetur in e-
 pistola 109. Augustini, quæ est ad monachas, quæ re-
 uertur eadem est, sed fine dubio fuit pro viris scripta,
 & facile potuit ab eodem auctore ad feminas ac-
 commodari, & in hoc sensu communiter recepta
 est, & citatur à D. Bernardo in lib. de præcepto,
 & dispensatione, & exposita ab Hugone de San-
 cto Victore, vt notatur Doctores Louanienfes in
 fine primi tomi Augustini tacite contempta censu-
 ra Erasmi, quam Parisiensis Academia iam damna-
 uerat.

XVI. Supposito ergo Augustinum pro religiosis viris
 illam scripsisse, dicunt aliqui primò ac præcipuè re-
 gularibus canonicis, & clericis æmè tradidisse, quod
 sensisse videtur Gratianum in titulo capituli non di-
 catis. 12. quæst. 1. quod constat sumptum esse ex hac
 regula. Gratianus verò citat sermon. 3. de commu-
 ni vita clericorù; & in decreto Gregoriano in quo-
 dam scholio eodem modo dicitur caput illud sum-
 ptum ex sermon. 3. de communi vita clericorum, in
 quo regula D. Augustin. continetur. Verumtamen

343

XVII.

arius scrip-
tasse p. o mo-
nachis ere-
mitis laicis.

Съединява.

XVIII.

Coniect.

XIX.

Coniect

id pro cõ

14740. 20

Serbia

3147.

10

10

10

& per se ac ratione status non erant clerici, sed laici monachi, & similiter eorum praefectus, seu Abbas non erat presbyter regulariter loquendo, vt in superioribus ostensum est, & sumitur ex c. *Subdiacono* d. 23. & ex aliis multis 16. q. 1. & ex Hieronymo in epist. ad Nepotianum. Semper verò talia monasteria fuerunt subiecta Episcopis, & verisimile est ab eis semper habuisse singula monasteria Presbyterum aliquem ad quem praecipua cura monasterij, saltem quoad correctionem morum, & in rebus grauioribus pertineret, pro qua re vide, si placet, Casianum collat. 18. c. 15. & Epiphanius epist. ad Ioannē Hierosolymitanum. Et quidquid sit de aliis monasterijs, de monasterio Augustini id clarè colligitur ex citatis verbis. Nam singulare nomen Presbyteri aperte indicat, vnum tantum fuisse in illa congregatione, & consequenter illam non fuisse congregationem clericorum. Item colligitur Praepositum nō fuisse Presbyterum, quamuis haberet ordinarium regimen, & administrationem monasterij, vt ex aliis locis eiusdem regulæ satis constat. Denique colligitur reliquos omnes regulariter, ac per se loquendo fuisse monachos laicos. Vnde in epistol. 109. eodem modo loquitur Augustinus ad monachas, vt scilicet Praepositæ obediant, multo autem magis Presbytero, &c. Ad canonicos autem regulares difficile possunt illa verba applicari, quia illis praepositus semper, ac per se, Presbyter est, neque est verisimile fuisse vnquam aliam consuetudinem. Nihilominus tamen verum existimo, postquam Augustinus presbyter, vel Episcopus, clericos, seu canonicos religiosos sibi adiunxit, eandem regulam illis seruandam tradidisse, vt notauit Anton. 3. p. tit. 24. c. 14. §. 2. quia, vt rectè ait, regula ipsa de se indifferens est, & communis ad vtrumque statum religiosorum. Vnde factum est, vt plures religiones, tū monachorum, tum etiam clericorum sub illa militent, sic ergo potuit August. prius illam dare fratribus, & postea sub eadem, religiosos clericos congregare, neque necessarium fuit illa pauca verba Praefecti, & Presbyteri mutare, quia facile poterant cum proportionem intelligi, & seruari, licet praefectus etiam presbyter sit, & siue contingat vnum tantum esse presbyterum, & praefectum, siue duas personas subordinatas, vt sunt nūc inter canonicos regulares, Prior, & Vicarius, qui ambo presbyteri sunt.

XX. Dico quartò religionem illam monachorum ita fundatam, & optima regula instructam, & Episcopali autoritate probatam viuente Augustino, in Africa propagatam fuisse. Hanc assertionem colligo in primis ex Possidio in vita Augustini cap. vltimo, vbi de Augustino iam defuncto sic inquit, *Clerum sufficientissimum, & monasteria virorum ac feminarum continentium cum suis Praepositis plena Ecclesia reliquit.* Nā sine dubio credibile est illa monasteria virorum fuisse magna ex parte horum eremitarum D. Augustini, quia non erant tunc in Africa alia monasteria religiosorum virorum, de quibus videtur loqui Possidius. Nam prius ponit clerum sufficientissimum, qui vel totus, vel praecipuus erat religiosus, & illa verba virorum ac feminarum continentium valde propriè indicant personas laicas. Quod etiam colligitur ex eodem Augustino epistola 76. ad Aurelium, vbi dicit ad militiam clericatus, nō desertores monasteriorum eligendos esse, sed ex iis qui in monasterio permanent, non nisi probatores, atque meliores in clerum assumendos esse. Cum aliquando (inquit) bonus etiam monachus vix bonum clericum faciat, si ad sit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut persona regulari integritas. Et ex eadem epistola constat quantam curam, & prouidentiam suorum monachorum haberet Augustinus, etiam post adeptum episcopatum. Denique per se est valde credibile Augustinum suæ religionis propagationem,

non minus in fratribus quàm in canonicis procurasse, nam vtramque videbat esse necessariam populo suo ad vtriusque status perfectionem. Ea generalem charitatem, ac zelum animarum habebat, quod ex omnibus eius operibus satis constat, specialiter verò colligitur ex epist. 64. ad Aurelium Carthaginensem Episcopum in qua eum exhortatur vt diligentiam adhibeat extirpandi quædam vitia per vniuersam Africam, & in hinc gratias agit de agro, prouisione, & liberalitate ipsius fratris donato. In quo indicat iam tunc fuisse monasterium suorum fratrum Carthagine. Clarius verò lib. 2. retractationum c. 21. ait, cum apud Carthaginem monasteria esse cepissent, ea occasione scripsisse librum de opere monachorum. Quæ duo coniungendo, illa monasteria monachorum fuisse intelligimus: cumque, vt supra vidimus, ipse Augustinus primus in Africam monachorum institutum inuenerit, plene concluditur monasteria Carthaginensia ab Augustinianis, fluxisse, & licet fortasse aliqua ab Augustini disciplina descuerint, plura illius institutum retinuisse. Quod satis etiam ipse Augustinus indicat lib. de opere monachorum c. 30. vbi ait scripsisse illum librum, *maxime curans* (inquit) *ne boni fratres Apostolicis preceptis obediunt, à pigritia, & inobedientia, & iniquitate discernerentur.* & infra. *Sciant ceteri fratres & filij nostri, qui hanc per ignorantiam discesserunt, &c.* Per quæ omnia iudicantur illa monasteria, quæ sana erant, ex filiis Augustini fluxisse, & in doctrina eius fundata.

Hinc verò multi pro certo habent, omnia monasteria, & omnes monachos, qui post Augustinum fuerunt in Africa, Sancti Augustini eremitas fuisse, vt Beatum Fulgentium, & alios similes, qui post Augustinum floruerunt, quibus ego non contradico, quia conuincere non possum id falsum esse. Dico tamen rem esse incertam, quia licet forte ante Augustinum monachi in Africa introducti non fuerint, vt in superioribus diximus, & attigit etiam Cæsar Baronius 4. tom. ann. 391. Nihilominus postea facile potuerunt alij Episcopi, ad imitationem quidem eius, monasteria in suis diocessibus edificare, non tamen sub regula eius, sed iuxta propriam institutionem, sicut iam nouerant fieri in Italia. Sic legimus in vita Sancti Fulgentij cap. 3. Felicem quendam Episcopum edificasse sibi monasterium, in quo Sanctus Fulgentius monachus factus est, vt refertur c. 4. & inde transit ad aliud monasterium alterius Felicis Abbatis, vt dicitur c. 8. quod Abbatibus nomen videtur alienum à regula & professione eremitarum D. Augustini. Vnde quod de Fulgentio dicitur, incertum etiam sit, quia ille etiam dicitur fuisse Abbas, & Pater multorum monasteriorum. Sed de hoc paulò post redibit sermo. Atque hæc sunt quæ de prima origine illius religionis Augustinianæ coniectare possumus.

CAPVT IX.

An Augustiniani eremita, qui nunc existunt, sint iidem, qui olim tempore Augustini in Africa: an diuersi, & mendicantes.

Nunc verò explicandum superest, an religio quæ sub eodem modo nomine Eremitarum S. Augustini nunc est in Ecclesia, eadem cum illa Superiori capite tractata sit re ipsa, vel tantum nomine. Ad hoc autem definiendum vnum aliud tanquam certum supponendum est, scilicet hanc religionem prope aut ut nunc est, tempore Innocentij IV. & Alexandri IV. fuisse in eam formam redactam, quam nunc habet & solent.

Puncta tria
discutenda.

II.
Arguitur
affinitas
historia.

Item ex de
vitiis Pontifi-
cum.

III.

& solenni ritu approbatam, & confirmatam, quod quomodo factum fuerit, paulo post videbimus. Hoc ergo posito tria puncta inquirenda sunt. Primum, an ille ordo qui ab Augustino fuit institutus, usque ad tempora Innocentij IV. durauerit in Europa. Secundum, an omnes eremitæ qui iussu & opere Innocentij in hac familia congregati sunt, fuerint illius professionis vel religionis Sancti Augustini. Tertio, esto omnes vel plures illorum Augustiniani fuerint, nihilominus noua fuerit religio ex omnibus facta, vel eadem instaurata, & aliquantulum immutata.

Circa primum multi ex historiographis, & modernis affirmant in persecutione Vandalorum, quæ viuent adhuc Augustino in Africa cœpit, omnia eremitarum monasteria destructa fuisse, & monachos ipsos partim necatos, partim dispersos fuisse, non tamen omnino extinctos. Vnde D. Antonius dicto cap. 14. §. 3. existimat aliquos illorum in Italiâ transiisse, vel quia inde cum Augustino venerant; vel quia audiuerant ibi esse monachos simile vitæ statutum seruantes, ipsi verò, vt inquit, vel solitariè viuebant eremiticam vitam agentes, vel monasteria edificauerunt, & congregauerunt, in quibus religio illa usque ad Innocentium IV. seruata est; & simili modo potuerunt alij transire in Hispaniam, Galliam, & alias provincias, & in eisdem se conseruare. Quanquam enim de tota hac re historiam authenticam non habemus, vt fatetur D. Antonius, suprà, ex quadam verò traditione & ex nonnullis vestigijs, quæ sub nomine Augustiniano semper manserunt, videtur hoc fieri verisimile. Præcipue verò apud nos faciunt nonnulla Pontificia decreta, quæ hoc confirmant; vnum est capitulum *in fine*, qui clerici, vel vouentes, vbi Innocentius III. refert, & approbat professionem cuiusdam foemine, emissam in manibus cuiusdam de patribus Sancti Augustini, cum habitu eiusdem religionis, vbi Glossa aduertit foeminam illam solennizasse votum suum tradendo se ordini Sancti Augustini. Erat ergo ille ordo ante Innocentium III. constat enim non fuisse illo tempore inchoatum. Contingit autem factum illud in Lusitania; nam Innocentius ad Episcopos Olyssipponensem, & Conimbricensem scribit; ergo etiam hic ordo in Hispania. Quod autem etiam in Angliâ esset, colligitur ex c. *de electis*, de appellat. vbi refertur causa quæ agebatur inter Priorem S. Augustini, & Archiepiscopum Canthuariensem, quam Innocentius definit, in fauorem Prioris, & Monachorum. Refert etiam Antonius suprà Innocentium III. dedisse fratribus S. Augustini priuilegium scriptum, confirmando in fauorem illorum locum quendam S. Antonij in provincia Senensi. Vnde constat, iam tunc etiam fuisse in Italia hunc ordinem. Præterea in cap. vnico de religiosis domibus in 6. §. *si quis*. dicitur institutio ordinis S. Augustini præcessisse ante Concilium Lateranense sub Innocentio III. Illa autem institutio antiquior, nulla alia esse potest, nisi, quæ ab Augustino facta est, quia nulla alia meruit hoc nomen eremitarum S. Augustini, præsertim ante Innocentium III. ergo necesse est, vt ipse ordo durauerit, parum enim ad rem fecisset institutionem fuisse antiquâ, si extincta fuisset. Ex his videtur satis colligi, hunc ordinem nullo tempore omnino defecisse post Augustinum, quia nullum aliud initium illius ordinis inuenitur ante Innocentium III. Addunt præterea aliqui Innocentium I. specialiter approbasse regulâ S. Augustini, & præcepisse, vt eremitæ, qui in variis locis Italiæ viuebant, sub ea militarent, & Zozimû Papam plura priuilegia huic ordini concessisse, & Leonem I. nomen eremitarum S. Augustini eis indidisse.

Veruntamen hæc omnia alijs non satisfaciunt,

ideoque nihil certi de duratione monachatus, seu vitæ eremiticæ ab Augustino institutæ pro toto illo tempore affirmari posse. Nam inprimis, quæ de Pontificibus Innocentio I. Zozimo, & Leone I. dicuntur, incerta sunt, quia in communibus historiis non referuntur, neque in actibus illorum Pontificum. Illa verò iura decretorum non satis rem probant, tum quia potuerunt esse multa Ecclesiæ, vel Cœnobii monachorum S. Augustini nūcupata, quia ad illius imitationem informabantur, quamuis ab eo institutionem non haberent, sicut de monachis S. Hieronymi suprà diximus, vel etiam potuerunt sic appellari, quia sub regula S. Augustini militabāt; Imò etiam si admittamus, nunquam defuisse huius regulæ, ex quo ab Augustino facta est, aliquos professores, & obseruatores non tantum clericos, sed etiam monachos, & eremitas, hoc tamen non satis est, vt dicamus omnes illos esse successores eremitarum S. Augustini, alias etiam eremitæ S. Hieronymi & plures alij possent dici successores illorum; oportet ergo ostendere, & idem genus vitæ, & eundem aut similem habitum, ac denique continuam successionem, & vnionem, sub continua etiam Prælatorum successione tenuisse, quod difficillime ostendi potest. Et sanè res est satis obscura, & incerta; Nihilominus tamen prior sententia cum moderatione explicata, suam habet probilitatem, quam in sequenti puncto melius declarabimus.

Circa secundum ergo punctum propositum numero 1. quidam contendunt omnes eremitas quos Innocent. IV. in hunc ordinem redegit, fuisse ex his, qui à primo Augustini monasterio descenderunt. At profectò hoc nec probari potest, nec facile credi; nam ante Augustinum multi eremitæ fuerunt, prius quidem in oriente, & postea in Occidente, præsertim in Italia, vt ipsemet Augustinus commemorat. In præsentem enim non sumuntur eremitæ strictè prout distinguuntur à Cœnobitis, quia vitam omnino solitariam agunt, sed pro quibuscunque qui religiosam vitam contemplatiuam in locis ab oppidis, & consortio hominum separatis obseruant, etiam si in communi monasterio viuunt, sicut reuera vixit Augustinus cum suis fratribus, & viuebant monachi quos ipse Mediolani sub disciplina vidit, & alij quos fuisse diximus in Gallia in monasterio S. Martini. Et Antoninus, & alij referunt ante Augustinum fuisse similes eremitas in monte Pissano, & in Centuncellis, & fortasse erant in alijs locis; ergo non est cur credamus omnes eremitas, qui in Italia, Gallia, Hispania, & alijs locis durauerunt usque ad Innocentium IV. natos fuisse ex dispersione eremitarum Africanorum; cur enim illi magis durauerunt quam alij, vel cur post hos non potuerunt alij insurgere sub diuerso habitu, nomine, & regula, seu viuendi modo. Accedit, quod ante Augustinum dicuntur fuisse in Italia similes eremitæ, in monte Pissano, & Centuncellis, & fortasse in alijs locis, ergo vel ea, vel plura alia, potuerunt esse postea monasteria eremitarum, quæ non duxerunt ex Augustino originem, sed aliunde, ergo per successionem potuerunt etiam durare, vel etiâ multiplicari usque ad tempora Innocentij, & Alexandri IV.

Dicendum ergo est, vnionem illam factam esse non solum ex eremitis Augustinianis, sed etiam ex alijs cuiuscunque regulæ, vel nominis essent, hoc constat ex bulla Alexandri IV. de prædicta vnione. Præcipue verò dicuntur eo tempore fuisse eremitæ, qui appellabantur *Guilhelmici*, alias *Villelmici*, à Guilielmo duce Aquitanie, qui eremita factus non solum sanctam vitam egit, sed etiam author multorum eremitarum fuit, præsertim per Galliam, Germaniam & Flandriam, qui ex nomine authoris *Guilhel-*

Arguitur
negatiua.

¶ Ari. affirmat
cū quibusdā
moderatione
nisi aabi-
bindis arri-
det.

IV.

V.

Authoris
resolutio.

Eremitæ S.
Augustini à
Guilielmo
fuisse refert
mator qui
dam putans

Guillemite nominati sunt. Ita referunt historiographi nonnulli moderni, qui addunt hunc *Guillemum* professum fuisse regulam S. Augustini, atque ita ex eremitis S. Augustini fuisse, & consequenter eius congregationem eiusdem ordinis fuisse, Guillemumque tantum fuisse reformatorem, & instauratorem eremitarum S. Augustini, quamvis in illis Provinciis Galliæ, & Germaniæ ab illo *Guillemite* nominetur.

Sed vt verum fatear, in eius vita, quam ex Theobaldo Episcopo refert Surius die decimo Februarii, nihil inuenitur, quod Augustini regulam, vel aliquā peculiarem professionem redeat, sed solum viuēdi modum eremiticum, solitariū, & nimis austerum. Nec ibi legitur ipsum fuisse ipse habitū S. Augustini, sed solum, postquam ad meliorem mentem a S. Bernardo conuersus est, consuluisse virum eremitam, sanctam, & solitariam vitam agentem (de quo etiam non legitur cuius professionis esset vel regulæ) & ab eo fuisse indutum lorica ferrea, quam semper portauit, & missum fuisse vt renuntiaret omnibus suis bonis, & pedes peregrinando confectū Pontificis se præfentaret, quod ipse perfecit, & postea Hierusalem transit, & tum ibi, tum postea in locis alijs per multos annos solitariam & rigidissimam vitam dicitur egisse. Nec etiam ibi legitur fecisse Cœnobiū aliquod, aut reformationem in eremitis S. Augustini. Solum in c. 18. refertur, eum post reditum ab Hierusalem in Tulficam in spelun tam horribilem se recepit breui tempore, aliquē numerum sociorum religiosorum ei fuisse copulatum, cum quibus aliquandū vixit, & hospitale in eo loco constituit. Sed quia socij ab instituto breui defecerunt, ab eis discessit, & hospitale euidem eorum Petro vocato commendauit, transiitque ad aliū montem, vt eandem vitam rigidam, & solitariam ageret, vbi etiam alij socij ei adiuncti sunt, qui tamen eum non sunt imitati, & ideo cum eis non perseverauit, vt ex c. 21. constat. Vnde (vt c. 22. subiungitur) solus recessit in terram desertam vocatam Itabulum Rhodis, quæ est in territorio Senenſi, vt rectè probat Cæsar Baronius in annotationibus ad Martyrologium decima die Februarii) ibi ergo vsque ad finem vitæ solitariam vitam egit, vnum tantum socium, & ministrum habens. Neque quidpiam aliud de Cœnobijs ab eo constructis, nec de reformatione ab eo facta, in ordine eremitarum Sancti Augustini, nec de habitu particulari eius aut regulâ à Theobaldo refertur.

Imò quod magis notandum est, ex tota narratione eius non colligitur hunc sanctum virum aliquando fecisse professionem, seu vota substantialia religionis; & præsertim non constat, alicui obedientiam promississe; sæpius enim; & mutavit eremum, & aliqua ex parte viuendi modum sine dependentia ab alterius voluntate; quapropter statum vitæ eius propriè videtur fuisse eremiticum, qualis olim fuit in Paulo, Hilarione, & aliis Anachoretis, quos fuit diximus non esse integrè religiosos ex defectu subiectionis, & obedientiæ.

Fieri tamen potuit, vt exemplo huius sancti viri
eremitæ, qui tunc erat, fuerint reformati. itaque
licet per se ipsum Cœnobium non edificauerit, neque
habuerit, nisi vnum, vel duos vros discipulos, per
illos potius potuit plures procreare. Quod indica-
rit in vita eius cap. 22. vbi de Alberto eius discipu-
lo dicitur, *ne fraudatus est a suo deservito vrsu deservitorum*
(id est, Guillelmi) *p̄ efficiente in hoc eius deservitorum* (id
est, Alberto) *vs postmodum multorum Patris fieret filiorū,*
vbi significatur Albertum illum eremitas illos pro-
pagasse. Ibidem etiam fit mentio alterius discipuli
Venerabilis Petri prioris Monastii de Præno, qui videtur es-
se ille qui hospitale commendauit, vt supra dixi-
mus per hunc ergo potuit etiam congregatio seu

vita eremitarum reformari, & à primo auctore
Guilielmi vocari. Quomodo autem hi omnes
pertineant ad progeniem Augustini, aut ad ordinem
eius, non video, nisi aliunde constet, aut discipulis
Guilielmi regulam Augustini, & habitum eius re-
cepisse, & rigorem aliquem iuxta exemplar & con-
silia sui magistri addidisse.

Idem cenſeo de alio genere eremitarum, qui ad hanc congregationem reducti ſunt ab Alexandro IV. quorum author fuiſſe dicitur Ioannes Bonus, qui floruit tempore Innocentij III. & fuiſt vir eruditus, egregie ſanctitatis, & magnæ auferitatis, reſert Antonijus 3. p. tit. 2. cap. 3. Ex quo loco conſtat ad eum, in ſuo eremitorio permanentem, plures acceſſiſſe, qui imitatores vitæ illius facti ſunt, illi ergo vique ad Alexandrum IV. propagati fratres *leſu Boni*, vocati ſunt, & iidem eſſe cęſentur, qui eo tempore *Frates penitentia leſu Chriſti* vocabantur. In geſtis autem ab hoc Ioanne Bono, nihil reſerri reperio de habitu, aut regula, aut ordine S. Auguſtini, ſed tantum de vita eremitica, & aulera in generali. Vnde ſectatores eius ſicut ab Auguſtino nomen non acceperunt, ita nec in ſpeciali modo viuendi, ſeu in ſpecifica ratione ſtatus, viſe dicam, ſed ſoli in genere eremitarum cum ſuccelloribus Auguſtini, ſi qui fortaſſe tunc erant, conuenſeſſe videntur. Atque ad eundem modum fuerunt fortè et tempore per Italiam, & alias prouincias alij eremite, vel anachoriticæ, vel cœnobiticæ alij agentes, variis, tum habitibus, tum etiam conſuetudinibus, vel conſtitutionibus vrentes, de quibus nobis nihil certò conſtat in particulari, ſed ſolum in generalitate, & confuſione, hanc enim varietatem hiſtoriæ indicant, & Bulla Alexandri IV. ſupponit. In hac autem multitudine eremitarum veritimiſſe hic multos fuiſſe ſub hoc nomine eremitarum S. Auguſtini, nam coniectura ſuprà facta id oftendit, & in multis prouinciis, & regnis reperiantur antiqua monaſteria illius appellationis, & nominis, & Scripturæ etiam antiquæ, quæ talium monaſteriorum mentionem faciunt. An verò plura, vel pauciora horum monaſteriorum, vel eremitarum fuerint huius, vel alterius religionis, mihi non conſtat.

Non omittam autem hanc aduertentiam, scilicet eleb-
scurum, & incertum in historicis, an monachi, & eremi-
tae, siue solitarij siue cenobitici, qui in occidentem
fuerunt a morte Augustini, vsque ad D. Benedictum,
fuerint eiusdem professionis, ita vt illi nomina tene-
ant synonyma accipienda sint, vel ne ipsa nomina
qua sit inter eos constituenda differentia, nam hinc necesse
pendet alia questio; an scilicet tempore Alexandri
IV. soli illi qui eremite nuncupabantur, & mona-
chis in aliquo sibi proprio distinguebantur, ad hanc
religionem ordinis eremitarum reduci fuerint,
vel verum aliqui etiam ex monachis in hac re-
dictione fuerint comprehensi. Nam in hoc etiam in-
uenitur diuersitas in chronicis huius religionis, de
ex illis terminis pendente multa, quae de hac anti-
quitate dicuntur. Interdum enim dicunt eremita-
rum Augustini institutum fuisse distinctum a mo-
nachali, interdum verò huius professionis faci-
ferè omnes antiquos sanctos, qui post Augustinum
monachi fuerunt, ante Benedictum, vel extra regu-
lam eius, vt Fulgentium, Columbanum, & similes
sed quod ad primum attinet, difficile est differenti-
illam explicare, quia licet nomen *Eremite* apud *Pro-
prio*, seu *anachoretæ* sumi solet, vt præcedenti libro no-
tauimus cum Isidoro lib. 7. Originum cap. 13. & lib.
2. de officiis Ecclesiasticis cap. 15. tamen hic ad ce-
nobitas extenditur, qui in eremis degunt, constat
enim eremitas S. Augustini cenobitas fuisse, *Monachi*
chi autem propriè, & specifice sumpti in hoc sensu
eremum agunt solitariam vitæ ex vi suæ professionis,
vt con-

ut constat de S. Benedicto, Bernardo, Bruno, & aliis, & ante hos de Antonio, Basilio, & aliis orientalibus, quæ igitur differentia assignari potest inter eremitas, & monachos eorum temporum.

XI. Dicunt aliqui, non tam in instituto vitæ, quam in aliquo signo externo distinctos fuisse: Duo autem signa ponuntur, vnum est, quia eremita incedebat præcincti cingulo ex cortio; nam Antoninus supra refert Augustinum præcinxisse se huiusmodi cingulo, ad differentiam monachorum. Sed ut supra dixi, illud non habet authoritatem, & præterea differentia illa parum momenti esse videtur. Nā Cassianus lib. 1. suarum institutionum cap. 2. cingulum monachi ponit inter vestimenta eius, quod cingulum dicit fuisse pellicum ad imitationem Eliæ, qui incedebat zona pellicæ accinctus renibus 4. Regum 2. quod etiam dicitur de Ioanne Baptista Matthæi 3. idem habet Basil. in reg. fusi. disp. c. 23. & Ioann. Hierosolym. lib. de instit. prim. monach. cap. 37. qui omnes tanquam inigne monachi ponunt zonam pelliceam. Alij pro differentia assignant quod eremita incedebat baculos in manibus portantes, ex quodam breui Alexandri IV. ubi indicat hæc fuisse differentiam inter habitum eremitarum Sancti Augustini, & habitum monachorum; quod eremita baculos in manibus ferebat; sed hæc etiam differentia, & parui momenti est, & incerta, quia non constat vel eremitas hoc habuisse ex institutione, aut ex generali consuetudine, neque etiam è conuerso constat monachos nunquam incesisse portantes baculos in manibus. Quin potius Ioan. Hierosolym. de institut. antiq. monach. cap. 41. hoc ponit tanquam ex more antiquorum monachorum, quod ab Eliseo deducit, quem baculum habuisse constat ex 4. Reg. 4. Apud Augustinum quoque inter eremitam cœnobiticam vitam agentem, & monachum nullum discrimen inuenitur, ut constat ex locis adductis, præsertim ex psalmis, & ex sermonibus ad fratres in eremo, cuiuscunque tandem authoris sint, idem constat, ut videre licet sermone 14. 22. & sequentibus. Imò nomen eremite rarò, vel nunquam apud Augustinum inuenitur, sed tantum nomen monachi, aut solitarij.

XII. Existimo ergo discrimen hoc inter monachum & eremitam non esse antiquum, nisi hæc voces in illa significatione sumantur, ut eremita significet anachoretam, & monachus cœnobitam contemplationi deditum, & à communi hominum habitatione separatam, quorum vitam distinctam descripsit Augustinus, lib. 1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. licet propria nomina eis non imposuerit. Vnde sicut omnes monachi, qui fuerunt post Augustinum, professores sui instituti fuerunt, ita neque omnes eremite, quod est manifestum, præsertim extra Africam: nam in Africa aliqui volunt religiosos omnes, qui post Augustinum fuerunt, siue clericos, siue laicos, quocunque nomine monachos, vel eremitas appellentur, fuisse progenitos ex aliquo monasterio Augustini, quod non repugnat ita contigisse, ut per se patet, tamen non satis ostenditur ita fuisse. Quia in illo tempore non erant monasteria religiosorum exempta, neque ita inter se vnita sub vno Prælati communi, seu generali, sicut nunc sunt, sed in vnaquaque Diocesi, monachi erant subditi Episcopo illius loci, & ab illo approbatur ritus viuendi illorum. Vnde sicut Augustinus in sua Diocesi monasteria condidit, vel antequam esset Episcopus approbante Valerio, vel iam Episcopo, sua auctoritate; ita potuerunt postea alij Episcopi in Africa condere propria monasteria vel secundum regulam Augustini, vel secundum aliam propriam, & ita in vita Fulgentij cap. 4. legimus Eusebium Episcopum sibi monasterium construxisse, in quo

Fulgentius factus fuit monachus, & in cap. 8. fit mentio alterius monasterij Felicis Abbatis, ubi postea Fulgentius Abbas fuit, & cap. 12. fit mentio Beati Eulalij, Episcopi Syracusani, & cap. 14. commemoratur aliud monasterium Viuentense; ad quod tentauit Fulgentius diuertere, quia in eo rigidi propositi antiqua disciplina seruabatur. Et ipsemet Fulgentius iam factus Episcopus in suo Episcopatu proprium monasterium ædificauit cap. 19. & postea aliud cum esset à Tyranno relegatus, in quibus omnibus nulla fit mentio regulæ S. Augustini. Imò Abbatem nominat, quod nomen in religione S. Augustini videtur inusitatum. Item commemorat perpetuam abstinenciam à carnibus, de qua non est verus inter eremitas S. Augustini. Quæ coniectura non conuincunt illos monachos non fuisse eremitas S. Augustini; potuerunt enim in his accidentalibus esse varij mores, licet religio esset eadem, & eandem haberet originem, faciunt tamen rem dubiam. Vnde etiam incertum est, an omnes monachi, qui ex Africa prodierunt, fugientes aut Vandalorum persecutionem, aut postea Maurorum, Augustiniani fuerint, quia si in Africa discursu temporis multiplicata fuerunt instituta, ex omnibus illis exire potuerunt.

Multo autem certius est non omnes eremitas, qui extra Africam fuerunt, post tempora Augustini, fuisse illius successores, nam ut diximus, etiam ante Augustinum erant eremite in Italia. Item quia diximus eremitas, & monachos cum proportionem sumptos, eosdem fuisse illo tempore, id est, vel cœnobiticos inter se comparatos, vel anachoretas inter se. At constat non omnes monachos Italici Augustinianos fuisse vltimo tempore. Denique D. Gregorius in Dialogis plures commemorat monachos ante tempora S. Benedicti, ut in lib. 1. de Equitio, Anastasio, Martino, & lib. 2. de Romano monacho, qui Benedicto habitum religiosum tradidit, ac ministravit, quem nullus hæcenus dixit esse eremitam Augustinianum, nec de reliquis cum fundamento affirmari potest. Illi autem monachi erant reuera eremite, vel ex solitariis, vel socialibus.

Probabile autem est post tempora D. Benedicti aliquam fuisse obseruatam distinctionem inter monachos, & eremitas, præsertim in Europa, seu in Italia: nam religiosi S. Benedicti nunquam vocati fuerunt eremite, ut constat ex modo loquendi, tam iurium, quam historiarum; imò videtur nomen monachorum, quasi per antonomasiam fuisse accommodatum, ad professores illius instituti, & aliorum, qui ab eo manarunt, vel qui Benedicti regulam susceperunt, ut supra coniecimus. Eremitarum autem nomen retentum est ab aliis, qui in eremis religiosam vitam agebant, vel sine speciali regula Augustini, imò multi erant, qui veram religionem non profitebantur, ut notat Archidiaconus in cap. 6. ex eo §. vltimo de excessibus Prælatorum in 6. & eremite illi qui ab Alexandro IV. in hanc religionem redacti sunt, religiosi omnes erant, ut videtur verisimilius, distincti verò à monachis in sensu explicato, id est, ab his, qui monastica instituta, quæ nunc sunt in Ecclesia, profitebantur. Inter se verò non vnus rationis erant, sicut nec vnus nominis, habitus, aut regulæ: verisimilius autem est quamplures eorum, seu aliquam familiam ex eis præcipuam ex successoribus Augustini fuisse, nonnullos etiam quamuis proprios habuerint fundatores, regulam Augustini suscepisse.

XIII.

De religiois extra asiam res est curia.

XIV.

Post Benedictum monachi ab eremitis quæ abusus duntur fuisse distincti.

Quæsi ergo quæ sint ab Alexandro IV. in Augustinianam familiam redacti.

An ex eremitis, quos Alexander IV. in vnam religionem coegit, noua religio fuerit instituta, an tantum Augustiniana reformata.

XV.
Argu. par-
tis affir-
mam religio-
nem fuisse
institutam.

Supereft, vt de tertio puncto n. i. proposito breuiter dicamus, nam ex eo maximè pendet resolutio dubitationis, circa originem, & antiquitatem huius religionis; nam si in vnione facta ab Alexandro IV. ex multis familiis vna religio ab illis distincta orta est, erit hæc noua religio, cuius initium ab eo tēpore computandum erit, si verò aliter facta est illa vnio, aliter etiam de origine huius religionis censendum erit. Videtur autem noua religio tunc inchoata. Primum, quia sicut in naturalibus, quando ex simplicibus inter se mixtis aliquid vnum generatur, illud distinctum est ab ipsis simplicibus, nouamque originem, & distinctam ab illis habet, ita in moralibus, atque adeo in præfenti mixtione, & quasi transmutatione censendum videtur.

XVI.
Responsio ad
hoc arg.

Ad hoc tamen optimè responderi potest, non esse comparandam illam vnionem substantiali mixtioni, quæ fit ex conuersione plurium in vnum tertium à singulis miscibilibus distinctum: sed mixtioni, vel vnioni, quæ fit ex pluribus, quorum vnum cætera in se substantialiter conuertit, quamuis inde fortasse maneat affectum aliquibus qualitatibus aliarum rerum, quas in se conuertit, sicut ex aqua, & vino fit vnum lymphatum, quod totum substantialiter vinum est, quia vinum aquam in suam substantiam conuertit, licet qualitatibus aquæ affectu maneat. Sic enim in præfenti non ita fuerunt ex multis familiis vna effecta, vt omnes reliquerint institutum suum, & vnum nouum acceperint, quasi nouam omnino formam, sed retento Augustini instituto in ea familia, quæ sub illo militabat, relique omnes illi se subdiderunt, & relicta sua origine, ad Augustini familiam transierunt; ideoque eadem religio, Augustiniana in tota illa congregatione permansit, & aucta est, non substantialiter mutata, quamuis quoad aliqua accidentalialia nouam formam acceperit. Quod autem res ita acciderit, coniectura fit; Primum, quia in Bulla Alexandri IV. non dicitur, vt omnes eremitæ ad nouam religionem transeant, sed vt ad eremitas S. Augustini reliqui omnes aggregentur, sub eisdem constitutionibus, & regimine. Et Antonin. loco infra citando his verbis refert hanc vnionem. *Erant tum temporis in diuersis mundi regionibus diuersi eremitæ sub diuersis titulis diuersimode viuentes, quos omnes Innocentius eremitis S. Augustini coniunxit, reducens eos ad vnum omnes sub vno pastore.* & infra. *Muniens eos pluribus privilegiis & gratiis, quorum omnium exemplaria, & nonnulla originalia sub bulla ego vidi.* Secundò ex nomine, regula, & habitu, quæ maximè indicant originem & institutum: hæc enim vnio facta est sub regula S. Augustini, & sub appellatione eremitarum S. Augustini, & sub habitu quæ Augustinus induisse creditur, vel in baptismo, si sermo ille Ambrosij recipitur, vel certe post baptismum, antequam fieret presbyter. Nam ex vita Fulgentij c. 18. colligitur, similem habitum portasse in monachismo, & ita illum amasse, vt in Episcopatu illum non reliquerit, quod est magnum signum Augustinum illum monachalem habitum in Africam inuexisse. Tertiò, quia aliàs dicendum esset, Innocentium IV. vel Alexandrum IV. fuisse huius religionis fundatorem, & ab illo primam duxisse originem, quod est plane falsum, & contra mentem istorum Pontificum, & aliorum quos statim referemus.

XVII. Sed licet hæc responsio videatur magna ex parte satisfacere, adhuc superest difficultas, quia in ea vnione ipsamet Augustiniana professio ita videtur

mutata, vt nihil ex ea retentum fuerit, præter regulam & titulum Sancti Augustini, quæ duo non sufficiunt, vt hæc censetur eadem religio, quæ fuit ab Augustino instituta, & consequenter, neque vt ab illo sumat antiquitatem, & originem. Maior declaratur, quia in primis quod ad habitum spectat, iam diximus incertum esse an Augustinus tempore baptismi monachalem habitum receperit. Deinde, si vel tunc, vel saltem in Africa ante presbyterium illum habitum suscepit, vt probabilis credimus, nihil tamen singulare, vel speciale de illo habitu affirmari potest, præter id quod tunc reliquis monachis commune erat. Duo enim signa eiusdem habitus præcipua esse creduntur, scilicet corrigia ex corio, & cuculla nigra, hæc enim duo in eo sermone Ambrosij commemorantur, & in vita Fulgentij insinuantur, neutrum autem ex his fuit peculiare ornamentum eremitarum S. Augustini. Nam corrigia ex corio, & zona pellicea idem sunt, ostendimus autem supra numer. 11. zonam pelliceam communem fuisse omnibus monachis, tam orientis ex Basilio, Ioan. Hierosolym. & Casiano, quam occidentis & Africæ ex vita Fulgentij, de quo dicitur, *pallium singulo tanquam monachus circumdatus.* Ex quo verbo constat, quàm sit difficile intellectu, quod apud Antonium legitur ex sermone Ambrosij Augustini assumptum esse singulum ex corio ad differentiationem monachorum, cum monachis commune sit, nec fingi potest differentia inter singulum Augustini & zonam monachorum: In quo enim posita fuit? aut vnde constare potest? Nam de figura, aut latitudine illius zone, vel de colore eius albo, aut nigro, vel fortasse naturali, & nulla arte elaborato, nihil certum affirmari potest. Quod verò spectat ad nigrum colorem habitus, vel cucullæ, refert etiam Ioannes Hierosolymitanus lib. de institutione monachorum cap. 38. tunicam lanæ quam gestabant monachi subius scapulare atramentatio, seu nigro fuisse infictam. Eam vita Fulgentij solum dicitur subius casulam nigram, vel laetivæ pallio circumdatus inuictis, vbi obscurum est, quid nomine casula, & quid nomine pallij significetur manifestum autem est ex contextu nomine casulæ externam, seu superiorem vestem, & togam, vel vt clarius dicam, capam significari; Pallium autem, licet alias proprie significet externum vestimentum, ibi significari internum, nam subius casulam fuisse dicitur, & de hoc solum asseritur fuisse nigelli, aut laetivæ coloris, id est, album aut nigrum, probabile est non fuisse artificiosi coloris, sed illius, qui erat lanæ connaturalis. Ergo ex habitu quem nunc gestat hæc religio, nihil peculiare colligi potest de institutione Augustini.

Sed hæc non multum obstant, nam habitum monachicum, vt iura dicunt, & sæpe religio mutationem aliquam in habitu admittit, & non propterea variatur religio. Vnde multo minus obstat, quod habitus niger, & zona pellicea fuerint aliis monachis communia, sicut nunc etiam sunt: nam verisimile est fuisse ab Augustino usurpata cum aliquo peculiari modo, quo sui monachi discernereantur à reliquis, quod etiam nunc eremitæ Augustiniani obseruant, cum proportionem quadam, non cum identitate, aut integra similitudine, quis enim hoc posset cum fundamento affirmare? aut quæ est necessitas, cum poterit optimè esse successio in religione, cum nulla mutatione in habitu quoad figuram, vel quoad qualitatem materiæ, & similes conditiones, iuxta temporum varietatem & opportunitatem. Videatur Antonius 3. p. tit. vltimo cap. vltimo. §. 5. vbi ait Alexandrum Pontificem determinasse hunc habitum exteriorem, quem hi religioni nunc portant, vel respiciendo ad primam institutionem, vel declarando in sua prima institutione nullum determinatum habitum habuisse à D. Augustino.

XXII.
S. Augustinus
ex mutata
materia in
votis obe-
dientia, &
paupertatis.

Confirmatur tandem ac declaratur; nam eo tempore quo Alexander IV. eremitas omnes in hanc religionem coniunxit, necessarium fuit omnes illos denuo profiteri in tali religione, quia propter nouum obedientia genus, ad multa obligabantur, vel obligari poterant, ex vi nouae obedientiae, ad quae non extendebatur prior obedientia eremitica, vt per se constat, & conuerso multa cessarunt in hoc viuendi modo, quae in priori ex obedientia iniungi poterant. Paupertas etiam multum immutata est, vt ex dictis constat, ergo necessaria fuit noua professio; ergo signum est fuisse conditam nouam religionem ad quam professores eius ex priori viuendi modo translati sunt. Et ideo licet multi ex illis fortasse fuerint ex veris successoribus Augustini, non potest dici in illa conseruata prior religio, quia ad aliam religionem translati fuerunt, vt discursus factus conuincere videtur.

XXIII.
Prima assertio
huius
puncti bi-
partita.

Nihilominus dicendum est, eandem religionem Augustini quae antea erat, permanisse post reformationem Alexandri IV. quamuis in multis rebus immutata fuerit. Hanc posteriorem partem satis probant omnia haec adducta. Priorem autem probat primò Concilium Lugdunense sub Gregor. X. in cap. vnino §. Sane. de religiosis domibus in 6. vbi de hoc ordine Sancti Augustini dicitur, institutum fuisse ante Concilium Generale, scilicet Lateranense sub Innocentio III. quod habetur in cap. ne nimia. extra. de religiosis domibus. quo tempore nondum hic ordo erat redactus in eam religionis formam, quam nunc habet. Nam eam formam recepit ab Innocentio IV. & Alexandro IV. anno Domini 1246. triginta annis post Concilium Lateranense, & totidem fere annis ante Gregorium X. ergo ex sententia Concilij Lugdunensis Alexander, vel Innocentius IV. non fecit institutionem huius ordinis, alias non esset verum, quod institutio eius praecessit Innocentium IV. ne dum III. & Concilium sub illo celebratum. Ergo post reformationem Alexandri mansit nihilominus eadem religio, quae antea erat, nam retinuit eandem institutionem quae praecesserat ante Concilium generale; sed ante illa religio erat descendens haereditario iure ex institutione Augustini, vt ostensum est, quia nulla alia institutio potest illi attribui; ergo eadem postea mansit.

XXIV.

Secundò idem probatur ex bulla, & intentione Alexandri IV. nam vt diximus, non eremitas quem commutauit, sed reliquos variis nominibus nuncupatos ordini eremitarum S. Augustini, cum personis, & locis (ait Antoninus supra) effectualiter incorporauit, ac vnuit; ergo necessarium fuit ordinem eremitarum eundem conseruatum esse; alioqui non magis alij essent illi vniti, quàm ipse ceteris, imò nulla fuisset vnio, sed confusio omnium in vnum.

XXV.

Tertiò, alij summi Pontifices priuilegia, & gratias huic ordini concedentes declarant professores eius esse veros filios, & Augustini successores. Sic Ioannes XXII. concessit eremitis Sancti Augustini praecipuam curam corporis Sancti Augustini, & edificatio Paulae monasterio iuxta Ecclesiam in qua erat sepulchrum eius. Quamuis enim etiam ibi esset monasterium canonicorum regularium voluit edificari aliud eremitarum, & Ecclesiam esse communem dicens (vt Antoninus supra §. 4. refert) de cense esse, & rationi consonum, vt tanquam membra capiti, discipuli magistro, filij Patri suo vniri debeant. Martinus etiam V. Romae transferri fecit corpus S. Monicæ in Ecclesiam eremitarum, & in Bulla rationem reddit, quia sunt filij, & successores Beati Augustini. Eisdemque verbis, & ratione vtitur Clemens VIII. in quadam Bulla, in qua indulgentias, quasdam concessit Lusitaniae Provinciae

Gg

pro

XIX.

affixae tam-
men reddi-
tur si acco-
dat etiam
diuersitas
instituti.

arguitur
diuersitas
instituti
quoad finem,
& §. 3. arg.
patet offer.

gustino, & ideo hunc ipsum Pontificem definiuisse tanquam praesentibus temporibus & regionibus conuenientem, satisque religiosum; interiore vero habitum ipsi religiosi determinandum reliquit, prout in secunda parte constitutionum huius ordinis c. 5. factum est.

Sed quamuis sola varietas in habitu non sufficiat, si tamen cum illa iungatur diuersitas in fine, & mediis, seu obseruantis religionis, videtur planè concludi nullam relinqui conuenientiam inter hanc religionem, & ab Augustino institutam, praeter nomen & communem regulam. Constat autem tota hanc mutationem esse in hac religione factam. Quod patet primò ex fine. Nam Augustinus instituit eremitas ad finem vitae purè contemplatiuae, qualis erat vita omnium monachorum, & in ea etate; & ideo elegit habitationem eorum in eremo, & ex laicis adhuc ipse laicos monasteria congregauit, ac denique solum orationi, & psalmodiae cum aliquo labore manuum eos vacare voluit, quod est proprium institutum monasticum, & purè cōtemplatiuum. Nunc verò finis huius religionis est mixtus, quia non solum contemplationi, sed etiam actioni circa proximos vacat, ex peculiari, & noua institutione. Vt enim refert Antoninus 3. p. historiali tit. 24. cap. 14. §. 3. & habetur etiam in Annalibus Augustiniani ordinis. Innocentius IV. anno Domini 1240. considerans ordinem Praedicatorum, & Minorum, fructus salubres in Ecclesia Dei proferre. Eremitas vero S. Augustini sibi solis per bonam vitam prodesset, cepit velle agere, quatenus & ipsi, ut Praedicatores & Minores fructum salutarem in Ecclesia Dei producere possent; ergo mutauit Pontifex illum ordinem quoad finem suum.

XX.

hinc ex di-
uersitate
di. & §. 4.
argum.

Inde verò facile cōcluditur mutatio etiam quoad media; nam prius per se, & ex vi instituti, in locis a communi hominum habitatione remotis habitabant; postea in ciuitatibus & oppidis viuere necesse fuit. Prius per se, & ex vi instituti, erat religio laicorum, quia non postulabat ministeria clericorum; postea verò praecipuam religionis partem, ad ordines assumi necessarium fuit, quia ad concionandum, & sacramenta ministrandum destinabantur. Item prioribus eremitis necessarium non erat literis vacare, quod tamen facta praedicta mutatione omnino fuit necessarium. Vnde tandem factum est, vt illa religio ex monachali, in mendicantem transierit; antea enim, quamuis fortasse reditus non haberet, ex manualibus operibus sustentari poterat; postea verò, cum propter studia, & actiones erga proximum manibus laborare non possent, mendicantem profiteri necessarium fuit; & ita tam ex fine, quam ex modo viuendi, cepit esse religio mendicans, ergo ab eo tempore debet censeri instituta in quo mendicans esse cepit.

XXI.

dimen-
regula An-
gustini non
obstant, ubi
fuit & me-
dia sans di-
stinctio.

Quod autem non sufficiat regulam, aut nomen Augustini retinuisse, vt ab illo instituta censetur patet, quia etiam religio Praedicatorum retinuit regulam S. Augustini, quam Beatus Dominicus in religione canonicorum regularium prius profitebatur, & nihilominus nouam ipsam religionem instituit, quia sub illa regula, nouum finem, & noua media illi attribuit, atque eadem fuisset, licet sub Augustini patrocinio, & nomine religionem suam specialiter diceret; nam hoc ad substantiam religionis valde extrinsecum, & accidentarium esse videtur. Sicut è conuerso ordo sancti Hieronymi, licet patrocinium, imitationem, & nomen Hieronymi acceperit, non propterea ab eo instituta censetur, quamuis fortasse in instituto quoad finem, & modum viuendi similior sit illi monasterio, quod Hieronymus cum suis monachis construxit, & coluit, quam hanc religio cum Augustiniano eremitico.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

pro capitulis Generalibus: senserunt ergo dicti Pontifices institutionem Augustini de eremitis, in hoc ordine conservari, alioqui non magis essent hi religiosi Augustini successores, & haeredes, quam alij, qui eius regulam profitentur.

XXVI.

Denique in hac religione inuenitur quiddam ad moralem unitatem cum ea, quam Augustinus instituit, sufficit. Nam (quod caput est) conservata est continuata successio: Etenim vsque ad Alexandrum IV. familia eremitarum S. Augustini, pura vt sic dicam, perseverabat, sicut ostendimus fuisse, vsque ad Innocentium IV. per mixtionem autem (vt ita loquamur) factam ab Alexandro non est interrupta successio, sed numerus filiorum crevit per translationem aliorum ad ipsos: vnde Antoninus supra S. 3. cum dixisset Pontificem incorporasse alios eremitas ordinis S. Augustini, subdit, *Dispensans cum eis super diversarum professionum, & observantiarum ligamine, quibus antea in praedictis, vel aliis ordinibus astricti quomodolibet tenebantur.*

XXVII.

Ad argu.
in num. 22.

Ex quo obiter soluitur facile obiectio superius numer. 22. facta, de iterata, seu renouata professione, nam in aliquibus fuit tunc necessaria noua professio, fortasse solum fuit in aliis eremitis, qui non erant Augustiniani ordinis, nec eius regulam profitebantur. In Augustinianis verò, vel non fuit necessaria noua professio, sed solum acceptatio noui regiminis, & alicuius reformationis, quoad aliquas constitutiones, vel quamuis fuerit necessaria aliquo modo noua professio, non tamen substantialiter diuersa, sed solum quoad aliquam additionem, quoad obedientiam praestandam vni Praelato communi, & Generali totius ordinis, quem antea non habebant. Hac autem mutatio planè accidentaria est. Præterea in regula, & viuendi modo, seruat hæc religio unitatem cum Augustino, quantum moraliter potest, in cuius rei significatione in suamet professione promittunt obedientiam Deo, & Beato Patri Augustino, & suis Superioribus, iuxta regulam eiusdem Patris Augustini. In quo aduerto differentiam inter modum proficendi secundum regulam Augustini, in hac religione, & in aliis, eandem regulam proficentibus, nam in religione v.g. S. Dominici promittitur obedientia Beato Dominico, secundum regulam Beati Augustini, & institutiones Fratrum Prædicatorum, & sic de aliis. Hic verò promissio fit Beato Augustino tanquam proprio Patri, & institutori, & simpliciter fit secundum regulam eius, neque fit mentio aliarum constitutionum, quæ non ita per se pertinent ad hoc institutum, sed solum ad perfectionem regulæ observantiam.

XXVIII.

Ad argu.
in num. 19

Nec denique obstat obiectio de mutatione finis, aut mediorum (quæ enim nu. 15. & 17. obiecta sunt, responsione iam non egent) primò; quia, vt supra dixi in rebus moralibus, quæ solum per successionem habent unitatem, quando hæc mutatio sensim fit, non censetur tollere unitatem corporis politici, maxime si quoad substantiale vinculum conservatur, nam etiam corpus physicum in vita hominis idem censetur, licet paulatim multipliciter mutetur, adeò vt complexionem etiam mutare soleat. Deinde hæc mutatio etiam est solum per quandam additionem, nam retento fine propriæ perfectionis, & contemplatiuæ vitæ, extensa est hæc religio ad procurandum etiam commune bonum, vt ex supradictis; & constitutionibus huius religionis constat.

XXIX.

Ad argu.
in num. 20.

Addo insuper hoc non fuisse omnino nouum in hac religione, nam D. Antoninus dicto cap. ultim. §. 6. sic inquit, *Vt fratres huius religionis sic congregati, & uniti in Ecclesia Dei ad instar patrum Prædicatorum, & Minorum, fructum facere possint, sicut & ipsi olim ante suam dispersionem tempore Beati Augustini fecerunt in Africa, or-*

dinatus Pontifex Alexander IV. quatenus ipsi fratres, & unitates deberent se transferre, &c. Et Cesar Baronius tom. 5. anno Domini 398. post medium aduertit in Ecclesia Africana ab Augustini præsertim ætate monachissimum & clerum fuisse valde coniunctum, ita vt & clerici religionem profiterentur, & monachi ad clerum & ministeria clericorum assumerentur, & in sermone 14. ad fratres in eremo inquit Augustini. (si fortasse author est eius) se tria monasteria edificasse, vnum in deserto, aliud in horto prope ciuitatem, & aliud clericorum in Ecclesia, subditque statim, *Ad fratres nostros & clericos, qui in vrbibus habitant, quibus expedit etiam, prædicare verbum Dei, prius, non solum diligere iustitiam quoad se ipsos, sed etiam iudicare, reprehendere, obsequare, increpare, in omni patientia, & doctrina populum electum Dei, &c.* Quod sane per se verisimile est seculi authoritate illius sermonis, (quæ contemnenda non est) nam supra ostendimus Augustinum reuera illa tria monasteria edificasse; constat etiam ex aliis locis eiusdem Augustini multos ex fratribus suis eremitis diuinarum Scripturarum lectioni, & studiis vacasse, & in vita Augustini refert Possidius ex illo monasterio multos fuisse ad Episcopatum assumptos, vita, & doctrina illustres; cum ergo in loco habitarent commode ad proficiendum aliis, verisimile est huic etiam officio perfectionis operam dedisse: nam cum vita monastica non repugnat, licet vita illa per se ad hoc ordinetur. Ex his ergo satis constat origo & emanatio huius religionis ab Augustini institutione.

Dicere verò quispiam tandem poterit, ordinem ab Augustino institutum, non fuisse ab Ecclesia Romana approbatum ante Concilium Lateranense sub Innocentio III. & consequenter, tunc non meruisse nomen religionis, quia nunquam potuit esse religio simpliciter sine Ecclesiæ approbatione. Antecedens patet, tum ex motu proprio Pij V. supra citato vbi initium capitis 6. ubi declarat primum ordinem ab Ecclesia approbatum fuisse ordinem Prædicatorum: tum etiam, quia non constat de tali approbatione. Vnde in dicto §. 4. de religiosis domibus in 6. non dicitur hic ordo approbatus, vel confirmatus, sed solum institutus ante Concilium Lateranense. Occurrit forte aliquis, legitimam institutionem semper includere approbationem sufficientem; nam sermo est de institutione, quæ licet potest observari, & exerceri, hoc autem nunquam sine approbatione licuit, vt supra ostensum est. Olim autem Episcoporum approbatio sufficiebat, & hanc potuit habere ordo Augustini, vel à Valerio antecessore Augustini, si consideretur hic ordo, prout inchoatus ab Augustino ante presbyterium, vel ab ipso etiam Augustino iam Episcopo. Et quia hæc approbatio in principio fuerit tantum pro vna Diocesi, postea paulatim acceptata est à ceteris Episcopis, vsque ad Romanam sedem, & ita tandem peruenisse ab absolutam, & vniuersalem approbationem totius Ecclesiæ, saltem tacitam, quæ æquiualeat expressæ.

Sed adhuc cõtra hoc instari potest, nam licet hoc sit verum de approbatione quasi permissiua, quæ sufficit ad honestum & pium viuendi modum, non tamen de approbatione canonizante (vt sic dicam) talem statum, & habentem eam authoritatem infallibilem, quam habet confirmatio religionis auctoritate Pontificia solenniter facta. Antecedens patet, quia omnes alij eremitarum ordines, qui erant ante Alexandrum II. & per eum sunt ad hanc religionem reducti, permittuntur à Pontificibus Romanis, ipsis videntibus, ac tacentibus, vel etiam priuilegia eis concedentibus, & tamen non propter ea erant religiones approbate illo singulari, ac perfecto modo, ergo idem dici potest de eremitis S. Augustini. Respond.

xxxii. Respondeo in primis, interdum tacitam approbationem posse esse tantam; vt expressæ æquiualeat, & æqualem cum illa habeat auctoritatem, sicut de canonizatione sanctorum dici solet, & constat de antiquis sanctis, sola vniuersali traditione totius Ecclesiæ canonizatis, par enim est ratio de authentica approbatione religionis, vt videre etiam licet in antiquis religionibus S. Benedicti, & Basilij, & in eodem gradu ponenda est religio eremitarum S. Augustini; nam in cap. *peruicaciam* 18. q. 2. regula Augustini, & consequenter ordo eius, æquæ censetur sufficere ad religionem approbatam ac regula Basilij, vel Benedicti; est autem illud decretum Concilij Romani sub Innocentio II. quod constat esse multo antiquius; potest igitur duplex approbatio tacita distinguui: Vna qua solam permittitur aliquis modus viuendi, non sub certo, & firmo iudicio de illius perfectione vel congruitate ad perfectionem assequendam, sed quasi negatiuè se habendo, & non improbando talem viuendi modum, quia de illius malitia non constat. Alia verò est approbatio, quæ licet consuetudine introducatur, & ideo tacita vocetur, ad eum tamen gradum peruenit, vt recepta & firma opinio totius Ecclesiæ, & iudicio summorum Pontificum, factis ipsis priuilegiis sufficienter declarato, sit sufficiens, vt per eam proponatur aliquis status, tanquam vera perfectionis via, & hanc approbationem dicimus æquiualeat expressæ. Hoc igitur secundo modo dicimus ordinem D. Augustini fuisse ab Ecclesiâ approbatum longe ante Concilium Lateranense. nam hoc indicatur in dicto cap. *peruicaciam*. iuncto cap. *nenimiam*. de religionis domibus. ibi. *Sed quisque ad religionem conuersi uoluerit, vnam de approbatis assumat, & qui uoluerit religionem domum de nouo fundare, regulam, & institutionem accipiat de approbatis.* Nam certum est ibi esse sermonem de approbatione perfecta; certum item est sub illis religionibus approbatis comprehensam tunc fuisse religionem eremitarum Sancti Augustini, quidquid fuerit de aliis eremitis; nam hoc probat dictum cap. *peruicaciam*. & cap. *insinuant*. Qui clericis, vel uolentes, quod est eiusdem Innocentij III. & de simili institutione existimo loqui §. *Sane*.

xxxiii. Denique explicatur in hunc modum. nam D. Augustinus circa statum monachorum, quem in Ecclesiâ inuenit, & Mediolani ac Romæ vidit, duo tantum fecisse videtur, vnum est, quod illum inuexit in Africam ubi nondum erat in vltimū aliud est, quod peculiarem regulam illi addidit, in cæteris nihil immutasse, aut statuisse videtur, nec de habitu, vt ex his, quæ supra expendimus, satis constare videtur, & planè sensu Antoninus suprà, & Baronius 6. tom. circa annum Domini 54. nec de aliis ritibus, aut ceremoniis præter ea quæ in dicta regula continentur, quia neque ex scriptis eius, neque ex vlla historia, vel traditione aliud quippiam habemus. Status autem monasticus, seu eremiticus, qui, vt à numero 10. diximus, idem erat, satis fuit approbatus, & confirmatus etiam ante Augustinum per traditionem Apostolicam, vt suprà lib. præced. latè probatum est: regula item Augustini multo ante Innocentium III. Ecclesiæ vniuersalis approbationem meruit, & obtinuit, & aliqui affirmant Innocentium I. tam expresse approbasse, & præcepisse eremitis omnibus per Italiam, vt secundum eam viuerent, de qua approbatione aut præcepto nihil in Conciliis inuenio, neque inter opera Innocentij III. Tam inter priuilegia & chronica ordinis eremitarum contineri dicitur à Hieronymo Romano li. 6. Reipub. cap. 5. & 6. Quidam etiam referunt approbationem Eugenij II. in concilio Remensi, sed nec Remense Concilium, neque aliquod aliud inuenio sub hoc Pontifice celebratum. In Remensi Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

autem Concilio celebrato sub Leone III. solam mentionem regulæ S. Benedicti in canone 9. Eadem verò approbatio satis supponitur ab Innocentio II. in dicto c. *peruicaciam*. Igitur ex eo saltem tempore, ex quo cœpit regula Augustini habere hanc approbationem, cœpit ordo ab ipso institutus esse approbatus, eo modo quo ordo S. Benedicti suo tempore approbatus fuit.

Nihilominus addendum est, hunc ordinem eremitarum habuisse nouam, & solemnem approbationem ab Alexandro IV. quia reuera illa indiguit, quamuis enim non fuerit religio de nouo instituta, talem formam, & mutationem accepit, vt sine speciali approbatione Pontificis firmitatem habere non potuerit. Primum enim omnia monasteria, quæ antea erant diuisa, in vnum corpus redacta sunt, sub vno Generali Prælatu, quem antea etiam non habebant. Secundò, quoad multa nouum viuendi modum accepit hæc religio, quæ in superioribus tacta sunt, suntque ex rebus præcipuis ad religiosum statum pertinentibus præter substantia lia vota, & regulam. Tertio hinc factum est, vt hæc religio ab eo tempore inter mendicantes numerari cœperit, nam antea, & imperfectam vnitatem religionis habebat, & monachalis potius, seu eremitica reputabatur, quia sibi soli, & non proximis incumberebat, & quia ex propriis redditibus, & his deficientibus, ex labore manuum, non emendicato vivebat, & quod caput est, à nullo Pontifice inter mendicantes recepta fuerat. Quarto ex tunc cœpit esse excepta, & sub speciali sedis Apostolicæ protectione recepta. *** Hæc sunt quæ de hac sacra eremitarum S. Augustini religione in Authographo manuscripto inuenire potuimus.

xxxiv. *Assertio quodammodo restrin gens primâ.*

C A P V T X.

Virum sacer ordo Carmelitarum vnus ex mendicantibus sit; quamque originem, & institutionem habuerit?

Carmelitarum religio, quò antiquiorem creditur habere institutionem, eo minus certam, & exploratam habet originem, ac perpetuam successionem; est autem valde recepta, & satis antiqua traditio, religionem hanc à temporibus prophetarum, & signatim ab Eliæ institutione suam ducere originem, & quasi hæreditariam successionem in monte Carmelo, à quo nomen etiam accepit, quam traditionem, vt veram suscipimus, præcipue quia septem summi Pontifices Sixtus IV. Ioannes XXII. Iulius III. Pius V. Gregorius XIII. Sixtus V. & Clemens VIII. in bullis huic ordini concessis, de professoribus huius sacri instituti ita loquuntur: *tantquam religionis speculum, & exemplar charitate fulgentes, sanctorumque prophetarum Eliæ & Elisei, & aliorum patrum, quos montem sanctum Carmeli, iuxta Eliæ fontem habitarunt, successionem hæreditariam tenentes, &c.* Vnde Sixtus V. huic religioni concessit, vt Eliam & Eliseum, tanquam suæ institutionis patronos coleret, dies festos in eorum honorem celebrando, propriaque officia in eorum memoriam recitando: quod ipsa religio studiose seruat, & in ipso officio nomen & solennitatem Patroni Eliæ tribuunt. Quale autem sit, & in quo fundetur hoc (vt ita dicam) ius patronatus, quæ sit etiam hæc origo & successio, licet à multis multa dicantur, non facile explicatur; breuiter autem dicam, quid mihi certum, quid probabilius, quid verosimile, quid obscurum, & ambiguum, vel etiam minus verum videatur.

Primò ergo certum est, Eliam vitam eremiticam coluisse, vbi cum magna corporis austeritate, diurnam animi contemplationem coniunxit, quam

I. *Vera traditio successio nis ex Eliâ.*

II. *Assertio, Eliam & uis*

contempla
vinam, & a-
ctum erga
proximos
exercuisse.

uis interdum diuino iussu & propter Dei honorem, & proximorum salutem, ad prædicandum, & docendum descenderet. Totum hoc colligitur ex Scriptura à capite 17 libri 3. Regum vsque ad c. 2. libri 4. Cum enim ante hæc loca nulla facta fuisset mentio Eliæ, nec superioris vitæ eius, neque ortus, aut parentum illius, quasi ex abrupto introducit Elias magna libertate prophetizans coram Achab, & statim subiungitur vocatio Dei illum vocantis ad solitariam, & eremiticam vitam. Recede hinc, & vade contra orientem, & absconde in torrente Carith, qui est contra Iordanem, & ibi de torrente bibes, corvisque præcipi ut pascant te. Quem locum luculenter ad hoc propositum expendit Ioannes Hierosol. lib. de institutione primorum monachorum à c. 3. vsque ad 9. tom. 9. biblioth. Patrum.

III.
Obiectio
contra pro-
positum

Dicit verò non immeritò aliquis, ex hoc loco minimè colligi vocationem aliquam Eliæ ad vitæ eremiticam, vel religiosam. Omissio enim allegorico sensu, quem ille author late prosequitur, à quo non sumitur efficax argumentum, si literalem spectemus, Deus non præcepit Eliæ vt absconderetur in torrente Carith, vt ibi solitariam vitam, aut eremiticam ageret, sed solum ne ab Achab inueniretur in principio illius sterilitatis, & siccitatis, quâ Deus in penam peccatorum eius mittebat. Prædixerat enim Elias Achab, fore vt non plueret, donec ipse Eliæ diceret, & ideo absconditus est ne cogere- tur aliquid dicere, vel ea occasione aliquid mali pateretur: vnde c. 18. dixit Abdias Eliæ, Achab quæsi- uisse illum per omnem locum, nec inuenire potuisse. Item, quod non alia ratione, nec propter vitam eremiticam iussus fuerit Elias in torrente Carith abscondi, signum est, quia postea sicato torrente iussit Deus Eliam abire in Sarepta Sidoniæ, & ibi nutriri vel morari, in domo viduæ, vbi per plures dies mansit. Et postea non legitur Elias habuisse vnquam firmam habitationem in deserto, sed inter- dum in ciuitatibus, interdum in desertis fuisse, prout iniqua temporum conditio permittebat: inter- dum enim quærebatur ad necem, & in speluncis montium latitabat, interdum verò iussu Dei reuer- rebatur ad ciuitates, & alia loca. Non ergo constare potest ex sacra Scriptura illum vitam eremiticam instituisse, sicut S. Athanasius fugiendo persecutio- nem, interdum latitabat in sepulchro, interdum in aliis locis, vel fortè in deserto, &c.

Confirm.

IV.
Sufficitur
samen. & pro-
boratur am-
plius pro-
positum quo
ad vitam
contemp-
t. Eliæ.

Nihilominus Patres sæpe indicant Eliam vitam eremiticam fuisse professum: ad hoc enim alludens Hieronymus epist. 13. ad Paulinum dixit, Noster prin- ceps Elias, noster Eliseus, &c. Significat autem id colligi ex Scripturis cum præmittit, & vt ad Scripturam auctoritatem redeam, &c. vbi Marian. Victor. Eliam (in- quit) & Eliseum deserti ac montes solitarios incoluisse res est notissima. In eodem sensu dixit de Basilio Nazian- zenus in quadam orat. Solitudinem cum Eliæ, & Ioan- ne, qui admodum philosoph fuerunt, miram plectebatur. Et ipse Basilius orat. in Gordium Martyrem, de Eliæ inquit, cum Sidoniorum conspiceret impietatem quotidie innascentem, in montis Oreb speluncam secessit, ac sese ab omni humana conuersatione vt Deum quæret, ac videret, abdicauit, vidit tandem quantum fas est homini mortali. Idem habet Isidor. lib. 2. de offic. c. 15. vbi eadem ferè Hieronymi verba vsurpat. Significat etiam Cassia- nus lib. 1. de institut. renunc. c. 2. vbi apertè ponit Eliam vt exemplar monachorum, nam ad exempli eius dicit solitus esse cingi zona pellicea: quod etiā habent Basilius, & Ioannes Hierosolymitanus, vt suprà retuli.

V.
Verisimile
est Eliam
solitariam
vitam egisse.

An verò cœperit Elias sequi hoc vitæ institutum antequam primò mitteretur ad Achab, vel iubere- tur abscondi in torrente Carith, certò affirmare nō possumus. Non est autem improbabile antea in- cepisse. Nam Iacobus in sua canonica cap. vltimo

indicat ante illud tempus fuisse singulariter iussu- m, dicens, Elias homo erat similis nobis passibilis, & oratione uiuens, & non pluit annis tui & mensis sex. Vnde constat (quamuis in libris Regum non referatur) siccitatem illam, quam Elias prædi- xit, oratione ipsius fuisse antea à Deo imperatam. Erat ergo antea vir iustus & potens apud Deum, & zelo diuino iam vehementer virgebat, non enim ex inordinata aliqua affectione afflictiones illas suo populo postulat, sed vt percussus à Deo, suum erro- rem agnosceret: ergo verisimile est iam fuisse à Deo vocatum ad aliud genus vitæ, in quo tantam sanctitatem consequutus erat, ita vt sicut Ioannes Baptista in eremo fuit à Deo euectus ad eum sancti- tatis gradum, in quo posset liberè veritatem prædi- care, & regibus resistere, eosque reprehendere, ita etiam Elias, quamuis non tam citò sicut Ioannes, conuenienti tamen tempore, fuerit ad nouum, ac mirabile viuendi genus euectus, vt coram Rege, & populo magna cum auctoritate, & libertate posset pro diuino honore pugnare. Simili argumento Hieron. lib. 11. contra Iulianum, illum, quia Eliam in ca- talogo coniugatorum posuerat, impugnat. Quia si Ioannes Baptista (inquit) venit in spiritu, & virtute Eliæ, & Ioannes v. rgo est, vtique non solum in spiritu eius venit: sed etiam in corpore castitate. Ambrosius etiam in epistola 25. ad Vercellenses in hoc comparat Eliam, & Io- annem, quod vtique in deserto constantiam prius exercuit, vt fortior prodiret ad increpandum Re- gem, & mundum. Et lib. 1. de Virginib. in principio Eliam dicit nulli corpori coitus permixtum cupiditatem inueniri. Et ideo inter virgines communiter nume- ratur, quia cum iustus semper fuerit, extra matri- monium pollutum non est; & licet Scriptura politi- ue non delectet eum vxorem non duxisse, tamen quia nec vxoris, nec filiorum eius mentionem facit, colligunt Sancti nunquam matrimonium contra- xisse, quod etiam eius muneris & prædicationi ma- gis accommodatum fuit; inde etiam fit coniectura, vitam à confortio hominum separatam à principio elegisse saltem tempore maturæ ætatis, in quo pos- set statum viuendi eligere, quia illo tempore valde infuetum erat homines, præsertim laicos, vt erat Eli- as, si communem, & cum cæteris vitam ageret, à matrimonio abstinere.

Verum quidquid sit de illo anteriori tempore, Vt certè ex quo ad prophetizandum vocatus est, & mi- nus, planè videtur à Deo separatus ab vrbium ha- bitatione, & ad vitam solitariam agendam tradi- ctus, nam ex discursu vitæ eius à prædicta Dei voca- tione, vsque ad translationem eius, constat semper in desertis habitasse, solumque transitorie ad nego- tium aliquod iussu Dei peragendum, ad communes hominum habitationes rediisse; quod ex discursu sequenti clarius patebit; neque huic obstat quod ius- sus fuerit ire ad torrentem Carith, se occultandi gra- tia, vt utrumque enim simul consistere potest, moue- nim Deum similibus vt occasione, vt suos electos vocet ad perfectiorem vitam: imò hoc exemplo mon- stratum, & præfiguratum fortasse est, quod Deus in lege gratiæ fecit cum Paulo eremita, & aliis sanctis, vt occasione persecutionum, eos duceret ad vitam solitariam, & perfectissimam agendam: vnde hæ- retici calumniantur hoc vitæ genus, casu & neces- sitate quadam inchoatum esse, non aduerentes di- uinæ prouidentie sapientiam, cui nihil casu accidit eadem in malitia hominum, exordia fumere perici- ciendi opera sua; hoc indicare voluit Deus etiam Eliæ, & ideo licet proxima intentione, & ad lire- ram, vt sic dicam, missus fuerit ad se occultandum hominibus; ex altiori quoque prouidentia missus est, vt separatus ab hominibus iugiter, & perfecte Deo vacaret, & mirabilem viuendi rationem inter homines inchoaret; quod autem factus fuerit illa vo- catio,

Ad Confir-
mationem.

tatio, dicti Patres sententiis, & indicat Ambrosius dicta epistola ad Vercellenses prope initium dicens. *Elias quem Dominus ad virtutis eruditionem perfectionem: atque etiam effectus monstrauit, nec enim postea vnam legimus Eliam in ciuitatibus commorantem.* Quod namque ad tempus missus fuerit ad Sareptam Sidoniz, vt ibi in secreto pascetur a vidua, non impedit quominus ibi vitam solitariam, in suo cenaculo, & pure contemplatiuum duceret. Cum autem ibi potius, quam in alio deserto vbi esset aqua, seruatus a Deo fuerit, vel sicut cibum per coruos acciperet, non etiam aquam acceperit, in diuina sapientia thesauro absconditum est, forte voluit Deus ea occasione, illi vidua magna beneficia conferre, vt effectus ostendit, & significauit Christus Dominus Luca 4. forte etiam illud factum mysticam habuit significationem, quam egregie profequitur Ambrosius in comment. ad caput 6. Apocalyp. versus finem; Postea vero quam se manifestauit Achab, in montem Carmelum ascendit, vbi propheta Baal interfecit, indeque in desertum abiit, & inde ad montem Dei Oreb, ex quo iussu Dei descendit ad vnguentos reges, & Elisum; Atque ita fere semper in deserto inuenitur, nisi cum diuino iussu, seu inspiratione aliò mittitur.

VII. Ex his ergo, pro materiae capacitate, satis patet tota assertio, quæ verò addidimus de austeritate vitæ, & iugi contemplatione, sumuntur ex 3. & 4. Regum libris; & ex comparatione inter Eliam & Ioannem Baptistam apud Sanctos Patres frequentissima, & fundata in illo Marci 4. *Ioannes ipse est Elias.* Et Luca 1. *Prædicit in spiritu & virtute Elie.*

VIII. Dico secundo, probabile est Eliam permanentem suam habitationem vitæ eremiticæ, præcipue habuisse in monte Carmelo. Notauit hoc Abulen. 3. Reg. 21. quando Elias iussus est descendere vt occideret Achab, eumque de grauissimo peccato reprehenderet, eidemque, & vxori, debitam mortis poenam prædiceret, expendit ergo Abulen. verbum descendit dicens, *Ex eo tempore, quo Deus fecit miraculum, mittendi ignem super sacrificium suum in monte illo, habuit deuotionem Elias, manendi in illo, & semper mansit, vsque ad tempus quo raptus est in curru igneo.* Vnde lib. 4. Regum cap. 1. circa illa verba, *Surge, & ascende in occursum nuntiorum Regis Samaria* notat idem Abulen. dicens, *ascende non quia Elias maneret in aliquo loco infimo, manebat enim in monte Carmelo, sed quia ipse descenditur erat de monte, & postea ascensus per viam per quam veniebant nuntii Ochozai.* In his autem verbis Abulen. vnum videtur tacite supponi, & aliud aperte asseritur, indicatur enim Eliam ante illud insigne factum non habitasse in monte Carmelo, sed tunc concepissee deuotionem & propositum manendi ibi; quæ pars negatiua ex Scriptura probari non potest, nec mihi de illa constat, nam si verum est Eliam, priusquam prophetare inciperet, vitam egisse solitariam, fortasse in monte Carmelo habitabat, nam ideo fortasse illuc ascendit, ad conuincendos, & puniendos prophetas Baal: quod etiam eius verba indicant ad Achab. *Mitte, & congrega ad me vniuersum Israel in montem Carmeli.* 3. Reg. 18. *quasi di eret, ibidem eris, sicut solus.* prius enim, quia se occultabat, aliis in locis versabatur, iuxta diuinam reuelationem. Sed, vt dixi, hoc totum incertum est, quantum ad illud tempus spectat.

IX. Secunda erga pars, de reliquo tempore vitæ Eliæ, post quæ occidit prophetas Baal, maius aliquod fundamentum habet in Scriptura, vt statim n. seq. deducam. Estque multum recepta opinio, & locutionibus Patrum conformis: ad illam enim alludens Basilus in epist. ad Chilonem discipulum dixit: *Hic mons celeb. r Carmelus, in quo Elias demoratur perplacuit Dio Siceriam ait Nazianz. orat. 16. de pauperum a-* Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

more initio, pulchra res solitudo, & quies, idque met docet Elia Carmelus. Vbi Nicetas exponit, id est, Elias in Carmelo degens quemadmodum 3. Regum liber narrat. Eandem late profequuntur Ioan. Hierosolym. dicto libro de instit. monach. à cap. 17. ad 21. vbi ait post fedatam persecutionem contra Eliam mortua Iezabel, finisse Eliam domicilium suum in monte Carmelo; tum quia erat aptissimus ad vitam monasticam; tum etiam propter insignia miracula, quæ Deus ibi ostendit. Additque fecisse ibi oratorium, & per sexdecim annos ibi mansisse vsque ad suam translationem.

Et quidem hoc posterius de mansionem Eliæ vsque ad suam translationem, insinuat in martyrologio Romano; dum 20. die Iulij dicitur in Monte Carmelo sancti Elia Propheta. Quod si obiciatur, quod Elias non ex monte illo, sed ex ripa Iordanis raptus est, responderi potest, non quidem permansisse in illo monte vsque ad articulum translationis suæ, sed ibi habuisse domicilium vsque ad illum diem, quo Dei monitu inde discessit leuandus in cælum. Sed adhuc obstat quod 4. Reg. 2. dicitur, *Cum leuare vellet Dominus Eliam per turbinem in cælum, ibant Elia & Eliseus de Galgalis, & non dicitur de monte Carmelo.* Occurritur verò dicendo, non ita habuisse Eliam fixam habitationem in illo monte, quin interdum ad alia loca diuerteret, cum diuinum obsequium, vel ratio sui muneris id postularer. Ita ergo tunc per occasionem aliquam descenderat in Galgal, siue iam præmonitus a Deo de suo transitu, siue (quod magis Scriptura significat) quia occasione alia illuc inerat, de qua non nihil infra dicemus, & ibi postea acceperit oraculum de sua translatione: & ideo ab illo termino discessus eius incipit narrari citato loco. Conuincit autem hæc obiectio, non satis probari ex diuina Scriptura domicilium hoc & habitationem Eliæ in monte Carmelo vsque ad transitum suum; quamuis verum sit Scripturam non repugnare huic historiæ, quæ magis videtur in traditione fundata, licet ex vno quodam Scripturæ loco probabiliter colligatur, vt statim dicam numeri sequenti.

Alterum verò quod de oratorio ædificato ab Elia dicitur à Ioanne Hierosolymitano, coniectura fortasse, vel traditione assertum est; nam apud alios auctores, nihil de ea re inuenio satis expressum. Reperunt autem communiter historiographi & cosmographi, fuisse in illo monte speluncam, & forsan Eliæ, vt ex Brocardo, & aliis, refert author theatri terræ sanctæ, in tribu Iachar, vnde etiam est verisimile, fuisse ibi aliquem locum cultui Dei dicatum. Præterea Cedrenus in compendio historiæ in Basilio refert, templum Eliæ per Basilium Imperatorem fuisse restitutum, vt meminit Baron. in scholiis ad martyrologium Romanum 20. die Iulij, vbi etiam ait extare epigramma D. Gregorij Nazian. de æde Eliæ Dominicum nuncupata; quæ possunt intelligi de templo Eliæ, id est, ædificato ab Elia, & sic confirmant dictam sententiam. Vel de templo Eliæ, id est, dicato Deo in honorem Eliæ: & in hoc sensu non ita directe faciunt ad rem præsentem, sed alludunt ad ædem sacram, quam dicitur Helena mater Constantini ædificasse in monte Eliæ Thesbitæ, vt significat Niceph. lib. 8. c. 3. vbi licet non expresse ponat montem Carmelum, videtur tamen de illo loqui cum ait, in accliuitate montis ædificasse Helenam pulcherrimam ædem Eliæ Propheta. Non autem etiam est magnum indicium, montem illum fuisse speciale habitaculum Eliæ, & habuisse in eo aliquem diuino cultui singulariter dicatum.

Vnum denique inuenio Scripturæ locum, qui primam hanc sententiam mihi valde probabilem facit. nam lib. 4. Regum cap. 4. mulier illa Sunamitis, quæ per Elisei intercessionem, filium à Deo prius

Vide Nazianz. orat. in Maxim. & Guilielmum Tyrium in continuat. bell. sacrib. 5.

X. An manserit Elias semper in Carmelo vsque ad suam translationem.

XI. An ibi ædificauerit oratorium.

Auct. theatri terræ s.

XII. Confir. pars eadem de habitatione ordinis Eliæ in Carmelo.

obtinuerat, & postea ex graui morbo mortuum habebat, dixit ad virum suum. *Mitte quæso mecum vnum de pueris & excurram vsque ad virum Dei in montem Carmeli*, vbi significatur montem illum fuisse locum proprium vbi Eliseus domicilium habebat; constat autem ex narratione Scripturæ 4. Reg. 2. & 3. & ex omnibus expostitoribus ac Patribus, Eliseum successisse Eliæ, sicut in spiritu, ita & in munere, & in habitatione, seu sede propria, quam ad Deum melius colendum sibi elegerat. Hoc autem magis declarant verba interrogationis viri, ad vxorem suam. *Quam ob causam vadis ad eum hodie, non sunt quædam, neque sabbata*. Nam in his verbis duo insinuantur; vnum est, habuisse illam consuetudinem adeundi illis diebus in montem Carmeli, ad conueniendum Prophetam illic habitantem. Aliud est, solitam esse illuc ire causâ religionis, ad verbum Dei cum aliis audiendum à Propheta, vel orandum, & canendum diuinas laudes, sicut mos erat Iudæis, eundi ad synagogas, & orationis loca, in diebus sabbatorum, & kalendarum, & festiuis aliis, vt indicauit ibi Lyranus, & latius Abulenſis quæſtione 30. Erat igitur mons ille habitatio istorum Prophetarum, & in eo habebant locum aliquem operibus religionis & diuini cultus destinatum.

XIII.
Eliseus successor Eliæ.

Vnde obiter constat, quod de Eliâ diximus, cum proportionem habere locum de Eliseo, hac tantum differentia conseruata, quod Eliâ fuit præceptor, Eliseus discipulus: ille pater, hic filius, sicut ipse clamabat *Pater mi, Pater mi*; ille quasi author, & institutor illius vitæ generis, hic sectator, & hæres. In reliquis verò fuit conuenientia: nam ex quo Eliseus,

iusſu Dei vocatus est ab Eliâ, & illum sequi copioſe ei perpetuò ministravit 3. Regum 19. vsque ad 4. Regum 3. Post raptum verò Eliæ, eundem Carmelum incoluit, vt ex citato loco colligitur, & communiter authores docent, atque Eliæ in spiritu & ministerio successit. Vnde 4. Reg. 3. in huius rei signum filij Prophetarum venerunt in occurſum eius, eumque adorauerunt, & tanquam caput & principalem Prophetam, Eliæque successorem agnouerunt.

Obiici autem potest, quia Eliseus vix ſemel aut iterum legitur in monte Carmelo, aut in alio deserto loco reſediſſe; ſepius verò in ciuitatibus, & inter reges verſatus fuiſſe, & præcipuè in Samaria, quæ curia regni erat. Vnde 4. Regum 7. dixit puella Hebræa, quæ erat captiua in Syria, *Vtinenſis domini mei ad Prophetam qui eſt in Samaria*. & poſtea Naaman veniens in Samariam, ibi conuenit Eliseum, & ea contigerunt quæ illo loco Regum narrat Scriptura, & ex c. 6. & 7. conſtat illic permanentem habitaſſe Eliseum, ac tandem in capite 13. ibidem occubiſſe. Reſpondeo rationem viuendi Eliæ & Elisei, non ita fuiſſe ſolitariam & contemplationibus abſtractam, vt non etiam ad conuerſandum cum populo, in eius beneficium, per quædam, vt ita dicam, interualla, descenderent; namque & donum prophetiæ, quod habebant, in eum maxime ſinem illi à Deo communicabatur. ****

Hæc tantum de ſacro Carmelitarum ordine in manuſcriptis authoris Soarj inuenire potuimus, quem niſi mors bonis omnibus inuidens præoccuparet, tam de hoc ipſo ordine, quàm de reliquis plura ſcripturum fuiſſe non dubitamus.

INDEX CAPITVM

LIBRI PRIMI.

De religione Societatis IESV, quo ad Institutionem, & institutum in generali.

- Cap. I. **S**itne Societas IESV vera religio, & cur ita appelletur?
 II. **D**e fine huius religionis.
 III. **D**e medijs quibus hac religio utitur ad finem sibi praestitutum.
 IV. **A**n Societatis IESV religio convenienter instituta sit, & approbata.
 V. **A**n Societas IESV sit per se religio Clericorum, non solum habitu, sed etiam re ipsa; & quasnam proprietates inde consequatur?
 VI. **A**n Societas IESV contemplatiuam, an potius actiuam vitam complectatur.
 VII. **I**n quo gradu perfectionis Societas IESV instituta sit?
 VIII. **S**atisfit prima obiectioni capitis precedentis.
 IX. **S**atisfit secunda obiectioni.